ted cHiang

împărţirea la zero

Ted Chiang

Împărţirea la Zero

Traducere din limba engleză
ILEANA BUŞAC

Ted Chiang s-a născut în 1967 la Port Jefersson (statul New York) şi a urmat cursurile Universităţii Brown, în urma cărora a obţinut o diplomă în informatică. Scriitor din păcate prea puţin prolific (doar douăsprezece povestiri publicate până în 2010), Ted Chiang s-a impus în ultimii ani ca unul dintre cei mai interesanţi autori de science-fiction din lume, atât prin talentul literar, cât şi prin ideile şi temele abordate. Ted Chiang a câştigat, în 1990, Premiul Nebula pentru povestirea *Turnul din Babilon (Tower of Babylon),* Premiul Campbell, în 1992, pentru cel mai bun tânăr scriitor, Premiul Nebula şi Theodore Sturgeon Memorial pentru *Povestea vieţii tale (Story of Your Life)* în 1998, Premiul Sidewise pentru *Şaptezeci şi două de litere (Seventy-Two Letters)* în anul 2000, iar în 2002 a câştigat Premiul Hugo şi Premiul Locus pentru *Iadul e acolo unde nu există Dumnezeu (Hell is the absence of God),* încă o dată Premiul Nebula şi Premiul Hugo, în 2007, pentru *Neguţătorul şi poarta Alchimistului (The Merchant and the Alchemist's Gate).* Ted Chiang are, până în prezent, un singur volum publicat: *Împărţirea la zero (Stories of Your Life and Others),* care cuprinde opt dintre povestirile sale. *Ciclul de viaţă al fiinţelor virtuale (Lifecycle of Software Objects)* este nominalizată pentru 2011 la Premiul Hugo, la categoria *Cea mai bună povestire.*

TURNUL DIN BABILON

De-ar fi fost culcat turnul peste câmpia Shinar, ar fi durat două zile să mergi de la un capăt al său la celălalt. Dar cum turnul e ridicat, îi ia unui om o lună întreagă şi încă jumătate să-l urce până-n vârf, asta dacă omul nu e împovărat. Însă puţini suie fără povară, urcuşul le e încetinit de teleguţa plină de cărămizi pe care o trag după ei. Patru luni trec de când e pusă cărămida în car şi până ajunge să fie zidită în turn.

Hillalum trăise toată viaţa în Elam şi auzise de existenţa Babilonului doar pentru că Elamul îşi vindea acolo arama. Drugii de metal erau duşi pe bărci care coborau pe Karun, spre Marea De Jos, urcând apoi pe Eufrat. Hillalum şi ceilalţi mineri călătoriră pe uscat, întovărăşind caravana de măgăruşi a unui neguţător. Coborâră apoi pe un drum prăfuit ce se lăsa de pe podiş, peste câmpii, spre câmpurile înverzite întretăiate de canale şi de diguri.

Niciunul dintre ei nu mai văzuse turnul. Acesta deveni vizibil pe când erau încă la multe leghe depărtare: subţire ca un fir de in, unduitor în aerul cald, ridicându-se din noroiul întărit care era Babilonul însuşi. Pe măsură ce se apropiau, noroiul se preschimba în ziduri solide de cetate, dar ei nu vedeau decât turnul. Abia când reuşiră să-şi coboare privirile la lunca râului observară însemnele pe care turnul le făcuse în afara oraşului: Eufratul curgea pe fundul unei albii late, joase, din care oamenii scoteau lutul pentru cărămizi. La sud de oraş se zăreau şiruri-şiruri de cuptoare, acum stinse.

Pe măsură ce se apropiară de porţile oraşului, turnul se vădi a fi mai mare decât orice construcţie şi-ar fi putut imagina Hillalum: o singură coloană, a cărei bază trebuie că era mai mare decât un templu, şi totuşi atâta de înaltă încât se subţia până devenea de nevăzut. Mergeau cu capetele date pe spate, mijind ochii în soare.

Nanni, prietenul lui Hillalum, îl înghionti cu cotul şi-l întrebă, vădit înspăimântat:

— Şi noi tre' să urcăm pe chestia asta? Până sus de tot?

— Da. Mergem sus *să săpăm.* Pare… împotriva firii.

Minerii ajunseră la poarta centrală din zidul de la apus, pe unde tocmai ieşea o caravană. Se aliniară în umbra îngustă a zidului, iar meşterul Beli strigă la gărzile aflate în turn:

— Noi suntem minerii tocmiţi în Elam.

Gardienii se amuzară. Unul strigă spre ei:

— Voi sunteţi ăia de-o să săpaţi prin bolta cerului?

— Noi suntem.

•

Oraşul era în sărbătoare. Festivităţile începuseră cu opt zile în urmă, când ultimul transport de cărămizi plecase spre vârf, şi urmau să mai ţină încă două zile. Toată ziua şi toată noaptea oraşul chefuia, dansa, se bucura.

Pe lângă cărămidari, mai erau acolo trăgătorii de care, cu picioare musculoase, antrenate în desele urcuşuri. În fiece dimineaţă o echipă pleca, urca patru zile, transfera încărcătura următoarei echipe de hamali, iar în a cincea zi cobora cu carele goale, pentru a fi reumplute. Era un şir întreg de astfel de echipe, pe toată înălţimea turnului, dar numai cei de jos sărbătoreau cu oraşul. Celorlalţi li se trimiseseră destulă carne şi vin cât să poată petrece şi ei toţi, până în vârf.

Pe seară, Hillalum şi ceilalţi mineri şedeau pe scăunele din argilă, în jurul unei mese pline cu mâncare, ca toate celelalte din piaţa oraşului. Minerii vorbeau cu trăgătorii şi-i întrebau despre turn.

Nanni spuse:

— Mi-a zis cineva că zidarii din vârf îşi smulg părul din cap dacă scapă vreo cărămidă, pentru că durează patru luni până vine alta, dar că nimeni n-ar băga de seamă dacă ar cădea un om. E adevărat?

Unul dintre hamalii mai vorbăreţi, Lugatum, scutură din cap.

— Nu, nu, e o minciună. E o caravană neîntreruptă de cărămizi spre vârf. În fiecare zi ajung acolo mii de cărămizi. Una pierdută nu e o tragedie pentru zidari.

Se aplecă spre ei:

— Dar este un lucru pe care zidarii îl preţuiesc mai mult decât viaţa unui om: o mistrie.

— De ce e o mistrie aşa de importantă?

— Dacă zidarul îşi pierde mistria, nu mai poate munci până nu vine alta. Nu-şi mai poate asigura traiul zilnic, aşa că intră la datorii. Pierderea unei mistrii e o mare nenorocire. Dar dacă un om cade şi mistria lui rămâne, tovarăşii săi sunt uşuraţi, deşi n-o arată. Următorul care îşi va scăpa mistria o va folosi pe cea rămasă fără stăpân şi va evita necazurile.

Hillalum fu îngrozit şi, pentru o clipă, încercă să numere dacă au destule târnăcoape. Apoi îşi dădu seama:

— Asta nu poate fi adevărat! De ce nu se trimit mistrii de rezervă? Sunt uşoare şi n-ar pune probleme la urcare. Şi apoi, pierderea unui om ar însemna o întârziere serioasă, doar dacă n-au acolo sus oameni de rezervă, pricepuţi la zidărie. Dacă n-au, înseamnă că trebuie să aştepte să urce alt meşter zidar din oraş.

Hamalii izbucniră în râs. Lugatum spuse amuzat:

— Pe-ăsta nu-l putem păcăli!

Se întoarse spre Hillalum.

— Şi, urcaţi imediat ce se termină serbarea?

Hillalum luă o înghiţitură de bere.

— Da. Am auzit că vin şi nişte mineri din ţinuturile de vest, dar nu i-am văzut încă. Ştiţi ceva de ei?

— Da, vin dintr-un loc numit Egipt, dar ei nu scot minereu din pământ, ca voi. Ei scot piatra din cariere.

— Şi noi săpăm după piatră, la noi în Elam, vorbi Nanni, cu gura plină de friptură de porc.

— Dar nu aşa cum fac ei. Ei taie granit.

— Granit?! Eşti sigur?

În Elam se exploatau la suprafaţă doar calcar şi alabastru.

— Neguţătorii care călătoresc în Egipt povestesc că au văzut zigurate şi temple din piatră, construite din calcar şi din blocuri uriaşe de granit. Şi mai au şi statui gigantice din granit.

— Dar granitul e foarte greu de lucrat!

Lugatum ridică din umeri.

— Nu şi pentru ei. Arhitecţii regali cred că astfel de pietrari s-ar putea dovedi folositori când ajungeţi sus, la bolta cerului.

Hillalum încuviinţă din cap. Aşa era. Nimeni nu putea şti ce le va fi de folos, acolo sus.

— I-aţi văzut?

— Nu, nu au ajuns încă, dar trebuie să sosească în câteva zile. E posibil să nu ajungă până la sfârşitul sărbătorii. Dacă se întâmplă aşa, va trebui să urcaţi singuri.

— Dar voi ne veţi însoţi, nu-i aşa?

— Da, dar numai în primele patru zile. Apoi va trebui să coborâm, iar voi, norocoşilor, veţi continua să urcaţi.

— De ce zici că suntem norocoşi?

— Ce n-aş da să urc până în vârf… Am suit o dată mai sus, am ajuns la o înălţime de douăsprezece zile-urcuş, dar mai departe de atât n-am urcat. Voi veţi merge mai departe, oftă Lugatum cu regret. Vă invidiez, o să atingeţi bolta cerului.

Să atingi bolta cerului. Să o despici cu târnăcopul. Pe Hillalum ideea îl tulbură.

— Nu e motiv de invidie… începu el.

— Aşa e, continuă Nanni. Când vom fi terminat, toţi oamenii vor putea atinge bolta cerului.

•

În dimineaţa care urmă, Hillalum merse să vadă turnul. Stătu în piaţa

uriaşă de la piciorul acestuia. Într-o parte se ridica un templu a cărui mărime ar fi fost copleşitoare dacă s-ar fi aflat în orice alt loc. Trecea însă neobservat în umbra turnului.

Hillalum percepu trăinicia nemaipomenită a acestuia. Ştia din legende că fusese construit mai solid decât orice zigurat. Turnul era făcut din cărămizi arse, pe când ziguratele erau durate din cărămizi uscate la soare, având doar faţada placată cu cele arse. Cărămizile turnului fuseseră zidite cu mortar bituminat, care era absorbit în lutul ars, făcând astfel legătura la fel de puternică precum cărămizile însele.

Baza turnului era formată din două platforme care aduceau cu cele ale unui zigurat obişnuit. Prima avea laturile de vreo două sute de coţi[1], era înaltă de vreo patruzeci, iar pe faţada ei sudică urca o scară triplă. Deasupra era cea de-a doua platformă, mai mică, la care se ajungea doar pe scara din mijloc. Iar de deasupra acestei a doua platforme începea de fapt turnul.

Avea laturile de şaizeci de coţi şi se înălţa precum o coloană pătrată, uriaşă, care purta greutatea cerurilor. În juru-i se încolăcea o rampă lină, care se lipea de turn ca o fâşie de piele pe mânerul unui bici. Ba nu; Hillalum privi mai atent şi văzu că sunt două rampe care se răsuceau în paralel. Pe marginea exterioară a fiecărei rampe erau stâlpi, mai mult laţi decât groşi, astfel gândiţi încât să umbrească panta. Privind în sus, se vedeau benzi succesive, cărămizi, rampă, cărămizi, rampă, până când ochiul nu mai sesiza diferenţa. Iar turnul urca şi urca, mai departe de limita la care ajungea ochiul. Hillalum clipi, îngustă privirea, dar tot ameţi. Se dădu înapoi câţiva paşi, împleticindu-se, apoi se îndepărtă înfiorat.

Se gândi la povestea auzită în copilărie, despre ce s-a întâmplat după Potop. Se spunea că oamenii au repopulat pământul, împrăştiindu-se în şi mai multe ţinuturi decât înainte. Se mai spunea că oamenii au navigat pe mări până la capătul lor şi au văzut cum oceanul se revărsa peste marginea lumii, într-o ceaţă umedă, pentru a se uni cu apele neguroase ale Abisului. Se spunea că astfel au înţeles oamenii cât e pământul de mic şi au vrut să vadă ce se află dincolo de marginile lui, restul creaţiei lui Yahve. Se spunea că şi-au întors privirile spre cer şi s-au întrebat cum o fi arătând casa lui Yahve, deasupra rezervoarelor cu apa cerurilor. Şi se mai spunea cum, cu sute de ani în urmă, a început construcţia turnului, o coloană către rai, o scară pe care oamenii să poată sui să vadă lucrarea lui Yahve, iar Yahve să poată coborî să cunoască lucrarea oamenilor.

Povestea îl mişca întotdeauna pe Hillalum, îl făcea să vadă cu ochii minţii miile de oameni trudind fără odihnă, dar plini de bucurie, pentru

că munceau spre a-l cunoaşte mai bine pe Yahve. De aceea fusese bucuros când babilonienii veniseră în Elam să caute mineri. Dar acum, stând la baza turnului, simţurile îl bulversau, spunându-i că nicio construcţie omenească n-ar trebui să fie atât de înaltă. Când privea turnul se simţea pe altă lume.

Oare se cuvenea să urce în vârful unui asemenea lucru?

●

În dimineaţa ascensiunii, cea de-a doua platformă era acoperită în întregime de căruţuri pe două roţi, solide, aşezate rânduri-rânduri. Multe erau încărcate cu mâncare: saci cu orz, grâu, linte, ceapă, castraveţi, curmale, pâini, peşte uscat. Mai erau oale uriaşe din lut cu apă, vin din curmale, bere, lapte de capră, ulei de palmier. Alte care erau încărcate cu mărfuri ce ar fi putut aproviziona un bazar: vase din bronz, coşuri din trestie, baloturi de pânză de in, scăunele şi mese din lemn. Într-un loc, câţiva preoţi ţineau un bou gras şi o capră cărora un altul le punea un fel de glugi pe cap, aşa încât să nu vadă decât în faţă şi să nu se teamă în timpul urcuşului. Animalele urmau să fie sacrificate când ajungeau în vârful turnului.

Apoi veneau carele pline cu sculele minerilor, târnăcoape şi ciocane, şi piese din care să alcătuiască o mică forjă. Meşterul mai comandase ca un număr de care să fie încărcate cu lemne şi trestie legată în snopi.

Lugatum verifica un căruţ, strângând frânghiile care legau părţile de lemn. Hillalum se îndreptă spre el.

— De unde vine tot lemnul ăsta? N-am întâlnit nicio pădure din Elam până aici.

— La nord de aici este o pădure, a fost plantată când a început construcţia turnului. Cheresteaua ajunge în Babilon plutind pe Eufrat.

— Aţi plantat o *pădure* întreagă?!

— Când a început construcţia, arhitecţii au socotit că pentru a alimenta cuptoarele va trebui mai mult lemn decât s-ar putea găsi în câmpie, aşa că au pus să se planteze o pădure. Sunt echipe de oameni care cu asta se ocupă, udă copacii şi plantează câte un puiet pentru fiecare pom tăiat.

— Şi asta acoperă tot necesarul de lemn pentru turn? întrebă Hillalum, plin de admiraţie faţă de un aşa plan.

— În cea mai mare parte. S-au mai sacrificat şi alte păduri, aflate mai din nord, iar lemnul lor a sosit tot pe râu.

În timp ce explica toate acestea, Lugatum inspecta cu atenţie roţile căruţului. Destupă o ploscă din piele şi turnă puţin ulei între roţi şi osie.

Nanni se apropie de ei, privind străzile Babilonului care se întindeau de la baza turnului până în zare, cât vedeai cu ochii.

— N-am fost niciodată la o asemenea înălţime încât să văd un oraş de sus, zise el.

— Nici eu, adăugă Hillalum.

Lugatum râse:

— Lăsaţi asta. Haideţi, carele sunt pregătite.

În scurtă vreme oamenii erau împărţiţi în perechi, câte una pentru fiecare căruţ. Stăteau unul lângă celălalt, între cele două hulube pe care erau înfăşurate hamuri din frânghie pentru tras. Carele trase de mineri erau intercalate cu cele trase de hamali, pentru a asigura deplasării un ritm constant. Lugatum şi un alt hamal erau chiar în spatele căruţului tras de Hillalum şi Nanni.

Lugatum îi sfătui:

— Luaţi aminte, rămâneţi la cel puţin zece coţi de carul din faţă. Când ajungeţi la colţuri, trage numai omul aflat în dreapta şi vă schimbaţi între voi la fiecare oră.

Hamalii începură să-şi urce căruţele pe rampă. Hillalum şi Nanni se aplecară şi-şi traseră frânghiile peste umăr, unul pe stângul, celălalt pe dreptul. Se ridicară amândoi deodată, săltând partea din faţă a căruţei de pe caldarâm.

— Acum *trageţi,* strigă Lugatum.

Se aplecară înspre faţă, opintindu-se în frânghii, şi căruţul se urni din loc. Odată pus în mişcare, părea să nu fie atât de greu de tras. Îşi croiră drum pe platformă, ajunseră la rampă şi fură nevoiţi din nou să se aplece în faţă.

Hillalum mormăi:

— Şi zici că ne-au dat un căruţ uşor?

Rampa era destul de largă cât să îngăduie unui om să treacă pe lângă un căruţ aflat în mişcare. Suprafaţa era pavată cu cărămizi, în care roţile căruţelor grele adânciseră două şanţuri, secol după secol. Deasupra capetelor, tavanul se boltea rotund, tocmit din straturi decalate de cărămizi care se întâlneau la mijloc. Stâlpii de pe partea dreaptă erau îndeajuns de laţi pentru a face rampa să semene cu un tunel. Dacă nu priveai în afară, nici nu-ţi dădeai seama că urci deja în turn.

— Voi obişnuiţi să cântaţi în mină? îi întrebă Lugatum.

— Când piatra e moale, da, răspunse Nanni.

— Atunci ziceţi un cântec mineresc, de-al vostru.

Porniră să cânte şi, în scurtă vreme, toţi minerii li se alăturară.

●

Umbrele se micşorau, dar ei urcau neîntrerupt. Drumul ferit de soare şi aerul liber făceau să fie mult mai răcoare decât pe străzile înguste ale

oraşului de dedesubt, unde, câteodată, căldura amiezii era atât de puternică încât ucidea şopârlele care se încumetau să traverseze uliţa. Dacă priveau în lateral, minerii vedeau întunecatul Eufrat şi câmpurile verzi ce se întindeau până la orizont, traversate de canale a căror apă lucea în soare. Oraşul Babilon era o ţesătură complicată de străzi strâmte între clădiri îngrămădite unele într-altele, văruite toate în alb strălucitor. Pe măsură ce urcau, oraşul devenea mai puţin vizibil, părând că se strânge încet în jurul turnului.

Hillalum era din nou în partea dreaptă, lângă margine. Deodată auzi strigăte venind de pe rampa de urcare de la nivelul inferior. Îi trecu prin cap să se oprească să vadă ce se întâmplă, dar nu voia să întrerupă ritmul tovarăşilor săi, şi apoi, oricum n-ar fi putut vedea clar ce se întâmplă, nici dacă s-ar fi aplecat peste margine. Mai bine îl întreba pe Lugatum, care se afla în spatele său.

— Ce se întâmplă acolo jos?

— Unul dintre mineri are rău de înălţime. S-a întâmplat şi altora la primul urcuş. Omul se sperie, se lipeşte de pământ şi refuză să urce mai departe. Doar că nu s-a întâmplat niciodată atât de repede după plecare.

Hillalum înţelese.

— Se întâmplă şi la noi cu cei care vor să devină mineri. Mai e câte unul căruia îi e frică să intre în mină, de teamă că ar putea fi îngropat de viu.

— Zău? Nu auzisem de asta. Dar tu cum te descurci cu înălţimea?

— N-am nicio problemă.

Hillalum îl privi scurt pe Nanni. Amândoi ştiau care e adevărul.

— Simţi furnicături în palme, aşa-i? îl întrebă şoptit Nanni.

Hillalum îşi frecă mâinile de fibrele aspre ale frânghiei şi aprobă încet din cap.

— Am simţit mai devreme, când eram foarte aproape de margine. Poate ar trebui să ne pună glugi pe cap, cum au boul şi capra, glumi el.

— Crezi că o să ne fie mai frică mai târziu, când vom fi mai sus?

Hillalum se gândi o clipă. Faptul că unul dintre ei o păţise în aşa scurtă vreme nu prevestea nimic bun. Dar alte mii de oameni urcaseră fără probleme, ar fi greşit să laşi spaima unui singur miner să-i molipsească pe toţi.

— Nu suntem încă obişnuiţi. Avem la dispoziţie câteva luni să ne acomodăm cu înălţimea. Să vezi tu, când vom fi ajuns în vârful turnului, ne vom dori să fi fost mai înalt.

— Nu, nu, zise Nanni, eu unul sunt sigur că nu-mi voi dori aşa ceva.

Amândoi izbucniră în râs.

•

În acea seară au mâncat orz gătit cu ceapă şi linte şi au dormit în coridoarele înguste care străpungeau corpul turnului. Când s-au trezit a doua zi dimineaţă, minerii de-abia puteau păşi, aşa de tare îi dureau picioarele. Hamalii făcură haz de ei, dar mai apoi le dădură o alifie din salvie să-şi ungă muşchii şi redistribuiră încărcătura în care, pentru a le micşora povara.

De acum, dacă privea în josul zidului, lui Hillalum i se muiau picioarele. La acea înălţime bătea neîncetat vântul, iar el presupuse că se va înteţi pe măsură ce vor urca. Se întrebă dacă se întâmplase vreodată să fie cineva aruncat de vânt din turn, într-un moment de neatenţie. Şi căderea… Ai avea timp să spui o rugăciune întreagă până să loveşti pământul. Hillalum se cutremură.

Exceptând durerea din muşchii minerilor, a doua zi a fost asemenea celei dintâi. Acum puteau vedea mult mai departe, şi era uluitor cât de mult pământ puteau cuprinde cu privirea. Se vedeau deşerturile ce urmau după câmpurile cultivate, iar caravanele păreau şiraguri de furnici. Nici unui alt miner nu-i mai fu atât de teamă încât să nu poată continua drumul, iar urcuşul se desfăşură fără incidente până seara.

În a treia zi durerile din picioare nu cedaseră, iar Hillalum se simţea precum un olog. De-abia în a patra zi se simţiră mai bine şi îşi reluară încărcăturile iniţiale. Ascensiunea continuă până seara, când întâlniră cea de-a doua echipă de hamali, care îşi manevrau carele goale în jos, pe rampa de coborâre. Cele două rampe, de urcare şi de coborâre, se înfăşurau în paralel pe peretele turnului, fără să se întâlnească, dar erau unite din loc în loc de coridoare care străbăteau turnul dintr-o parte în alta. Când cele două echipe de hamali ajunseră la acelaşi nivel, traversară culoarul pentru a face schimb de care.

Minerii au fost prezentaţi celei de-a doua echipe de hamali, au mâncat împreună şi au sporovăit toată seara. În următoarea dimineaţă, prima echipă pregăti carele goale pentru drumul de întoarcere în Babilon, iar Ligatum îşi luă rămas-bun de la Hillalum şi de la Nanni.

— Să aveţi grijă de căruţul ăsta, a urcat turnul de mai multe ori decât orice om.

— Invidiezi carul pentru asta? se miră Nanni.

— Nu, pentru că ori de câte ori ajunge în vârf, trebuie să coboare iarăşi tot drumul. N-aş suporta să fac asta.

•

Când a doua echipă opri pentru noapte, hamalul din spatele lui Hillalum şi Nanni, numit Kudda, veni să le arate ceva.

— N-aţi văzut niciodată un apus de soare la înălţimea asta. Haideţi,

priviţi.

Hamalul merse la margine şi se aşeză, cu picioarele atârnând peste parapet. Văzu că ezitau.

— Haideţi. Dacă vă simţiţi mai bine, întindeţi-vă pe burtă şi scoateţi numai capul afară.

Hillalum nu voia să pară un copil fricos, dar nu îndrăznea să se aşeze pe marginea unei prăpăstii ce-i cobora la mii de coţi sub picioare. Se întinse pe burtă şi scoase precaut capul peste margine.

— Când soarele începe să apună, să priviţi în jos, de-a lungul turnului.

Hillalum aruncă o privire în jos, dar imediat ridică ochii spre orizont.

— Ce este diferit în felul în care apune soarele aici?

— Gândiţi-vă, când soarele apune înapoia munţilor din vest, câmpia Shinar se umbreşte treptat. Dar noi suntem aici la o înălţime mai mare decât a munţilor, aşa că putem vedea încă soarele. Va trebui să coboare mai mult sub orizont înainte să ne cuprindă şi pe noi noaptea.

Hillalum înţelese şi rămase cu gura căscată.

— Umbrele munţilor aduc noaptea pe pământ. Noaptea cade mai întâi pe câmpie, iar abia apoi aici, în turn.

Kudda încuviinţă.

— Poţi vedea noaptea cum urcă pe turn, de la poale până sus, în cer. Umbra se mişcă foarte repede, dar o poţi vedea.

Urmări globul roşu al soarelui preţ de un minut, apoi privi în jos şi strigă:

— Acum!

Hillalum şi Nanni priviră în jos. La baza turnului, micuţul Babilon era deja în beznă. Apoi umbra urcă pe turn, ca un val de mătase desfăşurat în sus. Se mişca destul de încet, încât Hillalum putea număra clipele, dar apoi se apropie de ei din ce în ce mai repede, îi depăşi într-o clipită şi, brusc, se aflară în amurg.

Hillalum se roti repede pe spate, privi în sus şi apucă să vadă cum umbra înghiţea repede restul turnului. Treptat, lumina cerului pierea, pe măsură ce soarele se scufunda dincolo de marginea lumii, în depărtare.

— Minunată privelişte, aşa-i? zise Kudda.

Hillalum nu răspunse. Pentru întâia oară înţelegea ce este noaptea: umbra pământului, oglindită pe cer.

•

După încă două zile de urcuş, Hillalum se mai acomodase cu înălţimile. Deşi se aflau la mai bine de o leghe de pământ, acum putea sta fără probleme pe marginea rampei şi privi în jos, spre baza turnului. Se ţinea cu grijă de un stâlp şi se apleca atent ca să vadă în jos.

Observă astfel că turnul nu mai arăta ca un pilastru cu feţele plane.

— Turnul pare că se lăţeşte în partea de sus, cum vine asta? îl întrebă pe Kudda.

— Priveşte mai atent, răspunse acesta. De aici încolo, pe margini sunt prinse balcoane făcute din lemn de chiparos şi fixate cu frânghii din in.

— Balcoane?! Pentru ce?

— Sunt aşternute cu pământ, iar oamenii cultivă legume. La înălţimea asta apa e preţioasă, aşa că în balcoane creşte mai mult ceapă. Mai sus, unde plouă mai des, vei vedea şi fasole.

— Dacă plouă mai sus, cum de nu cade apa până aici? întrebă Nanni.

Kudda îl privi cu surprindere.

— Se evaporă pe drum, bineînţeles.

— Da, da, desigur, răspunse Nanni dând din cap.

La sfârşitul zilei următoare, ajunseseră la nivelul cu primele balcoane. Observară că acestea sunt platforme drepte, pline de ceapă, suspendate cu frânghii groase de zidul de deasupra, imediat sub următorul rând de balcoane. La fiecare nivel, în interiorul turnului erau tocmite camere în care trăiau familiile hamalilor. Femeile şedeau în uşă, reparând tunici, sau se ocupau de culturile din balcoane. Copiii se alergau în sus şi în jos pe rampă, tăindu-le calea hamalilor sau fugărindu-se pe lângă balcoane fără teamă. Locuitorii turnului recunoşteau minerii în trecere, le zâmbeau şi le făceau semne prietenoase.

Când sosi vremea cinei, căruţurile fură oprite şi hamalii descărcară din ele hrana şi celelalte obiecte care fuseseră aduse pentru locuitori. Hamalii se reuniră cu familiile lor şi îi invitară pe mineri la masă. Hillalum şi Nanni mâncară cu familia lui Kudda peşte uscat, pâine, vin din smochine şi fructe.

Hillalum observă că această parte a turnului putea fi lesne asemuită unui orăşel, întins între două străzi, rampa de urcare şi cea de coborâre. Exista un templu în care se desfăşurau ritualurile pe timpul sărbătorilor, găseai judecători care rezolvau disputele, erau şi prăvălii, aprovizionate periodic de caravana de hamali. Bineînţeles, oraşul şi caravana erau inseparabile, nu puteau exista independent. Şi totuşi, o caravană este în fapt o călătorie, care începe într-un loc şi sfârşeşte într-altul. Acest oraş nu a fost niciodată gândit ca un aşezământ permanent, el este parte a unei călătorii de veacuri.

După cină, Hillalum îi întrebă pe Kudda şi ai lui:

— Aţi vizitat vreodată Babilonul?

— Nu, de ce am face-o? răspunse soţia lui Kudda. Durează mult să urci, şi-apoi, avem aici tot ce ne trebuie.

— Dar nu simţiţi nevoia să păşiţi pe pământ?

Kudda ridică din umeri.

— Locuim pe drumul spre ceruri. Toată munca noastră e spre a duce acest drum şi mai sus. Când va fi să părăsim turnul, vom porni pe rampa de urcare, nu pe cea de coborâre.

•

Pe măsură ce ascensiunea minerilor continua, sosi şi ziua în care turnul, dacă-l măsurai cu privirea de pe marginea rampei, părea să fie la fel şi în sus, şi în jos. Dedesubt, turnul se subţia până la a dispărea cu totul, înainte de a atinge pământul. Totuşi, minerii mai aveau cale lungă până la a vedea vârful turnului. Nu percepeau decât o parte a lui. Când priveau fie în sus, fie în jos, îi cuprindea frica, deoarece siguranţa dată de continuitate dispăruse; nu mai aparţineau pământului. Turnul putea fi foarte bine un fir atârnat în aer, fără legătură cu solul sau cu cerurile.

În această perioadă a urcuşului, pe Hillalum îl cuprindea deseori deznădejdea, se simţea pierdut şi înstrăinat de lume. Era ca şi cum pământul îl respingea pentru lipsa lui de credinţă, iar cerurile refuzau să-l accepte. Şi-ar fi dorit ca Yahve să le dea un semn, să le dea de ştire că strădania lor era aprobată. Altfel cum ar putea ei rămâne într-un loc care avea atât de puţin de oferit spiritului?

Locuitorii de la aceste înălţimi nu păreau nemulţumiţi de viaţa lor. Îi întâmpinau pe mineri cu căldură şi le urau succes în lucrarea pe care urmau s-o facă la boltă. Trăiau în ceaţa umedă a norilor, erau bântuiţi de furtuni şi de deasupra, şi de dedesubt, strângeau recolte din aer, dar nu se gândeau niciodată că acest loc ar fi nepotrivit pentru viaţa oamenilor. Nu primeau niciun fel de asigurări sau încurajări divine, dar nu cunoşteau niciun moment de îndoială.

Cu trecerea săptămânilor, soarele şi luna rămâneau din ce în ce mai jos în călătoriile lor zilnice. Luna scălda latura sudică a turnului cu strălucirea-i argintie, lucind precum un ochi scrutător al lui Yahve. În scurtă vreme, au ajuns la acelaşi nivel cu cel al lunii; atinseseră înălţimea primului dintre corpurile cereşti. Cercetau suprafaţa ei ca ciupită de vărsat, minunându-se de mişcarea ei maiestuoasă şi fără de nicio grijă prin ceruri.

Apoi se apropiară de soare. Era vară, când în Babilon soarele urcă la zenit, trecând chiar pe lângă turn. În această parte a turnului nu erau locuitori, şi nici balcoane, căldura arzătoare ar fi pârlit orice cultură. Liantul dintre cărămizi nu mai era bitum, ca până acum, pentru că s-ar

fi subţiat şi ar fi curs, ci argilă, care se cocea la căldură şi suda cărămizile mai bine. Ca protecţie împotriva căldurii, pilonii de pe margine fuseseră lăţiţi, aşa încât formau un zid aproape continuu, ce transforma rampa într-un tunel, întrerupt din loc în loc de mici fante care lăsau să circule aerul fierbinte şi trimiteau înăuntru scurte lame de lumină aurie.

Până acum, echipele de hamali fuseseră distanţate regulat. Dar sosise momentul să-şi ajusteze orarul. Porneau din ce în ce mai devreme dimineaţa, pentru a profita de întuneric. Când ajunseră la nivelul soarelui, călătoriră numai noaptea. Pe timpul zilei, încercau să doarmă, goi şi asudaţi în vântul fierbinte. Minerii se temeau că dacă apucă să adoarmă, vor muri în somn, copţi de căldură. Dar hamalii nu erau la primul drum, şi nu pierduseră niciun om până acum şi reuşiseră întotdeauna să treacă de nivelul soarelui, acolo unde lucrurile reveneau la cum fuseseră dedesubt.

Acum lumina zilei strălucea *în sus,* iar asta le părea nefiresc. Balcoanele aveau scânduri lipsă dedesubt, pentru a permite luminii să pătrundă. Plantele creşteau în părţi şi în jos, aplecându-se să prindă razele soarelui.

Apoi ajunseră la nivelul stelelor, mici globuri arzânde, împrăştiate în toate părţile. Hillalum se aşteptase să fie mai dese, dar, deşi panoramei i se adăugaseră stele mici, invizibile de la nivelul solului, tot i se păreau prea rare. Nu se aflau toate la aceeaşi înălţime, ci se întindeau pe câteva leghe în sus. Era dificil să-ţi dai seama cât de departe se aflau, atât timp cât nu aveai nicio idee despre mărimea lor, dar câte una se apropia atât de mult, încât îi uimea cu viteza cu care se deplasa. Hillalum pricepu că toate obiectele din cer se mişcau cu viteze apropiate, de reuşeau să traverseze lumea de la un capăt la altul în timp de o zi.

Pe timpul zilei, albastrul cerului era mult mai palid decât se vedea de pe pământ, şi ăsta era semn că se apropiau de boltă. Hillalum fu uimit să constate că unele stele erau vizibile şi pe timpul zilei. De pe sol nu puteau fi observate din cauza strălucirii soarelui, dar la această înălţime apăreau distinct.

Într-una din zile, Nanni veni în grabă la Hillalum şi strigă:

— O stea a lovit turnul!

— Cum?!

Hillalum se panică, privi dezorientat în toate părţile, de parcă ar fi fost lovit de şocul izbiturii.

— Nu, nu acum, s-a întâmplat cu multă vreme în urmă, acum vreo sută de ani. Unul dintre locuitori spune chiar acum povestea, bunicul

său a fost martor.

Intrară pe coridor şi văzură un grup de mineri adunaţi în jurul unui bătrân uscăţiv.

— … şi s-a incrustat între cărămizi, la vreo jumate de leghe mai sus de locul ăsta. Încă se mai vede urma pe care a lăsat-o, e ca o cicatrice uriaşă.

— Dar ce s-a întâmplat cu steaua?

— A ars şi a sfârâit şi era prea strălucitoare ca să o poţi privi. Unii au vrut s-o scoată de-acolo, ca să-şi poată continua drumul, dar era mult prea fierbinte ca să te poţi apropia, iar ei n-au îndrăznit s-o răcească. A durat săptămâni până s-a stins şi s-a transformat într-un bulgăre de metal ceresc negru, atât de mare că un om abia îl poate cuprinde cu braţele.

— Aşa de mare? întrebă Nanni, cuprins de mirare.

Când stelele alegeau să cadă pe pământ de bunăvoie, oamenii găseau bucăţi mici de metal ceresc, mai dure decât bronzul cel mai bun. Metalul acela nu putea fi topit pentru turnare, aşa că era încălzit, iar când era încins la roşu era lucrat cu ciocanul. Se făceau amulete frumoase din el.

— Într-adevăr, nu s-a găsit niciodată pe pământ vreo bucată atât de mare. Vă daţi seama ce de unelte s-ar putea face din ea…

— Doar n-aţi încercat să o loviţi cu ciocanul ca să faceţi unelte, întrebă Hillalum îngrozit.

— Nicidecum. Oamenii erau prea speriaţi ca s-o atingă. Toţi au coborât în grabă din turn, aşteptând pedeapsa divină pentru că tulburaseră Creaţia lui Yahve. Au aşteptat câteva luni, dar n-au primit niciun semn. În cele din urmă, au revenit şi au scos steaua din zid. Acum se află într-un templu jos, din oraş.

Se lăsase tăcerea. Apoi un miner îndrăzni să spună:

— N-am auzit niciodată povestea asta în toate istorisirile despre turn.

— A fost o încălcare a ordinii lucrurilor. Despre aşa ceva nu se vorbeşte.

Pe măsură ce urcau, culoarea cerului devenea din ce în ce mai deschisă, până ce, într-o dimineaţă, Hillalum se trezi, păşi pe margine, privi în sus şi strigă de surpriză: ceea ce fusese un cer foarte palid se transformase într-un tavan alb, întins departe, sus, deasupra capetelor lor. Erau totuşi destul de aproape ca să vadă că bolta cerului era o carapace solidă, care cuprindea întreg orizontul. Minerii şopoteau speriaţi, holbându-se prosteşte la cer, iar locuitorii turnului făceau mare haz de ei.

Pe măsură ce continuau urcuşul, se mirară cât de *aproape* sunt de boltă. Albeaţa ei înşelătoare făcuse ca tavanul să pară îndepărtat până ce, dintr-odată, apăru chiar deasupra capetelor lor. Acum nu mai urcau spre cer, ci spre o câmpie informă care se întindea la nesfârşit în toate părţile.

Simţurile lui Hillalum erau buimăcite şi îl dezorientau. Câteodată, când privea spre boltă, părea că lumea s-a întors cu susul în jos şi se temea că, dacă face un pas greşit, va *cădea* spre cer. Când ajunseră atât de aproape încât părea că ating cu capetele bolta, îi resimţea parcă *greutatea.* Bolta era un strat la fel de greu ca lumea cunoscută, dar complet lipsit de sprijin, iar Hillalum era cuprins de o teamă pe care nu o resimţise niciodată în mină: că tavanul se va prăbuşi peste el şi îl va strivi.

Alteori i se părea că bolta este o stâncă netedă, verticală, de o înălţime inimaginabilă, că pământul micşorat din urmă este o altă stâncă, la fel de înaltă, iar turnul e o frânghie întinsă la maximum între ele. Dar cel mai rău se simţea când, pentru clipe scurte, nu mai făcea diferenţa între sus şi jos, iar corpul său nu mai ştia în ce direcţie este atras. Semăna cu răul de înălţime, dar era cu mult mai neplăcut. Deseori se trezea brusc din somnul neodihnitor, transpirat, cu mâinile încleştate căutând un punct de sprijin pe caldarâmul neted.

Nanni şi ceilalţi mineri aveau de asemenea ochii umbriţi, dar niciunul nu vorbea despre motivele care le tulburau somnul. Urcuşul devenise mai lent, şi nu mai rapid, cum se aşteptase meşterul lor, Beli. Vederea bolţii le trezise mai degrabă teama decât nerăbdarea. Hamalii îşi pierdeau îngăduinţa faţă de ei. Hillalum se întreba ce soi de oameni puteau trăi în asemenea condiţii; cum de nu înnebuneau cu toţii? Se obişnuiau? Oare copiii născuţi sub cerul acesta solid ar striga de spaimă dacă ar simţi brusc pământ rigid sub tălpi?

Poate că oamenii nu erau destinaţi să trăiască într-un asemenea loc. Dacă firea lor îi împiedica să se apropie de bolta rezistentă a cerului, atunci poate că oamenii ar fi trebuit să rămână pe pământ.

Când ajunseră în vârful turnului, dezorientarea se risipi, ori poate deveniseră ei imuni. Aici, sus, cum stăteau pe platforma pătrată, minerii aveau parte de cea mai copleşitoare privelişte pe care o putea admira un om. Jos, departe, se întindea o tapiserie de pământ şi ape, vălurită de ceaţă, desfăşurându-se în toate direcţiile, cât vedeai cu ochii. Deasupra lor atârna tavanul lumii, marginea de sus a văzduhului, chezăşie a faptului că poziţia lor era cea mai înaltă din lume. În locul acesta puteai cuprinde mai mult din Creaţie decât în orice alt loc din lume.

Preoţii au înălţat o rugă lui Yahve. I-au mulţumit că li se permite să vadă atât de mult şi i-au cerut iertare pentru dorinţa lor de a vedea şi mai mult.

•

Iar în vârf se zideau cărămizi. Se simţea mirosul puternic, pătrunzător, de catran ridicându-se din cazanele încinse în care se topeau bulgării de bitum. Pentru mineri, era cel mai pământesc miros pe care îl simţiseră în ultimele patru luni, iar nările lor căutau disperate să-l prindă, înainte de a fi risipit de vânt. Aici, în vârf, unde pasta care cursese odată prin crăpăturile scoarţei se întărea sudând cărămizile, pământului îi creştea un mădular nou către cer.

Aici munceau zidarii, oameni mânjiţi de bitum care amestecau mortarul şi aşezau apoi cu îndemânare cărămizile grele la locul lor. Mai mult decât alţi lucrători, aceşti oameni nu-şi permiteau să fie tulburaţi de apropierea bolţii cereşti, pentru că turnul nu se putea abate de la verticală cu nici măcar un deget. Se apropiau de finalul lucrării lor, iar minerii, după patru luni de ascensiune neîntreruptă, se pregăteau să înceapă propria muncă.

Egiptenii au sosit la scurt timp după aceea. Aveau pielea întunecată, erau subţiratici şi purtau bărbi rare. Carele lor erau încărcate cu ciocane din dolerit, unelte din bronz şi icuri din lemn. Meşterul lor, Senmut, se sfătui cu Beli, meşterul elamiţilor, asupra modului în care să spargă bolta. Egiptenii construiră din componentele aduse, ca şi elamiţii, un furnal pentru a turna din nou uneltele de bronz care aveau să se tocească în timpul săpăturilor.

Bolta însăşi se afla la mică distanţă de degetele unui om ridicat pe vârfuri. Se simţea netedă şi rece dacă săreai s-o atingi. Părea făcută din granit alb fin, fără nicio imperfecţiune şi lipsită de orice deformare. Aici era problema lor.

Cu multă vreme în urmă, Yahve pornise Potopul, dezlegând apele din ceruri şi pe cele de pe pământ. Apele Abisului ţâşniseră cu putere din toate izvoarele pământului, iar apele cerului se revărsaseră neîncetat din stăvilarele bolţii. Acum oamenii vedeau bolta îndeaproape, dar nu zăreau niciun fel de stăvilar sau ecluză. Cercetară cu atenţie suprafaţa în toate direcţiile, dar nu vedeau nici fante, nici ferestre, nicio cută care să întrerupă netezimea câmpiei de granit.

Părea că turnul lor ajunsese la boltă într-un loc aflat între bazinele de apă, lucru care era într-adevăr un noroc. Dacă în apropiere s-ar fi aflat vreun stăvilar, ar fi fost nevoiţi să-l spargă, şi astfel ar fi riscat să golească rezervorul. Asta ar fi însemnat ploi grele pentru Shinar, în afara sezonului, mai abundente decât ploile de iarnă, şi ar fi pricinuit

inundaţii în lunca Eufratului. Probabil că ploaia ar fi încetat odată cu golirea bazinului, dar dacă Yahve hotăra să-i pedepsească, putea prelungi ploile până ce turnul ar cădea, iar Babilonul s-ar dizolva în noroi.

Dar, chiar dacă nu erau deschideri vizibile, un risc tot exista. Era posibil ca porţile cerului să fie invizibile muritorilor, iar deasupra capetelor lor să se afle totuşi un bazin plin cu apă. Sau poate că aceste rezervoare erau uriaşe şi chiar dacă cel mai apropiat stăvilar se găsea la leghe depărtare, el să corespundă totuşi unui bazin aflat exact deasupra turnului.

Au fost discuţii aprinse asupra celui mai bun mod de a proceda în continuare.

Qurdusa, unul dintre zidari, spuse:

— Sunt sigur că Yahve nu va distruge turnul. Dacă această construcţie ar fi fost un sacrilegiu, Yahve l-ar fi dărâmat până acum. Dar în secolele scurse de când lucrăm la el, n-am avut niciun semn că Yahve ar fi nemulţumit. Yahve va goli rezervorul înainte ca noi să îl străpungem.

Eluti, un elamit, îl contrazise.

— Dacă Yahve ar fi privit eforturile noastre cu aşa mare bunăvoinţă, precum zici, ne-ar fi pus la dispoziţie o scară care să ne ducă direct în boltă. Eu cred că Yahve nici n-o să ne ajute, nici n-o să ne împiedice. Dacă nimerim într-un bazin, ne va lăsa să-i înfruntăm apele.

Hillalum simţi nevoia să dea glas propriilor îndoieli.

— Şi dacă apele sunt nesfârşite? Yahve ar putea să nu ne pedepsească, dar ne-ar putea lăsa să abatem singuri pedeapsa asupra noastră.

— Elamitule, chiar dacă eşti nou-venit în turn, şi tot ar fi trebui să ştii mai bine, îl certă Qurdusa. Noi trudim din dragoste pentru Yahve, am făcut asta întreaga viaţă, şi tot aşa strămoşii noştri, de generaţii. Oameni dreptcredincioşi ca noi nu pot fi pedepsiţi cu aşa asprime.

— E adevărat că suntem mânaţi de cele mai pure idealuri, dar asta nu înseamnă că am lucrat cu înţelepciune. Oare oamenii au ales calea cea dreaptă atunci când au decis să-şi trăiască vieţile departe de lutul din care au fost zămisliţi? Yahve nu a confirmat niciodată că această alegere a fost bună. Acum suntem gata să spargem zăgazurile cerului, chiar dacă ştim cu siguranţă că deasupra se află atâta apă. Dacă ne înşelăm, de ce am crede că Yahve ne va proteja de propriile noastre greşeli?

— Hillalum îndeamnă la precauţie, iar eu sunt de acord cu el, spuse Beli. Trebuie să ne asigurăm că nu aducem un al doilea Potop asupra

lumii şi nici măcar ploi periculoase asupra regiunii Shinar. M-am sfătuit cu fratele Senmut egipteanul şi mi-a arătat proiectele lucrărilor pe care le-au făcut pentru a pecetlui mormintele regilor lor. Cred că metodele lor ne pot permite să săpăm în siguranţă.

●

Preoţii au sacrificat boul şi capra în cadrul unei ceremonii în timpul căreia au fost rostite multe cuvinte sacre şi a fost arsă multă tămâie, iar apoi minerii s-au apucat de lucru.

Le fusese limpede, cu mult înainte de a ajunge la boltă, că săpatul simplu, cu ciocane şi târnăcoape, nu ar fi practic. Dacă ar fi fost să sape orizontal, n-ar fi înaintat mai mult de două degete pe zi, dar săpatul în sus ar fi fost mult mai lent. Se hotărâră să folosească focul.

Cu lemnul pe care îl aduseseră aprinseră un foc sub punctul ales de pe boltă şi îl alimentară întreaga zi. Sub căldura flăcărilor, piatra crăpă şi se despică. După ce lăsară focul să se stingă, minerii aruncară apă pe piatră, pentru a lărgi crăpăturile. Apoi avură posibilitatea să o spargă în bucăţi mari, care căzură cu zgomot pe platforma turnului. În acest fel puteau progresa cu aproape un cot în fiecare zi în care ardea focul.

Tunelul nu era vertical, ci înclinat precum o scară, aşa încât au construit o rampă cu trepte de la turn până la gura sa. Focul lăsase podeaua şi pereţii netezi; oamenii construiră o schelă cu trepte din lemn, ca să nu alunece. Făcură şi o platformă din cărămizi arse pentru a susţine focul în capătul tunelului.

Când tunelul ajunse la lungimea de zece coţi, îl nivelară şi îl lărgiră să formeze o cameră. După ce minerii îndepărtară toată piatra care fusese muiată de foc se retraseră, iar egiptenii începură să lucreze. Ei nu folosiră focul. Începură să construiască o uşă glisantă din granit, folosind numai ciocanele şi bilele de dolerit.

Mai întâi sparseră piatra aşchie cu aşchie, până ce din perete se eliberă un bloc imens de granit. Hillalum şi ceilalţi mineri încercară să-i ajute, dar găsiră că era tare dificil: egiptenii nu spărgeau piatra prin măcinare, ci o scoteau în aşchii, folosind un ciocan de o anumită putere, pentru că altele, mai grele sau mai uşoare, n-ar fi fost potrivite.

După câteva săptămâni, blocul fu gata. Era mai înalt decât un stat de om, şi încă şi mai lat. Pentru a-l elibera din podea, săpară caneluri în jurul bazei sale, iar în acestea înfipseră pene de lemn uscat. După aceea bătură alte pene, mai mici, în cele dintâi, despicându-le, şi turnară apă în crăpăturile lor, până ce lemnul se îmbibă bine. În câteva ore, în baza de granit a blocului apăru o crăpătură care se propagă de jur împrejur, iar lespedea fu eliberată.

În colţul din dreapta al camerei, pe peretele cu intrarea, minerii

scobiră un pasaj îngust care urca uşor în stâncă, a cărui bază continua printr-un canal săpat în podea, coborând spre intrare cam cu un cot. Obţinuseră astfel o rampă descendentă, continuă, care trecea prin cameră chiar prin faţa intrării şi se termina imediat în stânga ei. Egiptenii încărcară lespedea de granit pe această rampă. Apoi o traseră şi o împinseră în sus, în coridorul lateral, în care se potrivea întocmai, şi o proptiră cu un şir de cărămizi din lut nearse, pe care le-au întins până la peretele din stânga al camerei, ca un stâlp întins pe jos, pe rampa descendentă.

Pentru mineri era mai sigur de-acum să continue lucrul la tunel, cu blocul glisant care să ţină piept apelor. Dacă s-ar fi întâmplat să găurească vreun rezervor, iar apele ar fi inundat tunelul, minerii ar fi spart cărămizile rând pe rând, iar lespedea, eliberată, ar fi alunecat până în faţa intrării, blocând-o. Dacă apele năvăleau cu atâta forţă, încât îi scuipau pe oameni afară din galerii, cărămizile din lut s-ar fi dizolvat treptat şi, tot aşa, lespedea ar fi alunecat în jos. Apele ar fi fost zăgăzuite, iar minerii puteau începe un nou tunel, în altă direcţie, spre a evita bazinul de apă.

Minerii continuară apoi tunelul cu ajutorul focului, începând din capătul îndepărtat al camerei. Pentru a ajuta circulaţia aerului, întinseră piei de bou pe cadre înalte din lemn şi le poziţionară de ambele părţi ale intrării în tunel, oblic faţă de aceasta. Astfel, vântul constant care bătea sub bolta cerului era călăuzit în sus prin tunel; întreţinea focul şi curăţa aerul după ce focul se stingea, aşa că minerii puteau continua lucrul fără să respire fumul gros.

Egiptenii nu se opriseră din treabă după finalizarea uşii glisante. În vreme ce minerii luptau cu târnăcoapele în capătul tunelului, ei tăiară o scară în piatră, care urma să înlocuiască treptele de lemn. Lucrau numai cu icuri din lemn, iar fiecare bloc de granit desprins lăsa în locul său o treaptă de scară.

•

Astfel lucrară minerii, lungind galeria din ce în ce mai mult. Tunelul urca întruna, deşi îşi schimba direcţia la intervale regulate, ca un fir într-o broderie uriaşă, aşa încât direcţia principală era în sus. Construiră şi alte camere protejate de uşi glisante, astfel încât o eventuală inundaţie să înece numai partea superioară a tunelului. La suprafaţa bolţii tăiară caneluri, depărtate de turn, de care atârnară pasarele şi platforme. Urcaţi pe ele, începură din mai multe părţi alte tuneluri, care se întâlneau cu cel principal în adâncul bolţii de granit. Prin aceste noi galerii se făcea ventilaţia, iar vântul era ghidat ca să împrăştie fumul din adâncul tunelului central.

Lucrul continuă în acest fel mai mulţi ani. Echipele de hamali nu mai aduceau cărămizi, ci apă şi lemn pentru foc. Oamenii populară chiar şi tunelele din boltă, iar pe platformele exterioare cultivară legume ce creşteau îndoite în jos. Minerii trăiră acolo, la graniţa cerurilor. Unii se căsătoriră şi crescură copii. Puţini dintre ei au mai pus vreodată piciorul pe pământ.

•

Cu o cârpă udă înfăşurată pe faţă, Hillalum, care tocmai alimentase cu vreascuri focul de la capătul tunelului, coborî treptele de lemn şi apoi scara de piatră. Focul avea să mai ardă multe ore, timp în care el urma să aştepte în tunelele de jos, acolo unde aerul nu era atât de încărcat de fum.

Apoi se auzi o sfărâmare îndepărtată, zgomotul unui munte din piatră dărâmându-se şi pe urmă un muget crescând din ce în ce. Iar apoi un torent de apă se năpusti în jos prin tunel.

Pentru o clipă, Hillalum fu paralizat de teroare. Apa, şocant de rece, îi biciui picioarele, trântindu-l la pământ. Se ridică, luptându-se să respire, aplecându-se contra curentului, ţinându-se de trepte.

Loviseră un rezervor.

Trebuia să coboare mai jos de cea mai înaltă uşă glisantă, înainte ca aceasta să se închidă. Corpul său ar fi vrut să se năpustească pe trepte în jos, dar ştia că n-ar fi rămas în picioare, iar dacă l-ar fi luat torentul probabil că l-ar fi izbit de pereţi şi ar fi fost ucis. Coborî cu atenţie treaptă cu treaptă, cât de repede îndrăznea.

Alunecă de câteva ori şi fu târât câte o duzină de trepte deodată; marginile lor din piatră îi zdrobeau spinarea, dar nu simţi nicio durere. Era convins că tunelul avea să se surpe şi să-l strivească sau, mai rău, că bolta avea să se despice, iar cerul se va deschide sub picioarele sale şi va cădea pe pământ odată cu ploaia cerească. Pedeapsa lui Yahve venise, al doilea Potop.

Cât mai avea oare până la lespedea glisantă? Tunelul părea că se lungeşte din ce în ce mai mult, iar apele curgeau parcă şi mai repede. Practic, alerga în josul treptelor.

Dintr-odată, se împiedică şi căzu cu zgomot în apa puţin adâncă. Ajunsese la capătul scării şi intrase în camera cu uşa glisantă, iar acolo apa îi venea până la genunchi.

Se ridică şi îi văzu pe Damqiya şi Ahuni, doi tovarăşi mineri, care tocmai îl observaseră la rândul lor. Stăteau în faţa pietrei care deja bloca ieşirea.

— Nu! strigă Hillalum.

— Au închis-o, ţipă Damqiya, nu au aşteptat.

— Mai vin şi alţii? întrebă Ahuni, cu un glas lipsit de speranţă. Dacă am fi mai mulţi, am putea mişca lespedea.

— Nu mai este nimeni, răspunse Hillalum. Blocul poate fi împins din partea cealaltă?

— Nu ne pot auzi, spuse Ahuni, lovind lespedea cu un ciocan, care nu scoase niciun sunet în vacarmul produs de apa curgând.

Hillalum privi împrejurul micii încăperi, observând de-abia acum că un egiptean plutea în apă cu faţa în jos.

— A murit căzând de pe scări, strigă Damqiya.

— Nu putem face chiar nimic?

— Yahve, cruţă-ne, se rugă Ahuni privind în sus.

Stăteau toţi trei în apa ce se ridica întruna, rugându-se cu disperare, dar Hillalum ştia că este în zadar; soarta îi ajunsese din urmă. Yahve nu le ceruse oamenilor să construiască turnul sau să găurească bolta cerului, decizia aparţinuse numai oamenilor, iar ei urmau să moară în această încercare, precum ar fi putut muri în oricare dintre muncile lor lumeşti. Dreapta credinţă nu-i putea salva de consecinţele faptelor lor.

Apa le ajunse la piept.

— Să urcăm, strigă Hillalum.

Se căţărară anevoie prin tunel, împotriva curentului, în timp ce apa creştea neîncetat în urma lor. Cele câteva torţe care luminau galeria se stinseseră, aşa că urcau în întuneric, murmurând rugăciuni pe care nici ei nu le puteau auzi. Treptele din lemn din capătul tunelului fuseseră smulse din lăcaşuri şi se îngrămădeau acum în drumul lor. Se căţărară peste ele, ajunseră la panta alunecoasă din piatră şi aşteptară ca apa să-i ridice mai sus.

Aşteptară în tăcere, rugile li se terminaseră. Hillalum îşi imagină că stătea în întunericul din gâtlejul lui Yahve, în timp ce atotputernicul bea cu nesaţ apele cerului, gata să-i înghită pe păcătoşi.

Apa crescu şi îi purtă mai sus, până ce Hillalum putu atinge tavanul dacă se întindea puţin. Crăpătura uriaşă din care se revărsau apele era chiar lângă el. Rămăsese un volum foarte mic de aer. Hillalum strigă:

— Când se umple camera, putem înota spre ceruri.

Nu-şi putu da seama dacă îl auziseră. Inspiră cu putere chiar când apa atingea tavanul, apoi înotă în sus spre fisură. Urma să moară mai aproape de ceruri decât orice om din toată istoria lumii.

Crăpătura se întindea pe mai mulţi coţi. Îndată ce intră, pierdu contactul cu stânca netedă, iar membrele sale nu mai întâlniră nimic solid. Pentru o clipă simţi un curent care îl purta, dar apoi nu mai fu sigur. În întunericul solid care îl înconjura, avu din nou senzaţia groaznică de ameţeală pe care o încercase când se apropiase de boltă

prima dată. Nu mai percepea nicio direcţie, nu mai ştia care e susul şi care e josul. Se zbătea şi se împingea în apă, dar nu-şi dădea seama dacă se mişcă sau nu.

Neajutorat, poate că plutea în apă stătătoare sau poate că era măturat violent de vreun curent; tot ce simţea era un frig paralizant. Nu văzuse nicio geană de lumină. Oare acest rezervor nu avea nicio margine către care să se ridice?

Apoi fu din nou izbit de stâncă. Mâinile găsiră o fisură. Se întorsese la locul de plecare? Era presat în acea fisură şi nu avea putere să se împotrivească. Era atras înăuntru şi lovit de pereţi. Era incredibil de adâncă, precum un puţ de mină. Îşi simţea plămânii gata să explodeze, dar crevasa părea a nu se sfârşi. În cele din urmă nu-şi mai putu ţine respiraţia şi câteva bule de aer îi scăpară de pe buze. Se îneca, iar întunecimea din preajmă îi pătrundea în plămâni.

Dar deodată pereţii se despărţiră în faţa sa. Era purtat de un şuvoi rapid de apă. Putea simţi aerul de deasupra apei. Apoi nu mai simţi nimic.

•

Hillalum se trezi cu faţa pe o piatră udă. Nu vedea nimic, dar simţea apa cu vârfurile degetelor. Se rostogoli cu faţa în sus şi gemu. Îl dureau toate mădularele, era gol, pielea îi era fie zgâriată, fie încreţită din cauza şederii îndelungate în apă, dar respira aer.

Timpul trecu şi într-un târziu se putu ridica. Apa îi curgea rapid în jurul gleznelor. Dacă se deplasa într-o direcţie, apa devenea mai adâncă. În direcţia opusă, simţea piatră uscată, părea să fie argilă.

Era întuneric beznă, ca într-o mină fără nicio torţă aprinsă. Pipăi cu degetele chinuite solul până când acesta se ridică şi deveni un perete. Încet, precum o creatură oarbă, merse de-a buşilea înainte şi înapoi pe lângă perete. Găsi sursa apei, o deschizătură în podea. Îşi amintea! Fusese scuipat din bazin prin această gaură. Continuă să se târască ore întregi. Se afla într-o cavernă, şi aceasta era imensă.

Ajunse la un loc în care podeaua se ridica în pantă. Să fi fost un pasaj care ducea în sus? Poate că totuşi îşi putea continua drumul spre cer.

Hillalum se târî, pierzând noţiunea timpului, fără teamă că ar fi putut rătăci calea înapoi, pentru că oricum nu se mai putea întoarce de unde venise. Când nimerea tunele ascendente le urma, şi cobora numai când nu avea încotro. Deşi înghiţise mai multă apă decât credea că este posibil, acum începea să resimtă sete, apoi foame.

În cele din urmă, văzu o geană de lumină şi se repezi spre ea.

Lumina îl făcu să mijească ochii, apoi căzu în genunchi, cu faţa

sprijinită pe pumnii strânşi. Cât de mare era strălucirea lui Yahve? Îndurau ochii săi atâta lumină? După mai multe minute îi putu deschide şi văzu deşertul. Ieşise din cavernă la poalele unor munţi, iar până la orizont nu se vedeau decât nisip şi pietre împrăştiate.

Era cerul întocmai ca pământul? Locuia Yahve într-un asemenea loc? Sau nimerise într-un alt tărâm din Creaţia lui Yahve, un alt pământ deasupra celui ştiut, iar Yahve sălăşluia încă şi mai sus?

Un soare lumina peisajul de după munţii din spatele său. Răsărea sau apunea? În locul acesta existau zile şi nopţi?

Hillalum scrută peisajul deşertic. O linie se mişca la orizont. Era oare o caravană?

Alergă către ea, strigând din adâncul plămânilor scorojiţi până când nevoia de aer îl opri. O siluetă de la coada caravanei îl observase şi oprise întregul şir. Hillalum continuă să alerge.

Cel care îl zărise părea să fie un bărbat, nu o nălucă, şi era îmbrăcat precum un călător prin deşert. Pregătise deja o ploscă plină cu apă. Hillalum bău cu nesaţ, gâfâind.

Într-un sfârşit, se întoarse către om şi întrebă pe nerăsuflate:

— Unde mă aflu?

— Ai fost atacat de bandiţi? Noi ne îndreptăm spre Erech.

Hillalum făcu ochii mari.

— Vrei să mă păcăleşti, strigă el.

Omul se dădu înapoi şi îl privi de parcă era un nebun lovit de căldura soarelui. Hillalum văzu un alt om apropiindu-se.

— Erech este în ţinutul Shinar!

— Da, aşa este. Tu nu călătoreşti spre Shinar? întrebă omul, ţinând toiagul pregătit.

— Eu vin din… Am fost în… Hillalum se opri. Aţi auzit de Babilon?

— Aha, într-acolo te îndrepţi? Este la nord de Erech. Distanţa dintre aceste oraşe e scurtă.

— Turnul. Aţi auzit de turn?

— Sigur că am auzit. Stâlpul către ceruri. Se zice că cei din vârf sapă tunele în bolta cerurilor.

Hillalum se prăbuşi pe nisip.

— Ţi-este rău?

Cele două călăuze vorbiră în şoaptă, apoi se duseră să se sfătuiască împreună cu ceilalţi. Hillalum nu se uită după ei.

Se afla în Shinar. Se întorsese pe pământ. Urcase deasupra rezervoarelor cerului şi apoi se întorsese pe pământ. Îl adusese oare Yahve înapoi în acest loc pentru a-l împiedica să ajungă mai departe? Dar Hillalum nu zărise niciun semn, nu avusese nicio indicaţie cum că

Yahve l-ar fi observat. Nu se întâmplase niciun miracol, ajunsese aici prin propriile puteri. Din câte îşi amintea, înotase cu greu pentru a ieşi din bolta cerului şi apoi nimerise în caverna de dedesubt.

Cumva, bolta cerului se afla sub scoarţa pământului. Era ca şi cum s-ar fi sprijinit una pe cealaltă, deşi le despărţeau multe leghe. Cum era asta posibil? Cum ar putea locuri atât de depărtate să se atingă? Hillalum simţea că ameţeşte gândindu-se la toate astea.

Apoi îşi dădu seama: *un cilindru de sigiliu.* Atunci când era apăsat pe o tăbliţă din lut moale, cilindrul gravat lăsa în urmă o amprentă care forma un desen. La capetele opuse ale tăbliţei puteau apărea două semne diferite, deşi ele fuseseră alăturate pe suprafaţa cilindrului. Întreaga lume era un astfel de cilindru. Oamenii îşi închipuiau că cerul şi pământul se află la capetele opuse ale tăbliţei, despărţite de văzduh şi stele; şi totuşi lumea era înfăşurată în ea însăşi în aşa fel încât cerul şi pământul se atingeau.

Îi era limpede acum de ce Yahve nu dărâmase turnul, de ce nu-i pedepsise pe oameni pentru dorinţa de a depăşi limitele pe care li le impusese: pentru că cea mai lungă călătorie urma să-i întoarcă în locul de unde plecaseră. Secole de trudă nu aveau să le dezvăluie mai mult din Creaţie decât cunoşteau deja. Şi totuşi, în urma strădaniei lor, oamenii aveau să perceapă măiestria inimaginabilă a lucrării lui Yahve şi felul ingenios în care fusese construită lumea. Prin această construcţie, lucrarea lui Yahve era dezvăluită, prin această construcţie lucrarea lui Yahve era ascunsă.

Astfel aveau oamenii să-şi cunoască locul.

Hillalum se ridică în picioare, clătinându-se înfiorat, şi-i căută pe conducătorii caravanei. Avea să se întoarcă în Babilon. Poate avea să-l întâlnească din nou pe Lugatum. Avea să trimită vorbă celor din turn. Avea să le spună despre izvorul lumii.

ÎNŢELEGERE

Gheaţă. Un strat subţire. O simt pe faţă, aspră, dar nu rece. Nu am nimic de care să mă agăţ, mănuşile mele alunecă pur şi simplu pe ea. Pot vedea oameni deasupra, alergând de colo-colo, dar ei nu pot să facă nimic. Încerc să lovesc gheaţa cu pumnii, numai că braţele mele parcă se mişcă în reluare, iar plămânii îmi sunt pe cale să explodeze, capul pare să mi se învârtească şi am sentimentul că mă dizolv…

Mă trezesc ţipând. Inima îmi bate ca un picamer. Cristoase… Dau pătura deoparte şi stau pe marginea patului. Asta nu mi-o mai amintisem înainte. Până acum ţinusem minte doar căderea prin gheaţă. Medicul mi-a spus că mintea mea eliminase restul. Acum îmi aduc aminte, iar lucrul acesta este cel mai rău coşmar pe care l-am avut vreodată.

Strâng aşternutul în pumni şi simt cum tremur din tot corpul. Încerc să mă liniştesc, să respir rar, dar suspine necontrolate mă scutură în răstimpuri. A fost atât de real, încât am putut să *simt* cum este atunci când mori.

Am stat în apă aproape o oră. Eram o legumă atunci când m-au scos de sub gheaţă. Oare mi-am revenit? Era pentru prima dată când cei de la spital au încercat noul medicament pe cineva cu leziuni cerebrale atât de masive. Oare funcţionase?

●

Acelaşi coşmar, iar şi iar. După al treilea, ştiu că nu voi mai dormi la loc. Îmi petrec orele rămase până în zori plin de îngrijorare. Ăsta să fie rezultatul? Oare îmi pierd minţile?

Mâine este controlul săptămânal pe care mi-l face medicul de la spital. Sper că va avea nişte răspunsuri.

●

Mă îndrept cu maşina spre centrul Bostonului, iar după o jumătate de oră ajung în faţa doctorului Hooper. Stau într-un cărucior, în cabinet, în spatele unei perdele galbene. Fixat pe un perete se află un ecran cu un câmp vizual îngust, astfel încât din locul în care mă aflu îmi pare complet alb. Doctorul tastează ceva la tastatură, probabil îmi caută dosarul, apoi începe să mă examineze. În vreme ce îmi verifică pupilele cu o lanternă, îi povestesc despre coşmaruri.

— Ai mai păţit vreodată asta înainte de accident, Leon?

Îmi testează coatele, genunchii şi gleznele cu un ciocănel pentru reflexe.

— Niciodată, îi răspund. Să fie vorba despre un efect secundar al

medicamentului?

— Nu e niciun efect secundar. Tratamentul cu hormonul K a regenerat o mulţime de neuroni afectaţi, iar acest lucru reprezintă o schimbare enormă cu care creierul tău trebuie să se obişnuiască. Coşmarurile sunt, probabil, un semn al acestei adaptări.

— Şi va fi ceva permanent?

— Puţin probabil, răspunde el. Odată ce creierul se va obişnui cu toate acele conexiuni noi dintre neuroni, vei fi în ordine. Acum atinge-ţi cu arătătorul vârful nasului şi apoi atinge degetul meu…

Fac ceea ce îmi cere. După care îmi loveşte uşor şi rapid fiecare deget. Apoi sunt nevoit să merg în linie dreaptă, la fel ca la testul de sobrietate. În cele din urmă, începe să-mi adreseze tot felul de întrebări.

— Enumeră-mi părţile componente ale unui pantof obişnuit.

— Păi, avem… Talpa, tocul, şireturile… Ă-ă-ă… găurile pentru şireturi şi limba pantofului sub şireturi…

— În ordine. Repetă următorul număr: trei, nouă, unu, şapte, patru…

— … şase, doi.

Doctorul Hooper nu se aştepta la asta.

— Ce?

— Trei, nouă, unu, şapte, patru, şase, doi. Ai folosit acest număr când m-ai consultat prima dată, atunci când încă eram internat. Presupun că e un număr pe care îl foloseşti şi cu alţi pacienţi.

— N-ar fi trebuit să-l înveţi pe de rost. Este un număr folosit pentru a testa memoria imediată.

— Nu l-am învăţat. Pur şi simplu mi l-am adus aminte.

— Îţi aminteşti numărul de la a doua consultaţie?

Am ezitat o clipă.

— Patru, zero, opt, unu, cinci, nouă, doi.

Este surprins.

— Cei mai mulţi oameni nu sunt în stare să reţină atât de multe cifre atunci când le aud o singură dată. Foloseşti cumva nişte şmecherii mnemonice?

Am negat cu o clătinare din cap.

— Nu. Numerele de telefon mi le ţin în agenda aparatului.

Se îndreaptă spre terminal şi tastează câteva cifre la claviatură.

— Încearcă-l pe ăsta – îmi citeşte un număr format din paisprezece cifre.

Îl reproduc întocmai.

— Crezi că poţi să-l spui şi invers?

Îi spun numărul de-a-ndoaselea. Se încruntă, apoi începe să scrie

ceva în dosarul meu.

•

Stau în faţa unui terminal de calculator aflat într-una din camerele secţiei de psihiatrie. E cel mai apropiat loc în care doctorul Hooper a putut găsi nişte teste de inteligenţă. Pe un perete se află o oglindă mare, probabil cu o cameră de filmat în spatele ei. Zâmbesc spre oglindă, în eventualitatea că totuşi cineva înregistrează. La fel procedez şi în faţa camerelor de filmat ale bancomatelor.

Doctorul Hooper apare ţinând în mână câteva foi printate pe care se află rezultatele testelor la care am fost supus.

— Leon, te-ai descurcat… hmm… foarte bine. La ambele teste ai obţinut un punctaj de nouăzeci şi nouă la sută.

Îmi cade falca.

— Glumeşti, doctore.

— Nu glumesc deloc.

Şi lui îi vine greu să creadă.

— În fine, acest procent nu arată la cât de multe întrebări ai răspuns corect, ci este un procent relativ la media de rezolvare în totalul populaţiei.

— Ştiu ce înseamnă asta, îi răspund absent. Aveam un procent de şaptezeci la sută pe vremea când eram la liceu.

Nouăzeci şi nouă la sută. Caut să găsesc în sinea mea un semn al acestui procent. Oare cum ar trebui să se simtă?

Doctorul se aşează pe tăblia mesei continuând să se uite peste foile cu rezultate.

— Nu ai încercat niciodată să urmezi o facultate, nu-i aşa?

Îmi întorc din nou atenţia către el.

— Am încercat, dar am renunţat înainte de absolvire. Ideile mele în privinţa educaţiei nu se potriveau cu cele ale profesorilor.

— Înţeleg, spune el.

Probabil se gândeşte la abandonul meu ca la un eşec.

— Oricum, este limpede că performanţele intelectuale ţi s-au îmbunătăţit spectaculos. O parte din această evoluţie este firească şi este cauzată de experienţa de viaţă. Dar cea mai mare parte este datorată tratamentului cu hormonul K.

— Este un efect secundar pe cinste.

— Nu te ambala. Punctajele de la teste nu pot prezice şi cât de bine te vei descurca în viaţa de zi cu zi.

Privesc în sus într-un moment în care doctorul Hooper nu este atent la mine. Ceva uluitor este pe cale să se petreacă, iar el nu e în stare decât să-mi ofere un truism.

— Aş vrea să mai facem câteva teste. Poţi veni şi mâine?

•

Tocmai retuşez o hologramă, când telefonul începe să sune. Şovăi între telefon şi calculator şi, fără tragere de inimă, aleg telefonul. De regulă, atunci când lucrez las apelurile în seama robotului telefonic. De data asta răspund ca să dau un semnal clar lumii că m-am reapucat de lucru. Am pierdut o mulţime de afaceri cât am stat prin spital. Unul din riscurile de a fi freelancer. Răspund şi spun:

— Greco Holografic, Leon Greco la aparat.

— Salut, Leon. Sunt Jerry.

— Salutare, Jerry, ce mai faci?

În vreme ce vorbesc, continui să privesc imaginea de pe ecranul calculatorului: o pereche de angrenaje elicoidale cuplate. O metaforă ieftină pentru cooperare, dar asta dorea clientul să apară în reclama sa.

— Te-ar tenta să vezi un film diseară? Sue, Tori şi cu mine mergem să vedem *Ochii de metal.*

— Diseară? Nu am cum. Diseară este ultimul spectacol al unei actriţe la Hanning Playhouse.

Suprafeţele dinţilor angrenajelor sunt zgâriate şi au un aspect unsuros. Selectez fiecare suprafaţă cu cursorul şi introduc o serie de parametri care trebuie modificaţi.

— Despre ce este vorba?

— Se numeşte *Simplectic.* Este un monolog în versuri.

Potrivesc iluminarea astfel încât să elimin câteva umbre acolo unde se ating dinţii angrenajelor.

— Vreţi să veniţi şi voi? îl întreb pe Jerry.

— E un fel de solilocviu shakespearian?

Prea mult: cu iluminarea astfel potrivită marginile exterioare vor fi prea strălucitoare. Precizez o limită superioară a intensităţii luminii reflectate.

— Nu, e mai degrabă un flux al conştiinţei recitat în patru metrici care alternează, cum ar fi metrul iambic. Toţi criticii sunt de părere că este un adevărat *tour de force.*

— Nu ştiam că eşti un fan al poeziei.

După ce verific toate specificaţiile, las computerul să recalculeze modelul de interferenţă.

— În mod normal nu sunt, dar spectacolul acesta se anunţă a fi deosebit. Ce părere ai?

— Mulţumesc, dar cred că noi vom merge, totuşi, la film.

— În ordine, vă doresc distracţie plăcută. Poate ne vedem cu toţii săptămâna viitoare.

Ne luăm rămas-bun, închid telefonul şi aştept să apară rezultatul calculelor.

Dintr-odată realizez lucrul care tocmai s-a petrecut. Niciodată nu fusesem în stare, la modul serios, să editez ceva şi simultan să vorbesc la telefon. Dar acum reuşisem să-mi concentrez gândurile pe ambele acţiuni, în acelaşi timp.

Voi avea mereu parte de astfel de surprize? Odată ce coşmarurile au dispărut şi am putut să mă liniştesc, primul lucru pe care l-am remarcat a fost că mi-a crescut viteza la citire, dar şi capacitatea de înţelegere. Am fost în stare să citesc o mulţime de cărţi din bibliotecă, multe cărţi pe care am dorit să le citesc, dar nu am reuşit din cauza lipsei de timp. Am citit chiar şi nişte cărţi dificile, de specialitate. Pe când eram la facultate, a trebuit să accept faptul că nu voi putea studia chiar tot ceea ce mă interesa. E reconfortant acum să văd că, poate, chiar sunt în stare. Am fost, fără îndoială, foarte vesel când mi-am cumpărat ieri un braţ întreg de cărţi.

Iar acum am descoperit că mă pot concentra pe două activităţi distincte, chestie pe care n-aş fi fost în stare s-o prevăd vreodată. M-am ridicat de la birou şi am tras un chiot de parcă echipa mea favorită tocmai realizase o triplă[2].

•

Doctorul Shea, neurologul-şef, a preluat cazul meu, probabil dorind să-şi asume toţi laurii. Nu-l ştiam aproape deloc, dar se comportă de parcă m-a avut pacient ani în şir. M-a chemat la el în birou să stăm de vorbă. Îşi încrucişează degetele şi îşi sprijină coatele de suprafaţa biroului.

— Cum te împaci cu inteligenţa sporită?

Ce întrebare aiurită.

— Sunt foarte mulţumit de lucrul ăsta.

— Foarte bine, spune doctorul Shea. Până acum, nu am descoperit niciun efect advers al tratamentului cu hormonul K. Nu mai ai nevoie de tratament pentru eliminarea leziunilor produse creierului de accident.

Dau afirmativ din cap.

— Totuşi, în acest moment efectuăm un studiu prin care să aflăm mai mult cu privire la efectele hormonului K asupra inteligenţei. Dacă eşti de acord, am dori să-ţi injectăm încă o doză de hormon, iar apoi să te ţinem sub observaţie.

Brusc, întreaga mea atenţie se îndreaptă spre el. În sfârşit, iată ceva care să merite să fie ascultat.

— Sunt dispus să fac asta.

— Îţi dai seama că acest lucru este făcut doar pentru cercetare şi nu

are niciun efect terapeutic. Vei beneficia pe viitor de eventualele îmbunătăţiri ale inteligenţei, dar nu reprezintă o necesitate din punct de vedere medical.

— Înţeleg. Presupun că trebuie să semnez un consimţământ.

— Da. În plus, putem să-ţi oferim eventuale compensaţii pentru participarea la acest studiu.

Rosteşte o cifră, dar abia de mai sunt atent la el.

— E-n ordine.

Îmi imaginez care ar putea fi consecinţele. Ce ar putea însemna pentru mine. Şi un fior îmi străbate trupul.

— Am vrea, de asemenea, să semnezi şi un contract de confidenţialitate. Este limpede că medicamentul poate stârni un interes uriaş, dar nu vrem să facem anunţuri premature cu privire la el.

— De bună seamă, doctore Shea. Până acum, a mai avut cineva parte de un tratament suplimentar?

— Fireşte. Nu vei fi un cobai. Te asigur că nu vor fi efecte secundare nocive.

— De ce fel de efecte au avut parte?

— Ar fi mai cuminte dacă nu te-am contamina cu tot felul de sugestii, ai putea să ai impresia că experimentezi vreun efect secundar indus pur şi simplu de ce aş putea spune.

Shea se simte foarte bine în postura aceea de *medicul-ştie-cel-mai-bine.* Insist.

— Poţi măcar să-mi spui cu cât le-a crescut inteligenţa?

— Fiecare individ este diferit. N-ar trebui să pui bază pe ceea ce au păţit alţii.

Îmi ascund frustrarea.

— Foarte bine, domnule doctor.

●

Dacă Shea nu doreşte să-mi spună mare lucru despre hormonul K, pot să aflu mai multe de unul singur. De la calculatorul de acasă mă conectez la reţea. Accesez baza de date a FDA[3] şi încep să citesc cu atenţie lista substanţelor pentru care s-a cerut o cercetare amănunţită şi care trebuie aprobate înainte ca testele pe oameni să poată începe.

Cererea pentru hormonul K fusese depusă de Sorensen Pharmaceutical, o companie care efectua cercetări cu privire la un hormon sintetic capabil să ajute regenerarea neuronilor din sistemul nervos central. Parcurg rapid rezultatele obţinute la testele făcute asupra câinilor şi apoi asupra babuinilor lipsiţi de oxigen: toate animalele au recuperat complet. Nivelul de toxicitate rămăsese scăzut, iar observaţiile pe termen lung nu dăduseră la iveală niciun efect

secundar.

Rezultatele probelor corticale sunt incitante. Creierul afectat al animalelor a dezvoltat neuroni noi, cu un număr crescut de dendrite, în locul celor distruşi, dar neuronii sănătoşi au rămas neschimbaţi de hormon. Concluzia cercetătorilor: hormonul K înlocuieşte doar neuronii distruşi şi nu pe cei sănătoşi. În creierul afectat al animalelor de test, noile dendrite păreau inofensive. Investigaţii amănunţite cu ajutorul tomografului nu au pus în evidenţă modificări în metabolismul creierului, iar randamentul animalelor supuse testelor de inteligenţă nu se modificase.

În cererea lor pentru teste clinice aplicate pe oameni, cercetătorii de la Sorensen au schiţat protocoale prin care hormonul era mai întâi testat pe subiecţi sănătoşi, iar apoi pe diferite categorii de pacienţi: victime ale accidentelor cerebrale, bolnavi de Alzheimer sau persoane aflate într-un stadiu vegetativ, aşa cum fusese cazul meu. Nu am putut accesa rapoartele acelor teste, doar medicii care participaseră la experienţe aveau acest drept.

Studiile pe animale nu aruncau nicio lumină asupra creşterii inteligenţei la oameni. Pare rezonabil să presupun că efectul asupra inteligenţei este proporţional cu numărul neuronilor înlocuiţi de hormon. Care număr, la rândul său, depindea de gradul iniţial de vătămare. Acest lucru înseamnă că pacienţii aflaţi în comă profundă ar avea parte de cele mai mari îmbunătăţiri ale inteligenţei. Fireşte, aş avea nevoie să văd şi evoluţia altor pacienţi pentru a-mi confirma teoria. Acest lucru va trebui să aştepte.

Următoarea întrebare: există cumva un platou, o limitare în acest proces, sau dozele suplimentare de hormon vor provoca viitoare creşteri ale inteligenţei?

●

Nu sunt neliniştit. De fapt mă simt chiar relaxat. Stau întins pe burtă, respirând încet. Spatele îmi este amorţit. Mi-au dat cu un anestezic local şi apoi mi-au injectat hormonul K intraspinal. Administrarea intravenoasă nu ar fi avut succes, având în vedere că hormonul nu poate să treacă din sânge în creier. Injecţia de acum este prima de care îmi aduc aminte. Mi s-a spus că, totuşi, mai avusesem parte de încă două: prima pe când eram încă în comă, a doua pe când eram conştient, dar fără nicio capacitate cognitivă.

●

Alte coşmaruri. De fapt nu sunt vise violente, dar sunt cele mai bizare vise pe care le-am avut vreodată. De multe ori visele acestea nu conţin nimic recognoscibil. Mă trezesc adesea ţipând şi zbătându-mă

în pat. Dar de data aceasta ştiu că ele vor trece.

•

La spital sunt câţiva psihologi care mă studiază. Este interesant să văd cum îmi analizează inteligenţa. Unul dintre psihologi abordează abilităţile mele pe componente: capacitatea de dobândire, reţinere, performanţă şi transfer. Altul îmi studiază raţionamentele matematice şi logice, comunicarea lingvistică sau vizualizarea spaţială.

Privindu-i pe aceşti specialişti, fiecare cu teoria sa, fiecare distorsionând rezultatele astfel încât să se potrivească în teorie, îmi aduc aminte de studenţie. Sunt la fel de neconvingători precum profesorii mei din facultate. Nu aveam ce să învăţ de la ei. Nicio categorisire nu este folositoare în analizarea performanţelor mele atâta vreme cât – de ce să n-o recunosc – sunt la fel de bun sub toate aspectele.

•

Penetrarea sistemului de securitate al unei reţele este un lucru cât se poate de plicticos. Pot înţelege cum o asemenea ispravă i-ar putea atrage pe cei care nu pot rezista provocărilor adresate inteligenţei lor, dar din punct de vedere intelectual nu este deloc un proces estetic. Este ca şi cum cineva ar încerca toate uşile unei case până când ar da de una cu o broască necorespunzătoare. O activitate folositoare, dar câtuşi de puţin interesantă.

Mi-a fost uşor să pătrund în baza de date a FDA. M-am jucat cu unul dintre terminalele instalate pe pereţii spitalului, care rula un program de informare ce oferea vizitatorilor date despre diferite locuri din spital sau despre personal. Am ieşit din program şi am ajuns la sistemul de operare, după care am scris un alt program-capcană care imita un ecran de acces la reţea. Apoi am lăsat terminalul în pace. În cele din urmă, o doctoriţă din grupul celor care mă testau s-a oprit în dreptul terminalului ca să caute un fişier sau să verifice o informaţie. Programul-capcană i-a respins parola, după care a afişat adevăratul ecran de acces.

Folosind datele contului ei, am reuşit să accesez baza de date a pacienţilor FDA. În cadrul testelor pe subiecţi sănătoşi din cadrul Fazei Întâi, hormonul nu a avut niciun efect. Rezultatele testelor clinice efectuate în Faza a Doua arată cu totul diferit. Sunt rapoarte săptămânale asupra a optzeci şi doi de pacienţi, fiecare identificat printr-un număr, cu toţii trataţi cu hormonul K, cei mai mulţi fiind victime ale atacurilor cerebrale sau bolnavi de Alzheimer, plus câteva cazuri de comă. Ultimele rapoarte confirmă ipoteza mea: cei care au avut creierul afectat într-o măsură mai mare au avut parte, în urma

tratamentului, de o creştere mai mare a inteligenţei. Tomografiile au pus în evidenţă un metabolism cerebral crescut.

De ce nu relevaseră studiile pe animale acest lucru? Cred că avem o analogie în conceptul masei critice. Animalele nu ating masa critică în ceea ce priveşte sinapsele. Creierul lor este capabil în foarte mică măsură de gândire abstractă şi de aceea sinapsele adiţionale nu îi sunt de folos. Oamenii însă depăşesc acea masă critică. Creierul lor este capabil să susţină conştiinţa de sine şi, după cum o dovedesc şi aceste rapoarte, foloseşte noile sinapse la capacitatea maximă.

Cele mai interesante rapoarte sunt cele ale studiilor noi de investigare, care folosesc voluntari. Injectările suplimentare cu hormon cresc inteligenţa, dar iarăşi gradul de creştere depinde de vătămările iniţiale. Pacienţii care au suferit atacuri minore nu au atins nivelul de geniu. Cei cu leziuni mai mari au ajuns mai departe.

Dintre pacienţii care au fost în comă, eu sunt deocamdată singurul care a primit o a treia injecţie. Am căpătat mai multe sinapse decât orice alt om studiat. Rămâne de văzut cât de mult îmi va creşte inteligenţa. Când mă gândesc la asta, inima îmi bate mai tare.

●

Jocul cu medicii devine din ce în ce mai plictisitor cu trecerea săptămânilor. Mă tratează de parcă aş fi doar un idiot savant, un pacient care afişează semne clare de inteligenţă sporită, dar care rămâne un pacient. Pentru neurologi sunt doar o sursă de imagini tomografice şi, câteodată, de vreo seringă cu lichid cefalorahidian. Psihologii au posibilitatea de a-mi observa modul de gândire în timpul interviurilor, dar nu pot depăşi prejudecata că sunt un om scos din ale lui, un om obişnuit care a primit un cadou pe care nu îl poate înţelege.

Dimpotrivă, medicii sunt cei care nu înţeleg ce se întâmplă. Au certitudinea că performanţele în viaţa de zi cu zi nu pot fi îmbunătăţite de un medicament şi că abilităţile mele există numai în comparaţie cu etalonul artificial al testelor de inteligenţă, aşa că pierd vremea cu acestea. Dar acest etalon nu este doar nenatural, ci şi prea strâmt. Rezultatele mele perfecte în mod constant nu le spun nimic, pentru că ele se situează prea departe de distribuţia normală a rezultatelor posibile, sunt mult în afara clopotului lui Gauss.

Bineînţeles, rezultatele la teste nu pot cuprinde decât o umbră a schimbărilor reale. Dacă medicii ar putea să simtă ce se întâmplă în capul meu, cum înţeleg cât de multe îmi lipseau înainte şi cât de multe foloase găsesc pentru această informaţie… Departe de a fi un fenomen de laborator, inteligenţa mea este practică şi eficace. Cu amintirile mele complete şi cu abilitatea de a corela faptele, pot realiza evaluarea

imediată a unei situaţii şi pot alege foarte repede acţiunea care să îmi folosească cel mai mult. Nu sunt niciodată nehotărât. Doar subiectele teoretice îmi pun probleme.

●

Orice aş studia, văd imediat tiparele. Văd structura globală, melodia din note, în orice: matematică şi ştiinţe, artă şi muzică, psihologie şi sociologie. Când citesc un text consider că autorii se târăsc greoi de la o frază la alta, căutând conexiuni pe care nu ei le pot intui. Sunt ca o mulţime de oameni incapabili să audă muzica, holbându-se inutil la partitura unei sonate de Bach şi încercând să explice cum decurg notele una din alta.

Deşi descoperirea acestor modele este foarte interesantă, ea doar îmi deschide apetitul pentru mai mult. Mai sunt şabloane care aşteaptă să fie descoperite, structuri la alte scale, mai mari. În privinţa acestora, sunt şi eu orb. Sonatele mele sunt doar puncte disparate prin comparaţie. Nu ştiu ce formă ar putea lua structurile superioare, dar voi afla cu timpul. Vreau să le găsesc şi să le înţeleg. Îmi doresc asta mai mult decât orice mi-am dorit vreodată.

●

Numele medicului care a venit să mă vadă este Clausen. Nu se comportă ca toţi ceilalţi doctori. Judecând după stilul lui de lucru, este obişnuit să poarte în faţa pacienţilor o mască de blândeţe, dar astăzi nu se simte prea în largul său.

— Testele funcţionează astfel, Leon: vei citi descrieri ale unor situaţii, fiecare dintre ele prezentând o problemă. După fiecare, vreau să-mi spui cum ai rezolva tu problema respectivă.

— Am mai făcut genul acesta de teste, am încuviinţat eu.

— Bine, bine.

Tastează o comandă şi ecranul din faţa mea se umple de text. Citesc scenariul: este o problemă de programare şi prioritizare. Este realistă, ceea ce e neobişnuit. Rezultatele unui astfel de test sunt prea arbitrare pentru a fi pe placul cercetătorilor. Aştept înainte de a da răspunsul, altfel Clausen ar fi surprins de rapiditatea cu care am rezolvat problema.

— E foarte bine, Leon. Să mai încercăm una.

Continuăm cu alte scenarii. În timp ce îl citesc pe al patrulea, Clausen este grijuliu să afişeze o detaşare profesională. Răspunsul pe care îl voi da acestei probleme îl interesează foarte mult, dar nu vrea ca eu să ştiu asta. Scenariul descrie politicile şi lupta crâncenă pentru promovare în cadrul unei companii.

Atunci înţeleg cine e Clausen: este un psiholog guvernamental,

poate chiar militar, care face probabil parte din biroul de cercetare-dezvoltare al CIA. Acest test este menit să probeze capacitatea hormonului K de a produce strategi. De aceea se simte neconfortabil în prezenţa mea, pentru că este obişnuit să aibă de-a face cu soldaţi şi angajaţi ai statului, subiecţi ale căror slujbe constau în respectarea ordinelor.

Este probabil ca CIA să vrea să mă reţină ca subiect pentru mai multe teste. Poate că fac asta şi cu alţi pacienţi, în funcţie de performanţele lor. După aceea, vor avea nişte voluntari pentru testele lor speciale, le vor priva creierele de oxigen, apoi le vor administra hormon K. Eu, unul, sunt sigur că nu vreau să devin o resursă pentru CIA, numai că am demonstrat deja destule abilităţi încât să-i fac interesaţi de persoana mea. Cea mai bună strategie ar fi să îmi ascund iscusinţa şi să greşesc răspunsul la acest test.

Îi ofer o soluţie greşită, iar Clausen este dezamăgit. Cu toate astea continuăm. Răspund mai greu şi dau soluţii slabe. Printre întrebări inofensive sunt amestecate unele importante: una despre cum se poate evita o preluare ostilă a unei corporaţii, alta despre mobilizarea oamenilor pentru a preveni construcţia unei centrale electrice pe cărbune. Greşesc răspunsurile.

La încheierea testelor, Clausen îmi dă liber. Se gândeşte deja cum să-şi formuleze concluziile. Dacă mi-aş fi arătat adevăratele abilităţi, CIA m-ar fi recrutat imediat. Performanţele mele inconstante le reduc această dorinţă, dar o concluzie e clară: beneficiile posibile sunt prea mari pentru ca ei să ignore hormonul K.

Situaţia mea s-a schimbat considerabil. Când CIA va decide să mă păstreze ca subiect pentru alte teste, consimţământul meu va fi pur opţional. Trebuie să-mi fac planuri.

•

Patru zile mai târziu, Shea este surprins.

— Vrei să te retragi din studiu?

— Da, imediat. Vreau să mă întorc la muncă.

— Dacă este vorba de bani, sunt sigur că am putea…

— Nu, nu este vorba de bani. Pur şi simplu m-am săturat de atâtea teste.

— Ştiu că devin obositoare după o perioadă, dar noi aflăm multe lucruri interesante. Şi apreciem cu adevărat participarea ta, Leon. Nu e nici pe departe…

— Ştiu că învăţaţi multe din aceste teste. Asta nu-mi schimbă hotărârea. Nu mai vreau să continui.

Shea începe să vorbească din nou, dar îl întrerup.

— Ştiu că sunt încă sub incidenţa contractului de confidenţialitate. Dacă vrei să mai semnez vreo hârtie, să mi-o trimiţi.

Mă ridic şi mă îndrept spre uşă.

— La revedere, doctore Shea.

•

Shea mă sună peste două zile.

— Leon, trebuie să vii pentru un consult. Tocmai am fost informat că la un alt spital s-au descoperit efecte secundare adverse la pacienţii trataţi cu hormonul K.

Minte, nu mi-ar spune aşa ceva la telefon.

— Ce fel de efecte secundare?

— Pierderea vederii. S-a observat o hipertrofiere a nervului optic, urmată de deteriorarea lui.

Probabil că CIA a dat ordinul, când au aflat că m-am retras din studiu. Odată întors în spital, Shea m-ar declara retardat mintal şi m-ar transfera lor pentru îngrijiri. Apoi aş fi mutat la o instituţie guvernamentală de cercetări.

Mi-am compus un ton îngrijorat.

— Vin îndată.

— Bine, a spus Shea, uşurat că l-am crezut, te vom examina imediat ce soseşti.

Am închis şi m-am întors la calculator să verific ultimele informaţii apărute în baza de date a FDA. Nu era nicio menţionare de efecte secundare asupra nervului optic sau de altă natură. Nu exclud posibilitatea ca astfel de efecte să apară în viitor, dar le voi descoperi eu însumi.

Este timpul să părăsesc Bostonul. Încep să împachetez. Îmi voi goli conturile bancare la plecare. Vânzarea echipamentului din studio mi-ar aduce mai mulţi bani gheaţă, dar este prea voluminos ca să-l car după mine, voi lua doar câteva piese mai mici. După câteva ore de lucru, telefonul sună din nou. Shea se întreabă pe unde sunt. De data asta las să intre robotul.

— Leon, eşti acolo? Aici doctor Shea. Te aşteptăm de ceva vreme.

Va mai încerca o dată la telefon, apoi va trimite după mine trupeţii în costume albe sau poate chiar poliţia.

•

Şapte jumătate seara. Shea este încă la spital, aşteptând veşti despre mine. Întorc cheia în contact şi ies din parcarea aflată vizavi de spital. În clipele următoare va observa plicul pe care i l-am strecurat pe sub uşa biroului. Imediat ce îl va deschide, va şti că e de la mine.

Salutări, doctore Shea,
Îmi închipui că mă cauţi.

Un moment de surpriză, dar numai un moment. Se va aduna, va alerta securitatea şi vor verifica toate vehiculele care părăsesc clădirea. Apoi va continua să citească.

Poţi să dai liber trupeţilor voinici care aşteaptă la apartamentul meu. Nu vreau să-şi irosească timpul preţios pentru mine. Probabil eşti hotărât să ceri poliţiei să pornească o verificare APB[4]*. Aşa că mi-am luat libertatea de a insera un virus în calculatorul poliţiei rutiere care va înlocui numerele de înmatriculare ale maşinii mele dacă se face o interogare pentru asta. Bineînţeles, ai putea să le dai o descriere a maşinii mele, dar nu ştii cum arată, aşa-i?*

Leon

Va suna la poliţie să pună programatorii să înlăture virusul. Stilul arogant al biletului, riscurile asumate pentru a-l aduce la birou şi faptul că l-am avertizat despre virusul care altfel ar fi rămas nedetectat îl vor face să creadă că sufăr de un complex de superioritate.

Dar Shea se va înşela. Aceste acţiuni au ca scop să facă CIA şi poliţia să mă subestimeze, aşa că pot fi sigur că nu-şi vor lua toate măsurile de precauţie. După ce vor îndepărta virusul din calculatoare, programatorii poliţiei vor crede că sunt bun, dar nu extraordinar, şi vor încărca bazele de date de backup pentru a-mi găsi adevăratul număr de înmatriculare. Numai că această acţiune va declanşa un al doilea virus, mult mai sofisticat. Acesta va modifica şi backup-urile şi baza de date activă. Poliţia va fi mulţumită că a găsit adevăratul număr şi va pierde timpul căutând cai verzi pe pereţi.

Următorul meu scop este să obţin o nouă doză de hormon K. Din păcate, asta va indica CIA că sunt de fapt foarte capabil. Dacă n-aş fi trimis biletul, poliţia ar fi descoperit virusul cu întârziere, într-un moment în care ar fi fost avertizaţi că trebuie să-şi ia urgent măsuri foarte stricte de precauţie la îndepărtarea virusului. În acest caz, riscam să nu mai pot şterge numărul de înmatriculare al maşinii din fişierele lor.

Între timp, m-am cazat la un hotel şi lucrez de la terminalul din cameră.

•

Am intrat în baza de date secretă a FDA. Am văzut adresele subiecţilor pentru hormonul K şi toate comunicările interne ale FDA. Se instituise o suspendare a folosirii hormonului K şi nu se mai permitea

nicio testare până la ridicarea suspendării. CIA insistase că, înainte de a continua testările, trebuie să mă captureze şi să evalueze potenţialul de risc.

FDA ceruse spitalelor să returneze prin curier dozele rămase. Trebuie să pun mâna pe o doză înainte de asta. Cel mai apropiat pacient este în Pittsburg, îmi rezerv un loc la zborul de mâine-dimineaţă devreme. Apoi studiez o hartă a oraşului şi fac o cerere la compania Pennsylvania Courier să se prezinte pentru o livrare la o firmă de investiţii din centrul oraşului. Apoi mă înscriu pentru câteva ore de acces la un supercalculator.

•

Sunt într-o maşină închiriată, parcată la colţul unui zgârie-nori din Pittsburg. În buzunarul sacoului am o placă de bază minusculă la care e conectată o tastatură. Privesc pe stradă în direcţia din care va sosi curierul. Jumătate dintre pietoni poartă filtre de aer albe, dar vizibilitatea este bună.

Văd maşina de curierat la două intersecţii distanţă. Este un nou model american de dubiţă, care are pictată sigla Pennsylvania Courier pe laterale. Nu este un curier cu grad mare de securitate. FDA nu-şi face griji în ce mă priveşte. Ies din maşină şi pornesc spre blocul de birouri. Maşina ajunge şi ea, parchează, iar şoferul intră în clădire. Eu intru în maşină.

Tocmai vine de la spital. Şoferul urcă în momentul ăsta spre etajul patruzeci, aşteptându-se să ridice un pachet de la firma de investiţii care are sediul acolo. Asta îl va întârzia cel puţin patru minute.

Pe podeaua dubei este sudat un seif, cu pereţi şi uşă duble, din oţel. Pe uşă se află o placă lustruită. Încuietoarea se deschide când şoferul îşi pune pe această placă palma. Placa are şi un port de date ataşat, folosit pentru programarea ei.

Seara trecută am intrat în baza de date de service a firmei Lucas Security Systems, care vinde încuietori cu scanare palmară către Pennsylvania Courier. Acolo am găsit fişierul încriptat care conţine codurile de deschidere a uşii.

Trebuie să recunosc că, deşi faptul de a penetra sistemul de securitate al unui calculator este inestetic în sine, anumite aspecte sunt legate indirect de nişte probleme foarte interesante de matematică. De exemplu, ar fi nevoie de ani buni la supercalculator ca să spargi o încriptare realizată prin metode uzuale. Dar eu, în timpul în care am studiat teoria numerelor, am găsit o metodă foarte frumoasă de a factoriza numere foarte mari. Folosind această tehnică, un supercalculator poate sparge o asemenea schemă de încriptare în doar

câteva ore.

Scot placa de bază din buzunar şi o conectez la portul de date cu un cablu. Introduc un număr din douăsprezece cifre, iar uşa seifului se deschide.

●

La vremea când ajung în Boston, FDA a reacţionat la furt ştergând toate fişierele aferente problemei din toate calculatoarele accesibile prin reţea. Exact cum mă aşteptam.

Cu fiola în buzunar şi restul lucrurilor în portbagaj, mă îndrept spre New York City.

●

Deşi poate părea ciudat, cea mai rapidă metodă de a face bani sunt jocurile de noroc. Cursele de cai sunt accesibile. Pot să strâng o sumă moderată fără să atrag prea multă atenţie, iar apoi mă pot întreţine făcând investiţii la bursă.

Stau cu chirie în cea mai ieftină cameră cu conexiune la reţea pe care am găsit-o în New York. Mi-am pregătit câteva nume false sub care să fac investiţiile, nume pe care le voi schimba regulat. Voi petrece ceva vreme pe Wall Street, ca să identific oportunităţile cele mai profitabile pe termen scurt. Voi face asta studiind brokerii şi limbajul corpului lor. Voi merge acolo doar o dată pe săptămână. Am lucruri mai interesante de făcut, acum atenţia mea e atrasă de structurile globale ale lumii.

●

Pe măsură ce mintea mea se dezvoltă, creşte şi controlul pe care îl am asupra trupului meu. Este greşită credinţa că în timpul evoluţiei oamenii au sacrificat abilităţile fizice în favoarea creşterii inteligenţei. Mânuirea corpului este o activitate mentală. Puterea nu mi-a crescut, în schimb coordonarea este acum peste medie. Ba chiar devin ambidextru. Şi mai mult, puterea mea de concentrare este foarte eficientă în folosirea tehnicilor de biofeedback. După relativ puţin exerciţiu, sunt capabil să-mi cresc sau să-mi scad ritmul cardiac şi tensiunea.

●

Scriu un program care să realizeze recunoaşterea feţei mele între mai multe fotografii şi să caute apariţiile numelui meu. Apoi încorporez programul într-un virus care va scana toate fişierele publice aflate în reţea.

CIA va transmite în reţeaua naţională ştiri cu poza mea, informând populaţia că sunt un pacient periculos evadat sau chiar un criminal. Virusul va înlocui fotografia mea cu o pată albă. Am plantat în

calculatoarele FDA şi CIA un virus similar care va căuta pozele mele în orice transfer de date făcut către poliţia regională. Aceşti doi viruşi vor fi imuni la orice încercare de îndepărtare din partea oricui.

Cu siguranţă Shea şi ceilalţi medici se consultă cu psihologii de la CIA, încercând să descopere unde mă aflu. Părinţii mei sunt morţi, aşa că CIA se va îndrepta către prieteni, întrebându-i dacă i-am contactat. Vor menţine supravegherea asupra lor, în eventualitatea că îi voi căuta pe viitor. O regretabilă încălcare a intimităţii lor, dar asta nu e o problemă presantă pentru mine.

Este improbabil ca CIA să-şi trateze vreun agent cu hormonul K pentru a mă localiza. După cum o demonstrez eu însumi, o persoană suprainteligentă este greu de controlat. Oricum, îi voi urmări în continuare pe ceilalţi pacienţi, pentru eventualitatea că guvernul încearcă să-i recruteze.

●

Tiparele cotidiene ale societăţii mi se relevă fără să fac vreun efort. Merg pe stradă, privesc oamenii ducându-se la treburile lor şi, deşi niciun cuvânt nu este rostit, subtextul îmi sare în ochi. Un cuplu se preumblă alene, adoraţia unuia se izbeşte de toleranţa celuilalt. Un licăr de anxietate, şi apare un om de afaceri, care se teme de şeful lui şi se îndoieşte de decizia pe care a luat-o mai devreme. O femeie poartă o faţadă de sofisticare simulată, care se risipeşte când se intersectează cu o femeie cu adevărat rafinată.

Ca întotdeauna, rolurile jucate de unii sunt recunoscute de cei care dovedesc o mai mare maturitate. Pentru mine, aceşti oameni sunt ca nişte copii pe un teren de joacă. Mă amuză sinceritatea lor şi sunt jenat să-mi amintesc că mă comportam la fel. Activităţile lor sunt potrivite pentru ei, dar eu nu le-aş executa. Acum, când am devenit om în toată firea, las deoparte copilăriile. De-acum încolo voi interacţiona cu lumea oamenilor doar cât este nevoie pentru asigurarea traiului de zi cu zi.

●

În fiecare săptămână acumulez echivalentul a ani de educaţie şi asamblez modele din ce în ce mai mari. Văd tapiseria cunoştinţelor umane dintr-o perspectivă mai largă decât oricine altcineva înainte. Pot completa lipsurile din schemă acolo unde învăţaţii de până acum nici n-au observat vreo lipsă şi îmbogăţesc textura în locuri în care ei o considerau completă.

Ştiinţele naturii au cele mai clare modele. Fizica permite o unificare frumoasă, nu doar la nivelul forţelor fundamentale, ci şi în privinţa domeniilor adiacente şi a implicaţiilor sale. Clasificările de gen *optică* sau *termodinamică* sunt doar nişte cămăşi de forţă, care îi împiedică pe

fizicieni să vadă nenumăratele intersecţii dintre domeniile fizicii. Chiar dacă lăsăm deoparte estetica, există o mulţime de aplicaţii practice care au fost ignorate. Inginerii ar fi putut crea artificial, cu ani în urmă, câmpuri gravitaţionale sferic simetrice.

Deşi înţeleg lucrurile acestea, şi multe altele, eu n-am să creez un asemenea dispozitiv, şi nici vreun altul. Ar fi nevoie să produc mult prea multe componente, lucru dificil şi consumator de timp. Oricum, construirea unui astfel de aparat nu mi-ar oferi nicio satisfacţie, deoarece aş şti de la început că va funcţiona şi nici nu ar dezvălui vreo altă structură globală.

●

Ca un experiment, am început să scriu un poem de mari dimensiuni. După ce voi termina primul cânt, voi putea să aleg o abordare de integrare a tiparelor din toate artele. Folosesc şase limbi moderne şi patru clasice, care cuprind cele mai importante viziuni asupra lumii ale civilizaţiei umane. Fiecare dintre ele oferă tonuri diferite de înţeles sau de efecte poetice. Unele dintre juxtapuneri sunt de-a dreptul delicioase. Fiecare vers al poemului conţine câte un neologism, născut din declinarea cuvintelor într-o altă limbă. Dacă ar fi să termin această operă, ar fi un fel de *Finnegans Wake* multiplicat cu *Canto*-urile lui Pound.

●

CIA îmi întrerupe munca, îmi pregăteşte o capcană. După două luni de încercări, au acceptat în final faptul că nu mă pot localiza folosind metodele convenţionale, aşa că s-au orientat spre acţiuni mai drastice. Serviciul de ştiri a anunţat faptul că prietena unui ucigaş cu probleme mentale a fost acuzată de a-l fi ajutat să scape de sub supraveghere. Numele folosit este Connie Perritt, o fată cu care m-am întâlnit în ultimul an. Dacă se ajunge la proces, este evident că va fi condamnată la mulţi ani de închisoare. CIA speră că eu nu voi lăsa asta să se întâmple. Se aşteaptă să fac o manevră care să mă expună, iar ei să mă captureze.

Audierile preliminare ale lui Connie sunt mâine. Se vor asigura că i se va da drumul pe cauţiune, printr-un garant dacă este nevoie, pentru a-mi oferi oportunitatea de a o contacta. Apoi vor umple zona apartamentului său cu agenţi sub acoperire care mă vor aştepta nerăbdători.

●

Încep să editez prima imagine pe ecran. Aceste fotografii digitale sunt simple comparativ cu hologramele, dar servesc scopului propus. Fotografiile, luate ieri, arată exteriorul clădirii în care locuieşte Connie,

strada din faţă şi intersecţiile din apropiere. Mut cursorul pe ecran şi desenez câte o ţintă în anumite locuri din imagini. O fereastră, cu luminile stinse, dar cu perdelele trase în lături, în clădirea de peste drum. Un vânzător ambulant la două blocuri în spatele clădirii ei.

Marchez şase zone. Ele indică unde au stat la pândă agenţii CIA noaptea trecută, când Connie s-a întors în apartament. Îmi cunosc înfăţişarea din înregistrările de la spital, aşa că ştiu ce să caute în mulţimea de bărbaţi sau de persoane de sex neclar: un mers sigur, neşovăitor. Aşteptările le-au fost împotrivă, mi-am lungit pasul, mi-am ajustat poziţia capului, mi-am redus mişcarea braţelor. Astea, şi nişte haine ciudate, au fost de-ajuns ca ei să mă ignore cât m-am plimbat prin zonă.

Pe marginea de jos a unei fotografii am scris frecvenţa radio folosită de agenţi în comunicări şi o ecuaţie care descrie algoritmul aleator folosit. Odată ce am terminat, trimit imaginile directorului CIA. Aluzia e clară: Îi pot ucide agenţii sub acoperire oricând, dacă nu se retrag din operaţiune.

Pentru a-i face să renunţe la acuzaţiile împotriva lui Connie şi pentru a-i intimida şi mai mult pe cei de la CIA, va trebui să lucrez ceva mai mult.

•

Recunoaşterea modelelor din nou, doar că de data asta este o operaţiune foarte lumească. Mii de pagini de rapoarte, note, corespondenţe; fiecare este un punct colorat într-o pictură pointilistă. Mă dau un pas înapoi ca să văd imaginea de ansamblu, urmăresc liniile şi curbele care interacţionează şi formează modelul. Megabiţii pe care i-am scanat sunt numai o frântură din înregistrările complete ale perioadei studiate, dar îmi sunt de-ajuns.

Ceea ce am aflat nu este ieşit din comun şi este mult mai simplu decât intriga unui roman poliţist. Directorul CIA avea cunoştinţă de planurile unui grup terorist de a ataca sistemul de metrou din Washington, D.C. cu bombe. A lăsat atacul să aibă loc doar pentru a obţine aprobarea Congresului pentru folosirea de măsuri extreme împotriva acelui grup. Fiul unui congresman s-a aflat printre victime, iar directorului CIA i s-a dat mână liberă să prindă teroriştii. Deşi planurile sale nu sunt memorate în bazele de date ale CIA, ele se vădesc foarte clar. Notele relevante conţin doar referinţe voalate şi plutesc într-o mare de documente inofensive. Dacă o comisie de investigare ar trebui să citească toate documentele, dovezile ar fi ascunse de informaţiile nefolositoare. Oricum, o cercetare a notelor incriminatoare ar convinge cu siguranţă presa.

Am trimis lista acestor documente directorului CIA, cu o notiţă: *Nu mă deranja şi nu te voi deranja nici eu.* Va înţelege că nu are alternativă.

Acest mic episod mi-a consolidat părerea asupra treburilor lumii. Pot detecta tacticile clandestine oriunde, dacă mă informez continuu asupra vieţii cotidiene, numai că aceasta nu mă interesează cu adevărat. O să-mi reiau cercetările.

●

Controlul asupra trupului continuă să crească. Deja pot merge pe cărbuni încinşi sau îmi pot înfige ace în braţ, dacă vreau. Oricum, interesul meu în meditaţia orientală este limitat la aplicaţiile sale în controlarea corpului. Nicio transă meditativă nu este mai interesantă pentru mine decât propria mea stare mentală, atunci când pun cap la cap modele de structură universală din componente disparate.

●

Lucrez la un nou limbaj. Am ajuns la limitele limbajelor convenţionale, iar acum ele îmi stânjenesc încercările de progres. Le lipseşte puterea în a exprima conceptele de care am nevoie, şi chiar în propriul lor domeniu sunt imprecise şi greoaie. Mi se par chiar improprii pentru vorbire, dacă e să mă gândesc.

Teoria lingvistică actuală nu îmi e de folos. Voi reevalua logica de bază pentru a determina cele mai potrivite elemente de bază pentru limbajul meu. Acesta va avea un dialect care să asigure compatibilitatea cu limbajul matematic, aşa încât, orice ecuaţie voi scrie, va avea un echivalent lingvistic. Oricum, matematica va reprezenta doar o mică parte a limbajului. Spre deosebire de Leibniz, eu recunosc limitele logicii simbolice. Am în plan alte dialecte care să fie compatibile cu noţiunile mele despre estetică şi cunoaştere. Proiectul îmi va lua mult timp, dar rezultatul final îmi va limpezi foarte mult gândurile. După ce voi fi translatat în acest limbaj tot ceea ce ştiu, modelele pe care le caut vor deveni cât se poate de evidente.

Fac o pauză de la muncă. Înainte de a crea un sistem de notaţie pentru estetică, trebuie să stabilesc un vocabular al tuturor emoţiilor posibile.

Cunosc multe emoţii care nu sunt experimentate de oamenii obişnuiţi. Am observat cât de limitat este spectrul lor afectiv. Nu tăgăduiesc validitatea dragostei sau a furiei pe care am trăit-o odată, dar acum o percep la adevăratul ei înţeles: întocmai ca iubirile trecătoare sau depresiile trăite în adolescenţă, ele au fost doar precursorii sentimentelor pe care le trăiesc acum. Pasiunile mele sunt acum mai complexe, multifaţetate. Pe măsură ce creşte conştiinţa de sine, toate emoţiile cresc în complexitate în mod exponenţial. Trebuie

să fiu capabil să le descriu cum se cuvine, dacă vreau să-mi pot duce la bun sfârşit proiectele de viitor.

Bineînţeles, acum trec prin mult mai puţine emoţii decât ar face-o un om normal. Dezvoltarea mea este limitată de inteligenţa celor din jurul meu şi de interacţiunea restrânsă pe care mi-o permit cu ei. Îmi amintesc conceptul de *ren* al lui Confucius: tradus inadecvat ca *mărinimie*, acea calitate care este chintesenţa umanităţii, care poate fi cultivată doar prin interacţiune cu ceilalţi, pe care un om solitar nu o poate manifesta. Este doar una dintre multele calităţi umane. Şi iată-mă pe mine, printre oameni, oameni peste tot şi nu este nici măcar unul cu care să interacţionez. Sunt doar o parte a individului complet care aş putea fi, cu o inteligenţă ca mea.

Nu mă amăgesc nici cu mila de sine, nici cu vanitatea. Îmi pot evalua starea psihologică obiectiv şi consistent. Ştiu exact ce resurse emoţionale am şi care îmi lipsesc şi cât de multă importanţă trebuie să acord fiecăreia dintre aceste două categorii. Nu am niciun regret.

●

Noul limbaj începe să capete formă. Este orientat către structura globală, pe care o exprimă foarte bine în gânduri, dar este total nepractic pentru scriere sau pentru vorbire. Nu poate fi scris în cuvinte aranjate liniar, ci într-o ideogramă uriaşă, care va trebui percepută în totalitate. O asemenea ideogramă va putea comunica, mai bine decât o pictură, ceea ce n-ar putea fi cuprins într-o mie de cuvinte. Complexitatea fiecărei ideograme va fi măsurată prin cantitatea de informaţie conţinută. Mă amuz gândindu-mă la o ideogramă colosală care să descrie întregul univers.

Paginile tipărite sunt inadecvate şi prea statice pentru acest limbaj. Singurele mijloace de stocare folositoare ar fi înregistrările video sau holografice, care pot afişa imagini grafice care se dezvoltă în timp. Vorbirea acestui limbaj iese din discuţie, dată fiind lăţimea de bandă limitată a laringelui omenesc.

●

Mintea mea clocoteşte de sudălmi din toate limbile moderne sau clasice pe care le cunosc, a căror grosolănie primitivă mă chinuieşte şi mă face să decid că limbajul ideal pe care îl dezvolt va trebui să ofere termeni suficient de acizi încât să exprime frustrarea mea de acum.

Nu pot termina limbajul artificial. Este un proiect prea mare pentru abilităţile mele actuale. După săptămâni de efort concentrat nu am obţinut nimic care să fie utilizabil. Am încercat să îl scriu prin implementare în etape succesive, folosind limbajul rudimentar pe care l-am definit deja, pentru a-l rescrie şi a produce versiuni succesive din

ce în ce mai complete. Dar fiecare nouă versiune vădeşte propria insuficienţă, ceea ce mă forţează să-mi extind ţelul final, care astfel se transformă într-un Sfânt Graal, la capătul unui regres infinit. Nu e cu nimic mai bine decât dacă l-aş fi creat pornind de la zero.

•

Ce să fac cu a patra fiolă? Nu mi-o pot scoate din minte. Fiecare frustrare pe care o resimt la actualul nivel îmi aminteşte faptul că există posibilitatea de a progresa mai mult.

Bineînţeles, există riscuri semnificative. Această injecţie ar putea cauza vătămarea creierului sau nebunia. Tentaţie de la diavol, probabil, dar o tentaţie foarte mare. Nu găsesc niciun motiv să rezist.

Aş beneficia de o oarecare siguranţă dacă mi-aş face-o într-un spital ori acasă, dar având pe cineva care să mă asiste. Oricum, mă gândesc că injecţia fie va avea succes, fie îmi va provoca daune ireparabile, aşa că las deoparte precauţiile.

Comand părţi componente la o firmă specializată în echipamente medicale şi asamblez un dispozitiv care să-mi administreze spinal injecţia. S-ar putea să treacă zile până să aibă efect, aşa că mă încui în dormitor. Este posibil să reacţionez violent, aşa că îndepărtez toate obiectele periculoase din cameră şi mă leg cu chingi de pat. Vecinii vor interpreta eventualele zgomote ca fiind produse de un drogat în sevraj.

Îmi fac injecţia şi aştept.

•

Creierul mi-a luat foc, măduva spinării arde de-a lungul spatelui, sunt aproape să fac apoplexie. Sunt orb, surd, lipsit de simţuri.

Halucinez. Percepute cu o claritate şi un contrast atât de supranaturale încât sunt sigur că sunt fantasme, orori de nedescris se năpustesc asupra mea, scene violente nu fizic, dar psihic mutilante.

Agonie mentală şi orgasm. Teroare şi hohote isterice.

Pentru o scurtă clipă, percepţia se întoarce. Sunt pe podea, cu mâinile încleştate în păr, smocuri smulse sunt împrăştiate pe jos. Hainele sunt ude de sudoare. Mi-am muşcat limba, iar gâtul mi-e uscat, cred că de la strigăte. Convulsiile mi-au lăsat trupul plin de vânătăi şi cred că am făcut şi o comoţie, pentru că am contuzii la cap, dar nu simt nimic. Au trecut ore sau doar clipe?

Apoi vederea mi se înceţoşează şi răcnetele se întorc.

Masa critică.
Revelaţia.

Înţeleg mecanismul gândirii mele. Ştiu precis cum de ştiu, iar

înţelegerea mea este recursivă. Înţeleg regresul infinit al acestei cunoaşteri de sine, nu prin repetarea la nesfârşit a metodei pas cu pas, ci prin cunoaşterea *limitei.* Natura cunoaşterii recursive mi-e clară. Un nou sens pentru termenul „conştiinţă de sine“.

Fiat logos. Îmi cunosc mintea în termenii unui limbaj mult mai expresiv decât orice mi-aş fi imaginat anterior. Precum Dumnezeu creând ordine din haos cu o simplă declaraţie, mă familiarizez cu acest limbaj. Este metaautodescriptiv şi autoeditabil. Nu numai că poate descrie gândurile, dar poate descrie şi modifica propriile operaţiuni, la toate nivelurile. Ce n-ar fi dat Godel să cunoască acest limbaj, în care modificarea unei fraze face ca toată gramatica să trebuiască ajustată.

Cu ajutorul acestui limbaj, pot vedea cum funcţionează mintea mea. Nu pretind că îmi văd neuronii activându-se, îi las asta lui John Lilly şi experimentelor sale cu LSD din anii şaizeci. Ceea ce pot eu face este să percep structurile. Văd cum se formează structurile mentale, cum interacţionează. Mă văd pe mine însumi gândind şi văd ecuaţiile care descriu această gândire şi mă văd pe mine înţelegând acele ecuaţii şi văd cum ecuaţiile descriu că au fost înţelese.

Ştiu cum îmi creează ele gândurile.

Aceste gânduri.

●

La început sunt copleşit de aceste informaţii, paralizat de conştiinţa de sine. Durează ore întregi până pot să preiau controlul fluxului de informaţii autodescriptive. Nu le-am filtrat, nici nu le-am îndepărtat în fundal. Devin integrate cu procesele mele mentale şi le voi folosi în timpul activităţilor mele normale. Va mai trece ceva vreme până să pot profita de ele, fără efort şi cu eficienţă, în felul în care o dansatoare îşi foloseşte cunoştinţele chinestezice.

Acum pot vedea explicit şi detaliat tot ceea ce înainte vreme cunoşteam doar teoretic despre mintea mea. Procesele mentale instinctuale legate de sex, agresiune şi autoconservare, translatate de condiţionarea primită în copilărie, se ciocnesc cu gândirea raţională şi câteodată o folosesc pentru a se deghiza. Recunosc toate cauzele stărilor mele emoţionale, motivele din spatele fiecărei decizii pe care o iau.

Ce pot face cu această cunoaştere? Mare parte a ceea ce este cunoscut ca *personalitate* este la discreţia mea acum. Aspectele de nivel mai înalt ale psihicului meu îmi definesc acum persoana. Îmi pot trimite mintea în diferite stări mentale sau emoţionale, rămânând însă conştient de aceste stări şi capabil să revin la condiţia iniţială. Acum, că înţeleg mecanismele care operau când făceam două activităţi în

acelaşi timp, îmi pot divide conştiinţa şi pot trata simultan două sau mai multe probleme cu concentrare deplină şi cu abilităţile de recunoaştere a configuraţiei activate, fiind metaconştient de toate aspectele. Există oare ceva ce n-aş putea face?

•

Îmi percep trupul ca nou, ca şi cum ar fi fost un ciot amputat, înlocuit dintr-odată de mâna unui ceasornicar priceput. Controlul voluntar asupra muşchilor este trivial, posed o coordonare inumană. Abilităţi care s-ar dezvolta în mod normal după mii de repetiţii, eu le pot căpăta după două sau trei încercări. Găsesc o înregistrare video cu un pianist cântând, şi în scurtă vreme pot replica mişcările degetelor sale, fără să am o claviatură la dispoziţie. Contractarea şi relaxarea selectivă a muşchilor îmi cresc puterea şi flexibilitatea. Răspunsul muscular pentru acţiuni conştiente sau reflexe este de treizeci şi cinci de milisecunde. Învăţarea acrobaţiilor sau a artelor marţiale ar necesita totuşi puţin antrenament.

Posed conştiinţa somatică a funcţionării rinichilor, a absorbţiei substanţelor nutritive, a secreţiilor glandulare. Sunt chiar conştient de rolul pe care îl joacă neurotransmiţătorii în gândurile mele. Această stare de conştienţă implică o activitate mentală mai intensă decât într-o situaţie de stres care produce adrenalină la maximum. O parte a minţii mele este permanent într-o stare care ar ucide în câteva minute o minte şi un trup normale. Pe când îmi ajustez programarea minţii, simt refluxul şi îndepărtarea substanţelor care îmi provoacă reacţii emoţionale, care îmi cresc nivelul de atenţie sau îmi modelează subtil atitudinea.

•

Apoi privesc spre în afară.

O simetrie orbitoare, voioasă şi netemătoare, mă înconjoară. Este atât de integrată în modele acum, că întregul univers este pe cale să se simplifice într-un desen. Închei pe cea din urmă configuraţie: contextul în care toată cunoaşterea se potriveşte şi este iluminată, o mandala, muzica sferelor, *kosmosul.*

Percep o iluminare, nu spirituală, ci raţională. Mai am de lucru până să o ating, dar de data aceasta scopul nu îmi va mai scăpa printre degete. Cu limbajul minţii mele la îndemână, distanţa dintre mine şi această iluminare este calculabilă în detaliu. Mi-am întrevăzut destinaţia finală.

•

Acum trebuie să îmi plănuiesc viitoarele acţiuni. Mai întâi, simple puneri la punct ale autoconservării, începând cu antrenamentele de

arte marţiale. Voi urmări nişte campionate pentru a studia atacurile posibile, deşi eu voi executa numai acţiuni defensive. Mă mişc destul de repede pentru a putea evita contactul cu cel mai rapid atacator. Asta îmi va permite să mă protejez şi totodată să pot dezarma orice răufăcător de pe stradă, în caz că aş fi atacat. Între timp, trebuie să mănânc foarte multe alimente pentru a răspunde nevoilor de hrănire ale creierului, care sunt sporite chiar dacă metabolismul meu este mult mai eficient. Totodată îmi voi rade scalpul pentru a permite răcirea mai rapidă a capului, care se încălzeşte datorită fluxului sporit de sânge în creier.

Apoi voi trece la scopul final: decodarea modelelor. Pentru îmbunătăţirea minţii pe mai departe, va trebui să folosesc mijloace artificiale. O legătură directă calculator-creier, care să permită downloadarea minţii mele, asta îmi trebuie, dar va trebui să creez o nouă tehnologie pentru a implementa un asemenea program. Dispozitivele bazate pe calcul digital ar fi insuficiente. Ceea ce am eu în plan necesită structuri infinitezimale bazate pe reţele neurale.

Imediat ce mi-am stabilit ideile principale, îmi setez mintea pe multiprocesare. O secţiune dezvoltă o ramură a matematicii care reflectă comportamentul reţelelor. O altă secţiune dezvoltă un proces de replicare a formării căilor neurale la scară moleculară, într-un mediu bioceramic autoreparator. O a treia secţiune elaborează tactici pentru un proces de cercetare-dezvoltare care să-mi furnizeze o tehnică industrială de a produce componentele de care am nevoie. Nu am timp de pierdut. Voi introduce descoperiri teoretice şi tehnice explozive aşa încât industria mea privată să funcţioneze la capacitate maximă cât mai curând.

•

Am ieşit afară pentru a observa din nou lumea reală. Limbajul corporal al emoţiilor, ce mă ghida odată, a fost înlocuit de o matrice de ecuaţii interconectate. Linii de forţă se contorsionează şi se lungesc între oameni, obiecte, instituţii, idei. Oamenii sunt din păcate ca nişte marionete, animaţi în mod independent, dar limitaţi de o reţea pe care aleg să nu o perceapă. I-ar putea rezista dacă ar dori, dar atât de puţini o fac.

În această clipă stau la un bar. La trei scaune de mine, în dreapta, şade un bărbat care pare familiarizat cu acest tip de local. Priveşte în jur şi observă o pereche într-un separeu întunecat. Omul zâmbeşte, face semn barmanului să se apropie, se apleacă peste tejghea şi vorbeşte încet despre acel cuplu. Nu trebuie să aud vorbele pentru a şti ce spune.

Îl minte pe barman, cu uşurinţă şi spontaneitate. Un mincinos sadea, nu din dorinţa de a avea o viaţă mai interesantă decât cea proprie, ci din plăcerea de a-i păcăli pe ceilalţi. Ştie că barmanul este detaşat, doar mimând interesul – ceea ce este adevărat, dar ştie totodată că barmanul este păcălit – ceea ce iarăşi este adevărat.

Sensibilitatea mea la limbajul trupului celorlalţi a crescut până la punctul în care pot face toate aceste observaţii în deplină nemişcare şi fără niciun zgomot: pot mirosi feromonii eliminaţi prin pielea lui. Până la o limită, muşchii mei pot chiar simţi tensiunea din muşchii săi, probabil datorită câmpului electric. Aceste canale nu-mi pot comunica informaţii foarte precise, dar impresiile pe care le percep îmi furnizează o bază largă pentru extrapolare. Adaugă substanţă reţelei.

Oamenii normali pot detecta aceste emanaţii în mod subliminal. Eu voi lucra pentru a le percepe mai uşor, apoi probabil că voi reuşi să-mi controlez conştient propriile expresii.

●

Am dezvoltat abilităţi reminiscente ale schemelor de control mental dezvăluite în tabloide. Controlul asupra emanaţiilor mele somatice îmi permite să le provoc reacţii precise celorlalţi. Cu ajutorul feromonilor şi al tensiunii musculare pot determina o altă persoană să răspundă cu mânie, teamă, simpatie sau dorinţă sexuală. E destul pentru a câştiga prieteni şi pentru a influenţa oamenii. Pot chiar induce celorlalţi o reacţie autosusţinută. Prin asocierea unui anumit răspuns cu un sentiment de satisfacţie, creez o buclă de amplificare pozitivă, ca un biofeedback. Corpul persoanei respective va dezvolta reacţia ca şi cum ar fi a sa proprie. Voi folosi această tehnică asupra preşedinţilor de companii pentru a obţine suport pentru industria de care am nevoie.

Nu mai pot visa ca înainte. Îmi lipseşte ceea ce se califică drept subconştient, iar eu controlez toate funcţiile de întreţinere executate de creierul meu, aşa încât sarcinile somnului REM nu mai sunt necesare. Există perioade în care pierd controlul asupra minţii, dar nu le pot numi vise. Mai degrabă metahalucinaţii. Adevărate torturi. Există perioade în care sunt detaşat. Înţeleg cum generează mintea mea acele viziuni ciudate, dar sunt paralizat şi incapabil să reacţionez. Cu greutate pot discerne ceea ce văd: imagini ale unor bizare autoreferinţe transfinite sau modificări cărora nici eu nu le găsesc sensul.

Mintea îmi epuizează resursele creierului. O structură biologică de această mărime şi complexitate de-abia poate susţine psihicul autoconştient. Dar acesta este totodată autoregulator, până la o anumită limită. Acord minţii mele libertatea de a folosi la maximum resursele disponibile şi îi interzic expansiunea pe mai departe. Dar este

dificil. Sunt prins într-o cuşcă din lemn de bambus care nu-mi permite nici să şed, nici să stau în picioare. Dacă încerc să mă relaxez sau, dimpotrivă, să mă extind la maximum, urmează agonia, nebunia.

●

Halucinez. Îmi văd mintea imaginând configuraţii posibile, pe care şi le-ar putea asuma, şi apoi renunţând. Sunt martor al propriilor mele dezamăgiri, al viziunilor asupra formei pe care ar putea-o lua mintea mea când voi asimila configuraţiile finale.

Voi atinge oare conştiinţa de sine totală? Aş putea oare să descopăr componentele care constituie propriile mele structuri mentale globale? Voi descoperi conştiinţa inerentă a moralităţii? Sunt capabil să determin dacă mintea ar putea fi generată de materie în mod spontan şi pot înţelege legătura dintre conştiinţă şi restul universului. Aş putea afla cum să unesc subiectul cu obiectul – experienţa zero.

Sau poate că aş descoperi că structurile minţii nu pot fi generate şi că este necesară o anumită intervenţie. Poate că pot vedea sufletul, ingredientul conştiinţei care transcende fizicul. Dovada existenţei lui Dumnezeu? Voi deţine acea cunoaştere, adevăratul înţeles al existenţei.

Aş fi iluminat. Trebuie să fie o experienţă euforică…

Mintea mea revine în starea de normalitate. Trebuie să-mi ţin eul în frâu. Când sunt la comandă la nivel metaprogramator, mintea mea este capabilă să se corecteze singură. Aş putea să revin la stările dinainte de iluzii sau amnezie. Dar am ajuns prea departe în nivelul de metaprogramare, iar mintea mea ar putea deveni o structură instabilă şi aş putea aluneca într-o stare dincolo de nebunie. Îmi voi programa mintea să îşi interzică trecerea dincolo de zona în care se poate reprograma.

Aceste halucinaţii mi-au crescut hotărârea de a crea un creier artificial. Doar cu o astfel de structură voi fi capabil să percep acele configuraţii globale, şi nu doar să le visez. Pentru a atinge iluminarea, va trebui să depăşesc o altă masă critică în termeni de analogii neurale.

●

Deschid ochii. Sunt două ore, douăzeci şi opt de minute şi zece secunde de când mi-am închis ochii pentru a mă odihni, nu pentru a dormi. Mă ridic din pat.

Cer calculatorului o listare a nivelului acţiunilor la bursă. Privesc ecranul şi îngheţ.

Ecranul strigă la mine. Îmi spune că mai este o persoană care are mintea perfecţionată.

Cinci dintre investiţiile mele au scăzut, nu catastrofal, dar destul cât

să le observ în gesturile făcute de brokeri. Citesc lista aranjată alfabetic, primele litere ale corporaţiilor ale căror acţiuni au scăzut simt: C, E, G, O şi R. Dacă rearanjez literele, obţin GRECO.

Cineva îmi trimite un mesaj.

Mai este cineva asemenea mie. Trebuie să fie un om care a fost în comă şi care a primit a treia injecţie cu hormonul K. Şi-a şters fişierul din baza de date a FDA înainte ca eu să o fi accesat şi a furnizat informaţii false în conturile medicilor săi, ca aceştia să nu observe. Şi el a furat o doză de hormon, contribuind la închiderea bazelor de date ale FDA şi, neobservat de autorităţi, a ajuns la nivelul meu.

Trebuie că m-a recunoscut din modelul de investiţii susţinut de falsele mele identităţi. Asta înseamnă că este în stare supercritică. Cu sinele îmbunătăţit a putut produce schimbări bruşte şi precise care să ducă la pierderi, şi astfel mi-a atras atenţia.

Am verificat mai multe servicii de date asupra rezultatelor de la bursă. Intrările din lista mea sunt corecte, ceea ce înseamnă că nu a modificat doar datele din contul meu. A modificat modelele de vânzare ale acţiunilor a cinci companii fără legături de afaceri, numai pentru a obţine literele care compun numele meu. E o demonstraţie de forţă. Nu i-o iau în nume de rău.

Probabil că a început tratamentul mai devreme decât mine, ceea ce înseamnă că a ajuns mai departe, dar cu cât mai departe? Încep să extrapolez progresul său prezumtiv şi voi încorpora noi informaţii pe măsură ce fac rost de ele.

Întrebarea principală: este prieten sau duşman? A fost aceasta doar o demonstraţie de bună-credinţă a puterilor sale sau o indicaţie a faptului că intenţionează să mă distrugă? Sumele pe care le-am pierdut sunt moderate. Asta indică oare că e grijuliu cu mine sau cu companiile pe care le-a manipulat? Dar îmi putea atrage atenţia şi pe căi mai puţin dăunătoare, aşa că hotărăsc că acţiunea lui este întru câtva ostilă.

În acest caz, sunt expus riscului, vulnerabil la o eventuală farsă sau la un atac fatal. Ca precauţie, voi pleca imediat. Bineînţeles, dacă ar fi fost ostil cu adevărat, eu aş fi fost mort până acum. Faptul că mi-a trimis un mesaj înseamnă că vrea să ne jucăm. Va trebui să mă plasez în termeni de egalitate cu el, să-mi ascund amplasamentul, să-i aflu identitatea şi apoi să încerc să comunic cu el.

Aleg un oraş la întâmplare: Memphis. Închid ecranul, mă îmbrac, împachetez nişte lucruri într-o geantă de voiaj şi adun banii gheaţă pe care îi ţin în casă pentru cazuri extreme.

Într-un hotel din Memphis, încep să lucrez la terminalul din apartament care este conectat la reţea. Primul lucru pe care îl fac este

să-mi rutez activitatea printr-o serie de servere-fantomă. La o analiză făcută de poliţie, cererile mele vor apărea a veni de la diverse terminale din statul Utah. O cercetare făcută de armată ar putea ajunge până la un terminal din Houston, iar dacă ar persevera ar putea ajunge până la Memphis. Instalez un program de alarmă pe serverul din Houston care să mă avertizeze dacă cineva m-a urmărit până acolo.

●

Câte indicii asupra identităţii sale a şters geamănul meu? Deoarece toate fişierele FDA lipsesc, voi începe cu cele ale serviciilor de curierat din diverse oraşe, căutând livrări de la FDA la spitale, făcute în perioada studiului cu hormonul K. Apoi voi căuta cazurile de vătămări cerebrale din acel spital, la acea vreme, şi voi avea punctul de pornire.

Chiar dacă voi lăsa în urmă informaţii, vor fi de valoare scăzută. Crucială este examinarea modelelor de investiţii la bursă, aşa voi da de urma minţii îmbunătăţite. Asta îmi va lua ceva vreme.

●

Îl cheamă Reynolds. Este din Phoenix şi a început tratamentul cam în aceeaşi perioadă cu mine. A primit cea de-a treia injecţie acum şase luni şi patru zile, ceea ce îi dă un avans de cincisprezece zile. Nu şi-a şters urmele. Aşteaptă să îl găsesc. Estimez că este în stare supercritică de douăsprezece zile, de două ori mai mult decât mine.

Acum îi văd lucrătura în modelele de la bursă, dar încercarea de a-l localiza este o sarcină herculeeană. Examinez logurile de conectare din reţea ca să identific ce conturi a spart. Am douăsprezece ferestre deschise pe ecran, folosesc două tastaturi (modelul făcut pentru o singură mână) şi un laringofon şi astfel pot face trei lucruri simultan. Cea mai mare parte a corpului meu este imobilă. Pentru a preveni oboseala, îmi asigur un flux sangvin adecvat, contracţie şi relaxare musculare regulate şi îndepărtarea acidului lactic. În timp ce asimilez datele de pe ecran, studiez melodia cuprinsă în note şi caut epicentrul cutremurului din reţea.

Orele trec. Amândoi scanăm gigabiţi de date, dându-ne târcoale unul altuia.

●

Se află în Philadelphia. Mă aşteaptă.

Călătoresc într-un taxi murdar de noroi până la apartamentul lui Reynolds.

Judecând după bazele de date şi agenţiile pe care le-a interogat în ultimele luni, căutările lui includ microorganisme modificate biologic folosite la procesarea deşeurilor, soluţii inerţiale pentru stocarea plasmei în procesul de fuziune şi diseminarea subliminală a informaţiei

în cadrul societăţilor umane cu structuri diferite. Plănuieşte să salveze lumea, să o ferească de el însuşi. Prin urmare, părerea lui despre mine îmi este defavorabilă.

Eu nu am demonstrat niciun interes în lumea exterioară şi nu am făcut cercetări asupra a cum aş putea să ajut oamenii normali. Niciunul dintre noi nu se va putea converti la filosofia de viaţă a celuilalt. Eu văd lumea ca fiind doar incidentală cu scopul meu, în timp ce el nu poate lăsa pe cineva cu inteligenţă îmbunătăţită să lucreze numai în folosul propriu. Planurile mele referitoare la calculatoare conectate la minte ar avea repercusiuni enorme asupra lumii şi ar provoca reacţii guvernamentale şi populare care ar interfera cu planurile lui. Aşa că, întrucât nu sunt o parte a soluţiei, înseamnă că sunt parte a problemei.

Dacă am fi membrii unei societăţi de minţi perfecţionate, natura interacţiunii umane ar fi de ordin diferit. Dar în această societate, am devenit în mod inevitabil nişte molohi, în al căror sistem de evaluare acţiunile oamenilor obişnuiţi sunt inconsecvente. Chiar dacă am fi fiecare la câte un capăt al pământului, tot nu ne-am putea ignora. Trebuie decis între noi doi.

Am făcut amândoi abstracţie de câteva runde de jocuri. Sunt mii de căi de a-l ucide pe celălalt, de la mânjirea clanţei cu neurotoxine până la a comanda o lovitură militară. Amândoi am fi putut cerne toate informaţiile din reţea sau din lumea reală pentru a găsi miliardele de posibilităţi la îndemână şi am fi putut întinde capcane celuilalt. Dar noi n-am făcut nimic din toate astea, nici măcar nu ne-a trecut prin cap să procedăm astfel. O simplă regresie infinită aplicată reevaluării situaţiei şi regândirii posibilităţilor a făcut să nu procedăm aşa. Decisive vor fi pregătirile pe care nu le-am putut anticipa.

Taxiul se opreşte. Plătesc şoferul şi mă îndrept spre blocul de locuinţe. Încuietoarea electrică de la uşă se deschide pentru mine. Îmi scot haina şi urc patru etaje.

Uşa de la apartamentul lui Reynolds este deja deschisă. Intru în living, unde dintr-un sintetizator digital se revarsă o polifonie superaccelerată. Este evident o compoziţie proprie, sunetele sunt modulate, aşa încât nu pot fi percepute cu auzul normal, ba nici măcar eu nu pot discerne toate modelele din acea muzică. Un experiment în muzica de înaltă densitate informaţională, îmi închipui.

Reynolds.

Încuviinţare.

Greco.

Scaunul se roteşte încet, silenţios. Îmi zâmbeşte şi închide sintetizatorul. Mulţumire.

O plăcere să te cunosc.

Pentru a comunica folosim fragmente din limbajul somatic al normalilor. O versiune scurtă pentru profesionişti. Fiecare frază durează o zecime de secundă. Îi trimit sugestia unui regret.

Păcat că trebuie să fim rivali.

Confirmare meditativă, apoi o ipoteză.

Într-adevăr păcat. Imaginează-ţi cum am fi putut schimba lumea dacă am fi lucrat concertat. Două minţi perfecţionate. O mare oportunitate irosită.

Are dreptate, dacă am lucra împreună am avea realizări mai mari decât ar reuşi fiecare dintre noi, lucrând individual. Orice interacţiune ar fi incredibil de productivă. Cât de satisfăcător ar fi să pot discuta cu cineva a cărui minte este la fel de rapidă ca a mea, care mi-ar putea oferi o idee nouă, care ar putea auzi aceeaşi muzică. Şi el îşi doreşte toate astea. Ne doare pe amândoi să ne gândim că unul dintre noi nu va mai fi în viaţă după această confruntare.

O ofertă.

Doreşti să împărtăşim ce am învăţat în ultimele şase luni?

Ştie care va fi răspunsul meu.

Vorbim cu voce tare, pentru că limbajul somatic nu deţine vocabularul tehnic necesar. Reynolds spune, repede şi în şoaptă, cinci cuvinte. Sunt mai încărcate de semnificaţie decât orice poezie: fiecare cuvânt îmi oferă un suport logic pe care să mă sprijin după ce am extras toate înţelesurile implicite din cuvintele anterioare. Toate la un loc cuprind o viziune revoluţionară asupra sociologiei. Folosind limbajul somatic, îmi indică faptul că aceasta a fost printre primele lui realizări. Ajunsesem şi eu la o înţelegere similară, dar o formulasem diferit. Intervin şi eu, cu şapte cuvinte, dintre care patru sumarizează diferenţele dintre viziunea mea şi a lui, iar celelalte trei descriu un rezultat inventiv al acestor deosebiri. El îmi răspunde.

Continuăm. Suntem ca doi poeţi care improvizează strofe pe rând, compunând împreună un poem epic al cunoaşterii. Peste câteva clipe accelerăm ritmul, vorbind în acelaşi timp, dar auzind tot ce spune celălalt, orice nuanţă, până când absorbim, concluzionăm şi răspundem continuu, simultan, sinergetic.

●

Trec minute. Învăţ multe de la el, şi el de la mine. Este antrenant să fiu înecat în idei care mi-ar capta atenţia zile întregi dacă aş vrea să le descopăr toate implicaţiile. Dar în acelaşi timp câştigăm informaţii strategice. Fac deduceri asupra extensiei cunoştinţelor pe care nu le dezvăluie, le compar cu ale mele şi simulez deducerile pe care le poate

face el. Asta pentru că suntem conştienţi că toate astea se vor termina. Formularea cunoştinţelor noastre face ca diferenţele ideologice dintre noi să lumineze ca un far.

Reynolds nu a cunoscut frumuseţea în felul în care am făcut-o eu. A fost martorul unor viziuni splendide, dar a fost orb în faţa lor. Singura configuraţie care îl inspiră pe mine mă lasă indiferent: societatea planetară, biosfera. Eu iubesc frumuseţea, el iubeşte umanitatea. Fiecare dintre noi consideră că celălalt a ignorat oportunităţi uriaşe.

El are un plan nedezvăluit de a realiza o reţea globală de influenţă, pentru a crea prosperitatea lumii. Pentru a-l pune în aplicare, va angaja un număr de oameni, unora dintre ei le va da inteligenţă sporită, altora metaconştiinţă de sine, iar câţiva dintre ei vor reprezenta o ameninţare pentru el.

De ce să-ţi asumi asemenea riscuri pentru binele normalilor?

Indiferenţa ta faţă de normali ar fi justificată dacă ai fi iluminat şi realitatea lumii tale nu s-ar intersecta cu a lor. Dar atâta timp cât tu şi cu mine putem încă înţelege treburile lor lumeşti, nu îi putem ignora.

Pot măsura cu acurateţe distanţa dintre poziţiile noastre morale şi pot vedea tensiunea dintre liniile lor radiante incompatibile. Ceea ce îl motivează pe el nu este simpla compasiune sau altruismul, ci altceva, care cuprinde toate acestea. Pe de altă parte, eu mă concentrez numai pe înţelegerea sublimului.

Ce spui despre frumuseţea vizibilă a iluminării? Nu te atrage?

Ştii foarte bine ce fel de structură ar fi necesară pentru a menţine o conştiinţă iluminată. Nu am niciun motiv să aştept până se vor pune pe picioare industriile necesare.

El consideră că inteligenţa este un mijloc, pe când pentru mine este însuşi scopul. O inteligenţă mai mare nu i-ar fi de folos. La nivelul lui actual, el poate găsi cea mai bună soluţie posibilă la toate problemele din realitatea experienţei omeneşti, şi multe altele dincolo de această realitate. Tot ce are nevoie este destul timp pentru a-şi implementa soluţia.

Discuţia nu mai are rost. Prin consens, începem.

Nu are sens să vorbesc de vreun element-surpriză la lansarea atacurilor. Eventuale preveniri nu ar face conştiinţa noastră mai acută decât este. Când agreăm să începem lupta nu facem obişnuitul schimb de curtoazie. Noi actualizăm inevitabilul.

În modelele despre celălalt pe care fiecare dintre noi le-am construit din deducţii logice există lipsuri, lacune: dezvoltările şi descoperirile psihologice interne pe care le-am făcut fiecare. Din acele spaţii nu au radiat ecouri, nu au apărut legături către reţeaua globală, până acum.

Încep.

Mă concentrez pe iniţierea în el a două circuite de siguranţă. Unul este foarte simplu: creşte rapid şi foarte mult presiunea sângelui. Dacă ar continua fie şi o secundă mai mult peste pragul critic, această buclă ar creşte tensiunea la niveluri de accident vascular – 30 sau chiar 40 – şi ar arde capilarele din creierul său.

Reynolds o detectează imediat. Deşi din conversaţia noastră a reieşit clar că el nu a investigat niciodată inducţia de bucle de biofeedback în alte persoane, totuşi recunoaşte ce se întâmplă. Imediat ce face asta, îşi reduce ritmul cardiac şi îşi dilată vasele de sânge din tot corpul.

Dar atacul meu real este celălalt circuit, mai subtil. Acesta este o armă pe care am dezvoltat-o imediat ce am început să îl caut pe Reynolds. Această buclă face ca neuronii să producă în cantităţi imense neurotransmiţători antagonici, care împiedică impulsurile să traverseze sinapsele şi închid astfel activitatea cerebrală. Am transmis această comandă la o intensitate mult mai mare decât prima.

Când Reynolds parează atacul de suprafaţă, trece printr-o slăbire minoră a capacităţii de concentrare, mascată de efectele tensiunii ridicate. O secundă mai târziu, corpul începe să amplifice acest efect de la sine. Reynolds este şocat să simtă cum îi pălesc gândurile. Caută mecanismul care produce acest efect. Îl va identifica în curând, dar nu va avea destul timp să îl studieze.

Odată ce funcţiile creierului său au fost reduse la nivelul unui om normal, pot să îi manipulez cu uşurinţă mintea. Tehnicile hipnotice îl pot face să regurgiteze majoritatea informaţiilor pe care le posedă mintea lui perfecţionată.

Îi inspectez expresiile somatice şi observ cum ele trădează inteligenţa lui diminuată. Regresia este inconfundabilă.

Apoi se opreşte.

Reynolds este în echilibru. Sunt uimit. A fost capabil să spargă circuitul de siguranţă. A oprit cel mai sofisticat atac pe care l-am putut concepe.

Apoi anulează stricăciunile deja produse. Chiar dacă porneşte cu capacitate redusă, este capabil să corecteze echilibrul neurotransmiţătorilor. În câteva secunde, Reynolds este complet restabilit.

Am fost prea transparent pentru el. În timpul conversaţiei noastre, a dedus că investigam circuitele de siguranţă şi, pe când comunicam, a dezvoltat un sistem general de prevenţie pe care eu nu l-am detectat. Apoi a observat particularităţile atacului meu, atât cât a funcţionat, şi a învăţat cum să îi anuleze efectele.

Sunt siderat de discernământul lui, de viteză, de capacitatea lui de disimulare.

Îmi acordă credit pentru abilităţile dovedite.

O tehnică foarte interesantă. Potrivită pentru tine, dat fiind egocentrismul tău. Nu am sesizat deloc când…

Abrupt, proiectează o semnătură somatică diferită, una pe care o recunosc. A folosit-o când m-a urmărit la băcănie, acum trei zile. Locul era plin. Lângă mine erau o femeie în vârstă, gâfâind în spatele filtrului de aer, şi un adolescent drogat, care purta un tricou cu cristale lichide care afişau diferite modele psihedelice. Reynolds s-a strecurat în spatele meu, prefăcându-se că priveşte la standul cu reviste. Supravegherea mea nu i-a oferit informaţii despre circuitele de siguranţă, dar i-a permis să obţină o imagine mai detaliată a minţii mele.

Anticipasem această posibilitate. Mi-am reformulat psihicul şi am încorporat elemente aleatorii pentru întâmplări imprevizibile. Ecuaţiile minţii mele mai aduc foarte puţin cu cele ale unei conştiinţe normale, şi asta subminează orice ipoteză pe care ar fi luat-o în considerare Reynolds şi face ca orice atac psihospecific ar fi pus el la cale să devină ineficace.

Proiectez echivalentul unui zâmbet.

Reynolds îmi zâmbeşte la rându-i.

Te-ai gândit vreodată…

Brusc, proiectează doar tăcere. Este pe cale să spună ceva, dar nu pot intui ce anume. Apoi vine, ca o şoaptă.

…la comenzile de autodistrugere, Greco?

În timp ce o spune, o lacună în imaginea lui pe care am reconstruit-o se umple şi dă pe dinafară, iar implicaţiile colorează tot ce ştiu despre el. Se referă la Cuvânt: propoziţia care, odată rostită, poate distruge mintea celui care o aude. Reynolds pretinde că acest mit este adevărat, că orice minte posedă un astfel de declanşator autoconţinut. Că pentru fiecare persoană există o propoziţie care o poate reduce la un idiot, un lunatic, un catatonic. Iar el pretinde că ştie care este această frază în cazul meu.

Îmi calibrez imediat toţi senzorii de input, direcţionându-i spre o memorie-tampon pe termen scurt. Apoi concep un simulator al propriei conştiinţe care să primească inputul şi să îl proceseze la viteză redusă. Ca metaprogamator, voi monitoriza indirect toate ecuaţiile simulării. Numai după ce senzorii vor fi confirmat că informaţia este sigură, abia atunci o voi recepţiona cu adevărat. Dacă simulatorul este distrus, conştiinţa mea va fi izolată, iar eu voi merge înapoi pe urmele dinainte

de incident şi voi elabora un plan de reprogramare a psihicului propriu.

Am finalizat toate astea la momentul în care Reynolds termină să-mi rostească numele. Următoarea propoziţie pe care o va spune poate fi comanda de distrugere. Acum primesc input de la senzorii mei cu un decalaj de o sută douăzeci de milisecunde. Reexaminez analiza făcută de mine asupra creierului uman, căutând dovezi pentru a-i verifica afirmaţia.

Între timp îi răspund cu uşurinţă, relaxat.

Hai, dă-i drumul, loveşte-mă.

Nu te teme, nu sunt gata, îmi ia ceva timp.

Căutarea mea produce un rezultat. Mă blestem singur, asta înseamnă că designul meu psihic are o intrare secretă, iar tiparul meu mental nu mi-a permis să prevăd asta. În timp ce arma mea provine din introspecţie, a lui este una pe care numai un manipulator o putea concepe.

Reynolds ştie că mi-am construit apărarea. Este oare declanşatorul lui proiectat să o ocolească? Continui să studiez natura posibilă a acţiunii declanşatorului.

Ce mai aştepţi?

El este sigur că şi dacă aş avea timp suplimentar la dispoziţie, tot nu aş putea să-mi construiesc apărarea cum se cuvine.

Încearcă să ghiceşti.

Ce îngâmfat. Oare chiar se poate juca aşa de uşor cu mine?

Ajung la descrierea teoretică a efectelor pe care le poate avea un declanşator asupra normalilor. O singură comandă poate reduce orice minte subcritică la o tabula rasa, dar pentru minţile perfecţionate este necesar un anume grad de optimizare. Ştergerea produce anumite simptome, asupra cărora simulatorul meu mă poate atenţiona, dar acelea ar fi simptome ale unui proces calculabil de către mine. Prin definiţie, comanda de distrugere este acea ecuaţie specifică dincolo de abilitatea mea de a mi-o imagina. Oare metaprogramatorul meu ar colapsa dacă ar determina condiţiile simulatorului?

Ai folosit comanda de distrugere pe normali?

Încep să calculez de ce aş avea nevoie pentru a genera o comandă de distrugere individualizată.

O singură dată, ca experiment, pe un dealer de droguri. Apoi am distrus dovezile printr-o lovitură la tâmplă.

Îmi devine clar că generarea este o sarcină colosală. Generarea declanşatorului necesită o cunoaştere intimă a minţii mele. Extrapolez ce ar fi putut afla despre mine. Mi se pare insuficient, mai ales că m-am reprogramat, dar este posibil ca el să posede tehnici de observare pe

care eu nu le cunosc. Devin conştient de avantajele pe care i le-a oferit studierea lumii exterioare.

Va trebui să repeţi asta de multe ori.

Regretul lui este vizibil. Planul lui nu poate fi implementat fără mai multe omoruri: cele ale unor normali, din necesitate strategică, şi cele ale asistenţilor perfecţionaţi pe care îi va avea, a căror dorinţă de mărire va interfera cu planurile lui. După folosirea comenzii, Reynolds îi va putea reprograma, chiar şi pe mine, ca oameni de ştiinţă, cu intenţii focalizate, având acces restricţionat la autometaprogramare. Astfel de morţi vor fi costuri necesare pentru ducerea la îndeplinire a planului său.

Nu pretind că sunt un sfânt.

Dar un salvator da.

Normalii îl vor privi probabil ca pe un tiran, pentru că îl vor crede unul de-al lor, or, ei nu au avut niciodată încredere în propria judecată. Nu îşi vor da seama că Reynolds este în stare să-şi ducă sarcina la bun sfârşit. Dar judecata lui este optimă în ce priveşte problemele lor, iar noţiunile lor de lăcomie şi ambiţie nu se potrivesc într-o minte perfecţionată.

Cu un gest teatral, Reynolds ridică mâna, cu arătătorul întins în faţă, ca şi cum ar declara ceva. Nu posed suficientă informaţie pentru a genera comanda de distrugere a lui, aşa că deocamdată nu pot decât să aştept, în defensivă. Dacă voi supravieţui atacului său, aş putea avea timp să mai lansez un atac de-al meu.

Cu degetul ridicat, spune:

Înţelege.

Întâi nu înţeleg. Apoi, cu oroare, pricep.

Nu a proiectat o comandă care să fie rostită, declanşatorul nu este unul senzorial. Este bazat pe memorie: comanda este alcătuită dintr-un şir de percepţii, care luate separat sunt inofensive, pe care le-a plantat în creierul meu ca pe nişte bombe cu ceas. Structurile mentale care s-au format ca rezultat al acelor amintiri se dezvoltă acum într-un model şi formează o configuraţie care îmi defineşte dizolvarea. Intuiesc care este Cuvântul.

Imediat, mintea mea începe să lucreze mai rapid decât oricând. Împotriva voinţei mele, o înţelegere letală mi se insinuează în minte. Încerc să opresc asocierile, dar acele amintiri nu pot fi reprimate. Procesul se desfăşoară inexorabil, ca o consecinţă a conştiinţei mele şi sunt obligat să observ neputincios, ca un om care cade de la înălţime.

Milisecunde trec. Moartea îmi trece prin faţa ochilor.

O imagine de la băcănie când Reynolds s-a apropiat. Tricoul

psihedelic pe care îl poartă băiatul. Reynolds a programat afişajul să-mi implanteze o sugestie, care să asigure că psihicul meu reprogramat „aleatoriu” rămâne receptiv. Încă de atunci.

Nu este timp. Tot ce pot face este să mă metaprogramez aleatoriu, cu o viteză uluitoare. Un act de disperare, care poate deveni mutilant.

Sunetele ciudat modulate pe care le-am auzit când am intrat în apartamentul lui Reynolds. Am absorbit înţelesurile fatale înainte de a-mi fi dezvoltat vreo apărare.

Îmi distrug singur psihicul, dar concluzia devine în continuare mai clară, rezolvarea mai evidentă.

Eu însumi, construind simulatorul. Proiectarea acelor structuri defensive mi-a dat perspectiva de care aveam nevoie pentru a recunoaşte configuraţia.

Recunosc inteligenţa lui superioară. E un semn bun pentru încercarea care îl aşteaptă. Pragmatismul este mai de folos unui salvator decât estetica.

Mă întreb ce are de gând să facă după ce va fi salvat lumea.

Înţeleg Cuvântul şi căile prin care acţionează şi apoi mă dizolv.

ÎMPĂRŢIREA LA ZERO

1

Rezultatul împărţirii la zero nu este un număr foarte mare. Asta din cauză că împărţirea este definită ca inversul înmulţirii: dacă împarţi la zero şi apoi înmulţeşti cu zero, ar trebui să obţii numărul de la care ai plecat. Dar dacă înmulţeşti numărul infinit cu zero, obţii doar zero, nu un alt număr. Nu există nimic care înmulţit cu zero să dea un rezultat nenul. În consecinţă, rezultatul împărţirii la zero este literalmente „nedefinit”.

1a

Renee privea pe fereastră când s-a apropiat doamna Rivas.

— Pleci după numai o săptămână? Nu e o şedere prea lungă. Domnul mi-e martor că eu voi sta pe-aici până la sfârşitul lumii.

Renee a zâmbit politicos.

— Sunt sigură că nu veţi sta aşa de mult.

Doamna Rivas era cea mai prefăcută din pavilion. Toată lumea ştia că tentativele ei erau menite mai mult să atragă atenţia, dar personalul urmărea, plictisit, ca nu cumva să-i reuşească vreuna din greşeală.

— Ha. Şi-ar dori ei să plec. Ştii tu ce răspundere mare au dacă le mori pe tură?

— Da, ştiu.

— Numai de asta le pasă. De urmările asupra slujbei lor…

Renee nu i-a mai acordat atenţie şi s-a întors spre fereastră, să urmărească dâra de vapori lăsată pe cer de un avion cu reacţie.

— Doamna Norwood? a întrebat o asistentă. A sosit soţul dumneavoastră.

Renee i-a zâmbit politicos doamnei Rivas şi a ieşit.

1b

Carl şi-a trecut numele pe încă un formular, apoi asistenta a luat toate hârtiile pentru a le introduce în calculator.

Şi-a amintit ziua în care o adusese pe Renee aici şi cât de multe întrebări conţinea formularul pentru internare. Răspunsese cu stoicism la toate.

— Da, e profesoară de matematică. O găsiţi în *Who’s Who.*

— Nu, eu sunt biolog.

Şi:

— Îmi uitasem acasă nişte hârtii care îmi trebuiau la şcoală.

— Nu, ea nu avea de unde să ştie.

Şi, aşa cum se aşteptase:

— Da, am încercat. Acum vreo douăzeci de ani, când urmam cursurile postuniversitare.

— Nu, eu am sărit de la înălţime.

— Nu, nu o cunoşteam pe Renee la vremea aceea.

Şi tot aşa, la nesfârşit.

Acum se convinseseră că el îi putea acorda sprijin competent şi erau pregătiţi să o externeze pe Renee, pentru a urma un tratament ambulatoriu.

Privind în urmă, Carl era întru câtva surprins. Cu excepţia unei singure clipe, în timpul întâmplării nu avusese nicio senzaţie de deja-vu. Dar el avea de-a face tot timpul cu spitale, doctori şi asistente. Singura senzaţie suplimentară era de amorţeală, de evitare inconştientă a amintirilor neplăcute.

2

Există o „demonstraţie" foarte cunoscută a faptului că unu este egal cu doi. Începe cu nişte definiţii, *fie a=1, fie b=1* şi se încheie cu concluzia *a=2a,* adică unu egal cu doi. În cursul demonstraţiei, ascunsă cu dibăcie, stă o împărţire la zero, iar din acel punct înainte demonstraţia iese în decor, iar toate regulile devin nule şi neavenite. Dacă se permite împărţirea la zero, atunci putem demonstra că nu numai unu şi doi sunt egale, dar că oricare două numere, reale sau imaginare, raţionale sau iraţionale, sunt egale între ele.

2a

Imediat ce Renee şi Carl au ajuns acasă, ea s-a dus la masa din biroul ei şi a început să întoarcă toate hârtiile cu faţa în jos, aranjându-le apoi una peste alta, orbeşte. A tresărit când colţul unei foi s-a întors singur. Se gândise să le dea foc, dar ar fi fost un gest mult prea teatral. Era la fel de bine dacă nu le va mai privi niciodată.

Medicii i-ar spune probabil comportament obsesiv. Renee s-a cutremurat, amintindu-şi umilinţa de a fi fost pacienta unor asemenea idioţi. Îşi amintea că era încadrată la posibili sinucigaşi, în pavilionul încuiat, sub presupusa observaţie vigilentă a angajaţilor spitalului. Şi interviurile cu doctorii, care erau aşa de condescendenţi, pe faţă. Ea nu era genul înşelător, ca doamna Rivas, dar era atât de uşor să-i

păcăleşti! Trebuia doar să spui „Ştiu că nu sunt vindecată, dar mă simt mai bine“ şi ei te considerau aptă de externare.

2b

Carl a urmărit-o o clipă pe Renee din pragul uşii, apoi s-a depărtat pe hol. Şi-a amintit ziua de acum mai bine de douăzeci de ani când el însuşi fusese externat. Părinţii săi îl luaseră de la spital, iar pe drumul spre casă maică-sa făcuse tot felul de afirmaţii stupide, cum că vor fi cu toţii atât de fericiţi să-l revadă. El abia se abţinuse să nu-i dea deoparte mâna cu care îl îmbrăţişase.

Se comportase faţă de Renee aşa cum ar fi apreciat el să se comporte cei apropiaţi când el fusese în aceeaşi situaţie. Chiar dacă ea refuzase la început să-l vadă, o vizitase în fiecare zi, pentru a fi prezent în caz că se răzgândea. Uneori stăteau de vorbă, alteori doar se plimbau. Considera că nu a greşit cu nimic şi ştia că ea aprecia comportamentul lui.

Cu toate astea, în ciuda eforturilor sale, nu mai simţea pentru ea decât o responsabilitate de soţ.

3

În *Principia Matkematica,* Bertrand Russell şi Alfred Whitehead au încercat să dea matematicii un fundament riguros, bazându-se pe logica formală. Au început cu ceea ce considerau a fi axiome şi plecând de acolo au dezvoltat teoreme de complexitate crescândă. Pe la pagina 362 reuşiseră să demonstreze că „**1+1=2**“.

3a

Pe când avea şapte ani, Renee cerceta locuinţa unor rude şi a fost fascinată descoperind pătratele perfecte care alcătuiau podeaua de marmură. O placă, două rânduri a câte două, trei rânduri a câte trei, patru a câte patru, plăcile se aranjau în *pătrate.* Bineînţeles. Din orice parte le priveai, rezultatul era acelaşi. Mai mult decât atât, fiecare pătrat era mai mare decât cel anterior cu un număr impar de plăci. Era o revelaţie. Concluzia se trăgea de la sine: simţea că e justă, o confirma senzaţia de netezime dată de plăcile reci. Iar modul în care erau alipite plăcile… liniile fine dintre ele erau atât de precise încât o trecuse un fior.

Apoi au venit alte realizări, alte împliniri. Remarcabila teză de doctorat la douăzeci şi trei de ani, lucrările publicate care culegeau

elogii. Lumea o compara cu Von Neumann, universităţile se băteau pentru ea. Nu acordase niciodată prea multă atenţie acestor lucruri. Ce o interesa era rigurozitatea, pe care o descoperea în fiecare teoremă pe care o învăţa, la fel de concretă ca plăcile de marmură, la fel de exactă ca îmbinarea dintre acestea.

3b

Carl simţea că devenise omul care era astăzi doar după tentativa sa, atunci când o întâlnise pe Laura. După externare nu avea chef să cunoască pe nimeni, dar unul dintre prietenii săi reuşise să i-o prezinte pe Laura. La început a respins-o, dar ea a insistat. L-a iubit când era suferind, l-a părăsit după ce s-a vindecat. Ea l-a învăţat pe Carl ce înseamnă empatia şi l-a schimbat ca om.

Laura se mutase după ce şi-a luat masteratul, iar el a rămas la universitate pentru a-şi da doctoratul în biologie. De-a lungul vieţii a mai trecut prin crize şi nefericiri în dragoste, dar nu a mai resimţit niciodată disperarea de atunci.

Carl se întreba ce fel de persoană o fi ajuns Laura. Nu mai vorbiseră de la absolvire. Cum o fi fost viaţa ei în anii scurşi de atunci? Se întreba pe cine a mai iubit ea. Îşi dăduse seama ce fel de dragoste era, şi ce fel de dragoste nu era, şi o preţuise foarte mult.

4

La începutul secolului al nouăsprezecelea, matematicienii au început să exploreze geometriile care difereau de cea euclidiană. Aceste alte geometrii produceau rezultate care păreau absurde, dar nu produceau contradicţii logice. Abia mai târziu s-a arătat că geometriile non-euclidiene erau compatibile cu geometria euclidiană. Erau coerente din punct de vedere logic, atât timp cât considerai geometria euclidiană ca fiind coerentă.

Dar matematicienii nu au găsit dovada coerenţei geometriei euclidiene. Pe la sfârşitul secolului al nouăsprezecelea, tot ce reuşiseră a fost o demonstraţie că geometria euclidiană este coerentă dacă aritmetica este coerentă.

4a

Când a început totul, Renee resimţea doar o mică iritare. Într-o zi, a mers pe hol până la biroul lui Peter Fabrisi şi a bătut în uşa deschisă.

— Pete, ai o clipă liberă?

Fabrisi şi-a îndepărtat scaunul de birou.

— Sigur, Renee, care e problema?

Renee a intrat, anticipând reacţia lui. Nu ceruse niciodată înainte părerea cuiva din departament, se întâmpla mereu invers. Acum nu mai conta.

— Mă întrebam dacă îmi poţi face o favoare. Ţii minte că-ţi spuneam acum vreo două săptămâni despre formalismul la care lucram?

— Cel cu care vrei să rescrii sistemele de axiome, da, ţin minte.

— Perfect. Ei bine, acum câteva zile am început să ajung la nişte concluzii ridicole, iar acum formalismul meu se contrazice singur. Poţi să arunci o privire?

Expresia lui Fabrisi era cea anticipată.

— Adică vrei să… eu… sigur, o fac bucuros.

— Grozav. Problema este în exemplele de pe primele pagini. Restul sunt doar de referinţă.

I-a înmânat lui Fabrisi teancul subţire de foi.

— M-am gândit că dacă ţi-aş vorbi mai întâi, te-ai bloca în a vedea aceleaşi lucruri ca mine.

— Cred că ai dreptate, a răspuns Fabrisi răsfoind primele pagini. Nu ştiu cât de mult timp o să-mi ia.

— Nu e nicio grabă. Când ai tu timp, doar să vezi dacă prezumţiile mele conţin ceva dubios, chestii din astea. Eu voi lucra în continuare la asta, te anunţ dacă găsesc ceva nou, bine?

— Cred că ai să vii chiar în după-amiaza asta să-mi spui că ai rezolvat-o, a zâmbit Fabrisi.

— Nu cred, treaba asta are nevoie de o privire proaspătă.

El a deschis larg braţele.

— Voi face o încercare.

— Mulţumesc.

Era improbabil ca Fabrisi să înţeleagă în profunzime formalismul dezvoltat de ea, dar nu avea nevoie decât de cineva care să revadă aspectele mecanice ale problemei.

4b

Carl o întâlnise pe Renee la o petrecere dată de unul dintre colegii lui. A fost cucerit de privirea ei. Avea o faţă foarte comună, care în majoritatea timpului părea sobră, dar la petrecere a văzut-o zâmbind de două ori şi încruntându-se o dată. În acele momente întreaga ei înfăţişare reflecta expresia respectivă, de parcă n-ar fi cunoscut vreo alta. Carl a fost surprins. Putea recunoaşte când cineva zâmbea

automat, sau se încrunta automat, fără a resimţi vreo emoţie. Se întreba cum de putea Renee afişa atâtea expresii comune, când în mod natural faţa ei nu reflecta absolut nimic.

I-a luat mult timp să o înţeleagă pe Renee, să-i descifreze expresiile. Dar a meritat efortul.

Acum Carl şedea în fotoliul din biroul său, cu ultimul număr din revista *Marine Biology* în poală, ascultând zgomotul făcut de Renee care mototolea hârtii în biroul din celălalt capăt al holului. Ea lucrase toată seara, cu o frustrare crescândă, audibilă, deşi ultima dată când o privise prin uşa deschisă faţa ei era complet imobilă.

A pus revista deoparte, s-a ridicat din fotoliu şi a mers până la uşa biroului ei. Pe masă era deschisă o carte. Paginile erau acoperite cu obişnuitele ecuaţii hieroglifice, întrerupte de scurte fraze în limba rusă.

Ea privea cu atenţie pagina deschisă, s-a încruntat abia perceptibil şi a închis violent cartea. Carl a auzit-o murmurând „nefolositor", pe când punea la loc volumul în bibliotecă.

— Îţi va creşte tensiunea dacă vei continua în felul ăsta, a spus Carl.

— Nu mă lua la mişto.

— Nu te iau la mişto, a spus Carl surprins.

Renee s-a întors spre el şi l-a privit duşmănos.

— Ştiu şi singură când munca mea este productivă şi când nu este.

Vorbele ei plesneau ca un bici.

— Bine, atunci nu te mai deranjez, a spus Carl retrăgându-se.

— Mulţumesc, a zis Renee întorcându-se către bibliotecă.

Carl a plecat, gândindu-se ce ascundea privirea ei.

5

În 1900, la al doilea Congres Internaţional de Matematică, David Hilbert a prezentat cele mai importante, în concepţia sa, douăzeci şi trei de probleme de matematică rămase nerezolvate de-a lungul timpului. Locul doi în listă era ocupat de necesitatea unei demonstraţii privind coerenţa aritmeticii. O astfel de teoremă ar fi constituit premisa pentru demonstrarea coerenţei unui mare număr de probleme de matematică avansată. Această argumentaţie trebuia să garanteze, în esenţă, că nimeni nu ar putea demonstra vreodată că unu este egal cu doi. Puţini matematicieni au acordat importanţă acestei probleme.

5a

Renee ştia ce va spune Fabrisi înainte ca el să deschidă gura.

— Ăsta e cel mai păcătos lucru pe care l-am văzut vreodată. Ştii

jocul ăla pentru copii mici în care trebuie să potriveşti piese diferite în lăcaşurile lor? Când citesc sistemul tău formal e ca şi cum aş privi pe cineva care ia o piesă, o pune pe rând în toate lăcaşurile de pe tablă, şi totuşi se potriveşte perfect oriunde.

— Deci n-ai găsit greşeala?

— Nu, a spus el scuturând din cap. Am intrat în aceeaşi buclă ca şi tine. Nu pot gândi decât într-un anume fel.

Renee nu mai era în buclă. Găsise o nouă abordare a problemei, numai că şi aceasta confirma contradicţia iniţială.

— Ei, mulţumesc oricum pentru încercare.

— Te mai duci şi la alţii să arunce o privire?

— Da, mă gândeam să i-o trimit lui Callahan de la Berkeley. Suntem în corespondenţă de la conferinţa din primăvara trecută.

— Am fost foarte impresionat de ultimul lui studiu, a aprobat Fabrisi. Să-mi spui dacă îi dă de capăt. M-ai făcut curios.

În ceea ce o privea, Renee ar fi folosit un cuvânt mai puternic decât *curios.*

5b

Era Renee doar frustrată de munca ei? Carl ştia că ea nu considerase niciodată matematica dificilă, ci doar stimulatoare din punct de vedere intelectual. Oare întâlnise pentru prima dată o problemă căreia nu-i dădea de capăt? Sau matematica nu funcţiona aşa? Carl era un om al experimentelor. Nu înţelegea cum anume făcea Renee matematică nouă. Părea stupid să se întrebe, dar era oare posibil ca ea să fie în pauză de idei?

Renee era prea matură ca să sufere din cauză că se transformase, din copil-minune, într-un adult de nivel mediu. Pe de altă parte, mulţi matematicieni produseseră operele lor majore înainte de a împlini treizeci de ani. Renee se simţea probabil frustrată şi se temea că iese din tiparele statistice, chiar dacă mai avea câţiva ani până la pragul psihologic.

Părea improbabil. Carl a mai luat în considerare câteva posibilităţi. Poate se plictisise de mediul universitar? Era demoralizată că studiile sale deveniseră prea specializate? Sau era pur şi simplu extenuată de muncă?

Dintre aceste posibilităţi, Carl nu o considera pe niciuna ca fiind cauza purtării specifice a lui Renee. Îşi putea imagina comportamentul ei în fiecare dintre aceste cazuri ipotetice, dar nu se potrivea cu ce observa în mod real. Îl deranja teribil faptul că nu putea înţelege ce o

supără atât de tare.

6

În 1931, Kurt Godel a demonstrat două teoreme. Prima arăta, de fapt, că matematica poate conţine ipoteze care să fie adevărate, dar care sunt imposibil de demonstrat. Chiar şi un sistem formal atât de simplu ca aritmetica permite existenţa unor ipoteze precise, cu deplin înţeles, care par adevărate, dar care nu pot fi demonstrate prin metode formale.

A doua teoremă arăta că declararea coerenţei aritmeticii este doar o ipoteză. Nu poate fi demonstrată ca fiind adevărată uzitând axiomele aritmeticii înseşi. Asta înseamnă că un sistem formal nu poate garanta că nu va produce rezultate ca „1=2“. Se poate să nu întâlneşti niciodată asemenea contradicţii, dar în acelaşi timp este imposibil să demonstrezi că nu le vei întâlni nicicând.

6a

Carl a intrat din nou în biroul ei. Renee şi-a ridicat privirea. El a început hotărât:

— Renee, este clar pentru mine că…

Ea l-a întrerupt scurt.

— Vrei să ştii ce problemă am? Bine, îţi spun.

Renee a luat o foaie albă de hârtie şi a pus-o pe birou.

— Ai răbdare, va dura ceva timp.

Carl a deschis gura să spună ceva, dar ea i-a făcut semn să tacă. Apoi a tras adânc aer în piept şi a început să scrie.

A tras o linie pe mijlocul paginii, împărţind-o în două coloane. În stânga a scris numărul 1, în dreapta numărul 2. Dedesubt a mâzgălit cu repeziciune câteva simboluri, iar pe liniile dintre ele a scris şiruri de alte simboluri. Scrâşnea din dinţi în timp ce scria. Când scria semnele pe foaie era de parcă zgâria cu unghiile o tablă.

La două treimi în josul paginii, Renee a început să reducă şirurile lungi de simboluri, în şiruri succesive mai scurte. *Iar acum, lovitura de maestru*, a gândit ea. Pe următoarea linie pe care a scris-o, şirurile deveniseră identice. Între ele, peste linia care despărţea coloanele, a scris un „=“ uriaş.

I-a întins foaia lui Carl. El a privit-o, dar pe faţa lui se vedea că nu înţelege.

— Uită-te sus.

El s-a uitat.

— Acum uită-te jos.

— Tot nu înţeleg, s-a încruntat el.

— Am descoperit un formalism care îţi permite să demonstrezi că orice număr este egal cu oricare alt număr. Pe pagina de faţă este demonstraţia că unu este egal cu doi. Dă-mi orice alte două numere. Voi demonstra că sunt egale.

Carl părea că îşi aminteşte ceva.

— E vorba de o împărţire la zero, aşa-i?

— Nu, nu există operaţii ilegale, nici termeni greşit definiţi, nici axiome independente care să fie asumate implicit. Demonstraţia nu foloseşte nimic interzis.

— Stai puţin, a spus Carl clătinând din cap. Este evident că unu nu poate fi egal cu doi.

— Dar din punct de vedere formal sunt egale. Tot ce am folosit în această demonstraţie este acceptat ca absolut de necontestat.

— Dar rezultă o contradicţie.

— Aşa e. Aritmetica este incoerentă ca sistem formal.

6b

— Nu găseşti greşeala, asta spui?

— *Nu,* nu asculţi cu atenţie. Crezi că aş fi frustrată că am greşit? Nu este nicio eroare în demonstraţie.

— Atunci spui că este ceva greşit printre adevărurile care sunt acceptate de toată lumea?

— Exact.

— Eşti…

S-a oprit, dar prea târziu. Ea l-a privit cu duşmănie. Bineînţeles că era sigură. El se gândea la implicaţiile spuselor ei.

— Acum vezi? a întrebat Renee. Tocmai am demontat toată matematica. Acum nimic nu mai are sens.

Devenea agitată, era aproape înnebunită de frustrare. Carl şi-a ales cuvintele cu grijă.

— Cum poţi spune aşa ceva? Matematica funcţionează încă. Lumea ştiinţifică şi cea economică nu se vor prăbuşi dintr-odată, în urma demonstraţiei tale.

— Asta doar pentru că matematica pe care o folosesc aceste domenii este o păcăleală. E ceva mnemonic, cum e când îţi numeri încheieturile degetelor, ca să vezi care luni au treizeci şi una de zile.

— Nu e acelaşi lucru.

— De ce nu este? Acum, matematica nu mai are nimic în comun cu

realitatea. Să lăsăm deoparte conceptele de imaginar sau infinitezimal. Acum nenorocita aia de adunare a numerelor întregi nu are nimic de-a face cu a-ţi număra încheieturile. Unu şi cu unu o să dea întotdeauna doi pe degetele tale. Dar pe hârtie pot să-ţi dau un număr infinit de răspunsuri, valide în mod egal, ceea ce înseamnă că sunt în acelaşi timp şi invalide în mod egal. Pot să scriu cea mai elegantă teoremă văzută vreodată, şi nu ar avea mai mult înţeles decât o ecuaţie fără sens.

A râs cu amărăciune.

— Pozitiviştii au spus mereu că matematica este o tautologie. Se înşelau. Este o contradicţie.

Carl a încercat o altă abordare.

— Stai puţin. Tocmai ai pomenit numerele imaginare. De ce ar fi cazul de faţă mai grav decât ce s-a întâmplat cu aceste numere? Matematicienii credeau înainte vreme că sunt nişte numere fără sens, dar acum sunt acceptate ca atare. Este aceeaşi situaţie.

— Nu este aceeaşi situaţie. Soluţia în cazul numerelor imaginare era să extinzi contextul, iar asta nu ne-ar folosi în momentul de faţă. Numerele imaginare au adăugat ceva matematicii, dar formalismul meu redefineşte ceva ce exista deja.

— Dar dacă schimbi contextul, dacă pui problema în altă lumină…

Ea şi-a dat ochii peste cap.

— Nu! Asta derivă din axiome la fel de sigur cum o face adunarea. Nu există ocolişuri. Crede-mă pe cuvânt.

7

În 1936, Gerhard Gentzen a făcut o demonstraţie a coerenţei aritmeticii, dar pentru a o duce la bun sfârşit a folosit o tehnică controversată numită inducţia transfinită. Această tehnică nu se regăseşte printre metodele uzuale folosite în demonstraţii şi, în consecinţă, nu prea poate fi utilizată pentru a demonstra coerenţa aritmeticii. Gentzen a demonstrat evidenţa prin asumarea incertitudinii.

7a

Callahan a sunat de la Berkeley, dar nu i-a putut oferi salvarea. A spus că va continua să-i studieze lucrarea, dar se părea că ea dăduse peste ceva fundamental, lucru care era deranjant. A dorit să ştie care erau planurile ei de publicare a lucrării despre formalism, pentru că, chiar dacă ei doi nu puteau descoperi presupusa eroare, în cazul publicării era sigur că alţi matematicieni o vor găsi.

Renee nu-l mai asculta şi a mormăit cum că trebuie să se întoarcă la lucru. Mai târziu, a întâmpinat dificultăţi în a vorbi cu alţi oameni, mai ales după disputa cu Carl. Ceilalţi membri ai departamentului au început să o evite. Puterea ei de concentrare dispăruse, iar în noaptea trecută avusese un coşmar în care descoperise un sistem formal care îi permitea să transleze concepte arbitrare în formule matematice. Şi demonstrase că viaţa şi moartea sunt echivalente.

Asta o înspăimântase: posibilitatea să-şi piardă minţile. Începuse deja să-şi piardă claritatea gândirii şi îi era teamă de ce urma să fie.

Ce femeie caraghioasă eşti, se dojenea singură. Lui Godel nu i-au trecut prin cap gânduri sinucigaşe după ce şi-a demonstrat teorema de incompletitudine.

Dar aceea era frumoasă, luminoasă, una dintre cele mai elegante teoreme pe care Renee le văzuse vreodată.

Propria ei demonstraţie o chinuia, o ridiculiza. Ca în jocurile de inteligenţă de prin cărţi, când crezi că ai rezolvat jocul şi ţi se spune *Stop! Ai făcut o greşeală.* Apoi te întorci să vezi unde ai greşit, crezi că te-ai prins şi *Stop!* Din nou.

Îşi imaginase că va cântări Callahan implicaţiile descoperirilor ei pentru ştiinţa matematică. O mare parte din matematică nu are aplicaţie practică, există numai ca teorie formală, este studiată pentru frumuseţea ei intelectuală, dar asta nu avea cum să se întâmple. O teorie contradictorie cu ea însăşi este aşa de fără sens, încât cei mai mulţi matematicieni ar abandona-o dezgustaţi.

Dar ce o înfuria cel mai tare pe Renee era felul în care propria ei intuiţie o trădase. A naibii teorie avea sens. În felul său, pervertit, era corectă. Renee o înţelegea, ştia de ce este adevărată, credea în ea.

7b

Carl a zâmbit când şi-a amintit de ziua ei.

— Nu pot să cred! De unde ai ştiut?

Ea alergase pe scări în jos, cu un pulover în mână.

Vara trecută fuseseră în vacanţă în Scoţia, iar în vitrina unui magazin era un pulover pe care Renee l-a privit îndelung, dar pe care nu l-a cumpărat. El l-a comandat apoi şi i l-a pus în dulap ca să-l găsească în acea zi.

— Eşti foarte uşor de citit, spusese el, ca s-o necăjească.

Amândoi ştiau că nu are dreptate, dar lui îi plăcea s-o spună.

Situaţia de acum necesita o schimbare de ritm. Carl a intrat în biroul lui Renee şi a găsit-o stând pe scaun şi privind pe fereastră.

— Ghici ce am cumpărat pentru amândoi.
— Ce? a întrebat ea ridicând privirea.
— Rezervări pentru weekend. Un apartament în Biltmore. Ne putem relaxa şi o să stăm fără să facem nimic şi…
— Opreşte-te, te rog. Ştiu ce încerci să faci, Carl. Vrei să facem ceva plăcut care să-mi abată gândurile de la formalismul ăsta. Dar nu va funcţiona. Nu ai idee ce tare mă macină asta.
— Ei, haide, haide.
A prins-o de mâini ca s-o ridice de pe scaun, dar ea s-a eschivat. Carl a rămas descumpănit, apoi ea s-a întors şi l-a privit în ochi.
— Ştii că m-am gândit să iau barbiturice? Câteodată îmi doresc să fi fost o idioată, ca să nu mai gândesc atâta.
El a înlemnit. Dezorientat, a îngăimat:
— De ce nu vrei măcar să încerci să te rupi de toate astea pentru o vreme? Nu-ţi poate face rău şi e posibil să-ţi abată gândurile de la această problemă.
— Nimic nu mă poate face să-mi iau gândurile de la această problemă. Tu nu ai cum să înţelegi.
— Atunci explică-mi.
Renee a expirat adânc, apoi s-a întors cu spatele şi s-a gândit un timp.
— Orice aş privi mi se pare o contradicţie acum. În prezent pun numere în ecuaţii tot timpul, în mintea mea.
Carl a rămas tăcut. Apoi, înţelegând, a spus:
— Precum fizicienii clasici când au dat piept cu mecanica cuantică. O teorie în care ai avut totdeauna încredere este înlăturată, iar teoria nouă care îi ia locul nu are niciun sens, dar totuşi este susţinută de dovezi.
— Nu, nu e deloc aşa, l-a contrazis ea, aproape cu dispreţ. Nu are de-a face cu nicio dovadă. Este ceva a priori.
— Dar de ce este diferit? Tu nu operezi cu dovezi?
— Pentru Dumnezeu, tu glumeşti? Este diferenţa dintre a demonstra prin calcule că unu este egal cu doi şi a intui acelaşi lucru. Mintea mea nu mai poate face distincţia între cantităţi, toate îmi par la fel.
— Nu cred că asta vrei să spui. Nimeni nu ar putea trece prin aşa ceva. E ca şi cum ai crede în întâmplarea a şase minuni înainte de micul dejun.
— De unde ştii tu prin ce trec eu?
— Încerc să înţeleg.
— Nu te mai deranja.
Carl şi-a pierdut răbdarea.

— Foarte bine.

A ieşit din cameră şi a anulat rezervările.

După aceea nu prea au mai vorbit, decât când era neapărat necesar. Trei zile mai târziu Carl şi-a uitat acasă notiţele, s-a întors şi a găsit biletul ei pe masă.

În momentele următoare, lui Carl i-au trecut două gânduri prin cap. Primul, la care s-a gândit pe când alerga înnebunit prin casă, întrebându-se dacă ea luase cumva cianură de la departamentul de chimie, a fost că, deoarece nu înţelegea ce a determinat-o să facă un asemenea gest, el nu mai avea niciun sentiment faţă de ea.

Al doilea gând i-a venit pe când împingea în uşa dormitorului, strigând la ea, care era înăuntru, era sentimentul de deja-vu. A fost singura dată când a simţit ceva familiar, şi totuşi reversat în mod grotesc. Şi-a amintit cum a stat de cealaltă parte a uşii încuiate, pe acoperişul unei clădiri, auzind un prieten cum se împinge în uşă şi cum strigă la el să n-o facă. Iar el stătea acum în faţa uşii încuiate a dormitorului, auzind-o cum suspină, întinsă pe podea, paralizată de ruşine, exact cum făcuse şi el pe când se aflase de cealaltă parte a uşii.

8

Hilbert a spus cândva: „Dacă gândirea matematică este eronată, atunci unde am mai putea găsi adevărul şi certitudinea?”

8a

Oare tentativa de sinucidere o va marca pe viaţă? se întreba Renee. Alinia colţurile hârtiilor de pe birou. O vor privi oamenii de acum înainte, poate inconştient, ca fiind smintită şi instabilă? Nu îl întrebase niciodată pe Carl dacă el simţise astfel de temeri, poate şi din cauză că ea nu îi făcuse niciodată vreun reproş privitor la tentativa lui de sinucidere. Se întâmplase cu ani în urmă, iar acum, toţi cei care îl cunoşteau puteau vedea că este un om întreg.

Dar Renee nu putea spune acelaşi lucru despre ea. În clipa de faţă nu mai putea avea o discuţie coerentă pe teme matematice şi era sigură că nu-şi va reveni vreodată. Dacă ar fi văzut-o colegii ei acum, ar fi spus că-şi pierduse abilitatea în materie.

După ce a terminat aranjarea biroului, Renee a ieşit din încăpere şi a mers în camera de zi. După ce formalismul ei circulase prin mediul academic, era nevoie de o revizuire a fundamentelor matematicii, dar problema îi va afecta pe foarte puţini în aceeaşi măsură ca pe ea. Cei mai mulţi vor fi precum Fabrisi, vor urmări în mod mecanic

demonstraţia şi vor fi convinşi de justeţea ei, dar nimic mai mult. Singurele persoane care ar putea simţi problema în profunzime ar fi cele care ar sesiza contradicţia, care ar putea-o intui. Callahan era unul dintre aceştia. Pe măsură ce trecea timpul, ea se întreba cum se descurca el.

Renee a observat o urmă rotunjită în praful de pe masă. Înainte vreme ar fi parametrizat curba şi i-ar fi examinat caracteristicile. Acum însă, nu mai vedea niciun rost în asta. Toată puterea ei de vizualizare dispăruse.

Renee, precum mulţi alţii, era adepta convingerii că nu matematica derivă din legile universului, ci, dimpotrivă, ea impune universului legile proprii. Entităţile fizice nu sunt mari sau mici, nu sunt similare sau diferite, ele există pur şi simplu. Matematica este total independentă, dar furnizează un înţeles semantic acestor entităţi, prin categorii şi relaţii. Ea nu descrie o însuşire intrinsecă, ci oferă o interpretare posibilă.

Dar asta nu mai funcţiona. Matematica devenise incoerentă odată îndepărtată de entităţile fizice, iar o teorie formală nu înseamnă nimic dacă este inconsistentă. Matematica era *empirică*, nimic mai mult, iar acum nu mai prezenta niciun interes pentru ea.

Spre ce să se îndrepte acum? Renee cunoştea unii oameni care renunţaseră la studiile academice şi vindeau lucruşoare din piele executate manual. Va trebui să ia o pauză, să îşi recapete abilităţile. Şi ştia că asta era exact ceea ce şi Carl încerca să facă.

8b

Printre amicii lui Carl erau două femei, prietene foarte bune, Marlene şi Anne. Cu ani în urmă, când Marlene a vrut să se sinucidă, nu i-a cerut ajutorul lui Anne, ci lui Carl. De câteva ori, el şi Marlene au pierdut noaptea întreagă, vorbind sau doar stând în linişte. Carl ştia că Anne era geloasă pe experienţa lui comună cu Marlene şi că se întreba cu ce era el mai bun decât ea, într-atât încât Marlene să-i caute compania. Răspunsul era simplu. Era diferenţa dintre simpatie şi empatie.

Carl ajutase mai mulţi oameni în situaţii similare. Era bucuros să fie de ajutor, evident, dar, în plus, se simţea bine să stea pe celălalt loc, să joace celălalt rol.

Până acum, crezuse că o trăsătură de bază a caracterului său este compasiunea. Preţuise acest lucru şi considera că nu era vorba decât de empatie. Dar acum întâlnise ceva nou, care îi anula şi dezactiva toate instinctele.

Dacă cineva i-ar fi spus, de ziua lui Renee, că în două luni va încerca astfel de sentimente, l-ar fi trimis pe respectivul la plimbare. Desigur, aşa ceva se poate întâmpla în ani întregi, Carl ştia prea bine ce putere are timpul. Dar în doar două luni?

După şase ani de căsnicie, ajunsese să nu o mai iubească. Se detesta pentru asta, dar adevărul era că ea se schimbase, iar el nici n-o mai înţelegea, nici nu ştia cum să reacţioneze faţă de ea. Viaţa intelectuală a lui Renee era interconectată cu cea emoţională, aşa încât cea de-a doua se depărtase de Carl în mod inexorabil.

A apărut reacţia reflexă de iertare, pe motiv că nu-i poţi cere unei persoane să-i acorde alteia sprijin la nesfârşit. Dacă soţia cuiva este afectată brusc de o boală mentală, ar fi un păcat ca el s-o părăsească, dar acest păcat ar putea fi iertat. Să rămână ar însemna să accepte un alt fel de relaţie, una pentru care nimeni nu este pregătit, iar Carl nu ar fi condamnat pe nimeni care ar fi ales să plece. Dar este întotdeauna o întrebare care rămâne nepusă: „Eu ce aş face?” Iar răspunsul lui Carl fusese întotdeauna „Eu aş rămâne.”

Ipocrit.

Cel mai rău era faptul că el trecuse prin acelaşi lucru. Trăise absorbit de propria suferinţă, experimentase durerea altora şi, cumva, se hrănise din toate astea. Era inevitabil să o părăsească pe Renee, dar ar fi fost un păcat pe care nu şi l-ar fi putut ierta.

9

Albert Einstein a spus cândva: „În măsura în care matematica interpretează realitatea, ea nu este o ştiinţă exactă. În măsura în care este exactă, atunci nu reflectă realitatea.”

9a=9b

Când Renee a intrat în bucătărie, Carl desfăcea păstăi de mazăre pentru cină.

— Pot să-ţi vorbesc puţin?

— Sigur că da.

S-au aşezat la masă. Ea privea concentrată prin fereastră, un obicei pe care îl avea când urma o discuţie serioasă. El a ştiut dintr-odată ce o să audă. Plănuise să-i spună că o părăseşte abia după ce îşi va fi revenit complet, cel puţin peste două luni de-acum încolo. Acum era prea devreme.

— Ştiu că nu a fost foarte clar…

Nu, se ruga el, te rog n-o spune.

— … dar sunt într-adevăr recunoscătoare că eşti lângă mine.

Emoţionat, Carl închise ochii, dar din fericire Renee privea pe fereastră. Va fi aşa de dificil… Ea vorbea în continuare.

— Lucrurile care s-au întâmplat în mintea mea… Nu mi-aş fi imaginat vreodată aşa ceva. Dacă ar fi fost o depresie normală, ştiu că tu ai fi putut înţelege şi ne-am fi descurcat.

Carl încuviinţă din cap.

— Dar ceea ce s-a întâmplat a fost ca şi cum aş fi un teolog care a demonstrat că nu există Dumnezeu. Nu doar să se teamă că nu există, ci să o ştie cu certitudine. Sună prosteşte ce spun?

— Nu.

— Este un sentiment pe care nu ţi-l pot transmite. A fost ceva în care am crezut cu putere, în mod implicit, şi s-a dovedit a nu fi adevărat, iar eu sunt cea care a demonstrat-o.

El a deschis gura să spună că înţelege exact ce vrea ea să spună, că simte la fel ca ea. Dar s-a oprit. Pentru că aceasta era o empatie care îi despărţea, în loc să-i unească, iar el nu-i putea spune asta.

POVESTEA VIEŢII TALE

Tatăl tău este pe cale să-mi pună întrebarea. Acesta este cel mai important moment al vieţilor noastre şi vreau să fiu atentă, să memorez fiecare detaliu. Tatăl tău şi cu mine tocmai ne-am întors acasă, după ce am luat masa în oraş şi am fost la un spectacol, este trecut de miezul nopţii. Am ieşit în curtea interioară să privim luna plină; i-am spus tatălui tău că aş avea chef să dansez, iar el mi-a făcut pe plac şi acum dansăm îmbrăţişaţi un slow, o pereche de oameni trecuţi de treizeci de ani care se leagănă încolo şi încoace, ca doi puşti în lumina lunii pline. Nu simt răcoarea nopţii. Iar tatăl tău întreabă: „Vrei să facem un copil?”

În această clipă, eu şi tatăl tău suntem căsătoriţi de aproape doi ani şi locuim pe Ellis Avenue. Vei fi prea mică atunci când ne vom muta, pentru a-ţi aminti această casă, dar îţi vom arăta fotografii ale ei şi îţi vom povesti despre ea. Mi-ar plăcea să-ţi povestesc în detaliu această seară, noaptea în care ai fost concepută, dar momentul potrivit pentru o asemenea povestire ar fi cel în care tu ai fi gata să ai la rândul tău copii, or, tu nu vei avea niciodată şansa asta.

Să-ţi povestesc mai devreme nu ar avea niciun rost. Pentru că de-a lungul vieţii tale nu vei avea niciodată răbdare să asculţi o poveste aşa de romantică, tu i-ai spune siropoasă. Îmi amintesc ce scenariu al venirii tale pe lume vei enunţa când vei avea doisprezece ani.

— Singurul motiv pentru care m-ai făcut a fost ca să ai la îndemână o femeie de serviciu pe care să n-o plăteşti, vei spune, cu amărăciune, scoţând aspiratorul din dulap.

— Ai dreptate, voi răspunde, acum treisprezece ani am făcut o socoteală că pe vremea asta covoarele vor trebui aspirate şi că cel mai rapid şi ieftin mod de a o rezolva ar fi să fac un copil. Acum te rog să treci la treabă.

— Dacă n-ai fi mama mea, chestia asta ar fi ilegală, vei spune, fierbând de nervi în timp ce desfaci cablul de alimentare şi îl bagi în priză.

Asta se va întâmpla în casa noastră din Bellmont Street. Voi trăi cât să văd oameni străini ocupând ambele case, cea în care ai fost concepută şi cea în care ai crescut. Eu şi tatăl tău o vom vinde pe prima la câţiva ani după venirea ta pe lume. O voi vinde pe cea de-a doua la scurtă vreme după plecarea ta. Deja Nelson şi cu mine ne vom fi mutat în casa de la ţară, iar tatăl tău va locui cu aia, cum-o-cheamă.

Ştiu cum se sfârşeşte această poveste. Mă gândesc mult la asta. Mă gândesc la fel de mult cum a început, câţiva ani în urmă, când navele

au apărut pe orbită, iar artefactele au răsărit pe câmpii. Guvernul nu spunea nimic despre asta, în vreme ce tabloidele spuneau orice.

Apoi am primit un telefon, prin care mi s-a stabilit o întâlnire.

•

Am observat că aşteptau în hol, în faţa biroului meu. Făceau un cuplu ciudat: unul în uniformă militară, cu părul tuns periuţă şi cu o servietă din aluminiu, părea să evalueze împrejurimile cu un ochi critic. Celălalt arăta clar a profesor universitar, avea barbă şi mustaţă şi purta haine de catifea; răsfoia un teanc de hârtii aflate într-un stand de avizier din apropiere.

— Colonelul Weber, presupun? Am dat mâna cu militarul. Eu sunt Louise Banks.

— Doctore Banks, mulţumim pentru că vă faceţi timp să ne primiţi, răspunse el.

— Nicio problemă, mă bucur de orice mă scuteşte de şedinţele de catedră.

Colonelul Weber a arătat spre tovarăşul său.

— Acesta este doctor Gary Donnelly, fizicianul despre care v-am spus când am vorbit la telefon.

— Spune-mi Gary, sunt nerăbdător să aflu ce părere ai despre asta.

Am intrat cu toţii în birou. Am eliberat cel de-al doilea scaun de vizitator de grămada de cărţi aflate pe el şi ne-am aşezat.

— Am înţeles că doriţi să ascult o înregistrare. Bănuiesc că este în legătură cu alienii?

— Nu vă pot oferi decât înregistrarea.

— În regulă, hai s-o auzim.

Colonelul Weber a scos din servietă un casetofon şi a apăsat *play.* Zgomotul auzit mă ducea cu gândul la un câine ud care îşi scutură blana.

— Ce părere aveţi? mă întrebă.

Am păstrat comparaţia cu câinele pentru mine.

— În ce împrejurări a fost făcută această înregistrare? am întrebat.

— Nu am permisiunea să spun.

— M-ar ajuta în înţelegerea sunetelor. Aveaţi contact vizual cu alienii în timpul acesta? Ce făceau?

— Această înregistrare este tot ce vă pot oferi.

— Nu înseamnă că dezvăluiţi informaţii secrete dacă îmi confirmaţi că aţi văzut extratereştrii. Oricum toată lumea presupune că i-aţi văzut.

Colonelul Weber nu se clinti.

— Ne puteţi spune ceva despre proprietăţile lingvistice ale limbajului?

— Ei bine, este clar că traiectul vocal este foarte diferit de cel uman. Îmi închipui că aceşti alieni nu sunt umanoizi, aşa-i?

Colonelul Weber era pe cale să spună ceva evaziv, când a intervenit Gary Donnelly.

— Poţi să-ţi dai seama de înfăţişarea lor doar ascultând banda?

— Nu neapărat. Pot să-mi dau seama că nu folosesc un laringe pentru a emite acele sunete, dar nu am nicio informaţie despre cum arată.

— Altceva, mai este altceva ce ne puteţi spune? a întrebat colonelul Weber.

Mi-am dat seama că nu era obişnuit să se consulte cu un civil.

— Vă mai pot spune doar că stabilirea unei comunicări va fi foarte dificil de realizat din cauza diferenţelor anatomice. Mai mult ca sigur că folosesc sunete pe care aparatul vocal uman nu le poate reproduce şi probabil că nici urechea umană nu le poate sesiza.

— Te referi la frecvenţe infrasonice sau ultrasonice? a întrebat Gary Donnelly.

— Nu neapărat. Ce vreau să spun este că sistemul auditiv uman nu este un instrument acustic foarte bun. El este optimizat să recunoască sunete care pot fi emise de laringele uman. Dacă vorbim de un sistem non-uman, vorbim despre cu totul altceva. Cu mult antrenament este *posibil* să ajungem să facem distincţia între diverse foneme ale graiului lor, dar este totodată posibil să nu putem decela distincţii care pentru ei sunt semnificative. În acest caz, ne-ar trebui un spectrograf de sunete pentru a auzi ce spun alienii.

Colonelul Weber a întrebat:

— Dacă v-aş pune la dispoziţie o oră de înregistrări, cât timp v-ar lua să vă daţi seama că ne trebuie spectrograf sau nu?

— Nu aş putea stabili asta doar ascultând înregistrările, indiferent cât de mult timp aş avea la dispoziţie. Ar trebui să discut direct cu alienii.

— Nu e posibil, a spus colonelul dând din cap.

Am încercat să îl lămuresc cu blândeţe.

— Dumneavoastră decideţi asta, bineînţeles. Dar singura modalitate de a învăţa o limbă necunoscută este de a interacţiona cu vorbitorul nativ, iar prin asta înţeleg să-i pui întrebări, să porţi o conversaţie, lucruri de genul acesta. Dacă nu le faci, demersul este imposibil de realizat. Aşadar, dacă doriţi să învăţaţi limbajul extratereştrilor, cineva cu pregătire în lingvistică, eu sau oricine altcineva, va trebui să stea de vorbă cu ei. Înregistrările singure nu sunt de-ajuns.

Colonelul s-a încruntat.

— Mi se pare că sugeraţi că extratereştrii nu ar fi putut învăţa limbajul uman prin monitorizarea transmisiilor noastre radio şi TV.

— Mă îndoiesc că ar fi putut. Ar fi avut nevoie de material de instruire proiectat special pentru predarea limbajului uman unor fiinţe non-umane. Fie asta, fie interacţiunea directă cu o fiinţă umană. Dacă ar fi avut unul dintre aceste două instrumente la dispoziţie, ar fi putut să afle o mulţime de lucruri despre noi din transmisiile televizate, dar altfel nu ar fi avut un punct de plecare.

În mod cert colonelului i s-au părut interesante cele aflate. Cu cât extratereştrii ştiau mai puţine despre oameni, cu atât mai bine, asta era filosofia lui. Gary Donnelly a citit pesemne aceleaşi lucruri pe faţa colonelului, pentru că şi-a dat ochii peste cap. Mi-am reprimat un zâmbet.

Apoi colonelul Weber a întrebat:

— Dacă aţi învăţa o limbă nouă discutând cu nişte vorbitori nativi, aţi putea s-o faceţi fără să-i învăţaţi engleza?

— Asta ar depinde de cât de cooperanţi ar fi respectivii. În mod cert ar prinde câte ceva pe măsură ce eu le învăţ limba, dar dacă dorinţa lor ar fi să mă înveţe pe mine, atunci nu ar fi interesaţi să înveţe la rândul lor limba mea. Pe de altă parte, dacă scopul lor principal ar fi să înveţe engleza, şi nu să mă înveţe limba lor, atunci lucrurile ar fi mult mai complicate.

Colonelul a încuviinţat.

— Vă voi contacta din nou în această problemă.

●

Invitaţia la acea întâlnire a fost probabil cel de-al doilea telefon important din viaţa mea. Primul este, bineînţeles, cel primit de la Salvamont. În acea perioadă, eu şi tatăl tău vom sta de vorbă cel mult o dată pe an. Dar după ce voi primi acel telefon, primul lucru pe care îl voi face va fi să-l sun pe tatăl tău.

Vom merge împreună cu maşina să facem identificarea, un drum lung străbătut în tăcere. Îmi amintesc morga, o clădire din oţel, placată cu faianţă în interior, murmurul congelatoarelor şi mirosul de antiseptic. Un infirmier va trage cearceaful pentru a-ţi descoperi faţa. Chipul tău va arăta ciudat într-un fel pe care nu-l pot descrie, dar voi şti că eşti tu.

— Da, ea este, voi rosti. Este a mea.

Vei avea douăzeci şi cinci de ani atunci.

●

Ofiţerul de la Poliţia Militară mi-a verificat insigna de identitate, a notat ceva pe clipboard şi a deschis poarta. Am condus vehiculul de teren în tabără, un sătuc de corturi de armată ridicate pe păşunea arsă

de soare a unui fermier. În mijlocul taberei se afla unul dintre echipamentele extraterestre, poreclite „oglinzile”.

Potrivit celor aflate la informarea la care participasem, erau nouă astfel de dispozitive în Statele Unite, o sută douăsprezece în toată lumea. Oglinzile funcţionau ca dispozitive de comunicare cu două căi, asigurând legătura, probabil, cu navele spaţiale care staţionau pe orbită. Nimeni nu ştia de ce alienii nu voiau să discute cu noi faţă în faţă, poate le era teamă să nu ia niscaiva păduchi. La fiecare oglindă era desemnată o echipă de oameni de ştiinţă, formată dintr-un fizician şi un lingvist, la cea de faţă eram eu cu Gary Donnelly.

Gary mă aştepta în parcare. Am trecut printr-un labirint circular de baricade din beton şi am ajuns la cortul mare care adăpostea oglinda. În faţa cortului mă aştepta un cărucior de echipamente plin cu maşinării împrumutate de la laboratorul de fonologie al şcolii, pe care îl trimisesem înainte pentru a fi inspectat de armată.

Tot în exteriorul cortului se mai găseau trei camere video pe trepiede, ale căror obiective pătrundeau în cort prin deschizături în pânză. Tot ce urma să facem sau să spunem Gary şi cu mine însemna să fie revăzut de numeroşi alţi oameni, inclusiv de agenţi de contrainformaţii militari. Pe lângă asta, era nevoie să trimitem rapoarte zilnice, iar eu trebuia să estimez cât de multă engleză consideram că pot înţelege alienii.

Gary a ridicat foaia de cort de la intrare şi mi-a ţinut-o până am trecut înăuntru.

— Poftiţi, vă rog, a declamat el în stilul celor de la circ. Intraţi şi minunaţi-vă de creaturi care n-au mai fost nicicând văzute pe pământul verde creat de Dumnezeu.

— Şi toată distracţia pentru doar un bănuţ, am murmurat pe când intram.

În acel moment oglinda era inactivă. Era o oglindă semicirculară, înaltă de vreo trei metri şi jumătate şi lată de vreo şapte. Pe iarba brună din faţa ei era trasat cu vopsea albă un arc de cerc care desemna zona de activare. În acel moment, în zonă se aflau o masă, două scaune pliante şi un prelungitor al cărui cablu ducea la un generator aflat afară din cort. Bâzâitul lămpilor fluorescente, atârnate de stâlpi de jur împrejurul camerei, se suprapunea bâzâitului muştelor care zburau ameţite de căldura înăbuşitoare.

Gary şi cu mine ne-am privit scurt, apoi am împins căruciorul cu echipament înspre masă. După ce am trecut linia vopsită, oglinda a părut că devine transparentă, de parcă cineva ar fi mărit treptat lumina în spatele geamului slab colorat. Iluzia de adâncime era foarte ciudată,

simţeam că aş putea păşi dincolo, prin oglindă. Când a fost luminată în întregime, oglinda părea o dioramă în mărime naturală a unei camere semicirculare. În încăperea de dincolo se aflau câteva obiecte de mari dimensiuni, care puteau fi mobile, dar nu am văzut niciun extraterestru. În peretele curbat din spate era decupată o uşă.

Ne-am apucat să conectăm toate aparatele între ele, microfoanele, spectrografele audio, laptopurile şi difuzoarele. Pe când lucram, aruncam câte o privire către oglindă, anticipând sosirea alienilor. Dar tot am tresărit când unul dintre ei a intrat în cameră.

Arăta ca un butoiaş suspendat la intersecţia a şapte membre. Era simetric radial, oricare dintre membre îi putea servi fie ca braţ, fie ca picior. Cel care intrase se deplasa pe patru picioare, iar cele trei braţe non-adiacente se încovoiau în sus. Gary l-a numit *heptapod.*

Văzusem înregistrări video, dar tot mă uitam prostită la el. Membrele nu aveau încheieturi vizibile. Specialiştii în anatomie presupuneau că sunt susţinute fiecare de câte o coloană vertebrală. Indiferent de constituţia lor internă, mădularele se mişcau într-o manieră foarte fluidă, deconcertantă. „Trunchiul” său se unduia deasupra membrelor, ca o barcă legănată pe valuri.

Şapte ochi lipsiţi de pleoape încercuiau partea superioară a trupului heptapodului. S-a îndreptat spre uşa prin care intrase, a scos un sunet bolborosit şi s-a întors spre mijlocul încăperii, urmat de un alt heptapod. Pe parcurs nu şi-a întors trupul nici măcar o dată. Ciudat, dar explicabil: cum avea ochi de jur împrejurul corpului, oricare direcţie putea fi „înainte”.

Gary îmi urmărea reacţiile.

— Eşti pregătită? m-a întrebat.

Am inspirat adânc.

— Destul de pregătită.

Mai făcusem muncă de teren, în jungla amazoniană, dar fusese întotdeauna vorba de o comunicare bilingvă – fie interlocutorii mei cunoşteau limba portugheză, de care mă puteam servi, fie anterior avusesem parte de o prezentare a limbii băştinaşilor din partea misionarilor locali. Aceasta urma să fie prima mea încercare de a realiza o operaţiune de explorare monolinguală.

M-am apropiat de oglindă, iar heptapodul a făcut la fel. Imaginea părea atât de realistă, încât m-a trecut un fior. Îi puteam observa textura gri a pielii, asemănătoare catifelei reiate, cu dungile formând spirale şi bucle. Prin oglindă nu răzbătea niciun miros, ceea ce adăuga un plus de stranietate situaţiei.

Am arătat spre mine şi am spus:

— Om.

Apoi am arătat spre Gary şi am repetat:

— Om.

După aceea am arătat spre fiecare dintre ei:

— Voi ce sunteţi?

Nicio reacţie. Am încercat din nou, şi din nou.

Unul dintre heptapozi a indicat spre el însuşi cu unul dintre membre, ţinând cele patru degete terminale unite. Aveam noroc. În unele culturi, oamenii dau indicaţii utilizând bărbia. Dacă heptapodul nu şi-ar fi folosit un membru, n-aş fi ştiut ce gest să caut. Am auzit un sunet fluierat, apoi am observat la extremitatea corpului său un orificiu cutat care vibra: creatura vorbea. Apoi a arătat către tovarăşul său şi a produs acelaşi fluierat.

M-am întors la calculator. Pe ecran erau două spectrograme practic identice care reprezentau fluierăturile. Am marcat una din ele pentru redare. Am indicat spre mine şi am spus din nou „Om“, apoi am făcut la fel şi cu Gary. Pe urmă am indicat spre heptapod şi am redat sunetul fluierat prin staţie.

Heptapodul a fluierat ceva mai mult. A doua parte aducea a repetiţie. Am denumit prima înregistrare fluierat 1, iar pe cea de-a doua fluierat 2-fluierat 1.

Am arătat spre ceva ce putea fi un scaun pentru heptapozi.

— Ce este acel lucru?

Heptapodul a stat puţin, apoi a indicat „scaunul” şi a vorbit. Spectrograma diferea sensibil de cele două anterioare: fluierat 3. Din nou, am arătat spre „scaun” şi am redat fluierat 3 prin staţia de amplificare.

Heptapodul mi-a răspuns. După spectrogramă, părea să fie fluierat 3-fluierat 2. Interpretarea optimistă: heptapodul confirma spusele mele, ceea ce însemna că există compatibilitate între modelul discursului uman şi cel al heptapozilor. Interpretarea pesimistă: îl chinuia o tuse seacă.

Pe calculator, am delimitat secţiunile spectrogramei şi le-am pus câte o legendă – *heptapod* pentru fluierat 1, *da* pentru fluierat 2 şi *scaun* pentru fluierat 3. Am pus apoi un titlu peste toate trei: „Limbaj: Heptapod A.”

Gary urmărea ce fac.

— Litera A ce semnifică?

— Face distincţia între acest limbaj şi oricare altul pe care heptapozii l-ar putea utiliza.

Gary a încuviinţat cu un gest.

— Acum hai să încercăm ceva, de distracţie.

Am arătat spre fiecare heptapod şi am încercat să reproduc eu însămi sunetul pentru fluierat 1, *heptapod.* După o pauză lungă, primul a spus ceva, apoi al doilea a spus şi el ceva, dar sunetele produse nu semănau cu niciuna dintre spectrogramele înregistrate. Nu-mi dădeam seama dacă discută între ei sau mi se adresează, pentru că nu aveau feţe ca să mă pot ghida. Am încercat din nou să pronunţ fluierat 1, dar nu am obţinut nicio reacţie.

— Nu sunt nici măcar pe-aproape, am oftat.

— Eu, unul, sunt foarte impresionat că ai putut scoate asemenea sunete.

— Ar trebui să mă auzi chemând elanii. Se adună instantaneu cu sutele.

Am mai încercat de câteva ori, dar nu am obţinut de la heptapozi niciun sunet pe care să-l pot recunoaşte. Numai când am folosit înregistrarea pronunţiei lor am primit confirmarea: heptapodul a răspuns cu fluierat 2, *da.*

— Deci suntem limitaţi la a folosi înregistrări? a întrebat Gary.

— Deocamdată da, am încuviinţat.

— Şi acum ce mai facem?

— Acum ne asigurăm că n-au spus nimic de genul „Uită-te la ei ce drăguţi sunt” sau „Ia uite ce le-a dat prin cap să facă“. Apoi încercăm să vedem dacă putem identifica aceleaşi cuvinte când sunt pronunţate de celălalt heptapod.

I-am indicat lui Gary să se aşeze.

— Stai jos. Fă-te confortabil, o să dureze destul de mult.

●

În 1770, corabia *Endeavour* a căpitanului Cook a ajuns în Australia, pe coasta ţinutului Queensland. În timp ce unii dintre oamenii săi reparau vasul, căpitanul Cook a condus o expediţie de explorare şi a întâlnit aborigeni. Unul dintre marinari a arătat spre animalele care săreau de colo-colo ţinându-şi puii în buzunarele de pe abdomen şi a întrebat un aborigen cum se numesc. Aborigenul a răspuns *Kanguru.* De atunci încolo Cook şi marinarii săi au folosit acest nume în referinţele la acest animal. Mult mai târziu au aflat că *Kanguru* înseamnă de fapt *Ce-ai zis?*

În fiecare an spun această poveste în cursul introductiv. Mai mult ca sigur este neadevărată, iar eu explic asta după ce o spun, dar este o anecdotă clasică. Bineînţeles, studenţii mei din prezent vor să audă anecdote despre heptapozi; până la sfârşitul carierei mele, acesta va fi motivul pentru care studenţii se vor înscrie la cursurile mele. Aşa că le

voi arăta înregistrări video învechite ale sesiunilor de la oglindă şi ale sesiunilor conduse de alţi lingvişti. Benzile sunt instructive şi se vor dovedi folositoare în cazul în care vom mai fi vizitaţi de extratereştri vreodată, dar nu poţi extrage prea multe anecdote din acele întâmplări.

În ceea ce priveşte anecdotele legate de învăţarea limbii, sursa mea favorită este învăţarea graiului de către copii. Îmi amintesc o după-amiază când tu ai cinci ani şi tocmai te-ai întors de la grădiniţă. Colorezi cu creioanele tale, iar eu corectez lucrări de la şcoală.

— Mamă, vei spune, cu tonul acela pe care îl foloseşti când urmează să ceri o favoare, mamă, pot să te întreb ceva?

— Sigur, draga mea, spune.

— Pot să fiu… ăăă… onorată?

Voi ridica privirea din lucrarea pe care o corectez.

— Ce vrei să spui?

— La şcoală Sharon a spus că a fost onorată.

— Chiar aşa? Ţi-a spus pentru ce anume?

— A fost atunci când s-a măritat sora ei mai mare. A zis că o singură persoană poate fi… ăăă… onorată, şi ea a fost aia.

— Aha, înţeleg. Vrei să spui că Sharon a fost domnişoară de onoare?

— Da, da, asta e. Pot să fiu şi eu făcută din onoare?[5]

●

Am intrat împreună cu Gary în clădirea din prefabricate care adăpostea centrul operaţiunilor pentru site-ul oglinzii. În interior părea că se pregăteşte o invazie sau poate o evacuare în masă: soldaţi tunşi scurt lucrau în jurul unei hărţi uriaşe a site-ului sau stăteau în faţa unor aparate electronice masive şi vorbeau în laringofoane. Am fost conduşi în biroul colonelului Weber, o cameră aflată mai în spate, răcorită de aparate de aer condiţionat.

L-am informat pe colonel asupra rezultatelor primei noastre zile de lucru.

— Nu păreţi să fi avansat prea mult, a spus el.

— Am o idee cum să progresăm mai repede, am răspuns. Dar ne trebuie aprobarea dumneavoastră pentru mai multe echipamente.

— Ce vă mai trebuie?

— O videocameră digitală şi un ecran video mare.

I-am arătat o schiţă a aranjamentului pe care îl aveam în minte.

— Vreau să continui procedura folosind scrisul. Voi afişa cuvinte pe ecran şi voi folosi camera pentru a înregistra cuvintele scrise de ei. Sper că heptapozii vor proceda la fel.

Weber a privit schiţa cu neîncredere.

— Şi care ar fi avantajul în chestia asta?

— Până acum am procedat în maniera folosită cu vorbitori ai unei limbi care nu are echivalenţă scrisă. Dar m-am gândit că mai mult ca sigur heptapozii se folosesc de scriere, ca şi noi.

— Aşa, şi?

— Dacă heptapozii posedă un mijloc de reproducere mecanică a scrisului, înseamnă că scrisul este foarte regulat, foarte uniform. Ar fi mult mai simplu pentru noi să identificăm grafeme şi nu foneme. Ar fi ca şi cum am alege litere dintr-o propoziţie scrisă, în loc să încercăm să le auzim când propoziţia este rostită.

— Înţeleg, a spus colonelul. Şi cum le veţi răspunde? Le veţi arăta cuvintele pe care le-au scris ei?

— În principiu da. Iar dacă ei pun spaţii între cuvinte, atunci orice propoziţie care o scriem va fi mult mai inteligibilă decât orice propoziţie rostită pe care am putea-o ghici din înregistrările vocale.

Se lăsă pe spate în scaun.

— Ştii că doresc să le arătăm cât mai puţin posibil din tehnologia noastră.

— Înţeleg, dar utilizăm deja maşinării ca intermediari. Dacă îi putem determina să folosească scrisul vom progresa mult mai repede decât dacă rămânem legaţi la spectrogramele sonore.

Colonelul s-a întors către Gary.

— Tu ce părere ai?

— Mie mi se pare o idee bună. Sunt chiar curios dacă heptapozii vor avea dificultăţi în a citi pe monitoarele noastre. Oglinzile lor se bazează pe o cu totul altă tehnologie decât monitoarele noastre video. Din câte ne dăm seama până acum, ei nu folosesc pixeli sau baleiajul pe orizontală şi nici nu fac reafişarea cadru cu cadru.

— Consideri deci că baleiajul pe ecranele noastre video ar putea să le facă inutilizabile de către heptapozi?

— Este posibil, a răspuns Gary, trebuie să încercăm şi să vedem.

Weber şi-a luat un moment de gândire. Eu, una, nu vedeam nicio problemă, dar pentru el era o decizie dificilă. Dar, ca un soldat adevărat, s-a hotărât repede.

— Permisiune acordată. Vorbiţi cu sergentul de afară să vă aducă tot ce aveţi nevoie. Să le pregătească pentru mâine.

●

Îmi amintesc o zi din vara în care ai şaisprezece ani. Pentru prima dată după multă vreme, cea care îşi aşteaptă partenerul pentru întâlnire sunt eu. Bineînţeles, vei aştepta şi tu, curioasă să vezi cum arată tipul. Chicoteşti cu una dintre amicele tale, o fată blondă purtând numele ciudat de Roxie.

— Este posibil să simţiţi nevoia de a face comentarii pe seama lui, voi spune eu, verificându-mi înfăţişarea în oglinda de pe hol. Vă rog să vă abţineţi până ce plecăm.

— Nu te îngrijora, mamă, vei zice tu. O să comentăm astfel încât el n-o să se prindă. Roxie, tu să mă întrebi cum cred că va fi vremea diseară. Iar răspunsul meu va cuprinde părerea mea despre partenerul mamei.

— Bine, va încuviinţa Roxie.

— Ba nu, n-o să faceţi aşa, voi replica eu.

— Linişteşte-te, mamă, n-o să-şi dea seama. Noi facem asta tot timpul.

— Da, mă simt mult mai bine acum.

Puţin mai târziu, va sosi Nelson. Voi face prezentările şi vom face puţină conversaţie pe veranda din faţa casei. Nelson are o frumuseţe viguroasă, iar tu vei aprecia asta în mod evident. Când suntem pe punctul de a pleca, Roxie te va întreba calmă:

— Şi, cum crezi că va fi vremea diseară?

— Cred că o să fie foarte fierbinte, vei răspunde tu.

Roxie va da din cap aprobator. Nelson va zice:

— Chiar aşa? Eu credeam că au spus la televizor că va fi răcoare.

— Eu posed un al şaselea simţ în treburi din astea, vei replica tu, cu faţa imobilă. Cred că o să ne ardem. Bine că te-ai îmbrăcat potrivit, mamă.

Mă voi încrunta la tine şi voi spune noapte bună.

Pe când îl conduc pe Nelson la maşina lui, el mă va întreba:

— E ceva ce-mi scapă, am dreptate?

— E o glumă personală, voi murmura eu. Nu-mi cere să ţi-o explic.

•

În următoarea sesiune la oglindă am repetat procedura dinainte, dar de această dată am afişat cuvintele pe ecranul monitorului pe măsură ce le rosteam, arătam OM când pronunţam *om* şi aşa mai departe. În cele din urmă, heptapozii au înţeles ce dorim şi au montat un ecran circular pe un mic piedestal. Unul dintre heptapozi a vorbit şi şi-a introdus un membru într-o deschizătură mare din soclu. Pe ecran a apărut o mâzgălitură, vag cursivă.

În scurtă vreme am stabilit o rutină şi eu am compilat două dicţionare în paralel: unul pentru cuvinte rostite, altul pentru cuvinte scrise. La prima impresie, scrierea lor părea a fi formată din logograme. Eram dezamăgită, sperasem să aibă o scriere alfabetică, ne-ar fi ajutat să le înţelegem limba. Era posibil ca logogramele lor să includă informaţii fonetice, dar găsirea lor ar fi fost mult mai dificilă decât în

cazul unei scrieri alfabetice.

M-am apropiat de oglindă şi am putut indica spre diverse părţi ale trupului lor, membre, degete şi ochi, cerându-le să le numească. A reieşit că au un orificiu în partea de jos a corpului, înconjurat de nişte cute osoase articulate, pe care îl foloseau probabil pentru a se hrăni, pe când orificiul din partea de sus era pentru respiraţie şi pentru vorbire. Nu am observat alte orificii, probabil că gura le folosea şi ca anus, în acelaşi timp. Genul acesta de întrebări mai aveau de aşteptat un răspuns.

Am încercat de asemenea să aflu de la cei doi interlocutori dacă există nişte termeni prin care să ne putem adresa fiecăruia, în mod individual, dacă au nume personale. Răspunsurile lor au fost desigur imposibil de pronunţat, aşa că pentru uzul meu şi al lui Gary i-am botezat Flapper şi Raspberry. Nu-mi mai rămânea decât să-i pot deosebi unul de altul.

●

În ziua următoare am discutat cu Gary înainte de a intra în cortul cu oglinda.

— Am nevoie de ajutorul tău astăzi.

— Sigur, ce trebuie să fac?

— Trebuie să învăţăm nişte verbe, şi cea mai uşoară cale este de a le exemplifica la persoana a treia. Eşti de acord să ilustrezi verbele în timp ce eu le scriu la calculator? Dacă suntem norocoşi, heptapozii vor înţelege şi vor face acelaşi lucru. Am adus câteva articole pe care să le foloseşti ca recuzită.

— Nicio problemă, a spus Gary, trosnindu-şi degetele. Sunt pregătit.

Am început cu câteva verbe intranzitive – a merge, a sări, a vorbi, a scrie. Gary le-a ilustrat cu o fermecătoare lipsă de timiditate, prezenţa camerelor de luat vederi nu îl deranja câtuşi de puţin. La fiecare reprezentaţie îi întrebam pe heptapozi: „Cum spuneţi la asta?” în scurtă vreme heptapozii au înţeles ce încercăm să facem. Raspberry a început să îl imite pe Gary sau cel puţin să reproducă întru câtva acţiunea heptapodă echivalentă, în timp ce Flapper lucra la calculator, afişând o redare în scris a acţiunii şi pronunţând-o cu glas tare.

În spectrogramele exprimărilor vorbite, am recunoscut cuvântul pe care îl indexasem drept *heptapod.* Am presupus că restul exprimării reprezenta locuţiunea verbală. Se părea că posedă analogi pentru substantive şi verbe, slavă Domnului.

Totuşi, în scris lucrurile nu mai erau atât de clare. Pentru fiecare acţiune au afişat o singură logogramă, în loc de două, cum m-aş fi aşteptat. La început am crezut că au scris ceva de genul *merge*, cu

subiectul subînţeles. Dar de ce ar fi spus Flapper *heptapodul merge* şi ar fi scris *merge*, în loc să menţină paralelismul? Apoi am observat că unele ideograme semănau cu cea pentru *heptapod,* dar mai aveau adăugate câteva semne într-o parte sau alta. Poate că verbele lor puteau fi scrise ca afixe la un substantiv. Dar dacă aşa stăteau lucrurile, de ce Flapper scria substantivul în anumite ocazii, iar în altele nu?

Am decis să încerc un verb tranzitiv, pentru că înlocuirea complementelor putea clarifica lucrurile. Printre obiectele de recuzită pe care le adusesem se găseau un măr şi o felie de pâine.

— OK, i-am spus lui Gary, arată-le mâncarea, apoi mănâncă. Mai întâi mărul, apoi pâinea.

Gary a indicat mărul, apoi a muşcat din el, iar eu am afişat întrebarea „Cum spuneţi la asta?“ Apoi am reluat cu felia de pâine.

Raspberry a ieşit din cameră şi s-a întors cu un fel de nucă sau tărtăcuţă uriaşă şi cu un elipsoid gelatinos. A arătat spre nucă, Flapper a pronunţat un cuvânt şi i-a afişat logograma. Apoi Raspberry a pus nuca între picioare, s-a auzit un ronţăit şi nuca a reapărut, muşcată într-o parte; sub coajă se vedeau nişte boabe precum cele de porumb. Flapper a cuvântat din nou, iar pe ecran a apărut o logogramă mare. Spectrograma sonoră pentru *nucă* se schimbase când a fost folosită în propoziţie, probabil purta un indicator de caz. Logograma era ciudată, abia după ce am studiat-o îndelung am observat elemente grafice care aduceau cu ideogramele individuale pentru *heptapod* şi *nucă.* Arătau de parcă ar fi fost topite împreună şi mai purtau câteva semne suplimentare care probabil însemnau *mâncat.* Era oare o ligatură cu mai multe cuvinte?

Apoi am obţinut numele vorbite şi scrise pentru oul de gelatină, precum şi descrierea actului de a-l mânca. Spectrograma sonoră pentru *heptapod mănâncă ou de gelatină* era analizabilă. *Ou de gelatină* purta indicator de caz, după cum mă aşteptam, totuşi ordinea cuvintelor în propoziţie diferea de cea anterioară. Pe de altă parte, forma scrisă, o logogramă mare, era şi mai problematică. De data asta mi-a luat şi mai mult timp să recunosc ceva; nu numai că logogramele individuale erau din nou amestecate, dar părea că cea pentru *heptapod* era culcată pe spate, iar peste ea logograma pentru *ou de gelatină* stătea în cap.

— Vai mie…

Am privit din nou exemplele cu scrierea verbelor simple, cele care mi se păruseră inconsistente mai devreme. Abia acum am realizat că de fapt ele conţineau logograma pentru *heptapod* dar în unele cazuri era

rotită şi distorsionată de combinarea cu diverse verbe, de aceea nu o recunoscusem de la bun început.

— Am impresia că faceţi mişto de mine, am murmurat.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat Gary.

— Scrierea lor nu este împărţită în cuvinte, propoziţiile sunt construite prin alăturarea logogramelor pentru cuvintele constitutive. Această alăturare se face prin rotirea şi modificarea lor. Priveşte.

I-am arătat cum erau rotite ideogramele.

— Înseamnă că ei pot citi cu aceeaşi uşurinţă un cuvânt, indiferent cum este rotit. Privi spre heptapozi impresionat. Mă întreb dacă este o consecinţă a simetriei lor radiale. Aşa cum corpurile lor nu posedă o „faţă”, un „înainte”, aşa nici scrierea lor nu are o direcţie anume. Foarte supertare.

Nu-mi venea a crede. Lucram cu cineva care alătura cuvintele *foarte* şi *super.*

— E foarte interesant ce spui, dar asta înseamnă şi că este foarte dificil să ne transcriem propoziţiile în limba lor. Nu putem să tranşăm pur şi simplu o propoziţie de a lor în cuvinte, pe care să le recombinăm. Va trebui să învăţăm regulile scrierii lor, iar abia după aceea vom fi capabili să scriem ceva inteligibil. Avem aceeaşi problemă de continuitate ca la separarea fragmentelor de vorbire, doar că acum se aplică la scriere.

I-am privit pe Flapper şi pe Raspberry, care aşteptau cuminţi de cealaltă pare a oglinzii ca noi să reluăm munca, şi am oftat.

— Nu aveţi niciun gând să ne uşuraţi treaba, aşa-i?

●

Ca să fiu corectă, trebuie să recunosc că heptapozii au fost total cooperanţi. În zilele care au urmat ne-au învăţat cu răbdare limba lor, fără a ne cere să-i învăţăm mai multă engleză. Colonelul Weber şi ai lui analizau cu atenţie această situaţie, iar eu am participat la o videoconferinţă cu ceilalţi lingvişti în care ne-am împărtăşit experienţele cu heptapozii. Locul şi felul în care s-a desfăşurat videoconferinţa mi s-au părut total inadecvate, ecranele noastre video păreau de-a dreptul primitive faţă de oglinzile heptapozilor. Colegii mei îmi păreau mai îndepărtaţi decât alienii. Familiarul era departe, iar bizarul se afla la o lungime de braţ.

Urma să mai treacă vreme până să fim capabili să întrebăm heptapozii de ce au venit pe Pământ sau să discutăm probleme de fizică şi să-i întrebăm despre tehnologia pe care o folosesc. Deocamdată lucram la fundamente, foneme/grafeme, vocabular, sintaxă. Heptapozii de la fiecare oglindă foloseau acelaşi limbaj, aşa că

era posibil să împărţim informaţiile între noi şi să ne coordonăm eforturile.

Cea mai mare sursă de confuzie pentru noi era *scrierea* heptapozilor. Părea să nici nu fie o scriere în sine, ci mai degrabă o îngrămădeală de semne grafice amestecate. Logogramele nu erau aranjate în rânduri sau spirale, sau în orice aranjament liniar. Flapper şi Raspberry scriau o propoziţie îngrămădind toate logogramele de care aveau nevoie într-un morman inform.

Această formă de scriere era o reminiscenţă a vechilor sisteme de semne, care presupuneau ca să ştie cititorul contextul mesajului pentru a-l înţelege. Astfel de sisteme erau considerate prea limitate pentru a permite organizarea sistematică a informaţiilor. Totuşi, era puţin probabil ca heptapozii să-şi fi dezvoltat tehnologia doar pe baza unei tradiţii orale. Toate acestea duceau la trei posibilităţi: prima – heptapozii posedau un sistem normal de scriere, dar nu voiau să ni-l facă cunoscut; ar fi fost ceva similar cu abordarea colonelului Weber. A doua posibilitate era că heptapozii nu erau creatorii tehnologiei de care dispuneau, ci doar nişte troglodiţi care se foloseau de tehnologia altcuiva. A treia posibilitate, şi cea mai interesantă pentru mine, ar fi fost ca heptapozii să se folosească de un sistem non-liniar de ortografiere care să constituie adevărata scriere.

●

Îmi amintesc o conversaţie pe care o vom avea în primul tău an de liceu. Va fi duminică dimineaţă, eu voi prăji nişte ouă în timp ce tu vei aşterne masa pentru micul nostru dejun întârziat. Îmi vei povesti râzând despre petrecerea la care ai fost cu o seară înainte.

— Dumnezeule, vei spune, ăştia au dreptate când spun că totul se raportează la greutatea corporală. Eu nu am băut deloc mai mult decât restul lumii, dar am fost mult mai *îmbătată.*

Eu voi încerca să-mi menţin o expresie neutră, plăcută. Voi încerca din răsputeri.

Apoi tu vei spune:

— Ei, haide, mamă!

— Haide ce?

— Doar ai făcut aceleaşi lucruri când erai de vârsta mea.

Nu făcusem aşa ceva niciodată, dar ştiu că dacă ţi-aş spune-o mi-aş pierde şi bruma de respect pe care o mai ai pentru mine.

— Ştii că nu trebuie să conduci sau să te urci într-o maşină dacă şoferul…

— Pentru Dumnezeu, sigur că ştiu, crezi că sunt idioată?

— Nu, sigur că nu cred asta.

Ceea ce cred este că eşti clar înnebunitor de non-eu. Îmi voi aminti, din nou, că nu vei fi o clonă de-a mea, că poţi fi minunată, o veşnică încântare, dar nu vei fi ceva ce să fi putut crea eu de una singură.

●

Armata ne făcuse birouri într-un trailer, în site-ul de la oglindă. L-am văzut pe Gary îndreptându-se spre trailer şi am alergat să-l prind din urmă.

— Este un sistem de scriere semasiografic, am spus pe nerăsuflate când am ajuns lângă el.

— Ce spui?

— Uite, să-ţi arăt.

L-am condus pe Gary în biroul meu. Am mers la tablă şi am desenat un cerc şi o diagonală care îl intersectează.

— Ce semn e ăsta?

— Semnul de *Interzis?*

— Corect.

Am scris alături *INTERZIS.*

— Asta înseamnă acelaşi lucru. Dar numai una dintre acestea două este reprezentarea vorbirii.

— OK, a încuviinţat Gary.

— Lingviştii descriu o astfel de scriere – şi am indicat cuvântul de pe tablă – drept *glotografică,* pentru că reprezintă vorbirea. Toate limbajele omeneşti scrise fac parte din această categorie. Pe de altă parte simbolul – şi am indicat cercul traversat de linia diagonală – este o scriere *semasiografică*, pentru că exprimă un înţeles fără a se folosi de vorbire. Nu există nicio corespondenţă între componentele acestui semn şi vreun sunet anume.

— Şi tu crezi că scrierea heptapozilor este de genul ăsta?

— Din ce am văzut până acum, da, este. Nu este o scriere cu desene, este mult mai complexă. Are propriul sistem de reguli pentru construirea propoziţiilor, ca un fel de sintaxă vizuală care nu are legătură cu sintaxa folosită pentru limba vorbită.

— Sintaxă vizuală? Îmi poţi da un exemplu?

— Vine imediat.

M-am aşezat la birou, am pornit calculatorul şi am extras un cadru din conversaţia avută cu Flapper cu o zi înainte. Am întors monitorul astfel încât să poată vedea şi Gary.

— În limba vorbită, substantivele au un indicator de caz care stabileşte dacă este subiect sau obiect. În limba scrisă, însă, un substantiv este identificat ca subiect sau obiect după cum este orientat faţă de verb în cadrul logogramei. Uite, aici, am arătat spre o imagine.

De exemplu, când *heptapod* este integrat cu *a auzi* în acest fel, cu aceste semne paralele, înseamnă că heptapodul este cel care aude.

I-am arătat altă imagine.

— Când se combină în acest fel, cu semnele puse perpendicular, înseamnă că heptapodul este auzit. Această morfologie se aplică la mai multe verbe.

Am extras un alt cadru din înregistrare.

— Un alt exemplu este cu sistemul de inflexiune. În cazul limbii scrise, această logogramă înseamnă în principiu *aude cu uşurinţă* sau *aude cu claritate.* Observi elementele comune cu logograma pentru *a auzi.* O poţi combina cu *heptapod,* ca mai înainte, pentru a indica faptul că heptapodul aude ceva cu claritate sau că heptapodul este auzit cu claritate. Dar ce este cu adevărat interesant este că modularea lui *a auzi* în *a auzi cu claritate* nu este un caz special, observi ce transformare au aplicat?

Gary a aprobat din cap, arătând spre ecran.

— Exprimă ideea de *claritate* prin schimbarea curburii acestor semne din mijloc?

— Aşa e. Această inflexiune se poate aplica multor verbe. Logograma pentru *a vedea* poate fi modulată în acelaşi fel pentru a forma *a vedea cu claritate,* la fel logograma *a citi* şi tot aşa. Schimbarea curburii acelor semne nu are echivalenţă în vorbire, în versiunile vorbite ale acestor verbe ei adaugă un prefix care exprimă modul, iar prefixele pentru *a vedea* şi *a auzi* sunt diferite. Mai sunt şi alte exemple, dar ai prins ideea. În concluzie este vorba de o gramatică în două dimensiuni.

Gary a început să se plimbe de colo-colo, gânditor.

— Există ceva asemănător printre sistemele umane de scriere?

— Ecuaţiile matematice, notaţiile pentru muzică sau pentru dans. Dar acestea sunt foarte specializate, nu am putea traduce conversaţia noastră de acum folosindu-ne de aceste semne specifice. Dar eu bănuiesc că ar fi posibil să transcriem această conversaţie utilizând sistemul de scriere heptapod. Cred că este un limbaj grafic complet dezvoltat, de uz general.

Gary s-a încruntat.

— Adică scrierea lor este un sistem complet separat de vorbire, asta să înţeleg?

— Da, corect. De fapt cel mai corect ar fi să ne referim la sistemul de scriere ca fiind Heptapoda A şi să folosim termenul de Heptapoda B numai pentru limba vorbită.

— Stai un pic. De ce să folosească două limbaje când le-ar ajunge unul singur? Pare să fie un lucru în plus de învăţat, fără justificare.

— Ca scrierea în engleză? Nu uşurinţa învăţării determină evoluţia unei limbi. Pentru heptapozi, scrierea şi vorbirea pot juca roluri culturale şi cognitive atât de diferite, încât folosirea a două limbaje diferite să fie mai justificată decât utilizarea unui singur limbaj, în două forme separate.

Gary se gândi o clipă.

— Înţeleg ce vrei să spui. Poate că ei consideră că forma noastră de scriere este redundantă şi că irosim un canal de comunicaţie foarte important.

— Este foarte posibil. Am putea afla foarte multe despre ei dacă ne-am da seama de ce folosesc un al doilea limbaj pentru scriere.

— Să înţeleg că asta înseamnă că nu ne putem folosi de scrierea lor pentru a le învăţa limba vorbită.

— Mda, am oftat, asta este implicaţia imediată. Dar nu cred că ar trebui să neglijăm niciunul dintre limbaje, nici Heptapoda A, nici Heptapoda B. Ne trebuie o abordare bipolară.

Am arătat spre ecran.

— Pun pariu cu tine că dacă înţelegi gramatica lor bidimensională îţi va fi de mare folos când vei ajunge să înveţi noţiunile lor matematice.

— Aici ai dreptate. Deci suntem gata să-i întrebăm despre matematică?

— Nu încă. Avem nevoie de o mai bună înţelegere a sistemului lor de scriere înainte de a trece mai departe.

Gary a mimat frustrarea, iar eu i-am zâmbit.

— Răbdare, domnul meu. Răbdarea este o virtute.

•

Vei avea şase ani când tatăl tău va trebui să meargă la o conferinţă în Hawaii, iar noi îl vom însoţi. Vei fi aşa de surescitată, încât te vei pregăti pentru călătorie cu săptămâni înainte. Mă vei întreba despre nuci de cocos şi despre vulcani, şi despre surfing, şi vei exersa dansul hula privindu-te în oglindă. Vei pune într-o valiză toate hainele şi jucăriile pe care vrei să le iei cu tine şi o vei căra prin toată casa ca să vezi cât timp poţi s-o duci după tine. Mă vei întreba dacă pot pune în bagajul meu tăbliţa de Etch-a-Sketch, pentru că în valiza ta nu mai are loc şi nu concepi să pleci fără ea.

— Nu vei avea nevoie de toate astea, îţi voi spune. Acolo vom avea atâtea lucruri noi, interesante, de făcut, încât nu vei avea timp să te joci cu vechile tale jucării.

Vei sta să te gândeşti, deasupra sprâncenelor îţi vor apărea gropiţe, ca întotdeauna când te gândeşti din greu. În cele din urmă vei fi de acord să-ţi iei mai puţine jucării, dar, în compensaţie, aşteptările tale

vor creşte.

— Vreau să fiu în Hawai acum, te vei smiorcăi.

— Câteodată e mai bine să aştepţi, voi replica. Anticipaţia va face ca lucrurile să fie şi mai interesante când ajungi la ele.

Tu te vei bosumfla dintr-odată.

●

În următorul raport pe care l-am trimis am sugerat că termenul *logogramă* nu este tocmai potrivit, pentru că implică faptul că fiecare semn reprezintă un cuvânt vorbit, pe când în realitate semnele nu corespund deloc noţiunii noastre de cuvânt vorbit. Nu am dorit nici să folosesc cuvântul *ideogramă*, datorită modului diferit în care a fost utilizat în trecut. Am preferat să propun termenul de *semagramă.*

Părea că semagrama ar corespunde în mare unui cuvânt scris în limbajele omeneşti – este lipsit de sens folosit de sine stătător, iar în combinaţie cu alte semagrame poate forma fraze fără de sfârşit. Nu am putut stabili cu exactitate, dar se părea că nimeni nu definise în mod satisfăcător *cuvânt* nici în privinţa limbajelor umane. Iar când se ajungea la propoziţii în Heptapoda B, lucrurile deveneau şi mai confuze. Acest limbaj nu conţinea niciun semn de punctuaţie, sintaxa era dictată de modul de compunere al semagramelor şi totodată nu era nevoie de indicaţii privind cadenţa vorbirii. În mod cert nu exista nicio cale de a separa perechile subiect-predicat pentru a forma propoziţii. O propoziţie putea conţine oricâte semagrame dorea heptapodul să folosească. Singura diferenţă între propoziţie, frază, paragraf sau pagină era mărimea înşiruirii de semagrame.

Atunci când o propoziţie în Heptapoda B ajungea la o mărime considerabilă, impactul vizual era remarcabil. Dacă aş fi ignorat că trebuie să-l descifrez, scrisul mi-ar fi apărut ca un şirag de insecte stilizate, articulate cursiv între ele, agăţate unele de altele, în latice amintind de desenele lui Escher, fiecare insectă diferind uşor prin poziţie de celelalte. Frazele cele mai lungi aveau acelaşi efect ca posterele cu teme psihedelice, uneori făceau să-ţi dea lacrimile, alteori parcă te hipnotizau.

●

Îmi amintesc o fotografie de-a ta, făcută la absolvirea liceului. Pozezi în faţa camerei, cu toca de absolvire aranjată şmechereşte pe cap, cu o mână pe ochelarii de soare, cu cealaltă în şold, ţinând roba deschisă să se vadă pantalonii scurţi şi maioul de dedesubt.

Îmi amintesc ziua absolvirii liceului. Va exista neplăcerea de a-i avea prin preajmă pe Nelson, pe tatăl tău şi pe aia, cum-o-cheamă, dar toate astea vor avea puţină importanţă pentru mine. În tot acel weekend, în

care tu mă vei prezenta încontinuu colegilor tăi şi vei îmbrăţişa pe toată lumea, eu voi fi mută de uimire. Nu-mi va veni să cred că tu, o femeie mai înaltă decât mine şi destul de frumoasă cât să-mi facă inima să doară, că tu eşti aceeaşi fetiţă pe care o ridicam să ajungă să bea din ţâşnitoarea din parc, aceeaşi fetiţă care se rostogolea la mine în dormitor îmbrăcată în rochie, cu pălărie şi patru eşarfe înfăşurate, furate toate din dulapul meu.

Iar după absolvire îţi vei căuta un post de analist financiar. Nu voi înţelege ce faci acolo, nu voi pricepe fascinaţia ta faţă de bani, importanţa pe care o dai salariului când îţi negociezi postul. Aş prefera să ştiu că ţelul tău în viaţă nu are neapărat de-a face cu o recompensă materială, dar nu mă voi plânge. La urma urmei, nici mama mea nu a înţeles de ce nu m-am mulţumit să fiu profesoară de limba engleză la liceu. Vei face meseria care îţi place, iar asta va fi de-ajuns pentru mine.

●

Pe măsură ce trecea timpul, echipele de la toate oglinzile au început să lucreze pentru a înţelege terminologia heptapodă a matematicii şi fizicii elementare. Lucram împreună la prezentări, lingviştii axându-se pe proceduri, iar fizicienii pe subiectul în sine. Fizicienii ne-au arătat sisteme de comunicaţie cu extratereştrii dezvoltate cu ani în urmă, numai că erau destinate comunicării prin intermediul radiotelescoapelor. Le-am reconstruit pentru comunicarea faţă în faţă.

Echipele noastre au avut succes cu aritmetica de bază, dar s-au împotmolit când au ajuns la geometrie şi algebră. Am încercat ca în locul sistemului de coordonate rectangular să folosim unul sferic, gândindu-ne că ar putea fi mai de înţeles pentru heptapozi, dată fiind anatomia lor specifică, dar această abordare nu a fost deloc fructuoasă. Heptapozii păreau să nu priceapă ce vrem să le comunicăm.

Din păcate, discuţiile despre fizică mergeau la fel de greu. Doar încercarea de a obţine termeni concreţi, cum ar fi numele elementelor, a avut oarecare succes. După câteva încercări de a reproduce tabelul periodic al elementelor, heptapozii au prins ideea. Dar în tot ceea ce presupunea noţiuni cât de cât abstracte, nu aveam niciun succes, puteam foarte bine să gângurim ca nişte copii. Am încercat să demonstrăm mărimi fizice fundamentale, cum ar fi masa şi acceleraţia, pentru a obţine termenii corespunzători, dar heptapozii ne răspundeau prin cereri de lămuriri suplimentare. Pentru a evita probleme de percepţie care ar fi putut fi asociate unui anumit mediu, am încercat atât demonstraţii fizice, cât şi prezentarea de desene, fotografii şi animaţii. Niciuna nu a avut vreun efect. Zilele lipsite de progres s-au

transformat în săptămâni, iar fizicienii au devenit din ce în ce mai dezamăgiţi.

Noi, lingviştii, dimpotrivă, eram mult mai avansaţi. Făceam progrese mici, dar constante, în privinţa limbajului vorbit, Heptapoda A. După cum ne aşteptam, nu era construit asemenea limbajului uman, dar îl puteam înţelege: cuvinte aşezate liber, mergând chiar până la a nu avea o anume ordine a propoziţiilor în frazele condiţionale, în mod diferit de orice limbaj uman. Se părea totodată că heptapozii nu aveau nicio problemă cu folosirea frazelor imbricate pe mai multe niveluri, lucru care îi pune în dificultate pe oameni. Ciudat, dar nu de neînţeles.

Mult mai interesant era că nou-descoperitele procese morfologice şi gramaticale în Heptapoda B erau doar bidimensionale. În funcţie de declinarea unei semagrame, inflexiunile puteau fi indicate prin modificarea curbei unui anumit semn sau prin grosimea sa, sau prin curbura sa. Sau prin variaţia mărimii relative a doi radicali, sau prin distanţa lor relativă faţă de un al treilea, sau prin orientarea lor. Sau prin multe alte mijloace diferite. Aceste grafeme nu erau separable de restul semagramei. Şi, spre deosebire de faptul că în scrierea umană acest tip de trăsături depindea de caligrafie, în scrierea heptapodă înţelesul lor era definit în concordanţă cu o gramatică coerentă şi lipsită de ambiguitate.

Îi întrebam cu regularitate pe heptapozi de ce au venit. Răspunsul era, invariabil, *pentru a vedea* sau *pentru a observa.* Într-adevăr, uneori preferau să ne urmărească în tăcere în loc să ne răspundă la întrebări. Puteau fi oameni de ştiinţă, puteau fi simpli turişti. Departamentul de Stat ne instruise să relevăm cât mai puţine lucruri despre umanitate, în eventualitatea că astfel de informaţii ar fi putut constitui monedă de schimb în cadrul unor posibile viitoare negocieri. Ne-am conformat, deşi asta nu a presupus niciun efort. Heptapozii nu ne-au întrebat niciodată nimic despre nimic. Fie că erau oameni de ştiinţă, fie că erau turişti, erau o gaşcă din cale-afară de indiferentă.

•

Îmi amintesc odată când vom merge cu maşina la mall, să-ţi cumperi nişte haine noi. Vei avea treisprezece ani. Într-un moment vei sta tolănită pe scaun, complet lipsită de conştiinţă de sine, un copil; în următorul moment îţi vei scutura părul cu o nonşalanţă studiată, ca un supermodel în pregătirea unei şedinţe foto.

În timp ce parchez maşina, tu îmi vei da instrucţiuni:

— Deci, mamă, dă-mi o carte de credit şi ne întâlnim la ieşire peste două ore.

— Nicio şansă, cărţile de credit rămân cu mine, voi râde eu.

— Cred că glumeşti, vei exclama tu, întruchiparea exasperării.

Vom ieşi din maşină, iar eu voi porni spre intrarea în mall. După ce înţelegi că nu mă răzgândesc, vei reformula pretenţiile.

— Bine, mamă, în regulă, poţi să mergi cu mine, dar să stai cu vreo doi paşi mai în spate, să nu se prindă lumea că suntem împreună. Dacă mă întâlnesc cu vreo prietenă, mă opresc să vorbesc cu ea, dar tu să continui să mergi, bine? Te găsesc eu mai târziu.

— Poftim?! Nu sunt nici angajată ca hamalul tău şi nu sunt nici vreo rudă handicapată cu care să-ţi fie ruşine.

— Dar, mamă, nu se poate să mă vadă cineva cu tine…

— Despre ce tot vorbeşti? Ţi-am cunoscut deja prietenele, au fost toate la noi în casă.

— Aia a fost altceva, vei replica tu, uimită că trebuie să-mi explici ceva atât de evident. Acum suntem la cumpărături.

— Ghinionul tău.

Şi apoi explozia.

— Nu faci nici cel mai mic gest care să mă facă fericită. Nu-ţi pasă deloc de mine!

Nu va fi trecut prea mult timp de când îţi făcea plăcere să mergem împreună la cumpărături. Nu voi înceta să mă mir cât de repede creşti, depăşind o fază şi intrând în alta. Traiul cu tine va fi ca vânătoarea unei ţinte mobile, vei fi întotdeauna mai departe decât mă aştept eu să fii.

•

Am privit propoziţia în Heptapoda B pe care tocmai am scris-o, folosind doar creion şi hârtie. Ca toate celelalte propoziţii pe care le-am exersat, şi aceasta pare diformă, ca şi cum o frază scrisă de un heptapod ar fi fost zdrobită cu un ciocan şi lipită cu stângăcie la loc. Întreg biroul îmi era acoperit de asemenea semagrame lipsite de eleganţă, care fluturau când curentul de aer provocat de ventilatorul oscilant trecea pe deasupra mesei.

Era ciudat să înveţi o limbă care nu avea o formă vorbită. În loc să exersez pronunţia, trebuia să-mi închid ochii cu putere şi să încerc să desenez semagrame în interiorul pleoapelor strânse.

Am auzit o bătaie în uşă şi, înainte de a putea să răspund, Gary a năvălit înăuntru, jubilând.

— Illinois a obţinut o repetare în fizică.

— Serios? Asta e grozav, când s-a întâmplat?

— Acum câteva ore, tocmai vin de la videoconferinţă. Să-ţi explic despre ce este vorba.

A început să şteargă tabla.

— Şterge-o liniştit, nu-mi mai trebuie ce scrie acolo.

— Bine.

Gary a luat o bucată de cretă şi a desenat o diagramă.

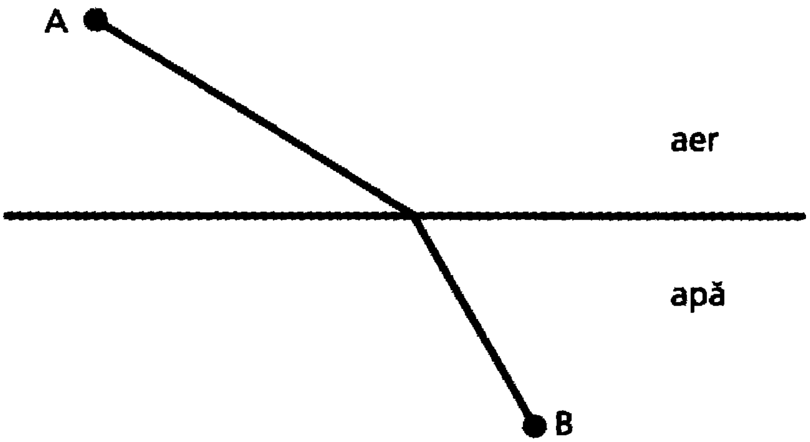

— Aşa, ăsta este parcursul unei raze de lumină când trece din aer în apă. Lumina călătoreşte în linie dreaptă până atinge suprafaţa apei. Apa are un indice de refracţie diferit de al aerului, aşa că lumina îşi schimbă direcţia. Ai mai auzit asta, aşa-i?

— Sigur, am încuviinţat.

— Ei bine, traiectoria luminii are o proprietate foarte interesantă. Drumul parcurs de ea este cel mai rapid drum posibil între aceste două puncte.

— Poftim? Repetă, te rog.

— Ca să ne distrăm, hai să ne imaginăm că lumina ar călători pe această rută, a spus el şi a adăugat o linie punctată pe desen.

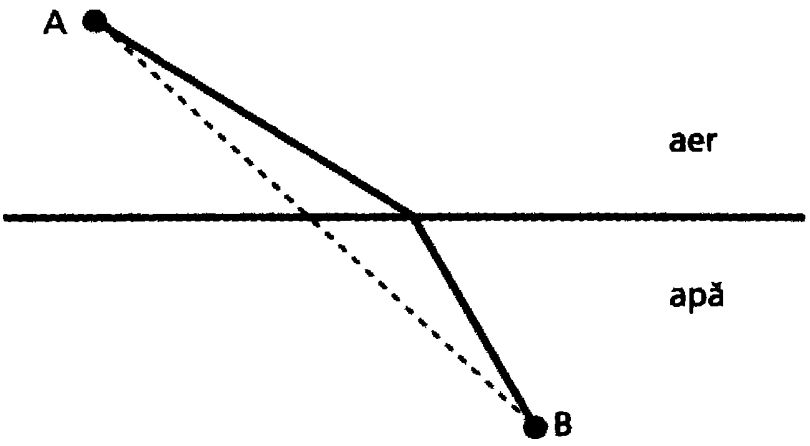

— Această traiectorie ipotetică este mai scurtă decât traiectoria

reală a luminii. Numai că lumina călătoreşte mult mai încet prin apă decât prin aer, iar în acest caz o parte mai mare din drum este prin apă. Deci luminii îi va lua mai mult timp să parcurgă acest drum decât i-ar lua pe drumul real.

— Bine, acum înţeleg.

— Acum să ne imaginăm că lumina ar călători pe această rută.

Gary a mai desenat o linie punctată.

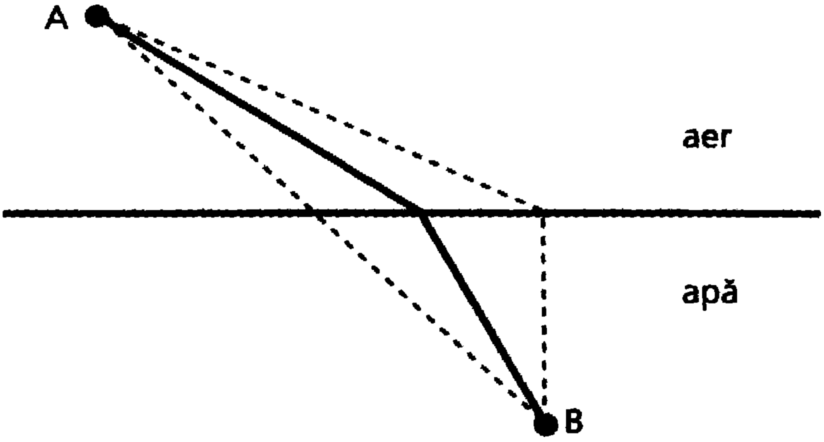

— Această traiectorie reduce parcursul prin apă, dar lungimea totală e cea mai mare. Iarăşi, luminii îi va lua mai mult timp să călătorească pe această rută decât pe cea reală.

Gary a pus creta deoparte şi a continuat să gesticuleze spre diagramă cu degetele albite la vârfuri.

— Orice traiectorie ipotetică ar presupune mai mult timp de parcurs decât traiectoria reală. Cu alte cuvinte, parcursul luminii este cel mai rapid posibil. Acesta este principiul lui Fermat sau principiul timpului minim.

— Hmm, foarte interesant. Şi la asta au reacţionat heptapozii?

— Corect. Moorehead a făcut o prezentare animată a principiului lui Fermat la oglinda din Illinois, iar heptapozii au repetat-o. Acum Moorehead încearcă să obţină o descriere în simboluri.

Gary a rânjit la mine.

— Aşa-i că e foarte supertare?

— Da, e supertare, dar cum se face că eu n-am auzit până acum de principiul lui Fermat?

Am luat un dosar de pe birou şi i l-am fluturat pe sub nas, era un fel de manual al noţiunilor de fizică ce fuseseră sugerate ca importante în discuţiile cu heptapozii.

— Aţi ţinut-o întruna cu masa Planck şi cu reorientarea spinului

hidrogenului atomic, dar n-aţi spus un cuvânt despre refracţia luminii.

— Am greşit când am selectat problemele cele mai folositoare de aflat, a recunoscut Gary fără urmă de stânjeneală. Dacă stau să mă gândesc, este foarte curios faptul că principiul lui Fermat a spart gheaţa. Chiar dacă este simplu de explicat, se susţine cu calcule de analiză matematică. Şi nu orice fel de analiză, ci calcul variaţional. Noi am crezut că începutul va fi făcut cu vreo teoremă simplă de geometrie sau de algebră.

— Foarte interesant. Crezi că heptapozii nu au aceeaşi concepţie ca noi asupra simplităţii?

— Exact, de aceea *mor de curiozitate* să văd care este descrierea lor matematică pentru principiul lui Fermat.

Se plimba de colo-colo, agitat.

— Dacă versiunea lor de calcul variaţional li se pare mai simplă decât echivalentul lor pentru algebră, asta ar explica de ce discuţiile despre fizică au fost atât de greoaie. Întregul lor sistem matematic ar putea fi total diferit de al nostru.

A arătat spre manual.

— Poţi fi sigură că o să revizuim asta.

— Deci dacă porniţi de la principiul lui Fermat puteţi ajunge în alte zone ale fizicii?

— Probabil. În fizică mai sunt multe principii asemănătoare celui al lui Fermat.

— Care? Seamănă cu principiul lui Louise al spaţiului minim din dulap? De când a devenit fizica atât de minimalistă?

— Nu lăsa cuvântul „minim” să te inducă în eroare. Vezi tu, principiul lui Fermat este incomplet. Există cazuri în care lumina alege o cale care îi ia *mai mult timp* decât orice altă cale posibilă. Mai corect ar fi să spunem că lumina alege întotdeauna o cale *extremă,* care fie minimizează, fie maximizează timpul de parcurgere. Un minim şi un maxim au anumite proprietăţi matematice comune, aşa că ambele situaţii pot fi descrise cu o aceeaşi ecuaţie. Deci, ca să fim foarte exacţi, principiul lui Fermat nu este un principiu al minimului, este mai degrabă un principiu „variaţional”.

— Şi există mai multe asemenea principii variaţionale?

— În toate ramurile fizicii, a încuviinţat Gary. Aproape toate legile fizicii pot fi enunţate ca principii variaţionale. Diferenţa între aceste principii este dată de proprietatea fizică ce se maximizează sau se minimizează.

Dădea din mâini de parcă diferitele ramuri ale fizicii erau înşirate cuminţi pe tablă în faţa lui.

— În optică, domeniul în care se aplică principiul lui Fermat, timpul este însuşirea care se duce la extreme. În mecanică este altă proprietate. În electromagnetism alta, şi tot aşa. Dar toate aceste principii sunt similare din punct de vedere matematic.

— Deci, de îndată ce obţineţi de la ei descrierea matematică a principiului lui Fermat, veţi fi capabili să le descifraţi şi pe celelalte.

— Doamne, sperăm asta. Cred că acesta este pragul pe care îl căutam, care odată trecut ne va permite să înţelegem modul în care ei exprimă sistematic conceptele şi termenii fizicii. Asta trebuie sărbătorit.

Gary s-a oprit din agitaţie şi s-a întors către mine.

— Hei, Louise, vrei să ieşim în oraş să mâncăm? Fac cinste.

Am fost întru câtva surprinsă.

— Sigur că vreau, am răspuns.

•

În perioada în care vei începe să mergi, eu voi avea parte de demonstraţii zilnice ale lipsei de simetrie în relaţia noastră. Vei alerga întruna de colo-colo şi de fiecare dată când te vei lovi de vreun obstacol, eu voi resimţi durerea ca şi cum ar fi a mea. Va fi ca şi cum mi-ar fi crescut un membru în plus, o extensie ale cărei terminaţii nervoase simt durerea, dar ai cărei nervi motori nu-mi ascultă comenzile. Va fi aşa de nedrept: voi fi dat naştere unei replici voodoo animate a persoanei mele. Când am semnat contractul n-am văzut scrisă clauza asta. Făcea parte din afacere?

Apoi vor fi ocaziile în care te voi vedea râzând. Ca atunci când te vei juca puţin cu căţelul vecinilor, strecurându-ţi mânuţele prin gardul care ne desparte curţile şi râzând atât de tare, încât te va apuca sughiţul. Căţelul va fugi în interiorul casei vecinilor, iar râsul tău se va diminua, permiţându-ţi să-ţi recapeţi răsuflarea. Apoi câinele se va întoarce la gard să-ţi lingă degetele, iar tu vei scoate un chiot şi vei începe din nou să râzi. Va fi cel mai minunat sunet pe care îl voi auzi vreodată, un sunet care mă va face să mă simt ca o fântână sau ca un izvor.

Dacă doar mi-aş putea reaminti acel sunet ori de câte ori lipsa ta voioasă de simţ al pericolului mă aduce în pragul unui infarct.

•

După succesul cu principiul lui Fermat, discuţiile asupra conceptelor ştiinţifice au devenit mai fructuoase. Nu s-au revelat dintr-odată toate secretele din domeniul fizicii, dar se înregistra un progres constant. După cum spunea Gary, conceptualizarea heptapodă a fizicii s-a dovedit a fi într-adevăr cu totul deosebită de cea umană. Însuşirile fizice pe care oamenii le definesc prin intermediul calculului integral erau considerate de heptapozi ca fiind fundamentale. De exemplu,

Gary a descris o însuşire care, în jargonul fizicii, poartă numele comun de *acţiune,* care reprezintă „diferenţa dintre energia potenţială şi energia cinetică, integrată după timp“, ce-o mai fi însemnând şi asta. Analiză matematică pentru noi, elementar pentru ei.

În sens invers, pentru a defini proprietăţi fizice pe care oamenii le consideră fundamentale, ca viteza, heptapozii folosesc o matematică, după Gary, „foarte stranie”. Fizicienii au reuşit în cele din urmă să realizeze echivalenţa dintre matematica heptapodă şi cea umană. Chiar dacă modurile de abordare erau total diferite, ambele sisteme descriau acelaşi univers fizic.

Am încercat să urmăresc unele dintre ecuaţiile produse de fizicieni, dar nu mi-a folosit la nimic. Nu eram în stare să pricep înţelesul unor proprietăţi fizice ca *acţiunea.* Nu puteam înţelege, oricât m-aş fi străduit, semnificaţia faptului că heptapozii o considerau o însuşire fundamentală. Am cugetat însă îndelung asupra unor întrebări formulate în termeni mai familiari mie: Ce fel de viziune asupra lumii aveau heptapozii dacă ei considerau principiul lui Fermat ca fiind cea mai simplă explicaţie a refracţiei luminii? Ce fel de percepţie le permitea să considere un maximum sau un minimum ca fiind uşor de văzut?

•

Ochii tăi vor fi albaştri, ca ai tatălui tău, nu căprui murdar, ca ai mei. Băieţii se vor pierde în aceşti ochi tot aşa cum mă pierdeam, şi încă o mai fac, în ochii tatălui tău, cu surpriză şi încântare de a-i vedea pe faţa încadrată de părul negru. Vei avea mulţi pretendenţi.

Îmi amintesc când vei avea cincisprezece ani şi te vei întoarce dintr-un weekend petrecut la tatăl tău, şi îmi vei povesti şocată la ce interogatoriu te-a supus cu privire la băiatul cu care te vezi. Te vei tolăni pe canapea şi vei rememora conversaţia în care tatăl tău a depăşit, după tine, toate regulile bunului-simţ.

— Ştii ce-a zis? A zis „las’ că ştiu eu cum sunt băieţii din ziua de azi“… Parcă eu nu ştiu cum sunt!

— Nu te supăra pe el, am răspuns, e tatăl tău, nu se poate abţine.

Văzându-te cum interacţionezi cu prietenii tăi, eu una nu-mi voi face griji că cineva ar putea să profite de tine vreodată. Cred că va fi invers, tu vei profita de ceilalţi. Asta mă va îngrijora de fapt.

— Îşi doreşte ca eu să fiu încă un copil. De când mi-au crescut sânii, nu mai ştie cum să se poarte cu mine.

— Într-adevăr, această treabă l-a şocat. Dă-i puţin timp să-şi revină.

— Dar, mamă, asta durează de câţiva ani… Cât timp o să-i ia?

— O să te anunţ când propriul meu tată se va obişnui cu sânii *mei.*

•

Într-o videoconferinţă cu lingviştii, Cisneros de la oglinda din Massachusetts a ridicat o problemă interesantă: Exista o anumită ordine în scrierea semagramelor într-o frază în Heptapoda B? Devenise clar că ordinea nu reprezenta nimic în vorbirea în Heptapoda A. Atunci când i se cerea să repete ce tocmai spusese, un heptapod folosea o altă ordine a cuvintelor. Era oare ordinea cuvintelor la fel de neimportantă şi în scrierea în Heptapoda B?

Înainte vreme, ne concentraserăm asupra felului în care arăta o frază gata scrisă în Heptapoda B. Toţi eram de aceeaşi părere, nu exista o ordine anume în citirea semagramelor dintr-o propoziţie, puteai începe de oriunde din cuibul lor şi apoi urmăreai clauzele ramificate până parcurgeai toată scrierea. Dar asta se aplica la citirea textelor. Era la fel şi în procesul de scriere a lor?

În cadrul celei mai recente sesiuni cu Flapper şi Raspberry i-am întrebat dacă ar putea ca, în loc să ne afişeze semagrama gata scrisă, să ne-o arate în timp ce o scriu. Au fost de acord. Apoi am introdus în player o bandă video cu înregistrarea sesiunii şi am consultat transcrierea ei pe calculator.

Am ales una dintre cele mai lungi exprimări din conversaţie. Flapper spusese că planeta heptapozilor avea doi sateliţi naturali, unul mult mai mare decât celălalt, atmosfera planetei era formată în principal din azot, argon şi oxigen, iar o fracţiune de 15/28 din suprafaţa planetei era acoperită de apă. Primele cuvinte ale exprimării vorbite se traduceau literal astfel: „inegalitate de mărime satelit solid sateliţi relaţionaţi ca primar la secundar."

Apoi am dat înapoi banda până la momentul în care scrisul se potrivea spuselor din transcriere. Am pornit banda şi am privit reţeaua de semagrame desenându-se cu cerneala aceea care izvora ca mătasea unui păianjen. Am dat din nou banda înapoi şi am rulat-o de câteva ori. În cele din urmă am oprit înregistrarea video chiar în momentul în care prima trăsătură de condei fusese finalizată, înainte de a fi începută a doua. Toată scrierea era vizibilă pe ecran ca o singură trăsătură, o linie sinuoasă neîntreruptă.

Când am comparat acele caractere iniţiale cu fraza finalizată, am înţeles că acea linie participa în mai multe clauze ale mesajului. Începuse în semagrama pentru *oxigen*, ca determinant care să îl diferenţieze de celelalte gaze din atmosferă; apoi aluneca în jos şi devenea morfem de comparaţie în descrierea mărimii celor doi sateliţi; în cele din urmă a reapărut ca o coloană vertebrală arcuită a semagramei pentru *ocean.* Şi totuşi, această trăsătură era formată

dintr-o singură linie continuă, care era prima linie trasată de Flapper. Asta însemna că heptapodul trebuie să fi ştiut cum va arăta întreaga frază încă înainte de a fi scris primele semne.

Celelalte semne din frază traversau de asemenea mai multe propoziţii, făcându-le să fie atât de interconectate, încât niciuna nu putea fi înlăturată fără a redesena întreaga frază. Heptapozii nu scriau o frază desenând semagramele pe rând, o construiau din trăsături care nu ţineau cont de semagramele constituente. Mai văzusem asemenea grad înalt de integrare în desenele caligrafice, mai ales cele care foloseau alfabetul arab. Dar acele desene presupuneau o planificare foarte atentă din partea caligrafilor. Niciunul n-ar fi putut să aştearnă pe hârtie un desen atât de complicat cu viteza folosită într-o conversaţie uzuală. Cel puţin, niciun caligraf *uman* nu ar fi putut-o face.

•

Am auzit odată o glumă spusă de o comediantă. Suna aşa:

Nu cred că sunt pregătită să fac copii. Am întrebat o prietenă care are: „Să presupunem că fac copii. Ce se întâmplă dacă, atunci când se fac mari, mă învinovăţesc pe mine pentru tot ce le merge prost în viaţă?” Prietena mea a izbucnit în râs: „Cum adică, *dacă?”*

Asta e gluma mea favorită.

•

Am mers cu Gary la un mic restaurant chinezesc, ai cărui clienţi regulaţi deveniserăm de când lucram în tabără. Eram la aperitive: găluşte, care miroseau apetisant a carne de porc, şi ulei de susan. Favoritele mele.

Am cufundat o găluşcă în sosul de soia cu oţet.

— Şi cum mai stai cu exerciţiile în Heptapoda B?

Gary a început să se uite stăruitor în tavan. Încercam să-i prind privirea, dar şi-o muta de colo-colo.

— Ai renunţat, aşa-i? am insistat eu. Nici măcar nu te mai străduieşti.

Mi-a aruncat o privire de câine bătut.

— Nu sunt bun la învăţat limbi străine, mi-a mărturisit el. Am crezut că învăţarea Heptapodei B va fi mai aproape de învăţarea matematicii decât de încercarea de a vorbi o limbă străină, dar nu e aşa. E prea străină pentru mine.

— Dar ţi-ar folosi dacă ai putea discuta cu ei despre fizică.

— E posibil, dar de la punctul critic încoace mă pot descurca doar cu câteva fraze.

— Să zicem că e echitabil, am oftat eu. Trebuie să recunosc că şi eu am renunţat la a mai încerca să învăţ matematică.

— Deci suntem chit?

— Suntem chit, am acceptat eu, sorbind din ceai. Dar tot vreau să te mai descos în legătură cu principiul lui Fermat. Ceva mi se pare ciudat, dar nu pot să-mi dau seama ce. Dar nu-mi sună ca o lege a fizicii.

Ochii lui Gary au sclipit de plăcere.

— Sunt sigur că ştiu ce vrei să spui, a zis el tăind o găluşcă în două cu beţişoarele. Eşti obişnuită să te gândeşti la refracţie în termeni de cauză şi efect: atingerea suprafeţei apei este cauza, iar schimbarea direcţiei este efectul. Dar principiul lui Fermat sună ciudat pentru că descrie comportarea luminii în termeni de finalitate. Sună ca şi cum luminii i s-ar da o poruncă: „Fi-vei datoare să minimizezi sau să maximizezi timpul necesar pentru a ajunge la destinaţie."

M-am gândit o clipă.

— Spune mai departe.

— Este o problemă veche în filosofia fizicii. Oamenii o dezbat de când şi-a formulat Fermat principiul, prin anii 1600. Planck a scris volume întregi despre ea. Treaba este că, în vreme ce conceptualizarea uzuală a legilor fizicii este cauzală, un principiu variaţional precum al lui Fermat este orientat spre finalitate, este aproape teleologic.

— Hmm, este un punct de vedere interesant, lasă-mă să mă gândesc puţin la asta.

Am scos un marker permanent din geantă şi am făcut pe şerveţelul din hârtie o reproducere a schiţei pe care Gary o desenase pe tabla din biroul meu.

— În regulă, am zis, gândindu-mă cu voce tare, să presupunem că scopul luminii este de a urma cea mai rapidă cale. Cum face lumina chestia asta?

— Ei bine, dacă mă pot exprima din punct de vedere antropomorfic, lumina trebuie să studieze traiectoriile posibile şi să calculeze cât timp i-ar lua să o urmeze pe fiecare dintre ele, a enunţat Gary, în timp ce extrăgea ultima găluşcă din vas.

— Iar pentru a face asta, am continuat eu, raza de lumină trebuie să ştie care îi este destinaţia. Dacă destinaţia ar fi altundeva, cea mai rapidă rută ar fi diferită.

Gary a încuviinţat din nou.

— Aşa este, noţiunea de „cea mai rapidă rută" nu are niciun înţeles dacă nu este definită o destinaţie. Iar calcularea timpului de parcurgere a unei rute ar presupune cunoaşterea unor informaţii suplimentare asupra obstacolelor posibile, cum ar fi localizarea suprafeţei apei.

Eu mă holbam în continuare la schema de pe şerveţel.

— Iar raza de lumină trebuie să ştie toate astea de la început,

dinainte de a-şi începe mişcarea, aşa-i?

— Cam aşa ceva, a spus Gary. Lumina nu poate începe să călătorească în orice direcţie ca mai apoi să facă nişte corecţii de itinerar, pentru că traiectoria rezultantă nu ar mai fi cea mai scurtă posibil. Lumina trebuie să-şi facă toate calculele înainte de a se pune în mişcare.

M-am gândit în sinea mea că raza de lumină trebuie să ştie care îi este destinaţia chiar înainte de a alege direcţia în care se va deplasa. Mi-am dat seama ce anume îmi aducea asta în minte. L-am privit pe Gary în ochi.

— Lucrul *ăsta* nu-mi dădea pace.

•

Îmi amintesc o scenă de când vei avea paisprezece ani. Vei ieşi din camera ta, cu un notebook acoperit de graffiti, pe care lucrezi pentru un proiect temă de casă.

— Mamă, cum se cheamă când ambele părţi câştigă?

Eu voi ridica privirea din calculator şi din hârtiile pe care lucrez.

— Vrei să spui o situaţie *win-win?*

— Da, dar există un termen tehnic pentru asta, un cuvânt din matematică. Îţi aminteşti când tata locuia aici şi vorbea despre bursa de valori? Atunci folosea termenul ăsta.

— Mda, îmi sună familiar, dar nu-mi amintesc cum îi zicea el.

— Dar trebuie să aflu! Trebuie să folosesc acel termen în proiectul meu de studii sociale. Nu pot nici măcar să caut informaţie suplimentară pe net dacă nu ştiu care e termenul exact.

— Îmi pare rău, nici eu nu-l ştiu. De ce nu-l suni pe taică-tău?

Dacă e să mă iau după expresia feţei tale, acest efort ar depăşi ce eşti tu dispusă să faci pentru finalizarea temei. La acest moment, relaţiile dintre tine şi tatăl tău vor fi destul de tensionate.

— Nu poţi tu să-l suni pe tati şi să-l întrebi? Dar să nu-i spui că te-am pus eu.

— Cred că-l poţi suna şi singură, voi replica eu.

Tu vei scoate flăcări pe nări.

— Pentru Dumnezeu, mamă, nu mai capăt niciun ajutor cu temele pentru acasă de când tu şi tata v-aţi despărţit.

E uimitor cât de multe situaţii diverse pot invoca drept cauză divorţul.

— Dar şi eu te-am ajutat la teme.

— Mda, acum vreo mie de ani, mamă.

Voi ignora asta.

— Te-aş ajuta dacă aş putea, dar nu-mi amintesc acel termen.

Te vei precipita furioasă înapoi în camera ta.

•

Am exersat Heptapoda B cu orice ocazie, atât cu ceilalţi lingvişti, cât şi de una singură. Noutatea citirii într-o limbă semasiografică o făcea mult mai captivantă decât studiul Heptapodei A, iar progresele pe care le făceam în scriere mă motivau. Cu timpul, frazele scrise de mine au căpătat o formă distinctă şi erau mai legate. Am ajuns la un punct în care lucram mai bine dacă gândeam mai puţin. În loc să încerc să-mi programez cu grijă fraza înainte de a o scrie, începeam să scriu direct. Caracterele scrise primele se dovedeau la final a fi compatibile cu informaţia pe care voiam să o transmit. Dezvoltam o calitate asemănătoare heptapozilor.

Şi mai interesant era faptul că Heptapoda B îmi schimba modul de gândire. Pentru mine, gândirea însemna să vorbesc în sinea mea, cum s-ar spune în limbaj de specialitate *gândurile îmi erau codificate fonologic.* Vocea mea interioară vorbea de obicei în engleză, dar nu întotdeauna. În vara următoare absolvirii liceului am urmat un curs rapid de învăţare a limbii ruse. În toamnă gândeam şi chiar visam în rusă. Numai că era vorba de rusa *vorbită.* Graiuri diferite, acelaşi mod: o voce interioară vorbind clar, în tăcere.

Ideea gândirii într-un mod lingvistic, dar non-fonologic, mă intrigase întotdeauna. Aveam un prieten născut din părinţi surzi. A crescut utilizând LAS – Limbajul American al Semnelor – şi îmi spunea că de multe ori gândea în LAS, şi nu în engleză. Mă întrebam mereu cum era să ai gândurile codificate într-un limbaj manual, să raţionezi folosindu-te de o pereche de mâini interioare în loc de o voce interioară.

Cu Heptapoda B experimentam ceva la fel de străin: gândurile mele au devenit codificate grafic. Aveam în cursul zilei momente asemănătoare unei transe în care gândurile nu-mi erau exprimate cu voce interioară, ci vedeam cu ochii minţii semagrame care încolţeau şi înfloreau ca florile de gheaţă pe un geam.

Pe măsură ce deveneam mai fluentă, desenele semagrafice erau pe deplin formate, iar eu reuşeam să articulez din prima încercare idei foarte complexe. Dar procesele mele mentale nu au devenit mai rapide. În loc să se grăbească spre înainte, mintea mea căuta simetria în semagrame. Ele păreau să formeze mai mult decât un limbaj, erau mai degrabă nişte mandale. Mă regăseam de multe ori într-o stare meditativă, contemplând modul în care premisele şi concluziile sunt interşanjabile. Felul în care propoziţiile erau conectate nu revela o anumită direcţie, nu exista un „tren al gândurilor” care să se mişte pe o rută prestabilită, toate componentele actului gândirii aveau aceeaşi

vigoare, toate având aceeaşi prioritate.

•

Un reprezentant al Departamentului de Stat, numit Hossner, era însărcinat să informeze oamenii de ştiinţă americani asupra realizărilor noastre în lucrul cu heptapozii. Ne aflam cu toţii în sala de videoconferinţe şi îi ascultam prezentarea. Microfonul nostru era închis, aşa că puteam comenta cu Gary fără să deranjăm vorbitorul. Mă temeam că Gary o să-şi distrugă vederea, pentru că-şi dădea întruna ochii peste cap.

— Este sigur că ei au avut un scop pentru care au venit pe Pământ, spunea diplomatul, cu vocea subţiată de difuzoare. Se pare că acest scop nu este cucerirea planetei, slavă Domnului. Dar atunci care e ţelul lor? Sunt prospectori? Antropologi? Misionari? Oricare ar fi motivele lor, trebuie să le putem oferi ceva. Poate drepturile de exploatare a minereurilor din sistemul nostru solar. Sau poate informaţii despre noi înşine. Ori poate că vor să ţină nişte ceremonii religioase în faţa populaţiei Pământului. Dar putem fi siguri că este ceva ce-şi doresc. Ce vreau să spun este asta: poate că nu au venit aici să facă comerţ, dar asta nu înseamnă că nu putem face un schimb. Trebuie doar să aflăm de ce se află aici şi ce anume din ceea ce posedăm noi le face trebuinţă. Odată ce deţinem această informaţie, putem începe negocierile de schimb între părţi. Vreau să subliniez faptul că relaţiile noastre cu heptapozii nu trebuie să fie de adversitate. Nu suntem într-o situaţie în care orice câştig pentru ei să fie o pierdere pentru noi sau viceversa. Dacă ne purtăm cum trebuie, atât noi, cât şi heptapozii putem fi câştigători.

— Adică vrei să spui că e un joc de sumă nenulă? a şoptit Gary, mimând neîncrederea. Ah, pentru numele lui Dumnezeu…

•

— Un joc de sumă nenulă.

— Ce spui?

Îţi vei schimba direcţia de mers şi te vei întoarce din dormitor spre sufragerie.

— Când ambele părţi pot câştiga ceva, tocmai mi-am adus aminte, se cheamă joc cu sumă nenulă.

— Asta este! vei striga, notându-ţi termenul în agendă. Mulţumesc, mamă!

— Se pare că ştiam termenul totuşi, după atâţia ani petrecuţi cu tatăl tău cred că s-a prins ceva şi de mine.

— Ştiam că ştii, vei spune tu.

Mă vei îmbrăţişa iute, iar părul tău va mirosi a mere.

— Eşti cea mai bună mamă.

•

— Louise?

— Poftim? Scuză-mă, nu eram atentă. Ce-ai spus?

— Am întrebat ce părere ai despre domnul Hossner aici de faţă.

— Aş prefera să nu mi-o exprim.

— Şi eu am încercat asta – să ignor guvernarea, să văd dacă dispare. N-a funcţionat.

Drept dovadă a spuselor lui Gary, Hossner continua să bată câmpii.

— Sarcina dumneavoastră imediată este să vă gândiţi la tot ce aţi învăţat. Căutaţi orice ne-ar putea fi de ajutor. A existat vreo indicaţie, cât de mică, asupra a ceea ce vor heptapozii? Asupra a ce apreciază ei?

— Nene, nu ne-a trecut prin cap să fim atenţi la aşa ceva, am mormăit eu. Ne punem imediat pe treabă.

— Lucrul cel mai trist este că va trebui s-o facem, a zis Gary.

— Sunt întrebări? a spus Hossner.

Burghart, lingvistul de la oglinda de la Fort Worth, a luat cuvântul.

— Am încercat asta cu heptapozii de multe ori. Ei susţin întruna că au venit să observe şi că informaţia nu poate face obiectul unui schimb.

— Asta vor să ne facă să credem, a spus Hossner. Dar gândiţi-vă, cum ar putea fi adevărat? Cunosc faptul că heptapozii au oprit conversaţiile cu noi pentru perioade scurte, de mai multe ori. Aceasta poate fi o manevră tactică din partea lor. Dacă mâine noi ne-am hotărî să oprim comunicarea…

— Trezeşte-mă dacă spune ceva interesant, a zis Gary.

— Tocmai voiam să te rog acelaşi lucru.

•

În ziua în care mi-a explicat pentru prima dată principiul lui Fermat, Gary menţionase că aproape toate legile fizicii pot fi exprimate ca principii variaţionale. Şi totuşi, oamenii preferă să lucreze cu aceste legi formulate cauzal. Pot să înţeleg asta, însuşirile fizice pe care oamenii le consideră semnificative, cum ar fi energia cinetică sau acceleraţia, sunt toate proprietăţi ale unui obiect într-un moment dat. Iar ele conduc la o interpretare cronologică, din cauza evenimentelor – un moment creşte din altul, cauzele şi efectele se amestecă într-o reacţie în lanţ care se dezvoltă dinspre trecut spre viitor.

Prin contrast, însuşirile fizice pe care heptapozii le consideră intuitive, cum ar fi *acţiunea* sau acele lucruri bizare definite de integrale, au însemnătate doar într-o anumită perioadă de timp. Iar ele conduc la

o interpretare teleologică a evenimentelor – prin vizualizarea evenimentelor dintr-o anumită perioadă, observatorul poate vedea că a existat o cerere care a trebuit satisfăcută, un ţel de maximizare sau de minimizare. Iar observatorul trebuie să cunoască starea iniţială şi starea finală pentru a putea atinge acel scop. El trebuie să ştie efectele înainte de momentul în care cauzele îşi pornesc acţiunea.

Începeam să înţeleg şi asta, de asemenea.

●

— Dar de ce? mă vei întreba din nou.

Vei avea trei ani.

— Pentru că e ora de culcare, voi repeta eu.

Vom fi reuşit să facem băiţa de seară şi să te îmbrac în pijama, dar atât.

— Dar nu-mi e somn, vei miorlăi tu.

Vei sta lângă bibliotecă, trăgând de o casetă video pe care s-o pui, asta va fi noua ta tactică diversionistă prin care să eviţi culcatul.

— Nu contează, trebuie să te culci.

— Dar de ce?

— Pentru că sunt mama ta şi aşa spun eu.

Chiar voi spune fraza asta, aşa-i? Doamne-Dumnezeule, să mă împuşte careva chiar acum…

Te voi lua cu forţa şi te voi căra sub braţ până în dormitor, iar tu vei smiorcăi cu jale o vreme, dar eu mă voi concentra pe nemulţumirea mea. Toate promisiunile pe care mi le-am făcut mie însămi în copilărie, cum că-i voi da copilului meu numai răspunsuri chibzuite când voi deveni părinte, că îmi voi trata copilul ca pe o fiinţă inteligentă, toate le-am încălcat. E clar, voi ajunge ca mama mea. Mă pot împotrivi din răsputeri, dar nu voi putea împiedica alunecarea pe această pantă lungă şi îngrozitoare.

●

Este oare posibil să afli viitorul? Nu doar să ghiceşti, ci să *ştii* ce se va întâmpla, cu precizie, în cel mai mic detaliu? Gary mi-a spus odată că legile fizicii sunt simetrice în raport cu timpul, că nu există diferenţe între trecut şi viitor. Unii ar putea spune că da, este teoretic posibil. Dar cei mai mulţi ar zice că nu, datorită liberului-arbitru.

Îmi plăcea să-mi imaginez obiecţia din urmă ca pe o invenţie a lui Borges: o persoană stă în faţa *Cărţii Vieţii,* cronica tuturor evenimentelor, trecute sau viitoare. Chiar dacă textul a fost scanat şi redus ca dimensiuni faţă de ediţia în mărime naturală, volumul este încă enorm. Cu lupa în mână, persoana frunzăreşte paginile subţiri ca mătasea până localizează povestea vieţii sale. Găseşte pasajul care o

descrie frunzărind *Cartea Vieţii,* apoi citeşte mai departe, unde găseşte scris detaliat ce va face mai târziu în ziua respectivă – bazându-se pe informaţiile aflate din *Carte,* va paria o sută de dolari la o cursă de cai şi va câştiga de zece ori mai mult.

Gândul să facă aşa tocmai îi venise, dar cum este o persoană îndărătnică, acum încearcă să-şi înăbuşe pornirea de a paria la cursa de cai.

Iar aici este problema. *Cartea Vieţii* nu poate fi greşită, scenariul se bazează pe premisa că persoanei i se oferă cunoştinţe despre viitorul real, nu despre un viitor posibil. Dacă acesta ar fi o legendă grecească, circumstanţele ar conlucra să determine persoana să-şi urmeze destinul, în ciuda eforturilor de a rezista, numai că profeţiile din legende sunt întotdeauna vagi. Iar *Cartea Vieţii* este foarte precisă şi nu există vreo cale de a forţa persoana să parieze la cursa de cai. Rezultatul este o contradicţie: prin definiţie, *Cartea Vieţii* trebuie să fie corectă; totuşi, indiferent ce scrie în *Carte* că va face, persoana poate alege să se comporte diferit. Cum pot fi reconciliate aceste două lucruri?

Nu pot fi reconciliate, ar fi răspunsul imediat. O scriere cum e *Cartea Vieţii* este logic imposibilă, pentru că dacă ar exista ar duce la contradicţia de mai sus. Sau, ca să fim culanţi, cineva ar putea spune că ar putea exista *Cartea Vieţii,* cu condiţia să fie inaccesibilă cititorilor; volumul ar trebui păstrat într-o colecţie specială şi nimeni nu ar avea dreptul de a-l citi.

Existenţa liberului-arbitru înseamnă că nu putem cunoaşte viitorul. Şi ştim că liberul-arbitru există, pentru că l-am experimentat. Voinţa este parte intrinsecă a conştiinţei.

Sau nu este? Ce ar fi dacă experienţa cunoaşterii viitorului ar schimba o persoană? Dacă i-ar trezi o nevoie imperioasă, un simţ al obligaţiei de a acţiona exact cum ştie că va acţiona?

●

Înainte de a pleca acasă, m-am oprit la biroul lui Gary.

— Am terminat pe ziua de azi. Vrei să mergem să mâncăm ceva?

— Desigur, aşteaptă doar un minut, a spus el.

Şi-a închis calculatorul şi a aranjat nişte hârtii.

Apoi m-a privit.

— Ştii ce? Nu vrei să luăm cina la mine acasă? Gătesc eu.

— Te pricepi să găteşti? m-am mirat atunci eu neîncrezătoare.

— Ştiu să fac un singur fel de mâncare, a admis el, dar iese foarte bun.

— Bine atunci, hai să mergem.

— Grozav, trebuie doar să facem nişte cumpărături.

— Nu vreau să te complici…

— E un magazin în drum spre casă. Nu pierdem mult timp.

Am luat fiecare maşina sa, eu în urma lui. Aproape că l-am pierdut când a virat brusc şi a intrat într-o parcare. Era un magazin cu specialităţi, mic, dar interesant. Pe rafturi din inox şedeau alături ustensile de bucătărie şi borcane uriaşe din sticlă cu mâncare importată. L-am urmat pe Gary care alegea busuioc proaspăt, roşii, usturoi, paste linguini.

— Alături e o piaţă de peşte, a spus el, putem lua de acolo scoici proaspete.

— Sună bine.

Treceam prin secţiunea de ustensile de bucătărie. Privirea îmi aluneca peste rafturi, erau râşniţe de piper, prese de usturoi, linguri pentru salată, şi s-a oprit pe un bol de salată făcut din lemn.

Când vei avea trei ani, vei trage un prosop de bucătărie de pe dulap şi-ţi vei răsturna acest bol de salată în cap. Voi sări să îl prind, dar nu voi reuşi. Marginea castronului îţi va face în partea de sus a frunţii o rană, care va avea nevoie de o copcă. În secţia de urgenţe a spitalului, unde vom aştepta cu orele, eu şi tatăl tău te vom mângâia, iar tu vei suspina întruna, mânjită toată de sos Caesar.

M-am întins şi am luat bolul de pe raft. Mişcarea nu era forţată. Mi se părea mai degrabă imperios necesar să îl iau, la fel ca atunci când voi sări să-l prind în cădere. Era un instinct pe care simţeam că e bine să-l urmez.

— Mi-ar folosi un castron de salată ca ăsta, am spus.

Gary a privit spre bol şi a încuviinţat.

— Da, nu-i aşa că e bine că ne-am oprit aici?

— Da, e bine.

Ne-am aşezat la coadă la casă.

•

Să luăm propoziţia „Iepurele se pregăteşte pentru prânz”. Dacă interpretăm cuvântul „iepure” ca fiind obiectul pentru „prânz”, atunci propoziţia este un anunţ cum că friptura de iepure e gata. Dacă în schimb „iepure” este subiectul pentru „prânz”, propoziţia devine o atenţionare, cum ar fi dacă o copilă i-ar atrage astfel atenţia mamei că e momentul să deschidă sacul de hrană umedă pentru iepuri Purina Bunny Chow. Două exprimări diferite, care e puţin probabil să poată fi făcute într-o aceeaşi gospodărie. Dar fiecare dintre ele este o interpretare validă, numai contextul ar putea determina înţelesul real al propoziţiei.

Să luăm acum fenomenul luminii care loveşte suprafaţa apei sub un

anumit unghi şi de acolo călătoreşte sub alt unghi. Îl putem explica prin faptul că diferenţa dintre indicii de refracţie a determinat raza de lumină să-şi schimbe direcţia şi avem viziunea umană asupra lumii. Putem explica fenomenul spunând că lumina a minimizat timpul necesar parcursului până la destinaţie şi avem viziunea heptapodă asupra lumii. Două interpretări foarte diferite.

Universul fizic este un limbaj cu o gramatică foarte ambiguă. Fiecare eveniment fizic poate fi explicat în două exprimări total diferite, una cauzală, cealaltă teleologică, ambele valabile, ambele imposibil de invalidat, indiferent de complexitatea contextului.

Când strămoşii oamenilor şi ai heptapozilor au căpătat prima scânteie de conştiinţă, şi unii şi ceilalţi au observat aceeaşi lume fizică, dar şi-au analizat percepţiile în mod diferit. Viziunile asupra lumii au condus în cele din urmă la rezultatul final al acelei divergenţe de abordare. Oamenii au dezvoltat un mod secvenţial de percepţie, iar heptapozii au dezvoltat un mod simultan de percepţie. Noi experimentăm evenimentele într-o ordine, iar ei percep relaţia de cauză-efect dintre evenimente. Ei experimentează toate evenimentele în acelaşi timp şi înţeleg finalitatea ascunsă care le unifică. O finalitate de minimizare, de maximizare.

•

Am un vis recurent despre moartea ta. În vis, eu sunt cea care se caţără pe versantul abrupt al muntelui – eu, îţi poţi închipui una ca asta? – iar tu ai vreo trei ani şi te port într-un fel de rucsac în spate. Mai avem doar câţiva metri până la ieşitura pe care ne putem odihni, dar tu nu mai ai răbdare. Încerci să ieşi din rucsac, eu strig la tine să încetezi, dar bineînţeles că nu mă asculţi. Îţi simt greutatea cum se mută dintr-o parte a rucsacului în cealaltă pe măsură ce ieşi din el, apoi îţi simt piciorul stâng pe umăr, apoi piciorul drept. Strig la tine întruna, dar nu-mi pot elibera vreo mână ca să te apuc. Pot să văd desenul ondulat de pe tălpile tenişilor tăi în timp ce urci mai sus de mine, apoi văd cum o piatră se eliberează de sub una din tălpi. Aluneci pe lângă mine, iar eu nu pot mişca un muşchi. Privesc în jos şi te văd micşorându-te şi dispărând dedesubt.

Apoi, dintr-odată, mă aflu la morgă. Un infirmier ridică cearceafurile care îţi acoperă faţa, iar eu observ că ai douăzeci şi cinci de ani.

— Eşti bine?

Stăteam în capul oaselor în pat. Îl trezisem pe Gary cu mişcările mele.

— Sunt bine. Eram doar puţin confuză, pentru o clipă nu am ştiut unde mă aflu.

— Data viitoare putem rămâne la tine acasă, a mormăit Gary, pe jumătate adormit.

L-am sărutat.

— Nu-ţi face griji, e bine şi la tine acasă.

Ne-am ghemuit unul în altul, eu cu spatele lipit de pieptul lui, şi am alunecat înapoi în somn.

•

Când vei avea trei ani, vom urca nişte scări abrupte, în spirală, iar eu te voi ţine strâns de mână. Tu îţi vei trage mâna, spunând:

— Pot şi singură.

Apoi te vei depărta de mine ca să-mi demonstrezi că poţi, iar eu îmi voi aminti visul. De-a lungul copilăriei, vei repeta acea scenă de nenumărate ori. Am ajuns să cred că, dată fiind firea ta îndărătnică, încercările mele de a te proteja te-au împins de fapt spre sportul ăsta extrem, escalada. Mai întâi pe construcţiile de la terenul de joacă, apoi în copacii din vecini, pe pereţii de rocă de la clubul de alpinism şi, în cele din urmă, pe stâncile din parcurile naţionale.

•

Am terminat ultima fracţiune din propoziţie, am pus creta deoparte şi m-am aşezat pe scaun. M-am lăsat pe spătar şi am revăzut gigantica frază scrisă în Heptapoda B, care acoperea toată tabla din biroul meu. Includea câteva propoziţii complexe, dar reuşisem să le integrez pe toate binişor.

Contemplarea unei asemenea fraze mă ajuta să înţeleg de ce heptapozii dezvoltaseră un sistem de scriere ca Heptapoda B, acesta se potrivea mai bine unei specii cu un model de conştiinţă simultan. Pentru ei vorbirea era frustrantă fiindcă necesita înşirarea cuvintelor unul după altul, secvenţial. În scriere, pe de altă parte, toate semnele de pe pagină sunt vizibile simultan. De ce să încorseteze scrierea într-un costum glotografic prea strâmt, care să o facă la fel de secvenţială ca vorbirea? Nici nu le-a trecut prin cap aşa ceva. Scrierea semasiografică avea un avantaj natural în bidimensionalitatea paginii de hârtie. În loc să producă cu ţârâita un morfem după altul, ea oferea o pagină întreagă, pe care erau aşezate toate în acelaşi timp.

Iar de când am pătruns în tainele modului de conştiinţă simultană, înţelegeam şi raţiunea din spatele gramaticii pentru Heptapoda A: ceea ce mintea mea secvenţială percepea iniţial ca fiind complicat în mod inutil, acum mi se revela ca oferind flexibilitate în cadrul restrictiv al vorbirii secvenţiale. Drept urmare, puteam folosi Heptapoda A cu mai mare uşurinţă, deşi o consideram un substitut nesatisfăcător pentru Heptapoda B.

Am auzit o bătaie în uşă, apoi Gary şi-a strecurat capul în birou.

— Colonelul Weber va fi aici într-o clipă.

— Da, uitasem, m-am strâmbat eu.

Weber venea să participe la o sesiune cu Flapper şi Raspberry, iar eu urma să joc rolul de translator, o muncă pentru care nu eram pregătită şi nici nu-mi plăcea.

Gary a intrat cu totul şi a închis uşa. M-a ridicat de pe scaun şi m-a sărutat. Am zâmbit.

— Încerci să mă încurajezi?

— Nu, încerc să mă încurajez pe mine însumi.

— Auzi, cred că de fapt nu te-a interesat niciodată să conversezi cu heptapozii. Cred că ai intrat în proiect doar ca să te culci cu mine.

— Ah, vezi prin mine.

L-am privit în ochi.

— Poţi fi sigur de asta.

●

Îmi amintesc când vei avea o lună, iar eu mă voi împiedica jos din pat, grăbindu-mă să-ţi dau masa de la ora două noaptea. Camera ta va mirosi a bebeluş, a cremă şi a pudră de talc, cu un iz uşor de amoniac venind de la cutia cu scutece din colţ. Mă voi apleca peste pătuţul tău, îţi voi extrage trupul zvârcolitor şi urlător şi mă voi aşeza în balansoar ca să te hrănesc.

Cuvântul „infant” provine din latină şi înseamnă „incapabil de vorbire”, dar tu vei fi foarte capabilă să transmiţi un lucru: „sufăr”, şi o vei spune neîntrerupt şi fără ezitare. Va trebui să admir dedicaţia cu care susţii această declaraţie; când plângi, devii încarnarea nemulţumirii, fiecare fibră a corpului tău participă la exprimarea acestei emoţii. E amuzant că, atunci când eşti liniştită, pari să radiezi lumină, iar dacă ar fi ca să-ţi facă cineva un portret într-o astfel de stare, aş insista să-ţi deseneze o aură. Dar când vei fi nemulţumită, te vei transforma într-un claxon, construit pentru a produce zgomot; un portret al tău ar putea fi în acest caz o sirenă de alarmă.

În această etapă a vieţii tale, pentru tine nu vor exista nici trecut, nici viitor. Până să-ţi dau sânul, nu vei avea nicio amintire a vreunei mulţumiri din trecut, nici vreo aşteptare de uşurare pentru viitor. Imediat ce începi să te hrăneşti, totul se va reversa, iar totul în lume va fi bine şi la locul lui. ACUM este singurul moment pe care îl percepi, vei trăi la timpul prezent. În multe feluri, asta este o stare de invidiat.

●

Heptapozii nu sunt nici liberi, nici neliberi, după cum înţelegem noi aceste concepte. Ei nu acţionează conform propriei voinţe, dar nu sunt

nici automate lipsite de libertate. Ceea ce defineşte modul de conştiinţă al heptapozilor nu este doar faptul că acţiunile lor coincid cu evenimentele istorice, ci faptul că acţiunile lor coincid cu finalitatea istorică. Ei lucrează să creeze viitorul, ei pun în operă cronologia.

Libertatea nu este o iluzie, ea este perfect reală în contextul conştiinţei secvenţiale. În contextul conştiinţei simultane, libertatea devine lipsită de sens, dar acelaşi lucru se întâmplă şi cu constrângerea; este pur şi simplu o altă conjunctură, nu mai puţin validă decât cealaltă. E ca în cazul acelei iluzii optice celebre, reproducerea fie a unei femei tinere, elegante, care ţine faţa întoarsă de la privitor, fie a unei cotoroanţe bătrâne, cu nasul coroiat şi cu bărbia încovoiată spre piept. Nu există o interpretare *corectă*, ambele sunt valide în mod egal. Doar că nu le poţi vedea pe amândouă în acelaşi timp.

În mod similar, cunoaşterea viitorului este incompatibilă cu liberul-arbitru. Ceea ce face posibil ca eu să-mi manifest liberul-arbitru face totodată să-mi fie imposibil să cunosc viitorul. Şi invers, acum că ştiu viitorul n-aş putea niciodată să acţionez contrar acelui viitor, inclusiv nu voi putea spune celorlalţi ceea ce ştiu; cei care cunosc viitorul nu vorbesc despre asta. Cei care au citit *Cartea Vieţii* nu o recunosc niciodată.

●

Am pornit videoplayerul şi am introdus o casetă de la sesiunea de la oglinda din Fort Worth. Un negociator diplomat discuta cu heptapozii, avându-l pe Burghart ca translator.

Negociatorul descria convingerile morale ale oamenilor, încercând să demonstreze conceptul de altruism. Eu ştiam că heptapozii cunoşteau rezultatul conversaţiei, totuşi participau cu entuziasm.

Dacă ar fi să descriu această situaţie unei persoane în necunoştinţă de cauză, m-ar întreba, dacă heptapozii cunosc dinainte tot ce vor spune sau vor auzi, atunci ce rost mai are să utilizeze limbajul? O întrebare pertinentă. Dar limbajul nu este doar folosit în comunicare, el este şi o formă de acţiune. În conformitate cu teoria actului de vorbire, propoziţii ca „eşti arestat”, „botez acest copil”, „promit” sunt toate propoziţii executabile, vorbitorul poate executa acţiunea doar pronunţând cuvintele. Pentru astfel de acţiuni, faptul că ştii dinainte ce se va spune nu schimbă cu nimic lucrurile. Toţi participanţii la o nuntă au anticipat cuvintele „iar acum vă declar soţ şi soţie”, dar ceremonia nu a avut rost până când preotul nu a spus aceste cuvinte. În ce priveşte limbajul executabil, a spune este echivalent cu a face.

Pentru heptapozi, toate limbajele sunt executabile. În loc să

folosească limbajul pentru a informa, ei îl folosesc pentru a transpune în realitate. Desigur, heptapozii cunosc deja tot ce se va spune în orice conversaţie, dar pentru ca această cunoaştere a lor să se realizeze, conversaţia trebuie să aibă loc.

•

— Mai întâi, Fâşneaţa a gustat din castronul cu terci al lui tata-urs, dar era făcut cu varză de Bruxelles care ei nu-i plăcea deloc.

Tu vei râde.

— Nu, nu spui bine!

Vom sta alături pe canapea, cu cartea şifonată subţire şi exagerat de scumpă deschisă pe genunchi. Eu voi continua să citesc.

— Apoi Fâşneaţa a gustat din castronul cu terci al lui mama-urs, dar era cu spanac, şi nici ăsta nu-i plăcea.

Îţi vei pune mâinile pe carte, ca să mă opreşti.

— Trebuie să citeşti bine!

— Dar citesc exact din carte, voi răspunde eu, mimând inocenţa.

— Nu-i adevărat. Povestea nu e aşa.

— Atunci, dacă ştii povestea, de ce trebuie să ţi-o mai citesc?

— Pentru că vreau să o aud!

•

Aerul condiţionat din biroul lui Weber aproape compensa faptul că trebuia să-i vorbesc.

— Sunt dispuşi să se angajeze într-un fel de schimb, dar nu vorbim despre un troc. Noi le dăm ceva, iar ei ne dau în schimb altceva. Niciuna dintre părţi nu dezvăluie celeilalte ce anume îi va da.

Sprânceana colonelului Weber s-a ridicat aproape imperceptibil.

— Vrei să spui că sunt de acord să schimbăm daruri?

Ştiam ce trebuie să spun.

— Nu ar trebui să considerăm asta ca un schimb de daruri. Nu ştim dacă o astfel de tranzacţie are pentru heptapozi acelaşi înţeles pe care îl are pentru noi.

— Am putea… colonelul îşi alegea cuvintele… să le dăm mici indicaţii asupra cadoului pe care am vrea să-l primim?

— Ei nu procedează astfel în acest tip de tranzacţii. I-am întrebat dacă putem formula o cerere şi au spus că putem, dar că asta nu înseamnă că ne vor spune ce urmează să ne dea.

Brusc, am avut senzaţia pe care o ai când porţi o conversaţie şi ştii dinainte ce se va spune; era ca interpretarea unui rol într-o piesă de teatru.

— Dar asta nu ne va mări şansele de a căpăta ceea ce am cerut?

Colonelul Weber era total pe lângă scenariu, totuşi răspunsurile sale

se potriveau întocmai replicilor atribuite lui.

— Nu avem cum să ştim asta, am răspuns. Mă îndoiesc, dat fiind faptul că pentru ei un astfel de schimb nu constituie o tradiţie.

— Dacă le dăm noi darul mai întâi, valoarea cadoului nostru va influenţa în vreun fel valoarea darului lor?

Improviza, dar eu una repetasem cu mare atenţie în vederea acestui spectacol unic.

— Nu, am răspuns, din câte ne putem da seama, valoarea darurilor schimbate nu are nicio relevanţă.

— Dacă ar avea şi rudele mele acelaşi mod de a gândi… oftă Gary cu prefăcătorie.

Colonelul Weber s-a întors către el.

— Ai aflat ceva nou în cursul discuţiilor despre fizică? a întrebat el, la momentul potrivit, ca la indicaţia unui regizor atent.

— Dacă întrebaţi de informaţii, de orice fel, atunci răspunsul este nu. Heptapozii nu au deviat de la rutină. Dacă noi le arătăm ceva, ei ne arată formularea pentru acel ceva, dar nu ne oferă informaţii noi şi nici nu răspund la întrebările pe care le punem.

O exprimare care era spontană şi comunicativă în contextul discursului uman a devenit o recitare ritualică în lumina Heptapodei B.

Weber s-a încruntat.

— Ei bine, o să vedem ce părere are Departamentul de Stat despre asta. Poate putem pune la cale un fel de ceremonie de schimb de daruri.

Precum evenimentele fizice, cu interpretările lor cauzale şi teleologice, orice eveniment lingvistic are două posibile interpretări: ca transmitere de informaţie sau ca realizare a unui plan.

— Cred că este o idee bună, domnule colonel, am spus.

Era o exprimare echivocă, invizibilă celorlalţi. O glumă personală, nu-mi cereţi să v-o explic.

•

Chiar dacă sunt expertă în Heptapoda B, ştiu că nu percep realitatea în felul în care o face un heptapod. Mintea mea a fost formată într-o matriţă umană, în limbaj secvenţial şi oricât de mult m-aş cufunda într-un limbaj extraterestru, mintea mea nu se va schimba în esenţă. Viziunea mea asupra lumii este un amalgam de reprezentări umane şi heptapode.

Înainte de a învăţa să gândesc în Heptapoda B, amintirile mele creşteau ca o coloană de scrum de ţigară, aşezate în straturi de aşchia infinitezimală de combustie care era conştiinţa mea, marcând prezentul în mod secvenţial. După ce am învăţat Heptapoda B, noile amintiri

cădeau la locul lor precum blocuri gigantice, fiecare cu o mărime de câţiva ani, şi, deşi nu veneau în ordine cronologică şi nu se aşezau unele lângă altele, au ajuns curând să compună o perioadă de cinci decenii. Este perioada în care ştiu Heptapoda B suficient de bine încât să gândesc în ea, perioada care începe cu interviurile mele cu Flapper şi Raspberry şi se încheie cu moartea mea.

În mod normal, Heptapoda B îmi afectează doar memoria. Conştiinţa mea se târăşte mai departe ca şi înainte, o bandă dogoritoare care se deplasează înainte în timp, singura diferenţă fiind că scrumul amintirilor se întinde şi în faţă, şi în spate; nu există o combustie efectivă. Dar, rareori, experimentez străfulgerări când mintea mea e dominată de Heptapoda B şi atunci percep trecutul şi viitorul în acelaşi timp, conştiinţa mea devine un tăciune lung cât o jumătate de secol, arzând în afara timpului. În timpul acestor străfulgerări, percep toată această epocă drept o simultaneitate. Este o perioadă care cuprinde restul vieţii mele şi viaţa ta întreagă.

•

Am scris semagramele pentru „proces creare-capăt inclusiv-noi“, care înseamnă „să începem”. Raspberry a răspuns afirmativ şi au început prezentările pe ecran. Un al doilea monitor adus de heptapozi a început să afişeze o serie de imagini, compuse din semagrame şi ecuaţii, iar un ecran din partea noastră făcea acelaşi lucru.

Aceasta era a doua sesiune de schimb de daruri la care participam, dintr-un total de opt, iar eu ştiam că va fi ultima. Cortul oglinzii era plin de oameni, printre care Burghart de la Fort Worth, Gary şi un fizician în domeniul nuclear, biologi, antropologi, ofiţeri superiori din armată, diplomaţi. Din fericire instalaseră un aparat de aer condiţionat care făcea atmosfera respirabilă. Ulterior urma să revedem benzile şi să încercăm să înţelegem în ce consta „cadoul” de la heptapozi. Al nostru era o prezentare a desenelor din peşterile Lascaux.

Ne înghesuiam cu toţii în faţa celui de-al doilea monitor al heptapozilor, şi încercam să pricepem ce ar putea însemna imaginile care se succedau.

— Aveţi ceva aprecieri preliminare? a întrebat colonelul Weber.

— Nu este un retur, a spus Burghart.

Într-un schimb anterior, heptapozii ne dăduseră informaţii despre noi înşine pe care le primiseră de la noi mai înainte. Asta înfuriase Departamentul de Stat, dar nu o puteam considera o insultă, probabil era o indicaţie că valoarea darurilor nu avea nicio importanţă în aceste schimburi. Nu excludeam încă posibilitatea ca heptapozii să ne ofere un voiaj cu navele lor sau fuziunea la rece, sau cine ştie ce alt miracol

îndelung aşteptat.

— Asta arată a chimie anorganică, a spus fizicianul în domeniul nuclear, arătând spre o imagine care apoi a dispărut.

— Ar putea fi tehnologia materialelor, a spus Gary, încuviinţând din cap.

— Poate ajungem în fine unde voiam, a zis colonelul Weber.

— Eu vreau să mai văd imagini cu animale, am şoptit eu, aşa de încet încât să mă audă numai Gary, şi m-am bosumflat ca un copil.

El a zâmbit şi m-a împuns cu cotul. Eu chiar îmi doream ca heptapozii să ne fi oferit o altă lecţie de xenobiologie, precum în două schimburi anterioare. Din ele reieşise că oamenii erau mai asemănători heptapozilor decât oricare alte specii întâlnite de aceştia. O altă prezentare a fost despre istoria heptapozilor, plină de nonsensuri pentru noi, totuşi interesantă. Nu-mi doream să primim de la ei noi tehnologii, pentru că mi-era teamă ce ar putea face guvernele noastre cu ele.

În timpul prezentării l-am urmărit pe Raspberry, căutând orice indicaţie de purtare anormală. Stătea aproape nemişcat, ca de obicei. Nu am găsit niciun indiciu a ceea ce avea să se întâmple în curând.

După un minut, ecranul heptapozilor a devenit alb, iar un minut mai târziu şi al nostru. Gary şi cei mai mulţi oameni de ştiinţă s-au îngrămădit în faţa unui ecran micuţ care relua prezentarea heptapozilor. Îi auzeam vorbind despre necesitatea de a apela la un fizician în fizica solidului.

Colonelul Weber s-a întors.

— Voi doi, a arătat el către mine şi Burghart, stabiliţi timpul şi locul pentru următorul schimb.

Apoi s-a alăturat celorlalţi la monitorul de playback.

— Imediat, domnule, am răspuns.

Apoi m-am adresat lui Burghart.

— Faci tu onorurile sau mă ocup eu?

Ştiam că Burghart devenise la fel de priceput în Heptapoda B ca şi mine.

— E oglinda ta, invită-i tu.

M-am aşezat la calculatorul de transmisie.

— Pun pariu că pe vremea facultăţii nu ţi-ai imaginat că vei ajunge să fii translator pentru forţele armate.

— Ai dreptate, a replicat el. Nici acum nu-mi vine să cred.

Conversaţia noastră mă ducea cu gândul la doi spioni care se întâlnesc şi fac schimb de banalităţi în public, dar nu-şi divulgă identitatea sub acoperire.

Am scris semagramele pentru „poziţie tranzacţie de-schimb conversaţie inclusiv-noi“, cu aspectul de modulare pentru proiecţie.

Raspberry a scris răspunsul său. Era momentul indicat pentru mine să mă încrunt şi pentru Burghart să întrebe „Ce vrea să spună cu asta?” Îşi declama replicile perfect.

Am scris o cerere de clarificare, răspunsul lui Raspberry a fost acelaşi. Apoi am văzut cum părăseşte încăperea. Cortina urma să cadă peste rolul lui din piesă.

Colonelul Weber a venit în faţă.

— Ce se întâmplă? Unde a plecat?

— A spus că heptapozii pleacă acum, am răspuns. Nu doar el, toţi.

— Cheamă-l înapoi. Întreabă-l ce înseamnă asta.

— Hmm, nu cred că Raspberry poartă cu el vreun pager, am zis.

Imaginea camerei din oglindă a dispărut atât de iute, încât ochilor mei le-au trebuit câteva secunde să priceapă ce văd în schimb: era cealaltă jumătate a cortului cu oglinda. Aceasta devenise total transparentă. Conversaţia din jurul ecranului pentru playback s-a stins.

— Ce naiba se întâmplă aici? a spus colonelul Weber.

Gary s-a dus lângă oglindă, apoi a trecut în partea cealaltă. A atins suprafaţa din spate cu mâna. Puteam vedea urmele palide, ovale, ale locurilor în care îşi pusese degetele pe oglindă.

— Cred că tocmai am asistat la o demonstraţie de transmutare la distanţă, a spus el.

Am auzit zgomotul unor paşi grei pe iarba uscată. Un soldat intrase prin deschizătura cortului, cu respiraţia tăiată de efortul alergării, ţinând în mână un walkie-talkie uriaş.

— Domnule colonel, un mesaj de la…

Weber a înşfăcat aparatul.

•

Îmi amintesc cum va fi să te privesc când ai doar o zi. Tatăl tău se va fi dus pentru o scurtă vizită la bufetul spitalului, tu vei sta culcată în coşul tău, iar eu mă voi apleca peste tine.

La atât de puţină vreme după naştere mă voi simţi ca un prosop stors cu putere. Îmi vei părea neverosimil de mică, spre deosebire de cât de mare mă simţeam eu în timpul sarcinii. Credeam că locul din pântecele meu adăpostea pe cineva cu mult mai mare şi mai robust decât tine. Mâinile şi picioarele îţi vor fi lungi şi subţiri, încă nu dolofane. Faţa îţi va fi încă roşie şi pătată, pleoapele pufoase strânse, vei fi în faza de gnom, care o precede pe cea de heruvim.

Îmi voi plimba degetele pe pântecul tău, mirându-mă de catifelarea nefirească a pielii, care face ca mătasea să pară grosolană ca pânza de

sac prin comparaţie. Apoi te vei zvârcoli, răsucindu-ţi trupul şi împingând cu picioarele, câte unul pe rând, iar eu voi recunoaşte gestul pe care l-ai făcut de multe ori, pe când erai încă în mine. Deci *aşa* arată mişcarea.

Mă voi simţi îmbărbătată de această dovadă a unei legături unice între mamă şi copil, de această siguranţă că tu eşti cea pe care am cărat-o în pântece. Chiar dacă nu te-am văzut niciodată înainte, aş putea să te aleg dintr-o mare de copii. Nu, nu aceea. Nu, nici cealaltă. Aşteptaţi, e cea de colo.

Da, este ea. Ea e a mea.

•

Schimbul final de daruri a fost ultima ocazie în care i-am văzut pe heptapozi. Dintr-odată, în toată lumea, oglinzile au devenit transparente, iar navele lor au părăsit orbita. Analize ulterioare ale oglinzilor au arătat că erau făcute din foi de cuarţ topit, complet inerte din punct de vedere chimic. Informaţia din ultima sesiune de schimburi descria o nouă clasă de materiale superconductoare, dar s-a dovedit ulterior că o cercetare în domeniu tocmai fusese finalizată în Japonia. Nu era deci nimic nou pentru omenire.

Nu am aflat niciodată de ce au plecat heptapozii, nici de ce au venit sau de ce s-au purtat cum s-au purtat. Noul meu mod de conştiinţă nu-mi permitea o astfel de înţelegere. Comportamentul heptapozilor era probabil explicabil din punct de vedere secvenţial, dar noi nu am găsit niciodată acea explicaţie.

Mi-ar fi plăcut să experimentez mai mult viziunea heptapozilor asupra lumii, mi-aş fi dorit să simt cum simţeau ei. Apoi, poate că aş fi putut să mă cufund în necesitatea evenimentelor, cum trebuie că făceau ei, în loc să plutesc la suprafaţa lor pentru tot restul vieţii. Voi continua să exersez limbajele heptapode, ca şi ceilalţi lingvişti din echipele de la oglinzi, dar niciunul dintre noi nu va progresa mai mult decât o făcusem când heptapozii erau aici.

Lucrul cu heptapozii mi-a schimbat viaţa. L-am cunoscut pe tatăl tău şi am învăţat Heptapoda B, iar ambele evenimente îmi permit să te cunosc acum, pe verandă, în lumina lunii. În cele din urmă, peste mulţi ani, voi fi fără tatăl tău şi fără tine. Tot ce îmi va fi rămas din această clipă va fi limbajul heptapod. Aşa că vreau să fiu atentă, să memorez fiecare detaliu.

De la bun început am ştiut care îmi e destinaţia şi mi-am ales itinerarul în consecinţă. Dar mă îndrept spre o extremă a bucuriei sau a durerii? Voi ajunge la un minimum sau la un maximum?

Aceste întrebări îmi trec prin minte când tatăl tău mă întreabă: „Vrei

să facem un copil?” Iar eu zâmbesc şi îi răspund „Da” şi mă desprind din îmbrăţişarea lui, îl iau de mână şi intrăm în casă să facem dragoste, să te facem pe tine.

ŞAPTEZECI ŞI DOUĂ DE LITERE

Pe când era copil, jucăria favorită a lui Robert era una simplă, o păpuşă din lut care nu putea face altceva decât să meargă înainte. În vreme ce părinţii săi îşi întreţineau oaspeţii în grădină, discutând ascensiunea reginei Victoria la tron sau reformele cartiste, Robert urmărea păpuşa care mărşăluia de-a lungul coridoarelor din casa familiei şi o ajuta să dea colţurile sau să se întoarcă de unde venise. Păpuşa nu executa nicio comandă şi nu dădea dovadă că ar poseda vreun simţ. Dacă întâlnea în cale un perete, micuţa figurină din lut continua marşul până îşi zdrobea braţele şi picioarele de zid şi acestea deveneau nişte cioturi informe. Uneori Robert o lăsa să facă asta, spre a se amuza. După ce membrele păpuşii erau distruse, o ridica şi scotea numele din ea, oprindu-i astfel mişcarea. Apoi îi frământa trupul în mână, îl netezea apăsându-l pe o scândură şi croia o altă figurină: un corp cu un picior rupt sau mai lung decât celălalt. Introducea din nou numele înăuntru, iar păpuşa se ridica rapid şi începea să meargă în cerc, în jurul piciorului mai scurt.

Dar lui Robert nu îi plăcea să sculpteze. Lui îi plăcea să testeze limitele unui nume. Voia să ştie cât de multă variaţie poate impune corpului până ce numele nu îl mai putea anima. Pentru a economisi din timpul dedicat sculpturii, rareori adăuga detalii decorative. Rafina trupurile numai cât era nevoie ca să testeze numele.

Una dintre păpuşile lui mergea în patru picioare. Trupul era frumos, un cal din porţelan cu detalii foarte realiste, dar Robert era mai interesat în a-i experimenta numele. Acest nume urma comenzile de *porneşte* şi *stai* şi ştia să evite obstacolele, iar Robert dorea să introducă aceste comenzi în corpurile făcute de el. Numai că acest nume necesita anumite caracteristici fizice din partea trupului, iar el nu reuşea niciodată să facă din lut un corp care să poată fi animat. A încercat să facă picioarele separat şi să le lipească la trup, dar nu putea masca lipiturile îndeajuns de bine. Numele nu recunoştea corpul ca fiind o singură piesă, completă.

A cercetat apoi diverse nume, pentru a decela acele simple substituiri care făceau distincţia dintre o creatură cu două picioare şi una cu patru sau care puteau determina corpul să urmeze comenzi simple. Dar numele erau foarte diferite între ele. Pe fiecare bucată de pergament erau înscrise şaptezeci şi două de litere micuţe scrise în ebraică, aranjate în douăsprezece rânduri a câte şase. Din câte îşi dădea el seama, ordinea literelor era cu totul întâmplătoare.

•

Robert Stratton şi colegii săi de clasa a patra stăteau cuminţi în bănci, iar domnul Trevelyan păşea apăsat printre rânduri.

— Langdale, ce este doctrina numelor?

— Toate numele sunt reflecţia lui Dumnezeu şi… ăăă… toate…

— Scuteşte-ne de mormăiala asta. Thorburn, ne poţi spune tu doctrina numelor?

— Aşa cum toate lucrurile sunt reflecţia lui Dumnezeu, aşa şi toate numele sunt reflecţia numelui divin.

— Şi care este numele adevărat al unui obiect?

— Este acel nume care reflectă numele divin în aceeaşi manieră în care obiectul îl reflectă pe Dumnezeu.

— Şi care este acţiunea unui nume adevărat?

— De a înzestra obiectul cu o reflecţie a puterii divine.

— Corect. Halliwell, care este doctrina semnăturilor?

Lecţia de filosofie naturală a continuat până la prânz şi, pentru că era sâmbătă, nu mai aveau lecţii în restul zilei. Domnul Trevelyan i-a dat liber clasei, iar băieţii de la şcoala Cheltenham s-au împrăştiat.

După o scurtă oprire la dormitor, Robert a mers până la hotarul pământurilor şcolii, unde s-a întâlnit cu prietenul său Lionel.

— Deci aşteptarea a luat sfârşit? Azi e ziua cea mare? a întrebat Robert.

— Da, doar aşa ţi-am spus.

— Să mergem, atunci.

Cei doi au pornit pe drumul de doi kilometri care ducea la casa lui Lionel.

În primul lui an la Cheltenham, Robert nu îl cunoştea pe Lionel. Acesta era unul dintre băieţii care veneau doar ziua, la ore, iar Robert, ca toţii băieţii din internat, îl privea cu suspiciune. Apoi, din întâmplare, Robert l-a întâlnit într-o vacanţă, pe când vizita British Museum. Lui Robert îi plăcea din cale-afară acest muzeu: mumiile fragile în sarcofagele imense, ornitorincii împăiaţi şi sirenele conservate în formol, zidul decorat cu fildeşi de elefant, coarne de elan şi de unicorn. În acea zi se afla la standul cu fiinţe supranaturale elementare. Citea cartonaşul care explica absenţa salamandrei dintre exponate, când l-a recunoscut alături de el pe Lionel care studia o nimfă a apelor aflată într-un borcan. Au discutat, au aflat că pe amândoi îi interesează ştiinţele şi s-au împrietenit repede.

Mergeau pe drum, făcând pase cu o piatră mai mare. Lionel a tras un şut şi piatra a trecut printre gleznele lui Robert. Lionel a râs amuzat.

— Abia aşteptam să scap de acolo. Cred că dacă mai ascultam o

doctrină, înnebuneam.

— De ce se încăpăţânează să-i spună filosofie naturală? a întrebat Robert. Să admită că e doar o lecţie de teologie şi basta.

Cei doi cumpăraseră de curând *Ghidul nomenclaturii pentru băieţi*, din care aflaseră că în nomenclatoare nu se mai folosesc termenii de *Dumnezeu* sau de *nume divin.* Teoria actuală spunea că există un univers lexical, în paralel cu cel fizic, şi că asocierea unui obiect cu un nume compatibil permite îndeplinirea potenţialităţilor latente ale amândurora. Un anume obiect poate avea mai multe *nume adevărate.* În funcţie de forma sa, un corp poate fi compatibil cu mai multe nume, cunoscute ca *aptonime,* nume potrivite, şi invers, un singur nume poate tolera variaţii semnificative în forma corpului, aşa cum o demonstraseră păpuşile pe care Robert le făcea să mărşăluiască în copilărie.

Când au ajuns la locuinţa lui Lionel, i-au promis bucătarului că se întorc la vreme pentru cină, apoi s-au dus în grădina din spatele casei. Lionel transformase o magazie de unelte într-un laborator care îi adăpostea experimentele. În mod normal, Robert venea regulat, dar în ultima vreme Lionel lucrase la un experiment pe care îl ţinuse secret. Abia acum a considerat că este pregătit să îi arate şi lui Robert rezultatele. Lionel l-a pus pe Robert să aştepte afară câteva minute, apoi l-a lăsat să intre.

Pe toţi pereţii magaziei se întindea un raft lung, plin cu suporturi de flacoane, şipuri din sticlă verde, închise cu dopuri, diferite specimene de pietre şi minerale. Locul din mijlocul camerei era ocupat de o masă plină de pete şi însemnată de arsuri, pe care se aflau dispozitivele folosite de Lionel în ultimul experiment: un alambic în formă de tărtăcuţă, prins într-un suport, astfel încât fundul era scufundat într-un bazin cu apă, ce la rândul său stătea pe un tripod deasupra unei lămpi cu ulei care ardea. În bazinul cu apă era cufundat un termometru.

— Priveşte, a spus Lionel.

Robert s-a aplecat să inspecteze interiorul alambicului. La început nu a văzut decât spumă, o îngrămădeală de clăbuci ca de bere. Dar la o privire mai atentă şi-a dat seama că ceea ce considerase a fi bule de spumă erau de fapt interstiţiile unei reţele lucitoare. Clăbucii erau *homunculuşi,* fetuşi seminali minusculi. Corpurile lor, privite separat, erau transparente, dar împreună, capetele lor bulboase şi mădularele lor filiforme se uneau într-o spumă deasă, palidă.

— Ai ejaculat într-un borcan şi ai păstrat sperma caldă? a întrebat Robert.

Lionel l-a înghiontit. Robert a izbucnit în râs şi a ridicat braţele, ca să se apere.

— Nu, acuma serios, e o minune. Cum ai făcut?

Domolit, Lionel a spus:

— E o chestiune de echilibru. Trebuie să menţii temperatura potrivită, bineînţeles, dar dacă vrei să se dezvolte, trebuie să nimereşti amestecul potrivit de nutrienţi. Dacă sunt prea puţini, or să flămânzească. Dacă amestecul e prea bogat, se dezvoltă prea mult şi încep să se lupte între ei.

— Mă păcăleşti.

— Nu, e adevărat. Priveşte cu atenţie dacă nu mă crezi. Bătăile între spermatozoizi fac să se nască monştrii. Dacă la ovul ajunge un fetus deteriorat, copilul care se va naşte va fi deformat.

— Eu credeam că se întâmplă atunci când mama se sperie de ceva în perioada în care este însărcinată.

Robert putea observa acum vânzoleala fiecărui fetus în parte. A înţeles că spuma se tulbura ca rezultat al mişcării colective a fetuşilor.

— Ce spui tu e adevărat doar pentru copiii care se nasc cu păr pe corp sau sunt acoperiţi de pete. Cei care n-au braţe sau picioare, sau au, dar sunt deformate, sunt cei care provin din spermatozoizi care s-au luptat pe când erau doar spermă. De aceea nu trebuie să faci supa prea hrănitoare, mai ales când n-au spaţiu unde să se ducă. Îi apucă nebunia şi poţi să-i pierzi pe toţi rapid.

— Cât timp poţi să îi creşti?

— Probabil nu prea mult, a răspuns Lionel. E dificil să îi menţii în viaţă dacă nu pot ajunge la un ovul. Am citit că în Franţa a fost unul care a crescut până la mărimea unui pumn, dar acolo au avut echipament performant. Eu doar am vrut să văd dacă pot să-i cresc cât de puţin.

Robert privea cu atenţie spuma, amintindu-şi doctrina de preformare pe care le-o predase domnul Trevelyan: toate lucrurile vii au fost create în acelaşi timp, cu multă vreme în urmă, iar naşterile din prezent sunt numai extinderi ale lucrurilor rămase imperceptibile până acum. Deşi par nou creaţi, aceşti *homunculuşi* sunt foarte bătrâni. De-a lungul întregii istorii a omenirii ei au zăcut în toate generaţiile de strămoşi, aşteptându-şi rândul la viaţă.

De fapt, nu numai ei au aşteptat. Şi Robert însuşi trebuie că a făcut acelaşi lucru înainte de a se naşte. Dacă tatăl său ar fi făcut experimentul de faţă, figurile micuţe văzute de Robert ar fi fost fraţii şi surorile sale nenăscuţi. Ştia că sunt insensibili până la momentul în care ajungeau la un ovul, dar se întreba ce gânduri ar fi putut ei avea. Şi-a imaginat că întreg corpul său, toate oasele şi organele ar fi moi şi transparente ca gelatina, lipindu-se de cele ale miliardelor de rude

identice. Cum ar fi dacă, privind prin pleoapele transparente, şi-ar da seama că muntele din depărtare este de fapt o persoană şi ar recunoaşte-o ca fiind fratele său? Cum ar fi să ştie că ar putea deveni la fel de masiv şi de solid ca un colos dacă ar reuşi să ajungă la un ovul? Era evident de ce ajung să se lupte între ei.

●

Robert Stratton s-a dus să citească nomenclatorul la Colegiul Trinity din Cambridge. Acolo a studiat texte cabalistice scrise cu secole în urmă, pe vremea când nomenclatoarele se numeau *baalei shem* şi automatele se numeau *golem*, texte care au format ştiinţa numelor: *Sefer Yezirahy Sodei Razayya* de Eleazar of Worms, *Hayyei ha-Olam ha-Ba* de Abulafia. Apoi a studiat tratatele de alchimie care puneau tehnicile de manipulare alfabetică într-un context filosofic şi matematic mai larg: *Arsmagna* a lui Llull, *De Occulta Philosophic* a lui Agrippa, *Monas Hieroglyphica* a lui Dee.

A învăţat că orice nume este o combinaţie a câtorva epitete, fiecare marcând o anumită trăsătură sau aptitudine. Epitetele erau generate prin compilarea tuturor cuvintelor care descriau respectiva trăsătură: cuvintele înrudite, etimoanele din limbi moderne sau clasice. Prin substituirea selectivă şi permutarea literelor, se putea distila din toate acele cuvinte esenţa lor comună, care era epitetul acelei trăsături. În anumite cazuri, epitetele puteau fi folosite ca baze de plecare pentru triangulări, care permiteau obţinerea unor epitete nedescrise încă de vreun limbaj. Tot procesul se baza atât pe formule, cât şi pe intuiţie. Abilitatea de a alege cele mai bune permutări ale literelor era o calitate înnăscută, care nu putea fi predată în şcoli.

A studiat tehnicile moderne pentru integrare şi factorizare nominală. Integrarea cuprindea metodele prin care un set de epitete, concise şi evocative, erau amestecate în şirul aparent aleatoriu de litere care formau un nume. Factorizarea era tehnica prin care un nume era descompus în epitetele constitutive. Tehnicile de factorizare nu erau întotdeauna reversul unei anume metode de integrare. Un nume puternic putea fi refactorizat într-o serie de epitete diferite de cele care îl generaseră şi care astfel deveneau folositoare. Unele nume rezistaseră factorizării, iar nomenclatorii se străduiau să dezvolte tehnici noi pentru a le penetra secretele.

În acea vreme nomenclatura trecea printr-un fel de revoluţie. Existau de multă vreme două clase de nume: cele folosite pentru animarea unui corp şi cele care funcţionau ca amulete. Amuletele pentru sănătate erau purtate ca protecţie împotriva bolilor sau accidentelor, altele protejau casele de incendii sau navele de la naufragii. În ultima vreme

însă, distincţiile dintre aceste categorii de nume se estompaseră, iar rezultatele erau foarte interesante.

Noua ştiinţă a termodinamicii, care stabilise echivalenţa dintre căldură şi lucru mecanic, explicase de curând că automatele îşi obţineau puterea motrice prin absorbţia căldurii din mediul înconjurător. Folosindu-se de această nouă înţelegere a căldurii, un *Namenmeister* din Berlin dezvoltase o nouă clasă de amulete care permiteau unui corp să acumuleze căldură dintr-un loc şi să o elibereze în altul. Menţinerea în frig a acestor amulete era mai simplă şi mai eficientă decât metoda bazată pe evaporarea unui fluid volatil şi era larg folosită în aplicaţii comerciale. Amuletele facilitau perfecţionarea automatelor: cercetările unui nomenclator din Edinburgh asupra amuletelor care făceau ca obiectele să nu se piardă îl conduseseră la patentarea unui automat casnic care era capabil să pună toate obiectele dintr-o gospodărie la locul lor.

După ce a absolvit, Stratton s-a mutat în Londra şi şi-a găsit o poziţie de nomenclator la Coade Manufactory, unul dintre cei mai mari fabricanţi de automate din Anglia.

●

Cel mai nou automat al lui Stratton, turnat în ghips adus de la Paris, îl urma la câţiva paşi pe când intra în clădirea fabricii. Era o structură imensă din cărămidă, cu luminatoare drept acoperiş. Jumătate din clădire era destinată turnării metalelor, cealaltă jumătate ceramicii. În fiecare secţie, un traseu întortocheat trecea prin diferite camere, în fiecare dintre ele având loc un nou proces din tehnologia care transforma materia primă în automate finite. Stratton şi automatul său au intrat în secţia de ceramică.

Au trecut de un şir de căzi în care se amesteca ghipsul. În fiecare se găsea ghips de o altă culoare, de la cel roşu, comun, până la caolinul alb ca neaua. Căzile semănau cu nişte uriaşe ceşti aburinde, pline fie cu ciocolată caldă, fie cu smântână, dar mirosul puternic de minerale distrugea această iluzie. Paletele care amestecau ghipsul erau conectate prin angrenaje la un arbore de transmisie montat chiar sub luminatoare, care se întindea în toată hala. La capătul camerei se afla o maşină automată, un gigant din metal care învârtea neobosit roata motoare. Trecând pe lângă el, Stratton a simţit o adiere răcoroasă, dată de faptul că maşinăria absorbea căldura din mediu.

Camera următoare găzduia matriţele pentru turnare. De-a lungul pereţilor erau înşirate carapace albe precum calcarul, care purtau conturul inversat al viitoarelor automate. În partea centrală a camerei, ucenici-sculptori protejaţi de şorţuri lucrau singuri sau în perechi,

aranjând coconii din care urmau să răsară noile automate.

Sculptorul cel mai apropiat asambla matriţa pentru un vagonetar, un patruped cu capul mare care avea să împingă vagonetele cu minereu în mină. Tânărul a ridicat ochii şi a întrebat:

— Căutaţi pe cineva, domnule?

— Trebuie să mă întâlnesc cu Meşterul Willoughby, a răspuns Stratton.

— Îmi cer scuze, nu mi-am dat seama. Sunt sigur că va sosi în scurt timp.

Ucenicul şi-a reluat munca.

Harold Willoughby era Meşter Sculptor Clasa întâi. Stratton îl consulta în proiectarea unei matriţe reutilizabile pentru automatul său. În aşteptare, Stratton se plimba alene printre matriţe. Automatul său stătea nemişcat, aşteptând următoarea comandă.

Willoughby a intrat pe uşa dinspre secţia destinată metalelor, cu faţa roşie de la căldura topitoriei.

— Îmi cer scuze că am întârziat, domnule Stratton. Lucrăm de câteva săptămâni la un bronz uriaş, iar astăzi am făcut turnarea. Băieţii nu trebuie lăsaţi nesupravegheaţi în asemenea momente.

— Înţeleg pe deplin, a răspuns Stratton.

Fără a mai pierde vremea, Willoughby s-a îndreptat cu paşi mari către noul automat.

— Acesta este proiectul la care ai lucrat cu Moore atâtea luni?

Moore era ucenicul care îl asistase pe Stratton.

— Băiatul lucrează bine, a spus Stratton.

La cerinţa lui Stratton, Moore produsese nenumărate corpuri, variaţii ale temei principale, aplicând lut de modelare pe o armătură, apoi le folosise pentru a crea matriţele de ghips pe care Stratton îşi testa numele.

Willoughby a inspectat corpul.

— Unele detalii drăguţe arată destul de bine… ia stai puţin.

Arătă spre mâinile automatului. În locul designului tradiţional de lopată sau al celui cu mănuşi, care aveau degetele doar sugerate prin adâncituri în suprafaţă, acestea erau complet formate, având fiecare un deget mare şi alte patru separate.

— Doar nu vrei să-mi spui că astea sunt funcţionale?

— Ba da.

Willoughby era scepticismul întruchipat.

— Arată-mi.

Stratton s-a adresat automatului.

— Strânge-ţi degetele.

Automatul a întins mâinile, şi-a strâns şi apoi şi-a întins degetele de la fiecare mână, apoi a revenit cu braţele pe lângă corp.

— Te felicit, domnule Stratton, a spus sculptorul.

S-a aplecat să studieze degetele automatului mai îndeaproape.

— Degetele trebuie să se poată îndoi de la fiecare încheietură pentru ca numele să funcţioneze?

— Aşa este. Puteţi să proiectaţi o matriţă pe bucăţi pentru o astfel de formă?

Willoughby a plescăit de câteva ori.

— Ar fi o treabă al naibii de grea, a spus el. Cred că ar trebui să folosim o matriţă pentru fiecare turnare. Chiar dacă ar fi pe bucăţi, tot ar fi prea scumpă pentru a o face din ceramică.

— Eu cred că ar face banii. Daţi-mi voie să vă demonstrez.

Stratton s-a adresat automatului.

— Toarnă un corp. Foloseşte matriţa de colo.

Automatul şi-a târât picioarele până la perete şi a luat piesele matriţei indicate de Stratton, una pentru un mesager mic din porţelan. Câţiva ucenici s-au oprit din treabă pentru a-l urmări cum cară piesele în zona de lucru. Acolo le-a asamblat împreună şi le-a fixat bine cu sfoară. Uimirea se citea pe feţele lucrătorilor când urmăreau cum lucrează degetele automatului, care au prins capetele sforii, le-au trecut unul peste altul, apoi prin buclă şi au făcut nod. Apoi automatul a aşezat matriţa pe masă şi a plecat să aducă un urcior cu bucăţele de lut.

— E destul, a spus Willoughby.

Automatul s-a oprit şi şi-a reluat poziţia de aşteptare. Willoughby s-a apropiat să studieze matriţa.

— L-ai instruit chiar dumneata?

— Da. Speram să mi-l daţi pe Moore să-l instruiască în turnarea în metal.

— Posezi numele care să-l înveţe să facă şi alte lucruri?

— Nu încă. Dar am toate motivele să cred că există o întreagă clasă de nume similare, câte unul pentru fiecare abilitate care cere dexteritate manuală.

— Chiar aşa?

Willoughby a observat că ucenicii urmăreau scena.

— Dacă n-aveţi nimic de făcut, vă dau eu de lucru imediat.

Tinerii s-au întors imediat la treabă, iar Willoughby s-a răsucit către Stratton.

— Hai să mergem la dumneata în birou să discutăm mai departe.

— Foarte bine.

Stratton i-a comandat automatului să îi urmeze până la clădirea de la stradă. Au intrat în atelierul lui Stratton, situat în spatele biroului propriu-zis. Odată intraţi, Stratton l-a întrebat pe sculptor:

— Aveţi ceva de obiectat cu privire la automatul meu?

Willoughby privea o pereche de mâini din lut, puse pe o masă de lucru. Pe peretele din spate erau agăţate câteva desene schematice ale unor mâini în diferite poziţii.

— Ai făcut o treabă nemaipomenită imitând mâna omenească. Totuşi, mă îngrijorează faptul că prima abilitate în care ţi-ai iniţiat automatul este sculptura.

— Dacă vă gândiţi că urmăresc să înlocuiesc sculptorii, nu trebuie să vă îngrijoraţi. Nu acesta este scopul meu.

— Sunt uşurat să aud asta. Şi totuşi, de ce ai ales sculptura?

— Pentru că este primul pas, indirect, pe o cale anume. Ţelul meu este să fac aşa încât fabricarea automatelor să fie atât de ieftină, încât toate familiile să-şi poată permite unul.

Willoughby era cât se poate de uimit.

— Cum ar putea, spune-mi, rogu-te, să fie o maşinărie folositoare unei familii?

— Manevrând un război de ţesut mecanic, de exemplu.

— Despre ce tot vorbeşti dumneata?

— Aţi văzut vreodată copiii care muncesc în fabricile textile? Sunt exploataţi până la epuizare, plămânii lor sunt plini de praf de bumbac, sunt atât de bolnavi, încât cu greu ţi-ai putea închipui că vor ajunge la maturitate. Cumpărăm haine ieftine cu preţul sănătăţii lucrătorilor noştri. Ţesătorilor le era mai bine pe vremea când producţia de textile era apanajul micii industrii şi lucrau în gospodăria proprie.

— Dar războaiele de ţesut mecanice i-au scos pe ţesători din gospodării. Cum crezi că tot ele i-ar putea readuce acasă?

Stratton nu mai vorbise cu nimeni despre asta, iar acum era încântat să-şi expună ideile.

— Costul maşinilor automate a fost întotdeauna ridicat, de aceea avem filaturi în care sute de războaie sunt operate de un Goliat uriaş care funcţionează prin arderea de cărbune. Dar un automat ca al meu ar putea să producă maşinării cu un cost foarte scăzut. Dacă ar putea cumpăra ieftin o maşină automată de mici dimensiuni care să controleze alte câteva dispozitive, atunci un ţesător şi familia sa ar putea să producă haine acasă, ca mai înainte. Oamenii ar dispune de un venit decent fără a mai fi supuşi condiţiilor grele din fabrici.

— Uiţi de costul războiului de ţesut însuşi, a spus Willoughby cu blândeţe, ca şi cum i-ar fi ţinut isonul. Războaiele mecanizate sunt mult

mai scumpe decât vechile războaie manuale.

— Automatele mele ar putea de asemenea ajuta în producţia de componente pentru matriţele metalice, iar asta ar reduce preţul războaielor mecanizate şi al celorlalte maşini. Nu e o soluţie universală, ştiu, dar sunt totuşi convins că maşinăriile ieftine oferă şansa unei vieţi mai bune pentru meşteşugari.

— Dorinţa ta de reformă îţi face cinste. Dă-mi voie să-ţi sugerez, totuşi, că există soluţii mai simple pentru problemele sociale menţionate de dumneata: reducerea orelor de lucru sau îmbunătăţirea condiţiilor de muncă. Nu este nevoie să subminezi întregul nostru sistem de manufacturare.

— Eu cred că propunerile mele s-ar descrie mai bine ca o restaurare, şi nu o subminare.

Willoughby a devenit exasperat.

— Toată această discuţie privind întoarcerea la o economie familială este minunată, dar ce se va întâmpla cu sculptorii? Cu toate bunele dumitale intenţii, automatele ar lăsa sculptorii fără muncă. Aceşti oameni au trecut prin ani buni de ucenicie şi practică. Cum şi-ar mai putea ei întreţine familiile?

Stratton nu era pregătit pentru un ton atât de tăios.

— Supraestimaţi abilităţile mele de nomenclator, a spus el, încercând să clarifice lucrurile.

Sculptorul a rămas neînduplecat. Stratton a continuat.

— Capabilităţile de învăţare ale acestor automate sunt extrem de limitate. Pot manipula matriţe, dar nu le pot proiecta. Meşteşugul adevărat al sculpturii nu poate fi făcut decât de sculptori. Chiar înainte de întâlnirea noastră, dumneavoastră tocmai supravegheaţi câţiva ucenici la turnarea unui bronz masiv. Automatele nu ar putea niciodată să lucreze împreună aşa de coordonat. Ele pot executa numai treburi de rutină.

— Ce fel de sculptori am obţine dacă şi-ar petrece întreaga ucenicie urmărind automatele cum le fac treaba? Nu voi permite ca o profesie venerabilă să fie redusă la o reprezentaţie cu marionete.

— Dar nu s-ar întâmpla asta, a spus Stratton, devenind la rândul său exasperat. Dar judecaţi puţin propriile dumneavoastră afirmaţii: statutul pe care doriţi să îl menţineţi pentru profesia dumneavoastră este cel pe care meşteşugarii individuali l-au pierdut. Eu cred că automatele pot reda profesiilor noastre demnitatea, fără costuri extraordinare.

Willoughby părea să nu îl asculte.

— Numai ideea ca automatele să producă alte automate! Sugestia este nu numai insultătoare, ci prevestitoare a unei calamităţi. Cum era

balada aceea, cu măturile care cară găleţi de apă şi se fugăresc cuprinse de streche?

— Vă referiţi la „Der Zauberlehrling”[6]? Comparaţia este absurdă. Aceste automate sunt foarte departe de poziţia în care s-ar putea reproduce fără asistenţă umană. Dacă ar fi să se întâmple aşa ceva, tot aşa de bine s-ar putea ca la London Ballet să asistăm la o reprezentaţie cu urşi dansatori.

— Dacă te-ai strădui să construieşti un automat care să danseze balet, te-aş susţine cu dragă inimă. Dar nu poţi continua cu aceste automate îndemânatice.

— Îmi pare rău, domnule, dar nu sunt obligat să mă supun deciziilor dumneavoastră.

— Îţi va dificil să lucrezi fără ajutor din partea sculptorilor. Îl iau înapoi pe Moore şi le voi interzice celorlalţi ucenici să te asiste în acest proiect.

Stratton era luat prin surprindere.

— Reacţia dumneavoastră este complet deplasată, domnule.

— Eu cred că este foarte adecvată.

— În acest caz, voi lucra cu sculptori de la altă fabrică.

Stratton s-a încruntat.

— Voi vorbi cu şeful Frăţiei Sculptorilor şi îi voi recomanda să interzică tuturor membrilor să te ajute în turnarea automatelor.

Stratton simţea cum i se urcă sângele la cap.

— Nu mă las intimidat. Faceţi cum credeţi, dar nu mă puteţi împiedica să fac ceea ce vreau.

— Cred că discuţia noastră s-a încheiat, a spus Willoughby păşind către uşă. Bună ziua, domnule Stratton.

— Bună ziua, a răspuns Stratton cu înverşunare.

●

Era în ziua următoare. Stratton îşi făcea plimbarea de prânz prin districtul Lambeth, în care se afla şi Coade Manufactory. La câteva blocuri distanţă, s-a oprit la piaţă. Printre coşurile cu piei zbârcite de ţipar şi păturile întinse pe jos pline cu ceasuri ieftine, găsea uneori păpuşi automate, iar Stratton îţi păstrase pasiunea din copilărie pentru forme noi. Acum a observat o pereche de păpuşi care boxau, pictate să arate precum un explorator şi un sălbatic. Pe când le studia, auzea vânzătorii de leacuri încercând să atragă atenţia unui trecător căruia îi curgea nasul.

— Văd că amuleta dumneavoastră de sănătate n-a funcţionat, domnule, a spus un om ce căra o tăbliţă plină de sticle micuţe. Remediul bolii dumneavoastră stă în puterea tămăduitoare a

magnetismului, concentrată în Tabletele Polarizatoare ale Doctorului Sedgewick!

— Aiurea, a replicat o bătrână. Ce vă trebuie e tinctura de mătrăgună, e verificată.

Ţinea la vedere o fiolă cu un lichid limpede.

— Câinele nu se răcise încă atunci când se prepara extractul. Nimic nu e mai puternic!

Nemaigăsind alte păpuşi, Stratton a ieşit din piaţă, gândindu-se la cele spuse de Willoughby cu o zi în urmă. Fără ajutorul sindicatului sculptorilor, va trebui să apeleze la sculptori independenţi. Nu mai lucrase cu astfel de oameni şi va trebui să facă anumite investigaţii. Teoretic, ei turnau numai corpuri pentru folosinţa cu nume de domeniu public, dar în anumite cazuri această activitate era un paravan pentru acte de piraterie şi de încălcarea drepturilor asupra brevetelor. Orice asociere cu astfel de oameni i-ar fi distrus reputaţia.

— Domnule Stratton.

Stratton a ridicat ochii. În faţa lui stătea un omuleţ cu părul sârmos, îmbrăcat obişnuit.

— Da, vă cunosc, domnule?

— Nu domnule. Numele meu este Davies. Lucrez pentru Lordul Fieldhurst.

I-a înmânat lui Stratton un cartonaş purtând blazonul Fieldhurst.

Edward Maitland, al treilea conte de Fieldhurst, un cunoscut zoolog şi specialist în anatomie comparată, era preşedintele Societăţii Regale. Stratton îl ascultase vorbind în cadrul sesiunilor Societăţii, dar nu îl cunoştea personal.

— Cu ce vă pot ajuta?

— Lordul Fieldhurst ar dori să vă poată vorbi, cât de curând posibil, despre munca dumneavoastră recentă.

Stratton se întreba cum de auzise contele de munca sa.

— De ce nu aţi venit la biroul meu?

— Lordul Fieldhurst preferă discreţia în această problemă.

Stratton a ridicat sprâncenele a mirare, dar Davies nu a mai oferit alte explicaţii.

— Sunteţi liber în seara aceasta?

Era o invitaţie neobişnuită, dar nu mai puţin onorantă.

— Cu siguranţă. Vă rog să-l informaţi pe Lordul Fieldhurst că voi fi încântat să vin.

— O trăsură vă va lua din faţa locuinţei la ora opt diseară.

Davies şi-a atins marginea pălăriei şi a plecat.

La ora stabilită, Davies a sosit cu trăsura. Era un vehicul luxos, cu

interior de mahon lăcuit, alamă lustruită şi catifea. Era trasă de o maşinărie scumpă, un armăsar turnat în bronz care nu avea nevoie de şofer pentru destinaţiile cunoscute.

Davies a refuzat politicos să răspundă la vreo întrebare pe parcursul călătoriei. Era evident că nu este un simplu servitor, dar niciun secretar personal. Stratton nu-şi dădea seama ce fel de angajat putea fi. Trăsura i-a scos din Londra şi au ajuns apoi la Darrington Hall, una dintre reşedinţele deţinute de familia Fieldhurst.

Odată intraţi, Davies l-a condus pe Stratton prin vestibul până la un birou decorat cu eleganţă, l-a poftit înăuntru şi a închis uşa după el.

La biroul din încăpere şedea un om cu pieptul cât un butoi, purtând o haină de mătase şi cravată. Obrajii săi bucălaţi, brăzdaţi de riduri adânci, erau decoraţi falnic cu o pereche de favoriţi care se lărgeau până la bărbia rasă. Stratton l-a recunoscut imediat.

— Lord Fieldhurst, este o onoare pentru mine să vă cunosc.

— O plăcere să vă întâlnesc, domnule Stratton. În ultima vreme aţi făcut o muncă excelentă.

— Sunteţi amabil. Nu ştiam că munca mea a devenit cunoscută.

— Mă străduiesc să fiu la curent cu acest domeniu. Spune-mi, te rog, ce te-a determinat să dezvolţi un astfel de automat.

Stratton şi-a explicat ideile privind producerea de maşinării accesibile ca preţ pentru oamenii obişnuiţi. Fieldhurst asculta cu interes, intervenind din când în când aprobator.

— Este un ţel admirabil, a spus, aprobând din cap. Mă bucură să văd că eşti animat de motive filantropice, pentru că vreau să-ţi cer ajutorul într-un proiect de-al meu.

— Voi fi încântat să ajut pe cât pot.

— Mulţumesc, a spus Fieldhurst, devenind solemn. Este o problemă de mare importanţă. Înainte de a trece mai departe, trebuie să am cuvântul dumitale că vei păstra în deplină confidenţialitate cele ce-ţi voi dezvălui.

Stratton a susţinut hotărât privirea contelui.

— Pe cuvântul meu de gentleman, nu voi divulga nimic din cele ce-mi veţi spune.

— Mulţumesc, domnule Stratton. Te rog, urmează-mă acum.

Fieldhurst a deschis o uşă din spatele biroului şi au pătruns într-un mic hol. La capătul acestuia se afla laboratorul. Pe o masă de lucru lungă, deosebit de curată, se aflau câteva posturi de lucru, fiecare cu un microscop şi nişte cadre articulate din alamă, echipate cu trei rotiţe striate perpendiculare una pe alta, cu care se puteau face ajustări fine. Un om mai în vârstă privea atent în microscopul cel mai îndepărtat. A

ridicat ochii când ei au intrat.

— Domnule Stratton, cred că îl ştii pe doctorul Ashbourne.

Stratton, surprins, a rămas fără cuvinte. Nicholas Ashbourne fusese lector la Trinity pe vremea adolescenţei sale, dar plecase cu mulţi ani în urmă pentru a face nişte studii calificate de unii drept neortodoxe. Stratton şi-l amintea ca fiind unul dintre cei mai entuziaşti instructori. Vârsta îi îngustase cumva faţa, făcând fruntea să îi pară şi mai înaltă, dar ochii îi erau la fel de strălucitori şi de alerţi cum îi ţinea el minte. S-a îndreptat spre ei ajutându-se de un baston din fildeş sculptat.

— Stratton, mă bucur să te revăd.

— Şi eu mă bucur să vă revăd, domnule. Nu mă aşteptam să vă întâlnesc aici.

— Aceasta va fi o seară a surprizelor, tinere. Pregăteşte-te. Putem începe? a întrebat el întorcându-se spre Fieldhurst.

L-au urmat pe acesta către capătul îndepărtat al laboratorului, unde a deschis o altă uşă. Apoi au coborât nişte scări.

— Foarte puţini oameni, fie membri ai Societăţii, fie membri ai Parlamentului, sunt implicaţi în această problemă. Cu cinci ani în urmă, am fost contactat de Academia de Ştiinţe din Paris. Doreau ca oamenii de ştiinţă englezi să confirme anumite descoperiri experimentale pe care le făcuseră.

— Într-adevăr?

— Îţi poţi închipui că nu le-a fost uşor să ne implice. Dar au simţit că problema depăşea rivalităţile naţionale şi am acceptat imediat ce am înţeles situaţia.

Toţi trei au coborât într-o pivniţă. Lumina dată de lămpile cu gaz fixate pe pereţi dezvăluia mărimea considerabilă a încăperii. Interiorul era punctat de un şir de stâlpi din piatră care se uneau în bolţi în cruce. De-a lungul camerei erau rânduri după rânduri de mese din lemn, iar pe fiecare se afla un rezervor de mărimea unei căzi de baie, făcut din zinc şi echipat pe toate cele patru laturi cu ferestre din sticlă prin care se vedea conţinutul, un fluid limpede, de culoare galben-pal.

Stratton a privit în rezervorul cel mai apropiat. În mijloc plutea ceva, ca şi cum lichidul se solidificase ca un jeleu. Amănuntele erau greu de distins din cauza umbrelor, aşa că s-a mutat pe altă parte, astfel încât să vadă obiectul luminat din spate de o lampă de gaz. Atunci cheagul s-a revelat în figura fantomatică a unui om, limpede precum aspicul, curbat în poziţie fetală.

— Incredibil, a murmurat Stratton.

— Îi poţi zice megafetus, a explicat Fieldhurst.

— A fost crescut dintr-un spermatozoid? Trebuie că v-a luat zeci de

ani.

— Nu ne-a luat atât de mult, şi asta e minunea. Acum şapte ani, doi naturalişti francezi, Dubuisson şi Gille, au dezvoltat o metodă de a induce creşterea hipertrofică în lichidul seminal. Infuzia rapidă de nutrienţi a permis acestui fetus să ajungă la asemenea dimensiuni în doar două săptămâni.

Stratton şi-a mişcat capul de la stânga la dreapta şi reflecţia schimbătoare a luminii lămpii de gaz i-a permis să discearnă formele organelor interne ale megafetusului.

— Această creatură este… vie?

— Doar într-un mod insensibil, precum spermatozoizii. Sarcina nu poate fi înlocuită de niciun proces artificial. Principiul vital din ovul însufleţeşte fetusul, iar influenţa maternă îl transformă într-o persoană. Noi nu am făcut decât o maturare în mărime, a spus Fieldhurst, arătând spre megafetus. Influenţa maternă furnizează totodată pigmentarea şi toate caracteristicile fizice distinctive. Megafetuşii noştri nu au nicio trăsătură în afară de sex. Toţi masculii poartă aceeaşi înfăţişare genetică precum cel de faţă, iar toate femelele sunt identice între ele. În cadrul fiecărui sex, este imposibil să distingi un individ de altul prin examinare fizică, indiferent cât de diferiţi au fost taţii originali. Nu putem identifica fetuşii pe care îi avem aici decât prin păstrarea unor înregistrări riguroase.

Stratton a întrebat.

— Care a fost atunci scopul experimentului, dacă nu dezvoltarea unui uter artificial?

— Să testăm noţiunea de stabilitate a speciei.

Realizând că Stratton nu este zoolog, contele a explicat.

— Dacă aceia care şlefuiesc lentile ar putea construi microscoape de putere măritoare infinită, biologii ar putea examina viitoarele generaţii care aşteaptă în spermatozoizii oricărei specii şi ar putea stabili dacă aspectul lor rămâne stabil sau dacă se modifică pentru a da naştere unei noi specii. În acest din urmă caz, ei ar putea de asemenea stabili dacă tranziţia se va întâmpla brusc sau gradual. Oricum, aberaţiile cromatice impun o limită superioară puterii de mărire a oricărui instrument optic. Domnii Dubuisson şi Gille au venit cu ideea de a mări, în schimb, în mod artificial, dimensiunile fetuşilor. Odată ce un fetus atinge mărimea unui adult, am putea extrage din el un spermatozoid pe care să îl creştem până la următoarea generaţie, în acelaşi mod.

Fieldhurst s-a apropiat de următoarea masă şi a arătat spre rezervor.

— Repetarea procesului ne permite să examinăm generaţiile

nenăscute ale oricărei specii.

Stratton a privit de jur împrejur. Rândurile de rezervoare îi apăreau în altă lumină acum.

— Deci ei au comprimat intervalele dintre *naşteri* pentru a obţine o privire preliminară asupra viitorului nostru genealogic.

— Exact.

— Incredibil! Şi care au fost rezultatele?

— Au testat mai multe specii de animale, dar nu au observat nicio modificare în forma lor. Dar au obţinut rezultate neaşteptate când au studiat lichidul seminal al oamenilor. După nu mai mult de cinci generaţii, fetuşii masculi nu mai deţineau spermatozoizi, iar femelele nu mai aveau ovule. Linia s-a terminat cu o generaţie sterilă.

— Îmi imaginez că acest rezultat nu a constituit totuşi o surpriză, a spus Stratton privind la forma gelatinoasă. Orice repetiţie atenuează o anume esenţă a organismului. Este logic ca la un anumit punct progeniturile să devină atât de debile, încât tot procesul să eşueze.

— Asta au presupus şi Dubuisson şi Gille la început, a încuviinţat Fieldhurst, aşa că şi-au îmbunătăţit tehnica. Dar nu au găsit diferenţe între megafetuşii din generaţii diferite în ce priveşte mărimea sau vitalitatea. Şi nici vreo reducere a numărului de spermatozoizi sau ovule. Penultima generaţie era la fel de fertilă precum cea dintâi. Tranziţia la sterilitate a fost foarte abruptă.

Şi au mai descoperit o anomalie. În vreme ce anumiţi spermatozoizi produc numai patru generaţii sau mai puţine, variaţiile au loc numai între probe, niciodată în cadrul aceleiaşi probe. Au evaluat probe de la donatori tată şi fiu, iar spermatozoizii tatălui au produs exact cu o generaţie mai mult decât cei ai fiului. Şi, din câte am înţeles, unii dintre donatori erau oameni foarte în vârstă. Probele lor conţineau foarte puţini spermatozoizi, dar totuşi cu o generaţie mai mult decât cele ale fiilor lor la începutul vieţii. Puterea progenitoare a spermei nu mai avea legătură cu sănătatea sau cu vigoarea donatorului, ci cu generaţia căreia îi aparţinea acest donator.

Fieldhurst a făcut o pauză şi l-a privit pe Stratton cu gravitate.

— În acest punct Academia m-a contactat să vadă dacă Societatea Regală poate duplica descoperirile lor. Împreună am obţinut acelaşi rezultat, folosind probe recoltate de la cei mai diferiţi oameni, de la laponi la hotentoţi. Suntem de acord în privinţa implicaţiilor acestor descoperiri: specia umană are potenţial de existenţă numai pentru un număr fix de generaţii, iar noi ne aflăm cu cinci generaţii înainte de cea finală.

Stratton s-a întors către Ashbourne, cumva aşteptându-se ca acesta

să admită că este o păcăleală, dar nomenclatorul mai vârstnic arăta foarte solemn. Stratton a privit din nou megafetusul şi s-a încruntat, gândindu-se la cele auzite.

— Dacă interpretarea dumneavoastră este corectă, atunci şi alte specii trebuie să fie supuse aceleiaşi limitări. Totuşi, din câte ştiu eu, nu a fost niciodată observată extincţia vreunei specii.

Fieldhurst a încuviinţat.

— Este adevărat. Totuşi posedăm dovezi asupra fosilelor, ceea ce sugerează că speciile rămân neschimbate pentru o vreme, iar apoi sunt înlocuite rapid cu alte forme de viaţă. Catastrofiştii au considerat că transformările violente au fost cauza extincţiei unor specii, dar noi, bazându-ne pe descoperirile noastre privind preformarea, considerăm că de fapt extincţia este rezultatul faptului că specia a ajuns la sfârşitul ciclului său de viaţă. Dacă mi se permite exprimarea, moartea este naturală, mai degrabă decât rezultatul unui accident.

A indicat spre uşa pe care intraseră.

— Ne întoarcem sus?

Urmându-i pe cei doi bărbaţi, Stratton a întrebat:

— Dar cum rămâne cu originea speciilor noi? Dacă nu se nasc din specii existente, înseamnă că apar spontan?

— Acest lucru este deocamdată incert. În mod normal, numai animalele cele mai simple pot apărea prin generare spontană, viermii şi alte creaturi vermiforme, şi asta, de obicei, sub influenţa căldurii. Evenimentele postulate de Catastrofişti, inundaţii, erupţii vulcanice, impacturi ale cometelor, implică întotdeauna energii uriaşe. Probabil că aceste energii afectează materia atât de profund, încât cauzează generarea spontană a unei întregi rase de organisme, păstrate în trupurile câtorva progenituri. Dacă este aşa, atunci cataclismele nu sunt responsabile pentru extincţiile în masă, ci, în furia lor, mai degrabă generează noi specii.

Ajunşi în laborator, cei doi bărbaţi mai în vârstă s-au aşezat pe scaune. Prea agitat pentru a şedea, Stratton a rămas în picioare.

— Dacă speciile animale au fost create de acelaşi cataclism ca şi specia umană înseamnă că şi ele ar trebui să se apropie de sfârşitul vieţii. Aţi găsit vreo altă specie care să aibă o ultimă generaţie?

— Nu încă, a spus Fieldhurst, dând din cap. Credem că celelalte specii au date diferite de extincţie, corelate cu complexitatea animalului. Oamenii sunt, presupunem, cel mai complex organism, şi probabil că organismele complexe pot găzdui un număr mai mic de generaţii într-un spermatozoid.

— Dar, urmând acelaşi raţionament, probabil complexitatea

organismului uman îl face nepotrivit pentru procesul de creştere artificială accelerată. Poate că aţi descoperit limitele procesului, şi nu ale speciei.

— O observaţie foarte isteaţă, domnule Stratton. Experimentele continuă cu specii care sunt mai asemănătoare oamenilor, cum ar fi cimpanzeii sau urangutanii. Dar un răspuns fără echivoc la această problemă ar putea dura mulţi ani, iar dacă interpretarea noastră actuală este corectă, nu ne permitem să pierdem atât timp aşteptând confirmarea. Trebuie să acţionăm imediat.

— Dar cinci generaţii înseamnă un secol…

S-a oprit, jenat că ignorase un fapt simplu: nu toate persoanele devin părinţi la aceeaşi vârstă.

Fieldhurst şi-a dat seama la ce se gândea.

— Înţelegi de ce nu toate probele de spermă de la donatori de aceeaşi vârstă produc acelaşi număr de generaţii: unele descendenţe se apropie de sfârşit mai repede decât altele. Într-o familie în care bărbaţii au conceput întotdeauna copiii mai târziu în viaţă, cinci generaţii pot însemna aproape două secole de fertilitate, dar fără îndoială că sunt descendenţe care au ajuns deja la sfârşit.

Stratton s-a gândit la consecinţe.

— Pierderea fertilităţii va fi din ce în ce mai evidentă publicului larg, odată cu trecerea timpului. S-ar putea produce panică înainte chiar ca sfârşitul să fie atins.

— Aşa este, iar răzmeriţele ar putea duce la extincţia rasei umane chiar înainte de epuizarea generaţiilor. Iată de ce timpul este esenţial.

— Ce soluţie propuneţi?

— Îl voi lăsa pe doctorul Ashbourne să-ţi explice, a răspuns contele.

Ashbourne s-a ridicat şi a adoptat instantaneu atitudinea unui lector universitar.

— Îţi aminteşti de ce au fost abandonate încercările de a face automate din lemn?

Stratton a fost surprins de întrebare.

— Se credea că structura granulară a lemnului implică o formă care este în contradicţie cu ceea ce noi, oamenii, intenţionăm să sculptăm în acel lemn. În zilele noastre se fac eforturi pentru a utiliza cauciucul ca material de turnare, dar metoda nu a avut succes până acum.

— Aşa este. Dar dacă forma naturală a lemnului este singurul obstacol, atunci nu ar fi posibil să animăm leşul unui animal folosind un nume? În acest caz, forma corpului ar fi ideală.

— Asta este o idee macabră. Nu cred că un asemenea experiment ar putea avea succes. S-a încercat acest lucru vreodată?

— S-a încercat, dar fără succes. Deci aceste două metode de cercetare s-au dovedit infructuoase. Asta înseamnă că nu există posibilitatea de a anima materia organică utilizând numele? Pentru a afla răspunsul la această întrebare am părăsit colegiul Trinity.

— Şi ce aţi descoperit?

Ashbourne a respins întrebarea cu o fluturare a mâinii.

— Mai întâi să discutăm despre termodinamică. Eşti la curent cu ultimele descoperiri? Atunci ştii că disiparea căldurii are ca rezultat creşterea dezordinii la nivel termic. Dimpotrivă, când un automat condensează căldura din mediul înconjurător în timp ce lucrează, creşte ordinea. Acest fapt confirmă o convingere mai veche de-a mea cum că ordinea lexicală induce ordinea termodinamică. Ordinea lexicală a unei amulete consolidează ordinea pe care un corp o posedă deja, furnizând astfel protecţie împotriva vătămărilor. Ordinea lexicală a unui nume animat creşte ordinea din corp, furnizând astfel putere motrice pentru automat.

Următoarea întrebare era cum poate fi reflectată în materia organică o creştere în ordine. Întrucât numele nu animă ţesuturi moarte, este evident că materia organică nu răspunde la nivel termic. Dar este posibil să poată fi ordonată la un alt nivel. Gândeşte-te la asta: un viţel poate fi redus la o oală de supă gelatinoasă. Supa cuprinde aceeaşi materie ca şi viţelul, dar care dintre ele încorporează o cantitate mai mare de ordine?

— Viţelul, bineînţeles, a răspuns Stratton, derutat.

— Bineînţeles. Un organism, în virtutea structurii sale fizice, încorporează ordinea. Cu cât organismul este mai complex, cu atât este mai mare cantitatea de ordine. Ipoteza mea era că sporirea ordinii în materia organică ar putea fi demonstrată de alocarea unei forme. Dar mare parte din materia vie şi-a asumat deja o formă. Întrebarea este ce are viaţă, dar nu are formă?

Nomenclatorul mai vârstnic nu a aşteptat reacţia lui Stratton.

— Răspunsul este: un ovul nefecundat. Ovulul conţine principiul vital care însufleţeşte creatura căreia îi va da naştere, dar nu are o formă proprie. De regulă, el încorporează forma fetusului conţinută în spermatozoidul care îl fecundează. Următorul pas era limpede.

Aici Ashbourne s-a oprit, privindu-l expectativ pe Stratton.

Stratton era pierdut. Ashbourne a afişat o expresie dezamăgită şi apoi a continuat.

— Pasul următor a fost să induc în mod artificial dezvoltarea unui embrion dintr-un ovul prin aplicarea unui nume.

— Dar ovulul nu era fertilizat, a obiectat Stratton, nu exista nicio

structură care să poată fi amplificată.

— Exact.

— Vreţi să spuneţi că structura s-ar putea crea în afara unui mediu omogen? Imposibil.

— Cu toate acestea, m-am străduit mai mulţi ani să confirm această ipoteză. Primele mele experimente au constat în aplicarea unui nume ouălor de broască nefecundate.

— Dar cum aţi introdus numele într-un ou de broască?

— Numele nu a fost de fapt introdus, ci imprimat cu ajutorul unui ac fabricat special.

Ashbourne a deschis un dulăpior aflat pe masa de lucru, între două microscoape. Înăuntru se aflau mici instrumente aranjate în perechi pe un stelaj din lemn. Fiecare conţinea un ac din sticlă, unele erau groase ca andrelele, altele mai subţiri decât acele hipodermice. A extras unul dintre cele mai mari şi i l-a înmânat lui Stratton, să-l examineze. Acul din sticlă nu era limpede, ci părea să conţină o substanţă plină de pete.

Ashbourne a explicat.

— Deşi pare să fie un instrument medical, este de fapt un vehicul pentru nume, precum cea mai simplă bucată de pergament. Din păcate, această metodă necesită un efort mult mai mare decât scrierea cu peniţa pe hârtie. Pentru a crea un astfel de ac, trebuie mai întâi să aranjezi grăunţe fine din sticlă neagră într-un pat de grăunţe de sticlă albă, în aşa fel încât numele să fie lizibil când este citit în oglindă. Boabele sunt topite într-o baghetă solidă, care este mai apoi înglobată într-un fir torsadat şi mai subţire. Un sticlar priceput poate reproduce toate detaliile numelui, oricât de subţire ar deveni firul. În cele din urmă se poate obţine un ac ce conţine numele în secţiunea transversală.

— Dar cum generaţi numele folosite?

— Despre asta putem discuta pe larg mai târziu. Pentru scopul discuţiei curente, singura informaţie relevantă este că am încorporat epitetul sexual. Eşti familiarizat cu acest termen?

— Am auzit de el.

Era unul dintre puţinele epitete dimorfice, care aveau variante atât masculine, cât şi feminine.

— Evident, aveam nevoie de două versiuni ale numelui, pentru a induce generaţii atât masculine, cât şi feminine, a spus Ashbourne, indicând acele aşezate în perechi în rastel.

Stratton a observat că acele puteau fi prinse cu clame în cadrul de alamă, care se putea aşeza sub microscop. Rotiţele striate erau probabil folosite pentru a aduce acul în contact cu ovulele. Stratton a returnat instrumentul.

— Aţi spus că numele nu a fost încorporat, ci imprimat. Vreţi să spuneţi că tot ce a trebuit făcut a fost să atingeţi cu acul oul de broască? Îndepărtarea numelui nu a pus capăt influenţei sale?

— Exact. Numele a activat în ou un proces ireversibil. Contactul prelungit cu numele nu a demonstrat niciun efect diferit.

— Şi din ou a eclozat un mormoloc?

— Nu în urma folosirii numelor iniţiale. Singurul rezultat obţinut la început a fost o involuţie asimetrică apărută la suprafaţa oului. Dar prin încorporarea de epitete diferite am putut determina oul să adopte diverse forme, dintre care unele deţineau toate aparenţele unei broaşte în stadiu embrionar. În cele din urmă am găsit un nume care a făcut ca oul nu numai să ia forma unui mormoloc, ci chiar să se maturizeze şi să eclozeze. Mormolocul respectiv a devenit o broască ce nu putea fi deosebită de oricare alt membru al speciei.

— Adică aţi găsit un aptonim pentru acea specie de broască, a spus Stratton.

Ashbourne a zâmbit.

— Deoarece această metodă de reproducere nu presupune o uniune sexuală, am denumit-o *partenogeneză.*

Stratton l-a privit cu atenţie pe Ashbourne, apoi pe Fieldhurst.

— Îmi este clară soluţia propusă de dumneavoastră. Concluzia logică a acestei cercetări va fi descoperirea unui aptonim pentru specia umană. Doriţi ca omenirea să se perpetueze prin nomenclatură.

— Găseşti tulburătoare această perspectivă, a spus Fieldhurst. Era de aşteptat. Eu şi doctorul Ashbourne am simţit la fel la început, ca şi toţi ceilalţi implicaţi. Nimeni nu este încântat de perspectiva ca oamenii să fie concepuţi în mod artificial. Dar cine poate oferi o alternativă?

Stratton a rămas tăcut, iar Fieldhurst a continuat.

— Toţi cei care cunosc munca doctorului Ashbourne şi a lui Dubuisson şi Gille sunt de acord în această privinţă: nu există altă soluţie.

Stratton şi-a amintit să afişeze o atitudine detaşată, de om de ştiinţă.

— Şi cum intenţionaţi să utilizaţi acest nume?

I-a răspuns Ashbourne.

— Atunci când un soţ nu-şi va putea lăsa soţia însărcinată, ei vor căuta ajutorul unui medic. Acesta va colecta menstra femeii, va separa un ovul, va impregna numele pe el şi i-l va reintroduce în pântece.

— Dar un copil conceput prin această metodă nu va avea un tată biologic.

— Adevărat, dar în acest caz importanţa tatălui biologic este minimă. Mama va crede că soţul ei este tatăl copilului, aşa că imaginaţia o va

face să creadă că pruncul poartă înfăţişarea şi caracteristicile ei şi ale soţului său. Acest lucru nu se va schimba. Şi nu mai trebuie să menţionez că impregnarea numelor nu va fi folosită pentru femeile necăsătorite.

— Sunteţi siguri că vor rezulta copii normali? a întrebat Stratton. Cred că ştiţi la ce mă refer.

Cunoşteau cu toţii experimentul dezastruos din secolul trecut în care se încercase obţinerea de copii perfecţionaţi prin hipnotizarea mamelor în timpul sarcinii.

Ashbourne a încuviinţat.

— Suntem norocoşi, pentru că ovulul este foarte restrictiv în privinţa a ceea ce acceptă şi ce nu. Setul de aptonime pentru fiecare specie este foarte restrâns. Dacă ordinea lexicală a numelui impregnat nu se potriveşte întocmai ordinii structurale a acelei specii, fetusul rezultat nu se dezvoltă. Acest lucru nu înlătură necesitatea ca mama să păstreze o stare mentală liniştită în timpul sarcinii, impregnarea numelui nu poate asigura protecţie împotriva agitaţiei materne. Dar selectivitatea ovulului ne asigură că orice fetus indus va fi bine format în toate aspectele, mai puţin unul, cel prevăzut.

— Care este acela? a întrebat Stratton alarmat.

— Nu ghiceşti? Singura inaptitudine a broaştelor create prin impregnarea numelui rezida în masculi: spermatozoizii lor nu conţineau fetuşi preformaţi. Prin comparaţie, broaştele femele create erau fertile, ouăle lor puteau fi fertilizate fie în maniera convenţională, fie prin repetarea impregnării numelui.

Stratton a răsuflat uşurat.

— Deci versiunea masculină a numelui era imperfectă. Asta înseamnă că trebuie să mai fie şi alte diferenţe între versiunea masculină şi cea feminină, în afară de epitetul sexual.

— Asta numai dacă se consideră că varianta masculină este imperfectă, iar eu nu cred asta, a spus Ashbourne. Gândeşte-te: deşi un mascul fertil şi o femelă fertilă par echivalenţi, ei diferă radical în ce priveşte complexitatea. O femelă cu ovule viabile rămâne un singur organism, pe când un mascul cu spermatozoizi viabili reprezintă în fapt mai multe organisme: un tată şi toţi copiii săi potenţiali. În această lumină, cele două variante ale numelui sunt foarte bine corelate în acţiune, fiecare induce un singur organism, dar un organism singur poate fi fertil numai în sexul feminin.

— Înţeleg ce vreţi să spuneţi, a replicat Stratton, gândindu-se că va trebui să mai exerseze în a concepe nomenclatura în domeniul fiinţelor vii. Aţi dezvoltat aptonime şi pentru alte specii?

— Puţin peste o duzină, de tipuri diferite, am progresat foarte rapid. Dar imediat ce am început să lucrăm la numele pentru specia umană, totul a devenit mult mai dificil decât munca la celelalte nume.

— Câţi nomenclatori sunt angajaţi în această cercetare?

— Doar câţiva, a replicat Fieldhurst. Am abordat câţiva membri ai Societăţii Regale şi câţiva dintre cei mai buni *designateuri* ai Academiei Franceze. Mă vei înţelege dacă nu menţionez vreun nume în acest moment, dar te asigur că ne ajută unii dintre cei mai distinşi nomenclatori din Anglia.

— Mă iertaţi că vă întreb, dar de ce m-aţi abordat pe mine? Eu nu intru în această categorie.

— Nu ai o carieră lungă în spate, a spus Ashbourne, dar numele pe care le-ai dezvoltat sunt absolut unice. Automatele au fost întotdeauna specializate în formă şi funcţiuni, ca animalele: unele sunt bune la căţărat, altele la săpat, dar niciunele la ambele activităţi. Dar automatele dumitale pot controla mâini omeneşti, care sunt instrumente unice în versatilitatea lor. Ce altă unealtă poate manipula totul, de la o cheie fixă la un pian? Dexteritatea mâinilor este manifestarea fizică a agerimii minţii, iar aceste trăsături sunt esenţiale în găsirea numelui căutat de noi.

— Am observat cu discreţie cercetările nomenclaturale actuale pentru nume care să demonstreze o dexteritate deosebită, a spus Fieldhurst. Când am aflat de rezultatele dumitale, te-am căutat imediat.

— De fapt, a continuat Ashbourne, motivul pentru care numele dezvoltate de dumneata îi îngrijorează pe sculptori este şi motivul pentru care noi suntem interesaţi de aceste nume: ele permit obţinerea de automate mai apropiate de fiinţa umană decât au existat până acum. Aşa că te întrebăm: vrei să ni te alături?

Stratton a cugetat o clipă. Aceasta era probabil cea mai importantă sarcină la care putea spera un nomenclator, iar în condiţii normale ar fi acceptat oportunitatea fără a sta pe gânduri. Dar înainte de a se înhăma la această întreprindere în deplină cunoştinţă de cauză, mai trebuia să clarifice ceva.

— Invitaţia dumneavoastră mă onorează, dar ce se va întâmpla cu munca mea la automate? Eu cred în continuare că maşinăriile ieftine pot îmbunătăţi viaţa clasei muncitoare.

— Este un ţel remarcabil, a spus Fieldhurst, şi nu ţi-aş putea cere să renunţi la el. Într-adevăr, primul lucru care ne interesează este să găseşti epitetul perfect pentru dexteritate. Dar eforturile dumitale pentru reformă socială nu vor avea obiect dacă nu asigurăm mai întâi supravieţuirea speciei.

— De bună seamă, dar nu vreau să neglijez potenţialul pentru reformă oferit de numele pentru dexteritate. S-ar putea să nu mai fie vreo oportunitate de a reda muncitorilor simpli demnitatea. Ce fel de victorie am obţine noi dacă această continuare a vieţii ar însemna ignorarea acestei oportunităţi?

— Foarte bine spus, a încuviinţat contele. Dă-mi voie să-ţi fac o propunere. Pentru a-ţi folosi timpul la maximum, Societatea Regală îţi va oferi tot ajutorul de care ai nevoie în dezvoltarea numelor pentru dexteritate, fonduri şi tot ce mai trebuie. Sunt convins că îţi vei împărţi înţelept timpul între cele două proiecte. Munca dumitale la nomenclatura biologică trebuie să rămână confidenţială, bineînţeles. Eşti mulţumit de acest aranjament?

— Foarte mulţumit. Foarte bine, deci, domnilor, accept.

Şi-au strâns mâinile.

●

Trecuseră câteva săptămâni de la ultima conversaţie a lui Stratton cu Willoughby, timp în care nu au schimbat decât saluturi reci, în treacăt. De fapt, Stratton a interacţionat foarte puţin cu sculptorii sindicatului şi şi-a petrecut timpul lucrând în biroul său la permutări de litere prin care încerca să rafineze epitetele pentru dexteritate.

A intrat în fabrică prin galeria frontală, unde de obicei se aflau clienţi care răsfoiau cataloage. În ziua aceea locul era plin de automate domestice, modelul pe cărbune. Stratton a observat că funcţionarul era ocupat cu etichetarea automatelor.

— Bună dimineaţa, Pierce, a spus Stratton. Ce caută astea aici?

— A apărut un nume îmbunătăţit pentru *Regent,* a răspuns funcţionarul. Toată lumea se grăbeşte să capete ultimele noutăţi.

— Vei fi ocupat după-amiaza asta.

Cheile pentru deblocarea sloturilor de nume ale automatelor erau stocate într-un seif, pentru deschiderea căruia era necesară prezenţa a doi directori de la Coade. Directorii preferau să ţină seiful deschis doar pentru o perioadă scurtă în fiecare după-amiază.

— Sunt sigur că voi termina în timp util.

— Cred că n-ai suporta să spui unei menajere drăguţe că maşinăria ei pe cărbuni nu este gata în după-amiaza asta.

— Şi m-aţi condamna, domnule? a zâmbit funcţionarul.

— Nu, n-aş putea, a chicotit Stratton.

S-a îndreptat spre partea de birouri din spatele galeriei şi s-a trezit faţă în faţă cu Willoughby.

— Poate că ar fi trebuit să deschizi tu seiful, ca să nu se supere menajerele pe noi. Mi se pare că te străduieşti să ne distrugi instituţiile.

— Bună dimineaţa, domnule Willoughby, a replicat Stratton înţepat.

A încercat să treacă mai departe, dar celălalt i se pusese în drum.

— Am fost informat că fabrica Coade va permite accesul unor sculptori, nemembri de sindicat, care să lucreze pentru tine.

— Da, aşa este, dar vă pot asigura că este vorba de nişte sculptori independenţi cu reputaţie foarte bună.

— De parcă ar exista aşa ceva, a pufnit Willoughby. Te informez că i-am recomandat sindicatului nostru să pornească o grevă împotriva fabricii Coade, în semn de protest.

— Cred că glumiţi.

Trecuseră zeci de ani de la ultima grevă lansată de sculptori şi se sfârşise cu o răzmeriţă.

— Nu glumesc deloc. Dacă propunerea ar fi supusă la vot, sunt sigur că ar trece. Toţi sculptorii cu care am discutat despre munca dumitale sunt de acord cu mine că ea reprezintă o ameninţare pentru noi. Oricum, conducerea sindicatului nu va supune la vot propunerea mea.

— Aha, deci nu sunt de acord cu dumneavoastră.

Willoughby s-a încruntat.

— Se pare că Societatea Regală a intervenit în favoarea dumitale şi a convins Frăţia să se abţină deocamdată de la astfel de acţiuni. Ţi-ai găsit nişte suporteri foarte puternici, domnule Stratton.

— Societatea Regală consideră că cercetările mele merită efortul, a replicat Stratton jenat.

— Probabil, dar să nu consideri că problema este încheiată.

— Animozitatea dumneavoastră este neîntemeiată, credeţi-mă, a insistat Stratton. Când veţi vedea cum se pot folosi sculptorii de automatele mele veţi înţelege că ele nu reprezintă o ameninţare pentru profesiunea dumneavoastră.

Willoughby a mormăit un răspuns şi s-a îndepărtat.

•

La următoarea întâlnire cu Lordul Fieldhurst, Stratton l-a întrebat despre intervenţia Societăţii Regale. Se aflau în biroul lui Fieldhurst, care îşi pregătea un whisky.

— Ah, da, a spus el. Frăţia Sculptorilor în totalitatea ei este formidabilă, numai că este compusă din oameni care trebuie luaţi individual şi convinşi.

— În ce fel convinşi?

— Societatea Regală are la cunoştinţă că unii membri ai conducerii sindicatului au luat parte la un caz, încă nerezolvat, de piraterie de nume pe Continent. Pentru a evita un scandal, au agreat să amâne orice decizie în privinţa grevei până ce dumneata vei prezenta public

noul sistem de manufacturare.

— Vă sunt recunoscător pentru ajutor, Lord Fieldhurst, a spus Stratton, uimit de cele auzite. Trebuie să recunosc, nu ştiam că Societatea Regală recurge la astfel de tactici.

— Da, bineînţeles, astfel de lucruri nu sunt potrivite pentru a fi supuse atenţiei adunării generale, a zâmbit Lordul Fieldhurst cu înţeles. Dezvoltarea Ştiinţei nu este întotdeauna o afacere limpede, domnule Stratton, iar Societatea Regală trebuie să folosească atât mijloace oficiale, cât şi neoficiale.

— Încep să apreciez asta.

— În mod similar, deşi Frăţia Sculptorilor nu va iniţia o grevă oficială, ar putea recurge la tactici indirecte, cum ar fi distribuţia de pamflete anonime care să inducă oprobriul public faţă de automatele dumitale.

Fieldhurst a sorbit din whisky.

— Hmm, cred că ar trebui să pun pe cineva să-l supravegheze pe Meşterul Willoughby.

●

Lui Stratton i s-a oferit posibilitatea de a locui în aripa de vest, rezervată oaspeţilor la Darrington Hall, alături de ceilalţi nomenclatori care lucrau sub îndrumarea Lordului Fieldhurst. Aceştia se numărau într-adevăr printre membrii marcanţi ai profesiunii. Se aflau acolo Holcombe, Milburn, Parker, iar Stratton se simţea onorat să lucreze cu ei, deşi contribuţia sa era destul de mică, pentru că încă studia tehnicile lui Ashbourne pentru nomenclatura biologică.

Numele din domeniul organic foloseau multe dintre epitetele utilizate de numele pentru automate, dar Ashbourne dezvoltase un sistem complet diferit de integrare şi factorizare, care presupunea multe metode noi de permutare. Stratton se simţea de parcă s-ar fi întors la facultate să înveţe nomenclatura de la început. Numai că era evident că aceste tehnici permiteau dezvoltarea rapidă de nume pentru specii. Se putea trece de la o specie la alta exploatând similarităţile sugerate de taxonomia fundamentată de Linnaeus.

Stratton a învăţat de asemenea mai multe despre epitetul sexual, folosit în mod tradiţional pentru a conferi unui automat calităţi masculine sau feminine. El cunoştea un singur astfel de epitet şi a fost surprins să afle că acesta era cel mai simplu dintre multe versiuni disponibile. Subiectul nu fusese discutat de societăţile de nomenclatură, dar acest epitet era unul dintre cele mai studiate din istorie, de fapt se părea că cea mai veche utilizare a sa avusese loc în vremurile biblice, atunci când fraţii lui Iosif au creat o femeie *golem* pe care să o poată împărţi în scopuri sexuale fără a viola prohibiţia

împotriva unui astfel de comportament faţă de o femeie. Dezvoltarea epitetului a continuat în secret secole de-a rândul, în special la Constantinopol, iar în clipa de faţă bordelurile specializate din Londra puneau la dispoziţia clienţilor versiuni diverse de curtezane. Faptul că erau sculptate în steatit, şlefuite cu grijă, încălzite la temperatura corpului uman şi parfumate cu uleiuri rare le făcea atât de scumpe, încât numai incubii şi sucubii aveau preţuri mai mari.

Cercetările lor căpătau consistenţă şi dintr-un asemenea mediu ruşinos. Numele care animau curtezanele încorporau epitete puternice pentru sexualitatea umană, în formă atât masculină, cât şi feminină. Prin factorizarea carnalităţii comune ambelor versiuni, nomenclatorii izolaseră epitete pentru masculinitatea şi feminitatea generic umane, dintre care unele erau de departe mult mai rafinate decât cele folosite pentru generarea animalelor. Asemenea epitete erau nucleele în jurul cărora ei au format, prin acumulare, numele dorite.

Treptat, Stratton a absorbit suficientă informaţie încât să participe la testarea presupuselor nume umane. Lucra în colaborare cu alţi nomenclatori din grup şi împărţeau între ei arborele vast al posibilităţilor nominale, stabilind să studieze anumite ramuri, tăindu-le pe cele care se dovedeau infructuoase, cultivându-le pe cele care păreau cele mai productive.

Nomenclatorii plăteau femei, de obicei tinere menajere cu o bună stare de sănătate, să doneze menstrele ca surse de ovule umane, pe care apoi le impregnau cu numele experimentale şi le studiau la microscop, căutând forme care să aducă a fetus uman. Stratton a întrebat asupra posibilităţii de a recolta ovule de la megafetuşii feminini, dar Ashbourne i-a amintit că ovulele erau viabile doar dacă proveneau de la o femeie în viaţă. Aceasta era o maximă în biologie: femeile sunt sursa de principiu vital care oferă viaţă progeniturilor, în timp ce bărbaţii furnizează forma de bază. Din cauza acestei separări, niciunul dintre sexe nu se poate reproduce singur.

Bineînţeles, această restricţie fusese ridicată de descoperirea făcută de Ashbourne: participarea bărbatului nu mai era necesară pentru că forma putea fi indusă în mod lexical. Odată cu găsirea unui nume care putea genera fetuşi umani, femeile se puteau reproduce practic singure. Stratton a înţeles că o astfel de descoperire ar fi primită cu bucurie de femeile care afişau inversiune sexuală, simţind atracţie faţă de persoanele de acelaşi sex, şi nu faţă de cele de sex diferit. Dacă numele ar fi fost pus la dispoziţia acestor femei, era probabil ca ele să stabilească o comunitate în care să se înmulţească prin partenogeneză. Oare o asemenea societate ar înflori prin amplificarea simţurilor şi

sensibilităţii sporite ale sexului frumos sau s-ar prăbuşi din cauza patologiei descătuşate ale membrelor ei? Era imposibil de prevăzut.

Înainte de intrarea în program a lui Stratton, nomenclatorii dezvoltaseră nume capabile să genereze într-un ovul forme vag homunculare. Folosind metodele lui Dubuisson şi Gille, măriseră aceste forme atât cât să le poată examina în detaliu. Ele aduceau mai degrabă cu automatele decât cu oamenii, deoarece membrele li se terminau cu padele de degete lipite. Prin încorporarea epitetelor sale pentru dexteritate, Stratton a putut face degetele să se separe şi să îmbunătăţească înfăţişarea generală a formelor. Ashbourne sublinia mereu nevoia de a avea o abordare neconvenţională.

— Să luăm în considerare termodinamica gesturilor făcute de automate, a spus el în cursul uneia dintre desele lor discuţii. Maşinăriile miniere sapă după minereu, maşinile de recoltat culeg grâu, cele de tăiat lemne doboară copaci. Niciuna dintre aceste acţiuni, oricât de folositoare am considera-o, nu creează ordine. Deşi numele lor creează ordine la nivel termal, prin convertirea căldurii în lucru mecanic, în general rezultatele muncii lor creează dezordine la nivel vizibil.

— Aceasta este o perspectivă interesantă, a murmurat Stratton gânditor. Multe defecte ale automatelor cărora nu li s-a găsit un remediu de mult timp pot fi explicate în lumina celor spuse de dumneavoastră: faptul că automatele nu sunt capabile să aranjeze nişte lăzi una peste alta, inabilitatea de a sorta bucăţi de minereu în funcţie de compoziţie. Dumneavoastră spuneţi de fapt că clasele cunoscute de nume din domeniul industrial nu sunt destul de puternice în termeni de termodinamică.

— Exact! a exclamat Ashbourne, cu încântarea unui profesor care descoperă că are în clasă un elev strălucit. Aceasta este o altă trăsătură care scoate în evidenţă clasele dumitale de nume de dexteritate. Permiţând unui automat să execute muncă de înaltă calificare, numele dumitale nu doar creează ordine la nivel termal, ci o folosesc pentru a crea ordine la nivel vizibil.

— Eu văd o trăsătură comună cu descoperirile lui Milburn, a spus Stratton.

Milburn era cel care dezvoltase automatul domestic capabil să pună lucrurile la locul lor.

— Munca lui de asemenea implică crearea ordinii la nivel vizibil.

— Aşa este, într-adevăr, iar această similitudine îmi sugerează o ipoteză, a spus Ashbourne, aplecându-se în faţă. Să presupunem că putem factoriza un epitet comun numelor dezvoltate de dumneata şi de Milburn, un epitet care să exprime crearea a două niveluri de ordine. Să

presupunem în continuare că descoperim un aptonim pentru specia umană şi că putem încorpora epitetul în acest nume. Ce crezi că s-ar genera prin impregnarea acelui nume? Şi să nu-mi răspunzi *gemeni,* că te pocnesc în cap.

Stratton a râs.

— Îndrăznesc să spun că vă înţeleg mai bine decât să dau un asemenea răspuns. Sugeraţi că, dacă un epitet este capabil să inducă două niveluri de ordine în domeniul anorganic, atunci este posibil să creeze două generaţii în domeniul organic. Un asemenea nume ar putea crea masculi ai căror spermatozoizi ar conţine fetuşi preformaţi. Aceşti masculi ar fi fertili, deşi dacă ar produce fii, aceştia ar fi iarăşi sterili.

Instructorul a bătut din palme.

— Exact! Ordine care generează ordine. O speculaţie interesantă, nu eşti de acord? Ar înjumătăţi numărul de intervenţii medicale cerute pentru menţinerea rasei noastre.

— Dar ce credeţi despre inducerea formării a mai mult de două generaţii de fetuşi? Ce fel de aptitudini ar trebui să posede un automat pentru ca numele său să conţină un astfel de epitet?

— Mi-e teamă că ştiinţa termodinamicii nu a progresat destul cât să ofere un răspuns la această întrebare. Ce ar constitui un nivel şi mai înalt de ordine în domeniul anorganic? Probabil automate care să conlucreze? Nu ştim deocamdată, dar probabil că vom afla în timp.

Stratton a dat glas unei întrebări pe care şi-o pusese cu ceva vreme în urmă.

— Doctore Ashbourne, când am intrat în grup, Lordul Fieldhurst vorbea despre posibilitatea ca speciile să fie create în boomul unor evenimente catastrofice. Este posibil ca toate speciile să fi fost create folosind nomenclatura?

— Ah, acum discutăm în termeni de teologie. O specie nouă are nevoie de progenituri care să conţină un număr foarte mare de descendenţi cuibăriţi în organele lor reproductive. Astfel de forme încorporează cel mai mare nivel de ordine imaginabil. Crezi că un biet proces fizic ar putea să creeze cantităţi aşa de vaste de ordine? Niciun naturalist nu a sugerat măcar vreodată că ar exista un mecanism prin care să se producă aşa ceva. Pe de altă parte, deşi ştim că un proces lexical poate crea ordine, crearea unei întregi noi specii ar necesita un nume de o putere incredibilă. O astfel de măiestrie în nomenclatură ar avea nevoie de calităţile lui Dumnezeu însuşi. Poate că asta se şi întâmplă.

Aceasta este o întrebare, Stratton, al cărei răspuns e posibil să nu îl

aflăm niciodată şi nu putem lăsa asta să ne afecteze acţiunile prezente. Indiferent dacă un nume este sau nu responsabil de crearea speciei noastre, eu cred că găsirea unui nume este cea mai bună şansă pentru continuitatea ei.

— De acord, a spus Stratton, adăugând după o pauză: trebuie să mărturisesc, majoritatea timpului când lucrez mi-l ocup cu detalii ale permutărilor şi combinărilor, şi pierd din vedere magnitudinea muncii noastre. Este încurajator să mă gândesc la rezultatele pe care le vom avea dacă reuşim.

— Sunt exact de aceeaşi părere, a replicat Ashbourne.

●

Stratton, aşezat la biroul său din cadrul fabricii, se străduia să citească pamfletul pe care îl primise pe stradă. Textul fusese imprimat neglijent, literele erau difuze.

Oamenii sunt Stăpânii numelor sau Numele sunt stăpânii Oamenilor? De prea multă vreme Capitaliştii au ascuns Numele în seifuri, le-au păzit cu Patente şi Lacăte, şi Chei, strângând averi doar prin posesia LITERELOR, în vreme ce Omul Obişnuit a trebuit să muncească din răsputeri pentru fiecare şiling. Vor chinui ALFABETUL până ce vor stoarce ultimul bănuţ din el şi abia apoi ni-l vor da şi nouă spre folosinţă. Cât timp Vom mai permite să se întâmple asta?

Stratton a citit întregul pamflet, dar nu a găsit nimic nou în el. În ultimele două luni tot citise astfel de foiţe, dar găsise numai obişnuitele declaraţii ale anarhiştilor. Nu era încă niciun semn că s-ar adeveri teoria Lordului Fieldhurst cum că sculptorii le-ar folosi pentru a blama munca lui Stratton. Demonstraţia publică cu automatele îndemânatice era programată peste o săptămână, iar până în momentul de faţă Willoughby nu folosise nicio oportunitate de a genera opoziţie publică. De fapt, Stratton se gândise că ar putea distribui propriile pamflete, pentru a genera suport public. Şi-ar fi putut explica ţelul de a oferi tuturor avantajele folosirii de automate şi ar putea revela intenţia lui de a păstra un control strâns asupra patentelor de nume, oferindu-le numai acelor industriaşi care le-ar putea folosi conştiincios. Ar putea chiar inventa un slogan, poate *Autonomie prin Automate.*

S-a auzit o bătaie în uşă. Stratton a aruncat pamfletul la gunoi.

— Da?

A intrat un bărbat cu barbă lungă, îmbrăcat sobru.

— Domnul Stratton? a întrebat el. Permiteţi-mi să mă prezint. Numele meu este Benjamin Roth. Sunt un cabalist.

Stratton rămăsese fără grai. În mod normal, asemenea mistici se simţeau ofensaţi de viziunea modernă asupra nomenclaturii ca ştiinţă şi

considerau că este o secularizare a unui ritual sacru. Nu se gândise vreodată că unul dintre ei va intra într-o fabrică.

— O plăcere să vă cunosc. Cu ce vă pot ajuta?

— Am auzit că aţi obţinut rezultate remarcabile în permutarea literelor.

— Vai, vă mulţumesc. Nu credeam că munca mea ar putea interesa pe cineva ca dumneavoastră.

Roth a zâmbit strâmb.

— Nu sunt interesat în aplicaţii practice. Scopul cabaliştilor este de a-L cunoaşte mai bine pe Dumnezeu. Cel mai bun mijloc de a realiza acest lucru este de a studia arta creaţiei Sale. Noi medităm asupra unor nume pentru a intra într-o stare de extaz al conştiinţei. Cu cât numele este mai puternic, cu atât ne apropiem mai mult de Dumnezeu.

— Înţeleg.

Stratton se întreba ce reacţie ar avea cabalistul dacă ar afla că se încearcă obţinerea creaţiei în cadrul proiectului de nomenclatură biologică.

— Continuaţi, vă rog.

— Epitetele dumneavoastră pentru dexteritate permit unui *golem* să sculpteze un altul, astfel reuşind să se reproducă. Un nume capabil să creeze o fiinţă capabilă, la rândul ei, de creaţie, ne-ar aduce mai aproape de Dumnezeu decât oricând până acum.

— Mi-e teamă că nu aţi înţeles natura muncii mele, deşi n-aţi fi singurul care să cadă în această capcană. Abilitatea de a manipula matriţe nu face un automat capabil să se reproducă. I-ar mai fi necesare multe alte abilităţi.

— Sunt conştient de asta, a aprobat cabalistul. Eu însumi, în decursul studiilor făcute, am dezvoltat un epitet care desemna alte abilităţi necesare.

Stratton s-a aplecat către el, brusc interesat. După turnarea unui corp, următorul pas ar fi fost animarea lui cu un nume.

— Epitetele dumneavoastră pot să înzestreze un automat cu abilitatea de a scrie?

Automatul lui Stratton putea ţine cu uşurinţă în mână un creion, dar nu era capabil să scrie nici cel mai mic semn.

— Cum se poate ca automatele dumneavoastră să posede dexteritatea necesară scrierii şi să nu poată manipula matriţe de turnare?

Roth a scuturat din cap cu modestie.

— Epitetul meu nu induce abilitatea de a scrie şi nici îndemânarea manuală, în general. El doar permite unui *golem* să scrie numele care îl

animă, atât şi nimic mai mult.

— Aha, înţeleg.

Deci nu furniza aptitudinea de a învăţa o anumită categorie de abilităţi, ci oferea doar o singură abilitate înnăscută.

Stratton a încercat să îşi imagineze contorsiunile nomenclaturale necesare pentru a face un automat să scrie în mod instinctiv o anumită succesiune de litere.

— Foarte interesant, a continuat el, dar îmi închipui că această abilitate nu are o aplicabilitate prea largă, aşa-i?

Roth a zâmbit chinuit. Stratton şi-a dat seama că a comis o gafă şi că omul încerca să treacă mai departe prefăcându-se jovial.

— Este un mod de a privi lucrurile, a admis el, dar noi avem o altă viziune. Pentru noi, valoarea acestui epitet, ca şi a multor altora, stă nu în utilitatea pe care o conferă unui *golem*, ci în starea extatică pe care ne permite să o atingem.

— De bună seamă, de bună seamă. Iar interesul dumneavoastră în epitetele mele este de aceeaşi natură?

— Da. Sper să acceptaţi să ne faceţi cunoscute epitetele dezvoltate de dumneavoastră.

Stratton nu mai auzise de vreun cabalist care să aibă o asemenea pretenţie, iar Roth nu făcea figură bună ca fiind primul. S-a gândit o clipă.

— Este necesar ca un cabalist să atingă un anumit nivel pentru a putea medita asupra celor mai puternice epitete?

— Da, cu siguranţă.

— Deci, dumneavoastră restricţionaţi disponibilitatea numelor.

— Ah, nu, îmi cer scuze că v-am înţeles greşit. Starea de extaz oferită de un nume este accesibilă numai celor care stăpânesc tehnicile de meditaţie necesare, iar aceste tehnici sunt protejate cu mare atenţie. Fără o pregătire corespunzătoare, încercarea de a utiliza aceste tehnici poate duce la nebunie. Dar numele însele, chiar şi cele mai puternice, nu au valoare extatică pentru un novice. Ele pot anima lutul, nimic mai mult.

— Nimic mai mult, a încuviinţat Stratton, realizând cât de diferite erau abordările lor asupra problemei. În acest caz, mă tem că nu vă pot pune la dispoziţie numele pe care le-am dezvoltat.

Roth a dat din cap posac, de parcă s-ar fi aşteptat să primească acest răspuns.

— Doriţi să vi se plătească drepturi de autor.

Era rândul lui Stratton să treacă gafa celuilalt cu vederea.

— Nu banii mă interesează. Dar am nişte obiective specifice în ce

priveşte automatele mele, obiective care ar cere să deţin controlul printr-un patent. Nu pot pune în pericol aceste planuri prin dezvăluirea numelor către publicul larg.

Bineînţeles, le împărtăşise nomenclatorilor care lucrau sub conducerea Lordului Fieldhurst, dar aceia era gentlemeni care juraseră confidenţialitate totală. El unul avea mai puţină încredere în mistici.

— Dar vă pot asigura că nu am folosi numele în alte scopuri decât pentru practicile extatice.

— Îmi pare rău, cred că sunteţi sincer, dar riscul este prea mare. Pot totuşi să vă reamintesc că un patent se acordă pe o perioadă limitată. Odată ce a expirat, veţi fi liber să folosiţi numele în orice fel doriţi.

— Dar asta va dura ani!

— Trebuie să luaţi în considerare totuşi şi interesele altor persoane.

— Tot ce observ eu este că interesele comerciale se pun obstacol în calea iluminării spirituale. Eu sunt singurul vinovat că m-am aşteptat la altceva.

— Nu sunteţi rezonabil, domnule, a protestat Stratton.

— Rezonabil? a spus Roth, străduindu-se din răsputeri să îşi controleze furia. Nomenclatorii dumneavoastră au furat tehnici menite să Îl onoreze pe Dumnezeu şi le-au folosit pentru a se preamări pe sine. Întreaga dumneavoastră industrie prostituează tehnicile *yezi-rab.* Nu sunteţi în postura de a vorbi despre dreptate.

— Dar staţi puţin…

— Vă mulţumesc pentru timpul acordat, a spus Roth, şi a ieşit.

Stratton a oftat.

•

Privind cu atenţie prin ocularul microscopului, Stratton a strâns rotiţa de ajustare până când acul a ajuns să apese pe ovul. A observat o mişcare de retragere, precum a unei moluşte când e atinsă, transformând sfera într-un mic fetus. Stratton a retras acul de pe lamelă, l-a desfăcut de pe ramă şi a introdus un alt ac. Apoi a transferat lamela în interiorul cald al unui incubator şi a plasat sub microscop o alta, pe care se afla un ovul neatins. Din nou, s-a aplecat asupra microscopului pentru a repeta procesul de impregnare.

Cu puţină vreme în urmă, nomenclatorii dezvoltaseră un nume capabil să inducă o formă ce nu se deosebea cu nimic de un fetus uman. Formele nu au prins însă viaţă, au rămas imobile şi nu au răspuns la stimuli. Cercetătorii au căzut de acord că numele nu descria cu destulă acurateţe trăsăturile non-fizice ale unei fiinţe umane. Drept urmare, Stratton şi colegii săi compilau cu răbdare descrieri ale unicităţii omeneşti, încercând să distileze un set de epitete care să fie

în acelaşi timp şi destul de expresive pentru a descrie acele calităţi, cât şi suficient de succinte încât să poată fi integrate, împreună cu epitetele fizice, într-un nume de şaptezeci şi două de litere.

Stratton a transferat ultima lamelă în incubator şi a făcut notaţiile în carnetul de observaţii. În acel moment nu mai avea la dispoziţie niciun nume înscris în ace şi mai dura o zi până ce noii fetuşi să fie destul de mari încât să poată fi testaţi dacă s-au însufleţit. A decis să petreacă restul serii în camera de desen de sus.

Când a intrat în camera tapetată cu lambriuri de lemn, i-a găsit pe Fieldhurst şi pe Ashbourne aşezaţi în scaunele de piele, fumând trabucuri şi sorbind coniac.

— Ah, Stratton, a spus Ashbourne, stai cu noi.

— Aşa voi face, a răspuns Stratton, îndreptându-se spre dulăpiorul cu băuturi.

Şi-a turnat puţin coniac din decantorul de cristal şi s-a aşezat lângă ceilalţi.

— Vii din laborator, Stratton? a întrebat Fieldhurst.

— Acum câteva minute am făcut impregnări cu cele mai noi nume pe care le-am găsit. Cred că ultimele mele permutări sunt pe calea cea bună.

— Nu eşti singurul optimist aici. Discutam cu doctorul Ashbourne cât de mult s-au îmbunătăţit rezultatele faţă de începutul acestei strădanii. Acum pare posibil să obţinem un aptonim cu mult înainte de sfârşitul actualei generaţii.

Fieldhurst a pufăit din trabuc şi s-a lăsat pe spate în scaun, până ce capul a atins husa.

— Cred că acest dezastru se va transforma în cele din urmă într-o binefacere.

— O binefacere? Cum adică?

— Pentru că, odată ce vom deţine controlul asupra reproducerii, vom dispune de mijloacele necesare pentru a preveni ca oamenii săraci să aibă familii numeroase, aşa cum se întâmplă acum.

Stratton era năucit, dar a încercat să n-o arate.

— Nu m-am gândit la asta, a spus el precaut.

Şi Ashbourne părea surprins.

— Nu ştiam că ai în plan o asemenea politică.

— Am considerat prematur să o enunţ mai devreme, a spus Fieldhurst. Să nu-ţi numeri puii înainte de eclozare, cum s-ar spune.

— Corect.

— Poate că nu aţi observat că oamenii din clasele de jos se reproduc cu o rată mai mare decât aristocraţia sau mica nobilime. Deşi

oamenii de rând nu sunt lipsiţi de anumite calităţi, au carenţe în ce priveşte rafinamentul şi intelectul. Aceste forme de sărăcie mentală vor produce mereu acelaşi comportament: o femeie născută în sărăcie va naşte un copil destinat aceleiaşi sărăcii. Ca urmare a fecundităţii sporite a claselor de jos, societatea noastră va sfârşi prin a fi o adunătură de prostănaci de proastă calitate.

— Deci impregnarea numelor va fi ascunsă claselor de jos?

— Nu în întregime şi oricum nu la început. Când va ieşi la iveală adevărul asupra scăderii fertilităţii, dacă am interzice accesul claselor inferioare la impregnarea de nume, am avea parte de răzmeriţe. Şi, bineînţeles, clasele de jos au rolul lor de jucat în societatea noastră, atâta vreme cât numărul indivizilor este ţinut sub control. Eu preconizez că această politică va fi instaurată după câţiva ani, timp în care oamenii vor înţelege că impregnarea numelor este de fapt o metodă de fertilizare. În acel punct, probabil în conjuncţie cu un recensământ, vom putea impune limitarea numărului de copii pe care un cuplu îi poate avea. Guvernul va reglementa creşterea demografică şi compoziţia populaţiei de atunci înainte.

— Dar este acesta cel mai corect mod de a utiliza numele? a întrebat Ashbourne. Scopul nostru a fost supravieţuirea speciei, nu implementarea unor politici partizane.

— Dimpotrivă, acest mod de folosinţă este pur ştiinţific. Aşa cum este datoria noastră să ne asigurăm că specia supravieţuieşte, tot aşa este datoria noastră să îi asigurăm sănătatea prin păstrarea unui echilibru între clasele sociale. Politica nu are de-a face aici. Dacă situaţia ar fi fost inversată şi ar fi existat un deficit de muncitori, am proceda viceversa.

Stratton a îndrăznit să facă o sugestie.

— Mă întreb dacă îmbunătăţirea condiţiilor pentru oamenii săraci nu ar face ca ei să producă urmaşi mai rafinaţi.

— Te gândeşti la schimbările aduse de maşinăriile dumitale ieftine? a întrebat Fieldhurst zâmbind, iar Stratton a aprobat. Reformele dumitale şi ale mele ar putea lucra împreună. Moderarea numărului membrilor claselor de jos ar face să le fie mai uşor să-şi îmbunătăţească condiţiile de trai. Oricum, să nu crezi că o creştere a confortului economic ar duce la îmbunătăţirea mentalităţii claselor inferioare.

— De ce nu?

— Pierzi din vedere natura autoreproductivă a culturii, a spus Fieldhurst. Am văzut că toţi megafetuşii sunt identici, şi totuşi nimeni nu poate nega diferenţele între populaţiile diferitelor naţiuni, atât în

înfăţişare, cât şi în temperament. Acest lucru nu poate fi decât rezultatul influenţei materne, pântecul mamei este un recipient în care este încarnat întregul mediu social. De exemplu, o femeie care a trăit toată viaţa printre prusaci va da naştere unui copil care va avea trăsături prusace. În acest fel, caracterul naţional al acelei populaţii s-a menţinut de secole, în ciuda marilor schimbări istorice. Ar fi nerealist să credem că săracii s-ar sustrage acestei legităţi.

— Ca zoolog, sunteţi fără îndoială mai priceput în aceste probleme decât mine, a spus Ashbourne, făcându-i semn din priviri lui Stratton să tacă. Ne încredem în judecata dumneavoastră.

În restul serii, conversaţia s-a îndreptat spre alte subiecte, iar Stratton s-a străduit din răsputeri să-şi ascundă disconfortul şi să menţină o faţadă de bonomie. În cele din urmă, Fieldhurst s-a retras, iar Stratton şi Ashbourne au coborât în laborator să discute.

— Ce fel de om am fost de acord să ajutăm? a exclamat Stratton imediat ce au închis uşa după ei. Unul care vrea să prăsească oamenii ca pe vite?

— Poate că n-ar trebui să fim atât de şocaţi, a suspinat Ashbourne, aşezându-se pe un scăunel de laborator. Ţelul grupului nostru a fost de a duplica pentru oameni o procedură care a fost menită animalelor.

— Dar nu cu preţul libertăţii individuale! Nu pot să fiu parte la aşa ceva!

— Nu te grăbi. Ce ai obţine dacă te-ai retrage din grup? Eşti de mare ajutor în cercetările noastre, iar o eventuală demisie a dumitale ar pune în pericol viitorul speciei umane. Şi invers, dacă grupul îşi atinge scopul fără contribuţia dumitale, politica propusă de Lordul Fieldhurst ar fi sigur implementată.

Stratton se străduia să se linişească. Ashbourne avea dreptate. După un moment, a spus.

— Deci cum trebuie să acţionăm? Mai sunt alţii pe care i-am putea contacta, membri ai Parlamentului care s-ar putea opune politicii propuse de Lordul Fieldhurst?

— Eu mă aştept ca majoritatea aristocraţilor şi membrilor micii nobilimi să împărtăşească aceeaşi opinie cu Lordul Fieldhurst. Ashbourne şi-a sprijinit fruntea pe degetele de la o mână, părând dintr-odată foarte bătrân. Trebuia să anticipez asta. Am făcut eroarea să văd umanitatea ca pe o singură specie. Văzând cum Anglia şi Franţa conlucrează la un scop comun, am uitat că naţiunile nu sunt singurele facţiuni care sunt în opoziţie.

— Dacă am distribui numele pe ascuns claselor muncitoare? Ar putea să-şi creeze propriile ace şi să impregneze ei înşişi numele, în

secret.

— Ar putea, dar impregnarea numelor este o procedură delicată care trebuie să se desfăşoare în laborator. Mă îndoiesc că operaţiunea ar putea fi făcută la scară largă fără să atragă atenţia guvernului, căzând astfel sub controlul acestuia.

— Avem vreo alternativă?

S-a lăsat tăcerea pentru câteva clipe. Apoi Ashbourne a spus:

— Îţi aminteşti de ipoteza că am putea crea un nume care să inducă două generaţii de fetuşi?

— Desigur.

— Să presupunem că am dezvolta un astfel de nume, dar am ţine ascunsă această proprietate de Lordul Fieldhurst.

— Ce idee vicleană, a exclamat Stratton surprins. Toţi copiii născuţi sub un asemenea nume ar fi fertili, deci s-ar putea reproduce fără restricţia guvernamentală.

Ashbourne a încuviinţat.

— Am putea răspândi pe scară largă un astfel de nume înainte să intre în vigoare măsurile de control al populaţiei.

— Dar ce se va întâmpla cu următoarea generaţie? Va reveni sterilitatea, iar clasa muncitoare va fi din nou dependentă de guvern pentru a se putea reproduce.

— Adevărat, a agreat Ashbourne, ar fi o victorie pe termen scurt. Poate că singura soluţie permanentă ar fi să avem un Parlament mai liberal, dar nu sunt în măsură să spun cum s-ar putea ajunge la asta.

Din nou, Stratton s-a gândit la schimbările pe care le-ar putea aduce maşinăriile ieftine. Dacă situaţia clasei muncitoare s-ar îmbunătăţi pe cât spera el, acest lucru ar demonstra nobilimii că sărăcia nu este înnăscută, dar, chiar şi dacă s-ar petrece cea mai fericită succesiune de evenimente, tot ar dura ani buni până la a schimba părerea parlamentarilor.

— Ce-ar fi dacă am putea induce generaţii multiple la impregnarea numelui iniţial? O perioadă mai lungă înainte de apariţia sterilităţii ar creşte şansele dezvoltării unor politici sociale mai liberale.

— Te amăgeşti cu fantezii, a replicat Ashbourne. Dificultatea tehnică de a induce generaţii multiple e atât de mare, încât pariez că mai repede am putea să ne creştem aripi şi să zburăm. Inducerea a două generaţii este un ţel suficient de ambiţios.

Cei doi bărbaţi au discutat diverse strategii până târziu în noapte. Dacă voiau să ascundă adevăratul nume din toate numele pe care urmau să i le prezinte Lordului Fieldhurst, atunci era necesar să falsifice întregul şir al rezultatelor cercetărilor. Chiar şi fără a ţine cont de povara

suplimentară a păstrării secretului, ei doi ar fi angajaţi într-o cursă inechitabilă, urmărind un nume foarte sofisticat, în vreme ce nomenclatorii ceilalţi ar căuta un aptonim simplu. Iar pentru a le îngreuna şi mai mult treaba, Ashbourne şi Stratton ar trebui să recruteze şi alte persoane la cauza lor, pentru a reuşi să întârzie cercetările celorlalţi.

— Cine din grup crezi că ne împărtăşeşte vederile politice? a întrebat Ashbourne.

— Cred că Milburn. Nu ştiu despre ceilalţi.

— Nu trebuie să riscăm. Va trebui să fim mai precauţi când ne abordăm colegii decât a fost Lordul Fieldhurst când a creat acest grup.

— De acord, a spus Stratton, scuturând apoi capul cu neîncredere. Iată cum creăm o organizaţie secretă în interiorul unei organizaţii secrete. Ce bine ar fi dacă şi fetuşii ar fi la fel de uşor de indus.

●

Era seara zilei următoare, soarele apunea, iar Stratton mergea cu paşi mari pe Westminster Bridge pe lângă ultimii vânzători ambulanţi care îşi strângeau cărucioarele cu fructe şi se îndepărtau. Tocmai cinase la un club care îi plăcea şi se îndrepta spre Coade Manufactory. Seara precedentă, petrecută la Darrington Hall, îl tulburase şi revenise dis-de-dimineaţă în Londra pentru a minimiza interacţiunea cu Lordul Fieldhurst, cel puţin până ce faţa nu îi va mai trăda adevăratele sentimente.

Se gândea la conversaţia în care el şi Ashbourne discutaseră pentru prima oară posibilitatea de a factoriza un epitet care să creeze două niveluri de ordine. La acel timp el făcuse nişte eforturi pentru a găsi un astfel de epitet, dar fuseseră încercări timide, dată fiind şi natura superfluă a ţelului, care nu rodiseră. Acum însă, stabiliseră etalonul la un nivel superior: scopul lor precedent fusese inadecvat, două generaţii erau un minimum acceptabil, iar orice altă adiţională ar fi de nepreţuit.

Cântări din nou în minte comportamentul termodinamic indus de numele sale de dexteritate, ordine care la nivel termal anima automatele, permiţându-le să creeze ordine la nivel vizibil. Ordinea producea ordine. Ashbourne sugerase că următorul nivel de ordine ar putea fi ca automatele să lucreze împreună într-o manieră coordonată. Era oare acest lucru posibil? Ar trebui ca ele să poată comunica pentru a lucra eficient, dar automatele erau din născare mute. Ce alte aptitudini ar fi necesare ca automatele să poată aborda un comportament complex?

Şi-a dat seama brusc că ajunsese deja la Coade Manufactory.

Era întuneric de-acum, dar ştia drumul către biroul său cu ochii

închişi. Stratton a descuiat uşa din faţă a clădirii, a trecut prin galerie şi pe lângă birourile de reprezentare.

Când a ajuns în holul din faţa birourilor nomenclatorilor, a văzut lumină prin geamul mat al uşii de la biroul lui. Oare lăsase gazul aprins? A deschis uşa să intre şi a fost şocat de privelişte.

Un om zăcea cu faţa în jos pe podea, cu mâinile legate la spate. Stratton s-a apropiat repede de el. Era Benjamin Roth, cabalistul, şi era mort. Stratton a observat că omul avea câteva degete rupte, ceea ce însemna că fusese torturat înainte de a fi ucis.

Palid şi tremurând, Stratton s-a ridicat în picioare şi a observat că biroul era într-o dezordine de nedescris. Rafturile erau golite, cărţile zăceau împrăştiate pe podeaua de stejar. Biroul fusese curăţat, alături se aflau sertarele cu mânere de aramă, golite şi răsturnate. O dâră de hârtii răvăşite ducea la uşa deschisă dinspre garsoniera sa. Uluit, Stratton a intrat să vadă în ce stare era camera sa.

Automatul său îndemânatic fusese distrus, jumătatea inferioară zăcea pe podea, iar restul era zdrobit în bucăţi de ghips şi praf. Pe bancul de lucru, modelele de mâini din argilă erau zdrobite, iar schiţele cu proiectul lor fuseseră smulse de pe pereţi. Tuburile de mixare a argilei erau înfundate cu hârtii aduse din birou. Stratton a privit mai îndeaproape şi a observat că fuseseră mânjite cu ulei de lampă.

A auzit un zgomot din spate şi s-a întors spre birou. Uşa din faţă s-a închis cu un pocnet şi din spatele ei a ieşit un om cu umerii largi. Stătuse ascuns după uşă încă de când intrase Stratton în încăpere.

— Bine că ai venit, a spus omul, privindu-l pe Stratton cu o căutătură feroce de asasin.

Stratton s-a năpustit pe uşa din spatele garsonierei, care dădea în holul din dos. Auzea respiraţia grea a urmăritorului în urma sa.

A fugit prin clădirea întunecată, trecând prin camere de lucru pline de bare de cărbune şi de fier, creuzete şi mulaje, toate luminate doar de luna care se vedea prin luminatoarele de deasupra capului. A intrat în secţia destinată turnării în metal. În camera următoare s-a oprit o clipă pentru a-şi trage răsuflarea şi şi-a dat seama ce ecou puternic stârniseră paşii lui. Şansele de a scăpa creşteau dacă s-ar furişa, în loc să alerge. A auzit în depărtare cum paşii urmăritorului se opresc. Se părea că şi asasinul optase pentru furişare.

Stratton a căutat din priviri un loc bun pentru ascunzătoare. De jur împrejur se aflau automate turnate din metal în diferite faze de execuţie. Se afla în camera de finisaje, acolo unde se înlăturau urmele de la turnare şi se lustruiau suprafeţele. Nu era niciun loc în care să se ascundă şi era pe cale să plece mai departe când a observat ceva ce

arăta ca un mănunchi de ţevi montate pe picioare. A privit mai îndeaproape şi a recunoscut o maşinărie militară.

Aceste automate fuseseră construite pentru Biroul de Război. Afeturi care ţinteau singure cu propriile tunuri, carabine cu repetiţie, cum era cea de faţă, care îşi manevrau singure magazia de gloanţe. Urâte chestii, dar care se dovediseră de nepreţuit în Crimeea. Inventatorul lor primise titlul de lord. Stratton nu cunoştea numele prin care să anime armele (erau secrete militare), dar numai trupul pe care fuseseră montate carabinele era automat, mecanismul de tragere era strict mecanic. Dacă ar putea întoarce corpul în direcţia bună, ar putea trage manual cu puşca.

S-a blestemat imediat pentru prostia sa. În această cameră nu se găsea muniţie. Aşa că s-a furişat în încăperea următoare.

Aici era camera de împachetare, plină de coşuri mari din lemn de pin şi paie împrăştiate. S-a deplasat spre peretele cel mai îndepărtat, rămânând tupilat printre coşuri. Prin ferestre se vedea curtea din spate a fabricii, de unde erau expediate automatele. Nu putea ieşi pe acolo, porţile erau încuiate noaptea. Singura ieşire era pe uşa din faţă, dar risca să se întâlnească iar cu asasinul. Trebuia să traverseze şi să ajungă la secţiunea de ceramică şi să iasă prin acea parte a fabricii.

Dinspre uşa din faţă a camerei de împachetare s-au auzit paşi. Stratton s-a pitit după un rând de coşuri şi apoi a observat o altă uşă la doar câţiva metri de el. Cu mare grijă a deschis-o, a intrat şi a închis uşa în urma lui. Oare îl auzise urmăritorul? A privit printr-un mic grilaj încastrat în uşă. Nu îl vedea pe urmăritor, dar credea că a scăpat neobservat. Asasinul scotocea probabil prin camera de împachetare.

Stratton s-a întors şi şi-a dat seama că făcuse o greşeală. Uşa către secţiunea de ceramică era pe peretele opus. El intrase într-o debara, plină cu rânduri de automate finite, debara care nu mai avea altă ieşire. Nu avea nicio posibilitate să încuie uşa. Intrase singur în capcană.

Era ceva în cameră care să poată fi folosit ca armă? Menajeria de automate includea şi câteva maşinării miniere îndesate, ale căror membre frontale se terminau cu târnăcoape uriaşe, numai că acestea erau fixate cu şuruburi de corp, nu avea cum să desprindă vreunul.

Stratton auzea cum asasinul deschide pe rând alte uşi, cercetând celelalte debarale. Apoi a observat automatul care se afla într-o parte: un hamal care era folosit la mutarea produselor finite. Avea o formă antropomorfică şi era singurul automat de acel tip din încăpere. Lui Stratton i-a venit o idee.

A căutat în partea din spate a capului automatului. Numele hamalilor deveniseră de domeniu public cu ani în urmă, aşa că slotul pentru

nume nu era protejat cu încuietori. O margine de pergament ieşea din slotul orizontal. Şi-a căutat carneţelul şi creionul în buzunarul hainei şi a rupt o bucăţică de pagină. A scris cu repeziciune, în întuneric, şaptezeci şi două de litere într-o combinaţie familiară, apoi a împăturit hârtia până a ajuns un pătrat micuţ.

I-a şoptit hamalului *Du-te şi stai cât poţi de aproape de uşă.* Omul din metal a păşit înainte şi s-a apropiat de uşă. Se deplasa cu uşurinţă, dar cam încet, iar asasinul urma să ajungă în faţa camerei în orice clipă. *Mai repede*, a şoptit Stratton, iar hamalul s-a executat.

Imediat ce a ajuns la uşă, Stratton a văzut prin grilaj că urmăritorul său ajunsese de cealaltă parte a ei.

— Dă-te din drum, a lătrat acesta.

Ascultător, automatul s-a întors pentru a se îndepărta de uşă, dar Stratton i-a smuls numele din lăcaşul său. Asasinul a început să împingă în uşă, dar Stratton a reuşit să introducă noul nume, împingând pătrăţelul de hârtie cât mai adânc în slot.

Hamalul a început să se deplaseze din nou înainte, de data aceasta cu un mers rapid, băţos, precum păpuşile din copilăria sa, acum în mărime naturală. S-a izbit de uşă şi, neperturbat, a ţinut-o închisă prin forţa marşului său, lăsând cu mâinile de metal zgârieturi în lemnul de stejar la fiecare balansare a braţelor şi cu picioarele încălţate în cauciuc frecându-se greu de podeaua din cărămidă. Stratton s-a retras către spatele camerei.

— Opreşte, a ordonat asasinul. Opreşte-te din mers, n-auzi! Opreşte!

Automatul continua să mărşăluiască, surd la orice comandă. Omul împingea în uşă, dar fără niciun succes. A încercat apoi să se izbească în uşă cu umărul, iar fiecare impact făcea automatul să se deplaseze puţin înapoi, dar făcea imediat un pas înainte, aşa încât omul nu apuca să se strecoare înăuntru. A urmat o mică pauză, apoi ceva a izbit grilajul uşii. Omul îl lovea cu un drug de metal. Grilajul s-a desprins, lăsând liber un spaţiu în uşă. Omul şi-a strecurat mâna şi a început să pipăie spatele capului automatului, degetele încercând să ajungă la nume ori de câte ori capul se apropia de uşă, dar nu reuşeau să prindă nimic. Numele fusese împins foarte adânc în slot.

Braţul s-a retras. În geam a apărut faţa asasinului.

— Te dai şmecher, ai? a strigat el.

Apoi a dispărut.

Stratton s-a relaxat puţin. Oare omul renunţase? A trecut un minut, iar Stratton a început să se gândească la următoarea mişcare. Putea aştepta pe loc până se deschidea fabrica. Dimineaţa urmau să fi prea mulţi oameni împrejur, iar asasinul va fi nevoit să plece.

Deodată, mâna omului a apărut din nou prin fereastră, de data aceasta purtând un recipient cu un fluid. L-a turnat peste capul automatului, iar lichidul s-a prelins pe ceafă. Mâna s-a retras, iar Stratton a auzit zgomotul făcut de un chibrit care se aprinde şi a văzut o mică flamă. Mâna omului a reapărut purtând un chibrit aprins, pe care l-a atins de capul automatului.

Camera s-a umplut de lumină când capul şi spinarea automatului s-au aprins în flăcări. Omul îl stropise cu ulei de lampă. Stratton a privit spectacolul: lumini şi umbre dansând pe podea şi pe pereţi, transformând camera de depozitare în locul unei ceremonii druidice. Căldura a determinat automatul să-şi iuţească asaltul asupra uşii, precum un preot salamandrin dansând cu o frenezie crescândă, până ce s-a oprit brusc. Numele îi luase foc, iar literele se consumaseră.

Flăcările s-au stins treptat, iar pentru ochii lui Stratton, care se obişnuise cu lumina, camera a apărut complet întunecată. După sunete, Stratton a înţeles că omul împingea din nou în uşă, încercând să dea la o parte automatul pentru a intra.

— Destul cu asta!

Stratton a încercat să treacă pe lângă el, dar asasinul l-a prins cu uşurinţă şi l-a pus la pământ cu un pumn în cap.

Şi-a revenit repede, dar urmăritorul îl întorsese cu faţa la podea, ţinându-i un genunchi în spinare. Omul a smuls amuleta de sănătate de la gâtul lui Stratton şi apoi i-a legat mâinile la spate, atât de strâns, încât fibrele aspre de cânepă i-au zgâriat pielea de la încheieturi.

— Ce fel de om eşti dumneata, de faci asemenea lucruri, a icnit Stratton, cu obrazul strivit de podeaua din cărămidă.

Asasinul a chicotit.

— Oamenii nu sunt diferiţi de automatele tale. Dacă îi strecori omului o bucăţică de hârtie cu desenele potrivite pe ea, oricine va face orice îi porunceşti.

Camera s-a luminat când omul a aprins o lampă de gaz.

— Dacă ţi-aş plăti mai mult ca să mă laşi în pace?

— Nu se poate. Tre' să-mi păstrez reputaţia, nu? Acum să trecem la treabă.

A apucat degetul mic de la mâna stângă a lui Stratton şi l-a rupt brusc.

Durerea era şocantă, atât de intensă, încât pentru o clipă Stratton nu a mai fost sensibil la nimic altceva. Era conştient în mod vag că a ţipat de durere. Apoi a auzit omul vorbind din nou.

— Răspunde-mi la întrebări imediat. Păstrezi acasă cópii ale cercetărilor tale?

— Da. Stratton nu putea rosti cuvintele decât pe rând, cu mare greutate. La birou. Camera de studiu.

— Pe aici nu mai sunt cópii? Sub podea, poate?

— Nu.

— Prietenul tău de sus nu avea nici el cópii. Poate vreun altul are?

— Nimeni.

Nu îl putea trimite la Darrington Hall.

Omul a scos carneţelul din buzunarul hainei lui Stratton. Acesta îl auzea cum răsfoieşte lent paginile.

— Dar nu ai trimis vreo scrisoare? Corespondenţă cu colegii, chestii de-astea?

— Nimic care să poată fi folosit pentru a-mi replica rezultatele.

— Mă minţi.

Omul i-a apucat degetul inelar.

— Nu! Acesta e adevărul!

Nu-şi putea ascunde isteria din glas.

Apoi Stratton a auzit o bufnitură surdă, iar presiunea din spinarea lui a slăbit. Precaut, şi-a ridicat capul şi a privit în jur. Agresorul său zăcea inconştient pe podea, alături. Lângă el se afla Davies, ţinând în mână un blackjack îmbrăcat în piele.

Davies a băgat arma în buzunar şi s-a ghemuit ca să îi desfacă legăturile lui Stratton.

— Sunteţi rănit rău, domnule?

— Mi-a rupt un deget. Davies, cum de ai…?

— Lordul Fieldhurst m-a trimis imediat ce a aflat pe cine a contactat Willoughby.

— Slavă Domnului că ai ajuns la timp.

Stratton a remarcat ironia situaţiei – era salvat de omul împotriva căruia complota –, dar era prea recunoscător ca să-i pese.

Davies l-a ajutat pe Stratton să se ridice în picioare şi i-a înmânat carneţelul. Apoi a folosit frânghia pentru a-l lega pe asasin.

— Am fost mai întâi în biroul dumneavoastră. Cine este individul de acolo?

— Numele lui este… era Benjamin Roth, a spus Stratton, reuşind să-şi amintească întâlnirea precedentă cu cabalistul. Nu ştiu ce căuta aici.

— Mulţi oameni religioşi au şi un pic de fanatism în ei, a spus Davies, verificând legăturile asasinului. Dacă nu i-aţi împărtăşit rezultatele muncii, probabil că a considerat normal să le ia singur. A venit în biroul dumneavoastră să le caute, dar a avut ghinion să se afle acolo când a sosit tipul ăsta.

Stratton a simţit remuşcări.

— Trebuia să-i fi dat lui Roth ce mi-a cerut.

— Nu aveaţi de unde să ştiţi.

— Dar e nedrept că a murit. El nu avea nimic de-a face cu toată această afacere.

— Întotdeauna se întâmplă asta, domnule. Veniţi să vă îngrijesc mâna.

•

Davies i-a bandajat degetul lui Stratton cu o atelă şi l-a asigurat că Societatea Regală va trata cu discreţie orice consecinţe ale evenimentelor din acea noapte. Au adunat hârtiile pătate de ulei într-un cufăr, ca Stratton să le trieze mai târziu în linişte, departe de fabrică. Când au terminat, a sosit o trăsură care să-l ducă pe Stratton la Darrington Hall. Plecase de la conac spre Londra în acelaşi timp cu Davies, dar acesta sosise mai repede pentru că folosise o maşinărie-de-curse. Stratton a pus cufărul cu hârtii în trăsură, iar Davies a mai rămas să rezolve cu asasinul şi să facă aranjamentele pentru trupul cabalistului.

Stratton şi-a petrecut drumul sorbind dintr-un flaconaş cu coniac, încercând să-şi domolească nervii. Când a ajuns la Darrington Hall, a simţit o uşurare. Deşi conacul însemna o multitudine de probleme şi era o sursă de îngrijorare, Stratton ştia că cel puţin aici va fi protejat de alţi eventuali asasini. Când a ajuns în camera sa, panica se transformase în epuizare fizică, aşa că a dormit buştean.

În dimineaţa următoare s-a simţit mult mai bine şi era nerăbdător să sorteze hârtiile din cufăr. Pe când încerca să le stivuiască pe cât posibil în ordinea iniţială, a dat peste un carneţel pe care nu l-a recunoscut. Paginile sale erau pline de litere în ebraică, ordonate în modelele familiare ale integrării nominale şi factorizării, dar toate notiţele erau de asemenea în ebraică. Cu o nouă împunsătură de vinovăţie, şi-a dat seama că trebuie să-i fi aparţinut lui Roth. Asasinul îl găsise pesemne asupra acestuia şi îl pusese împreună cu hârtiile lui Stratton care urmau a fi arse.

Era să-l pună deoparte, dar curiozitatea a învins, nu mai văzuse carnetul de note al unui cabalist. Mare parte din terminologie era arhaică, dar înţelegea destul de mult. Printre incantaţii şi diagrame sefirote a găsit epitetul care-i permitea unui automat să îşi scrie propriul nume. Pe măsură ce citea, Stratton a înţeles că rezolvarea lui Roth era mult mai elegantă decât s-ar fi aşteptat el.

Epitetul nu descria un anume set de acţiuni fizice, ci noţiunea generală de reflexivitate. Un nume care încorpora epitetul devenea un autonim, adică un nume autodescriptiv. Notele indicau că un astfel de

nume şi-ar exprima natura lexicală prin orice mijloace ar avea la dispoziţie corpul respectiv. Trupul însufleţit nici măcar nu ar avea nevoie de mâini pentru a-şi scrie numele. Dacă epitetul era încorporat corect, un cal de porţelan ar fi putut îndeplini sarcina desenând cu copita în praf.

Combinat cu unul dintre epitetele lui Stratton pentru dexteritate, epitetul lui Roth i-ar fi permis într-adevăr automatului să execute ce era necesar pentru a se reproduce. Un automat ar fi putut modela un corp identic cu al său, şi-ar fi scris numele propriu şi l-ar fi inserat pentru a anima corpul. Nu l-ar fi putut pregăti, de exemplu, în sculptură, pentru că automatele nu vorbesc. Un automat care s-ar putea reproduce cu adevărat fără asistenţă umană rămânea un deziderat, dar această apropiere de ţel i-ar fi încântat cu siguranţă pe cabalişti.

Părea nedrept ca automatele să se poată reproduce cu mai mare uşurinţă decât oamenii. Problema reproducerii automatelor trebuia rezolvată o singură dată, pe când reproducerea oamenilor era o sarcină de Sisif, iar fiecare nouă generaţie ar creşte complexitatea numelui necesar.

Şi dintr-odată Stratton a înţeles că nu îi trebuia un nume care să dubleze complexitatea fizică, ci unul care să permită duplicarea lexicală.

Soluţia era să impregneze un ovul cu un autonim, iar astfel s-ar induce un fetus care ar purta propriul nume.

Numele ar avea două versiuni, aşa cum se gândiseră de la început: unul folosit pentru a induce fetuşi masculini, celălalt pentru fetuşi feminini. Femeile concepute astfel ar rămâne fertile, ca şi până atunci. Bărbaţii concepuţi astfel ar fi de asemenea fertili, dar nu în modul consacrat: spermatozoizii lor nu ar conţine fetuşi preformaţi, ci ar purta în schimb pe suprafaţa lor unul dintre cele două nume, autoexprimarea numelor care la origine au fost impregnate de acele din sticlă. Iar atunci când un astfel de spermatozoid ar ajunge la un ovul, numele ar induce crearea unui nou fetus. Specia ar fi capabilă să se reproducă singură fără intervenţie medicală, pentru că şi-ar purta numele cu sine.

El şi doctorul Ashbourne presupuseseră că a crea animale capabile de reproducere însemna să le dea fetuşi preformaţi, pentru că aceasta era metoda folosită de natură. Ca rezultat, ei au trecut cu vederea o altă posibilitate: că dacă o fiinţă poate fi exprimată cu un nume, atunci reproducerea fiinţei este echivalentă cu transcrierea numelui. Un organism ar putea conţine, în loc de un analog minuscul al propriului corp, o reprezentare lexicală a acestuia.

Umanitatea ar deveni un vehicul pentru nume şi un produs al

numelui, în acelaşi timp. Fiecare generaţie ar fi şi conţinut, şi recipient, un ecou al unei reverberaţii infinite, autoîntreţinute.

Stratton a avut viziunea unui timp în care specia umană va supravieţui atâta vreme cât propriul comportament i-ar permite, când mărirea sau decăderea ei ar depinde numai de propriile acţiuni, şi nu să dispară odată ce un ciclu de viaţă predeterminat s-ar închide. Alte specii ar înflori şi s-ar ofili precum florile de-a lungul anotimpurilor timpului geologic, dar oamenii ar dăinui cât ar voi ei.

Şi niciun grup de oameni nu ar putea controla fecunditatea unui alt grup. În procesul de procreaţie, cel puţin, libertatea ar reveni la individ. Aceasta nu era aplicaţia pe care o gândise Roth pentru epitetul său, dar, considera Stratton, cabalistul ar fi considerat-o meritorie. La vremea când puterea autonimului ar deveni vizibilă, o întreagă generaţie de milioane de oameni se va fi născut din acest nume şi nu va mai exista nicio cale prin care vreun sistem de guvernământ să le poată controla reproducerea. Lordul Fieldhurst sau succesorii săi vor fi ultragiaţi şi va fi în cele din urmă un preţ de plătit, dar Stratton şi-a dat seama că ar accepta asta.

S-a grăbit spre birou şi a deschis carneţelul lui Roth alături de al său. Pe o pagină albă, a început să scrie ideile asupra felului în care epitetul lui Roth ar putea fi încorporat într-un aptonim uman. Deja, în mintea sa, Stratton transpunea litere, căutând o permutare care să descrie atât corpul uman, cât şi pe sine, o codificare ontogenetică a speciilor.

EVOLUŢIA ŞTIINŢEI UMANE

Au trecut douăzeci şi cinci de ani de când editorii noştri au primit, spre publicare, ultimul articol original din cercetarea ştiinţifică. Este un moment potrivit să reluăm o problemă intens dezbătută la vremea respectivă: care este rolul oamenilor de ştiinţă într-o epocă în care frontierele cercetării ştiinţifice sunt dincolo de înţelegerea umană?

Fără nicio îndoială, mulţi dintre abonaţii noştri îşi amintesc că au citit articole ai căror autori au fost primele persoane care au obţinut rezultatele descrise în acele articole. Dar pe măsură ce metaumanii au început să domine cercetarea experimentală, rezultatele acestor cercetări au fost disponibile doar prin TND (transfer neural digital), lăsând publicaţiile tipărite să publice doar expuneri de mâna a doua, traduse într-un limbaj uman. Oamenii nu au putut înţelege pe deplin, neposedând TND, evoluţiile anterioare şi nici să utilizeze eficient noile instrumente, necesare în activităţile de cercetare, în vreme ce metaumanii au continuat să perfecţioneze TND şi să se bazeze pe acesta din ce în ce mai mult. Publicaţiile adresate oamenilor au devenit simple mijloace de popularizare şi, pe deasupra, proaste, atâta vreme cât cele mai strălucite minţi omeneşti erau nedumerite de traducerile ultimelor descoperiri.

Nimeni nu neagă numeroasele beneficii ale ştiinţei metaumane. Dar unul dintre preţurile plătite de cercetătorii umani a fost acela că niciodată aceştia nu vor mai putea aduce vreo contribuţie originală în ştiinţă. Unii au părăsit cercetarea ştiinţifică cu totul, iar cei care au rămas şi-au mutat atenţia de la cercetarea originală către hermeneutică: interpretarea efortului ştiinţific al metaumanilor.

În primul rând, hermeneutica textuală a devenit populară deoarece existau deja terabiţi de informaţie, cuprinzând articole metaumane ale căror traduceri, în general criptice, erau considerate imprecise. Descifrarea acestor texte avea puţine asemănări cu efortul depus de paleografii tradiţionali, dar rezultatele nu au întârziat să apară: experimente recente au confirmat descifrarea realizată de Humphries a unor articole vechi de zeci de ani pe tema histocompatibilităţii genetice.

Existenţa dispozitivelor bazate pe ştiinţa metaumană a dus la apariţia unor artefacte hermeneutice. Oamenii de ştiinţă au început să încerce să demonteze aceste artefacte prin *inginerie inversă,* ţelul lor fiind nu să replice produsele respective, ci, pur şi simplu, să înţeleagă principiile fizice care stau la baza funcţionării lor. Procedeul cel mai folosit este analiza cristalografică a dispozitivelor nanoware, lucru care

ne-a oferit în mod frecvent perspective noi în ceea ce priveşte mecanosinteza[7].

Cel mai nou şi de departe cel mai speculativ mod de cercetare este teledetecţia instalaţiilor de cercetare metaumane. Un obiectiv recent al cercetării prin teledetecţie îl reprezintă Exacollider, acceleratorul nou instalat sub nisipurile din deşertul Gobi, ale cărui complicate amprente neutrinice au fost subiectul a numeroase controverse. (Fireşte, detectoarele portabile de neutrini sunt un alt artefact metauman ale cărui principii de funcţionare rămân ascunse.)

Problema care se ridică este următoarea: sunt aceste demersuri folositoare oamenilor de ştiinţă? Unii savanţi le consideră pierdere de vreme, comparându-le cu eforturile nativilor amerindieni de a prelucra bronzul în vreme ce uneltele europene din oţel erau deja disponibile în lumea lor. Această comparaţie ar putea fi mai potrivită în condiţiile în care oamenii ar fi în competiţie cu metaumanii, dar în condiţiile abundenţei economice din zilele noastre nu există nicio dovadă a unei asemenea competiţii. De fapt, important este să se recunoască faptul că – spre deosebire de precedentele impacturi tehnologice dintre culturile primitive şi cele evoluate – oamenii nu sunt în pericol de a fi asimilaţi sau exterminaţi.

Încă nu avem un mijloc prin care să perfecţionăm un creier omenesc la nivelul unuia metauman. Tratamentul genetic Sugimoto trebuie efectuat înainte de începutul neurogenezei embrionare pentru a permite unui creier să fie compatibil cu TND. Această lipsă a unui mecanism de modificare la nivel de adult pune părinţii umani ai unui copil metauman în faţa unei alegeri complicate: fie să permită copilului lor accesul prin TND la cultura metaumană şi să asiste la o dezvoltare a acestuia de neînţeles pentru ei, fie să interzică accesul copilului la TND, ceea ce, pentru un metauman reprezintă o privaţiune de tipul celei suferite de Kaspar Hauser. Nu este, de aceea, nicio surpriză faptul că numărul părinţilor care au ales să recurgă, pentru copiii lor, la tratamentul genetic Sugimoto a ajuns, în ultimii ani, aproape de zero.

Drept urmare, cultura umană are toate şansele de a supravieţui fără probleme în viitor, iar tradiţia ştiinţifică este o parte esenţială a acestei culturi. Hermeneutica este o metodă justificată în cercetarea ştiinţifică şi a sporit cunoaşterea umană, la fel cum cercetarea ştiinţifică originală a făcut la rândul ei. Mai mult, cercetătorii umani pot vedea aplicaţii trecute cu vederea de către metaumani, aplicaţii ale căror avantaje tind să-i facă să nu-şi dea seama de preocupările noastre. Spre exemplu, imaginaţi-vă faptul că prin cercetare s-ar putea descoperi un tratament diferit de îmbunătăţire a inteligenţei, un tratament care ar permite

fiecărui individ să evolueze mental la un nivel echivalent metauman. Un asemenea tratament ar crea o punte peste ceea ce reprezintă acum cea mai mare diviziune culturală din istoria speciei noastre. Fie şi numai această posibilitate, şi se justifică pe deplin continuarea cercetării umane.

Nu trebuie să fim intimidaţi de ştiinţa metaumană. Trebuie să ne amintim mereu că tehnologia care a dus la apariţia metaumanilor a fost inventată de oameni care nu erau deloc mai deştepţi decât suntem noi acum.

IADUL E ACOLO UNDE NU EXISTĂ DUMNEZEU

Aceasta este povestea unui om pe nume Neil Fisk şi a felului în care a ajuns să-L iubească pe Dumnezeu. Punctul de cotitură în viaţa lui Neil a fost o întâmplare în acelaşi timp teribilă şi comună: moartea soţiei sale Sarah. După moartea ei, Neil a fost devastat de durere, o jale chinuitoare nu numai prin dimensiunea sa intrinsecă, ci şi pentru că readucea la suprafaţă şi accentua suferinţe mai vechi din viaţa lui. Moartea ei l-a obligat să-şi reconsidere relaţia cu Dumnezeu, iar pentru a face asta a pornit pe un drum care urma să îl schimbe pentru totdeauna.

Neil se născuse cu o anomalie congenitală care făcea coapsa sa stângă să fie rotită înspre exterior şi mai scurtă cu vreo zece centimetri decât cea dreaptă. Termenul medical era deficienţă de femur proximal. Majoritatea oamenilor pe care îi întâlnea Îl considerau pe Dumnezeu responsabil de nenorocirea sa, numai că mama lui nu asistase la nicio apariţie în timpul sarcinii. Starea lui era din cauza pur şi simplu a unei dezvoltări improprii a membrelor în timpul primelor şase săptămâni de sarcină, nimic mai mult. De fapt, din punctul de vedere al mamei lui Neil, vina îi revenea în exclusivitate tatălui său absent, al cărui venit ar fi putut face posibilă o intervenţie chirurgicală de corecţie, dar ea nu exprima niciodată acest gând cu voce tare.

Pe când era copil, erau momente în care Neil se întreba dacă Dumnezeu îl pedepsise, dar de cele mai multe ori îi considera vinovaţi de nefericirea sa pe colegii de şcoală. Cruzimea lor nonşalantă, abilitatea instinctuală de a localiza slăbiciunile în armura emoţională a victimei, felul în care prietenia dintre ei era întărită de sadismul manifestat în comun, toate aceste exemple de comportament erau recunoscute de Neil ca fiind de origine umană, şi nu divină. Şi, deşi colegii săi foloseau deseori numele lui Dumnezeu în batjocurile lor, Neil nu cădea în capcana de a-L blama pe El pentru acţiunile copiilor.

Numai că, deşi Neil nu-l condamna pe Dumnezeu, nici nu a făcut vreodată saltul la a-L iubi. Nimic din educaţia sau din personalitatea sa nu îl îndemna să se roage Lui pentru putere sau pentru ajutor. Diversele încercări pe care le-a înfruntat Neil pe perioada maturizării sale aveau origini accidentale sau umane, iar el se baza doar pe resursele sale omeneşti pentru a le contracara. A devenit un adult care, asemenea multora, percepea acţiunile Domnului ca fiind abstracte dacă nu interferau cu viaţa sa. Apariţiile îngereşti se abăteau doar asupra semenilor săi, la el ajungeau doar ca ştiri în programul de seară al

televiziunilor. Viaţa lui era în întregime lumească, lucra ca supraveghetor într-o clădire cu apartamente de închiriat, încasa chiriile şi organiza reparaţiile, iar din punctul lui de vedere, lucrurile se puteau desfăşura foarte bine şi fără intervenţia divină.

Aceasta a rămas experienţa sa până la moartea soţiei.

Apariţia nu fusese deloc ieşită din comun, a fost mai mică în magnitudine, dar de acelaşi tip cu majoritatea vizitărilor, şi a adus binecuvântare unora şi dezastru altora. De data aceasta, îngerul era Nathanael, care şi-a făcut apariţia într-un centru comercial din mijlocul oraşului. S-au întâmplat patru vindecări miraculoase: eliminarea carcinoamelor a două persoane, regenerarea măduvei spinării la un paraplegic şi restaurarea vederii unui individ care orbise de curând. S-au mai întâmplat două minuni care nu au fost vindecări: o dubă de transport al cărei şofer a leşinat la vederea îngerului a fost oprită chiar înainte de a pătrunde pe un trotuar aglomerat, iar un alt om a fost prins în fulgerul de lumină cerească ce a însoţit plecarea îngerului, lucru care i-a ars ochii, dar l-a transformat într-un credincios devotat.

Soţia lui Neil, Sarah Fisk, a fost una dintre cele opt victime. Mânca de prânz într-o cafenea şi a fost lovită de sticla vitrinei, spartă de şocul cortinei de flăcări a îngerului. A sângerat puternic şi a murit în câteva minute, iar ceilalţi clienţi ai localului, care nu suferiseră niciun fel de răni, nu au putut face altceva decât să o asculte ţipând de durere şi de frică, iar apoi să asiste la ascensiunea sufletului său către Rai.

Nathanael nu lăsase un mesaj anume, iar cuvintele de plecare, care au apărut deasupra locului de vizitare, au fost obişnuitele „Iată puterea Domnului!” Dintre cele opt victime din acea zi, trei suflete au fost primite în Rai, iar cinci nu, ceea ce reprezenta un procentaj mai echilibrat decât în cazul morţilor din cauze comune. Şaizeci şi doi de oameni au primit îngrijiri medicale, pentru contuzii minore, timpane sparte sau arsuri care au necesitat transplant de piele. Daunele materiale au fost estimate la 8,1 milioane de dolari, care nu au fost despăgubite de societăţile de asigurări, datorită modului în care au fost produse. Ca o consecinţă a apariţiei, zeci de oameni au devenit adoratori devotaţi, fie din recunoştinţă, fie de spaimă.

Din păcate, Neil Fisk nu se afla printre aceştia.

•

Obiceiul era ca după o apariţie toţi martorii să se adune şi să discute în grup despre felul în care experienţa comună le-a afectat vieţile. Martorii ultimei apariţii a lui Nathanael au organizat şi ei un astfel de grup şi i-au invitat şi pe membrii familiilor celor decedaţi, astfel că Neil a început să frecventeze şi el întâlnirile. Ele aveau loc o dată pe lună, în

subsolul unei biserici din centru. Scaunele metalice pliante erau aşezate în rânduri, iar în spatele încăperii, pe o măsuţă, se găseau gogoşi şi cafea. Toată lumea purta etichete adezive pe care îşi trecea numele cu pixul.

În aşteptarea începerii întrunirii, oamenii stăteau de vorbă relaxaţi şi beau cafea. Majoritatea celor cu care a vorbit Neil au presupus că problema lui cu piciorul era un rezultat al apariţiei, iar el a trebuit să le explice că nu este un martor, ci soţul uneia dintre victime. Asta nu-l deranja, era obişnuit să dea explicaţii despre picior. Ceea ce îl deranja însă era atmosfera întrunirii, faptul că aproape toţi participanţii, atunci când vorbeau despre reacţia lor la apariţie, îşi mărturiseau nou-descoperita dragoste faţă de Dumnezeu şi încercau să le convingă pe rudele îndurerate că ar trebui să aibă aceleaşi sentimente.

Reacţia lui Neil la astfel de încercări depindea de persoana care încerca să-l convingă. Dacă era un martor oarecare, Neil era pur şi simplu agasat. Dacă cel care îi spunea că trebuie să-L iubească pe Dumnezeu era unul dintre cei care primise o vindecare miraculoasă, Neil trebuia să-şi înfrângă pornirea de a-l strânge de gât. Dar ce îl deranja cel mai tare era să primească această sugestie de la un tip numit Tony Crane. Soţia acestuia murise de asemenea în cursul apariţiei, iar el adoptase un aer de umilinţă care îi însoţea fiecare mişcare. Cu voce şoptită, înlăcrimată, îi povestea lui Neil că el îşi acceptase rolul de subiect al Domnului şi îl sfătuia totodată să procedeze la fel.

Neil a continuat să participe la întâlniri, pentru că simţea cumva că îi datorează asta lui Sarah, dar a găsit şi un alt grup, mai compatibil cu propriile sale simţiri. Era grupul de sprijin al celor care pierduseră o persoană iubită în cadrul unei asemenea apariţii şi care erau furioşi pe Dumnezeu pentru asta. Se întâlneau la două săptămâni într-o sală de la sediul comunitar local şi discutau despre durerea şi furia care îi măcinau.

Toţi participanţii erau plini de înţelegere cu ceilalţi, în pofida diferenţelor în atitudinea lor faţă de Dumnezeu. Dintre cei care fuseseră credincioşi înainte de pierderea suferită, unii se străduiau să-şi păstreze credinţa, în timp ce alţii renunţaseră la ea brusc, fără ezitări. Dintre cei care nu fuseseră credincioşi, unii simţeau că poziţia lor a fost confirmată, în timp ce alţii trebuiau să facă faţă încercării aproape imposibile de a deveni credincioşi acum. Spre consternarea sa, Neil a descoperit că se înscrie în această din urmă categorie.

Ca orice om lipsit de credinţă, Neil nu se gândise niciodată prea mult la locul în care va ajunge sufletul său după moarte. Asumase

întotdeauna că va ajunge în Iad şi acceptase acest lucru. Acesta era mersul lucrurilor şi, în definitiv, din punct de vedere fizic Iadul nu era mai rău decât nivelul ocupat de muritori.

Iadul însemna un exil permanent faţă de Dumnezeu, nimic mai mult, nimic mai puţin. Acest adevăr era clar pentru toată lumea în acele ocazii când Iadul devenea vizibil. Acest lucru se întâmpla cu regularitate. Solul devenea transparent şi puteai observa Iadul ca şi când ai fi privit printr-o gaură în podea. Sufletele pierdute nu păreau diferite de cele ale muritorilor, iar trupurile lor eterne arătau întocmai ca ale acestora. Nu puteai să comunici cu ei – despărţirea de Dumnezeu făcea ca ei să nu mai poată percepe planul material, acolo unde acţiunile Domnului se făceau simţite –, dar îi puteai auzi cum vorbesc, cum râd sau plâng, exact la fel cum făcuseră când erau vii.

Reacţiile oamenilor la asemenea viziuni erau dintre cele mai diferite. Cei mai mulţi dintre cei credincioşi erau tulburaţi, nu de vederea vreunui lucru înfricoşător, ci de confirmarea faptului că eternitatea era posibilă şi în afara paradisului. Neil, însă, era dintre cei care nu erau afectaţi. Din câte îşi dădea el seama, sufletele pierdute nu erau mai nefericite decât el, existenţa lor nu era mai rea decât a lui în lumea muritorilor, ba poate era chiar mai bună, trupurile eterne nu erau deformate de anomalii congenitale.

Bineînţeles, toată lumea ştia că Raiul era incomparabil superior, dar era prea depărtat de Neil ca să se gândească la asta, la fel de îndepărtat precum bogăţia sau faima ori opulenţa. Pentru oameni ca el, destinaţia după moarte era în mod cert Iadul şi nu vedea niciun rost în a-şi tulbura viaţa cu speranţe deşarte în evitarea acestui final. Şi pentru că Dumnezeu nu jucase vreodată un rol în viaţa lui Neil, nici nu avea a se teme că Îl va pierde. Nu îl înfricoşa deloc perspectiva de a vieţui fără interferenţe, într-o lume în care norocul şi nenorocirea nu erau prestabilite.

Dar acum, că Sarah era în Rai, situaţia lui se schimbase. Neil îşi dorea mai mult ca orice să o reîntâlnească, iar singura cale de reuşită era să-L iubească pe Domnul din toată inima.

●

Aceasta este povestea lui Neil, dar pentru a o relata bine trebuie să spunem şi poveştile altor doi oameni ale căror drumuri s-au intersectat cu al lui. Primul dintre aceştia este Janice Reilly.

Ceea ce oamenii presupuneau despre boala lui Neil, că ar fi fost provocată de intervenţia divină, se întâmplase în fapt lui Janice. Când mama sa era însărcinată în opt luni, a pierdut controlul maşinii şi a intrat într-un stâlp. Se pornise o furtună cu grindină, bulgări de gheaţă

cădeau din cerul senin şi acopereau strada cu straturi de mingi albe ca de tenis. Ea stătea în maşină, zdruncinată de izbitură, dar nu rănită, când a văzut un mănunchi de flăcări argintii, ulterior identificate ca îngerul Bardiel, străbătând cerul. Imaginea a făcut-o să încremenească, dar nu într-atât încât să nu perceapă o senzaţie ciudată în pântece. O ecografie făcută ulterior avea să arate că nenăscuta Janice Reilly nu mai avea picioare. Două tălpi ca nişte aripioare îi creşteau direct din bazin.

Poate că viaţa lui Janice ar fi fost asemănătoare celei a lui Neil dacă la două zile după ecografie n-ar fi avut loc o întâmplare ciudată. Părinţii ei stăteau la masa din bucătărie, plângând şi întrebându-se cu ce erau de vină ca să li se întâmple una ca asta, când au avut o viziune: au apărut sufletele salvate a patru rude decedate, umplând bucătăria cu o strălucire aurie. Nu au vorbit, dar zâmbetele lor beatice induceau un sentiment de serenitate în privitori. Din acel moment, familia Reilly a căpătat certitudinea că starea copilei lor nu reprezenta o pedeapsă.

În consecinţă, Janice a crescut considerând că lipsa picioarelor este de fapt un dar. Părinţii i-au explicat că Dumnezeu îi dăduse o însărcinare specială pentru că o considerase capabilă de a o duce la bun sfârşit, iar ea a jurat să nu-L dezamăgească. Lipsită de mândrie sau de sfidare, ea considera că are responsabilitatea de a-i învăţa pe ceilalţi că invaliditatea nu însemna slăbiciune ci, dimpotrivă, tărie.

În copilărie, a fost acceptată întru totul de colegii de şcoală. Dacă eşti drăguţ, încrezător şi charismatic ca ea, nimeni nu observă că te deplasezi într-un scaun cu rotile. În adolescenţă şi-a dat seama că trebuiau convinşi nu oamenii sănătoşi, precum colegii ei de şcoală. Era mai important ca ea să dea un exemplu altor handicapaţi, de oriunde ar fi fost ei, ajunşi în acea situaţie fie prin atingerea Domnului, fie din alte cauze. Janice a început să cuvânteze în faţa publicului, spunându-le celor cu dizabilităţi că aveau tăria pe care Dumnezeu le-o cerea.

În timp, a devenit cunoscută şi a dobândit adepţi, îşi câştiga existenţa scriind şi susţinând conferinţe şi a înfiinţat o organizaţie nonprofit pentru promovarea mesajului său. Primea scrisori de la oameni care îi mulţumeau pentru că le schimbase viaţa, iar acest lucru îi dădea un sentiment de împlinire, pe care unul ca Neil nu îl experimentase niciodată.

Aceasta a fost viaţa lui Janice până în momentul în care a fost martora unei apariţii a îngerului Rashiel. Tocmai intra în casă când a început cutremurul. La început, a crezut că este din cauze naturale, deşi nu locuia într-o zonă activă din punct de vedere seismic, şi a aşteptat în faţa uşii să înceteze. Câteva secunde mai târziu, a observat

o strălucire argintie pe cer, şi-a dat seama că este un înger şi şi-a pierdut cunoştinţa.

Când s-a trezit, a avut parte de cea mai mare surpriză a vieţii ei: avea două picioare noi, lungi, musculoase şi pe deplin funcţionale.

Când s-a ridicat prima dată în picioare a fost buimăcită, era mai înaltă decât se aştepta. Era dificil să-şi ţină echilibrul la o asemenea înălţime fără să se sprijine cu mâinile de perete, iar senzaţia dată de textura podelei simţită cu tălpile goale făcea experienţa şi mai bizară. Salvatorii care au găsit-o rătăcind ameţită pe străzi au crezut că era în şoc în urma apariţiei, dar ea, minunându-se de posibilitatea de a le vorbi de la un nivel egal, privindu-i în ochi, le-a explicat ce i s-a întâmplat.

Când s-au publicat statisticile în urma apariţiei, refacerea picioarelor lui Janice a fost trecută la vindecări miraculoase, iar ea se simţea profund recunoscătoare pentru norocul care dăduse peste ea. Dar, la prima întâlnire de grup, în suflet i-a încolţit un sentiment de vină. Acolo erau doi bolnavi de cancer care fuseseră de faţă la apariţia îngerului Rashiel, speraseră că vor fi vindecaţi, dar au fost foarte dezamăgiţi când şi-au dat seama că fuseseră omişi. Janice a început să se întrebe de ce ea a primit binecuvântarea, iar acei oameni nu.

Familia şi prietenii lui Janice considerau că refacerea picioarelor era o recompensă pentru că îndeplinise cu succes sarcina primită de la Dumnezeu, dar pentru Janice acest mod de a vedea lucrurile ridica o altă întrebare. Însemna asta că Domnul voia ca ea să se oprească? Cu siguranţă că nu, decise ea, evanghelismul îi modelase viaţa de până atunci, iar numărul de oameni care aveau nevoie să-i audă mesajul era mare. Continuarea conferinţelor era cea mai bună cale de urmat, atât pentru ea, cât şi pentru ceilalţi.

Dar sentimentul de nesiguranţă a crescut în timpul primei expuneri în public, în faţa mai multor oameni recent paralizaţi, acum imobilizaţi în scaune cu rotile. Janice a declamat obişnuitele cuvinte de motivare, asigurându-i că au destulă putere pentru a învinge greutăţile care îi aşteaptă în viaţă. În timpul rezervat întrebărilor şi răspunsurilor a fost întrebată dacă faptul că şi-a primit picioarele înapoi însemna că a trecut testul. Janice nu a ştiut ce să spună, nu le putea promite că într-o bună zi şi lor li se întâmpla la fel. De fapt, a realizat că orice afirmaţie cum că ar fi fost răsplătită ar fi putut fi interpretată ca o critică la adresa celor care nu fuseseră vindecaţi, iar ea nu voia să transmită asta. Nu le-a putut spune decât că nu ştie de ce a fost vindecată, dar era clar că ei au considerat răspunsul ca fiind nesatisfăcător.

Janice s-a întors acasă frământată de îndoieli. Încă mai credea în

mesajul ei, dar din punctul de vedere al auditorilor săi, ea îşi pierduse sursa principală de credibilitate. Cum ar mai fi putut să-i convingă pe cei atinşi de Dumnezeu să-şi vadă invaliditatea ca pe un îndemn la curaj, când ea însăşi nu le mai împărtăşea nenorocirea?

A cugetat dacă nu cumva asta este o provocare, un test al abilităţii ei de a propovădui cuvântul Domnului. Dumnezeu îi făcuse sarcina şi mai grea decât fusese. Poate că recăpătarea picioarelor era un fel de obstacol pe care trebuia să-l depăşească, întocmai cum fusese până atunci lipsa lor.

Acest mod de a privi lucrurile s-a dovedit greşit la următoarea conferinţă publică. Audienţa era formată din martorii apariţiei lui Nathanael. Mai fusese invitată să vorbească în faţa unor asemenea grupuri, în speranţa că aceia în suferinţă vor putea fi alinaţi de cuvintele sale. În loc să ocolească problema, a început să povestească propria ei experienţă recentă. A explicat că, deşi părea că a beneficiat de acea apariţie, în fapt ea simţea că este pusă în faţa unei noi încercări. Că, asemenea celor de faţă, era nevoită să găsească în sine resurse pe care nu le folosise anterior.

Şi-a dat seama prea târziu că ceea ce spusese era greşit. Un bărbat cu o malformaţie la picior s-a ridicat şi a interpelat-o: Credea ea cu adevărat că se puteau compara recăpătarea picioarelor ei cu pierderea soţiei lui? Chiar considera că încercările prin care trece ea se compară cu suferinţa prin care trece el?

Janice s-a grăbit să-l asigure că nu asta a vrut să spună şi că îşi poate închipui durerea pe care o resimte el. Dar, a continuat ea, Dumnezeu nu dorea să-i facă pe toţi să treacă prin aceleaşi încercări, ci fiecare are de înfruntat propriile necazuri. Cuantificarea dificultăţii unui impas este subiectivă şi nu se pot compara experienţele a doi oameni diferiţi. Şi, întocmai cum cei a căror suferinţă pare mai mare decât a lui ar trebui să-l compătimească, tot aşa şi el ar trebui să arate milă faţă de cei a căror suferinţă i se pare mai mică.

Nu l-a convins. Părerea lui era că ea, după ce a primit ceea ce oricine ar considera o binecuvântare fericită, nu găsea nimic mai bun de făcut decât să se plângă. Janice încă mai încerca să se justifice pe când el ieşea valvârtej din sală.

Omul în cauză era, desigur, Neil Fisk. Auzise numele lui Janice Reilly deseori în viaţă, de cele mai multe ori de la cei care erau convinşi că malformaţia lui era un semn de la Dumnezeu. Aceşti indivizi o citau ca pe un exemplu de urmat şi îi spuneau că atitudinea ei este abordarea cea mai corectă a unui handicap fizic. Neil nu putea nega că lipsa ei totală de picioare era un handicap mai mare decât femurul lui strâmb.

Dar, din păcate, atitudinea ei îi fusese complet de neînţeles, aşa încât niciodată nu fusese capabil să tragă învăţăminte din ea. Iar acum, doborât de durere şi neînţelegând de ce ea a primit un dar de care nu avea nevoie, Neil considera cuvintele ei jignitoare.

În zilele care au urmat, Janice s-a cufundat şi mai mult în îndoieli şi a ajuns să nu mai ştie ce înţeles să dea faptului că îşi recăpătase picioarele. Era nerecunoscătoare pentru darul primit? Era oare o binecuvântare şi un test totodată? Poate că era o pedeapsă, o indicaţie că nu-şi făcuse bine treaba înainte vreme. Erau atât de multe interpretări posibile, iar ea nu ştia pe care să o aleagă.

●

Mai este o persoană care a jucat un rol important în povestea lui Neil, deşi ei doi nu s-au întâlnit decât spre sfârşitul călătoriei lui Neil. Numele său este Ethan Mead.

Ethan crescuse într-o familie de oameni credincioşi, dar nu habotnici. Părinţii săi îi mulţumeau Domnului pentru sănătatea lor peste medie şi pentru statutul economic confortabil. Nu fuseseră martorii vreunei apariţii şi nici nu primiseră vreo viziune. Pur şi simplu erau încredinţaţi că Dumnezeu este, direct sau indirect, răspunzător pentru norocul şi bunăstarea lor. Credinţa lor nu fusese pusă vreodată la încercare, iar dacă ar fi fost, probabil nu ar fi supravieţuit, pentru că dragostea lor pentru Domnul se întemeia doar pe satisfacţia dată de starea lor de bine.

Ethan însă nu le semăna. Încă din copilărie credea că Dumnezeu i-a rezervat un rol special şi aştepta un semn care să îi indice acest rol. I-ar fi plăcut să devină preot, dar nu avea nicio revelaţie divină de împărtăşit celorlalţi. Speranţa vagă resimţită nu era de-ajuns. Tânjea după o întâlnire cu divinul care să dea un sens vieţii sale.

Ar fi putut merge la unul dintre locurile sfinte, acele locuri unde, din motive neştiute de nimeni, apariţiile angelice se repetau cu regularitate, dar simţea că o astfel de acţiune ar fi dovedit aroganţă din partea lui.

Locurile sfinte erau de obicei ultima speranţă a celor disperaţi, a celor care căutau un miracol să le vindece trupurile sau o sclipire de lumină divină să le vindece sufletele, or, Ethan nu era chiar disperat. A decis că se afla deja pe drumul cel bun şi s-a convins pe sine că, în timp, raţiunea vieţii sale i se va arăta. În aşteptarea acelei zile, îşi trăia viaţa cum putea mai bine: lucra ca bibliotecar, s-a însurat cu o femeie pe nume Claire, a crescut doi copii. Dar tot timpul a fost în aşteptarea semnelor unui destin mai special.

Atunci când a fost martor la apariţia lui Rashiel, aceeaşi apariţie care, la kilometri distanţă, i-a redat picioarele lui Janice Reilly, Ethan a

fost convins că sosise momentul. Era singur când s-a întâmplat. Mergea spre maşina aflată în mijlocul parcării când pământul a început să se cutremure. A simţit instinctiv că urmează o apariţie şi a îngenuncheat, fără să se teamă, simţind doar euforie şi evlavie la gândul că va afla în sfârşit ce destin i-a rezervat Domnul.

După un minut, pământul a încetat să se cutremure, iar Ethan a privit împrejur, fără să se mişte. A mai aşteptat câteva minute şi abia apoi s-a ridicat. În asfalt apăruse o crăpătură mare, care începea din faţa sa şi continua, sinuos, până în stradă. Crevasa părea să îi indice o anumită direcţie, aşa că a alergat de-a lungul ei cale de câteva străzi, până când a întâlnit alţi supravieţuitori, un bărbat şi o femeie care ieşeau dintr-o fisură mai mică ce se deschisese chiar sub ei. Au aşteptat împreună să vină salvatorii, care i-au dus pe toţi la un adăpost.

Ethan a participat la întâlnirile de grup care au urmat şi a cunoscut şi alţi martori ai apariţiei. După câteva întâlniri, a putut distinge anumite tipuri de comportament. Erau acolo, bineînţeles, cei care fuseseră răniţi şi cei care fuseseră vindecaţi în mod miraculos. Dar mai erau cei ale căror vieţi se schimbaseră în diferite feluri: bărbatul şi femeia pe care îi întâlnise el imediat după apariţie s-au îndrăgostit unul de altul şi s-au logodit. O femeie care fusese prinsă sub un zid dărâmat s-a făcut asistentă la serviciul de Salvare. O femeie de afaceri a intrat într-o asociere care a salvat-o de la falimentul altfel iminent, în timp ce o alta a cărei afacere fusese distrusă în timpul apariţiei a văzut în asta un semn că trebuie să-şi schimbe comportamentul. Părea că toţi ceilalţi, cu excepţia lui Ethan, găsiseră o cale de a înţelege ce li s-a întâmplat.

Nu fusese nici blestemat, nici binecuvântat explicit şi nu ştia ce mesaj îi fusese adresat de fapt. Soţia sa, Claire, i-a sugerat să considere apariţia ca o confirmare a faptului că trebuie să aprecieze ce posedă deja, dar Ethan nu era mulţumit cu această interpretare. Considera că orice apariţie, oriunde s-ar fi întâmplat, avea oricum, implicit, scopul enunţat de soţia lui, numai că pentru el, ca martor ocular la apariţie, trebuia să existe o semnificaţie ascunsă, mai profundă. Mintea lui era fixată pe ideea că pierduse o şansă, că exista poate un alt martor cu care ar fi trebuit să se întâlnească, dar n-o făcuse. Era convins că această apariţie era semnul pe care îl aşteptase atâta vreme, nu putea să-l ignore pur şi simplu. Dar tot nu înţelegea ce are de făcut.

Ethan a recurs în cele din urmă la o procedură de eliminare. A făcut o listă a martorilor şi i-a exclus pe cei care aveau o interpretare clară a experienţei prin care trecuseră, considerând că printre cei rămaşi trebuie să găsească persoana a cărei soartă trebuia să se intersecteze

cu a sa. Printre aceştia, confuzi şi nesiguri în privinţa înţelesului apariţiei, se afla în mod cert omul pe care trebuia să îl întâlnească.

Atunci când a terminat de tăiat numele, pe listă mai rămăsese o singură persoană: Janice Reilly.

•

În public, Neil putea să-şi mascheze durerea ca un adult, potrivit convenienţelor sociale, dar în intimitatea apartamentului său, zăgazurile emoţiilor se deschideau larg. Conştiinţa lipsei lui Sarah îl copleşea, şi atunci se prăbuşea pe podea şi începea să plângă. Se încovriga precum un câine, cu trupul scuturat de plâns cu sughiţuri, cu lacrimile şi mucusul curgându-i pe faţă, cu angoasa venind şi plecând în valuri crescătoare, până când atingea o intensitate pe care n-ar fi crezut că o poate suporta. Minute sau poate ore mai târziu, teama îl părăsea, iar el reuşea să adoarmă, epuizat. Iar dimineaţa următoare, se trezea cu gândul că avea în faţă o nouă zi pe care trebuia să o înfrunte fără Sarah.

O femeie în vârstă care locuia în acelaşi bloc cu Neil a încercat să îl consoleze spunându-i că durerea se va diminua în timp şi că, deşi nu-şi va uita niciodată soţia, va deveni la un moment dat capabil să treacă mai departe. Apoi va întâlni o altă femeie, îşi va găsi fericirea lângă ea şi va învăţa să-L iubească pe Dumnezeu, iar astfel va urca la Rai când îi va veni vremea.

Femeia era bine intenţionată, dar pe Neil nu îl ajutau cuvintele ei. Absenţa lui Sarah era ca o rană deschisă, iar perspectiva ca într-o zi să nu mai simtă durerea pierderii ei i se părea nu doar îndepărtată, ci de-a dreptul imposibilă. Dacă sinuciderea ar fi putut pune capăt suferinţei lui, ar fi făcut-o fără ezitare, dar asta ar fi însemnat ca despărţirea lui de Sarah să devină permanentă.

Subiectul sinuciderii revenea periodic în întâlnirile grupului şi întotdeauna cineva amintea de Robin Pearson, o femeie care obişnuia să participe la întâlniri până cu câteva luni înainte să apară Neil. Soţul lui Robin căpătase cancer la stomac cu ocazia apariţiei îngerului Makatiel. Ea îl veghea la spital tot timpul, numai că el a murit pe neaşteptate într-o zi când ea se dusese acasă, să spele rufe. O asistentă care fusese de faţă i-a povestit lui Robin că sufletul soţului ei urcase la cer, apoi Robin a început să vină la întâlnirile grupului de sprijin.

Câteva luni mai târziu, Robin a venit la întâlnire fierbând de furie. Tocmai avusese loc o manifestare a Iadului în apropierea casei sale, iar Robin îşi văzuse soţul printre sufletele pierdute. O confruntase pe asistentă, care a recunoscut că a minţit-o, în speranţa că Robin va

ajunge să-L iubească pe Dumnezeu şi astfel măcar ea să fie salvată, dacă soţul ei nu fusese. La următoarea întâlnire Robin nu a apărut, iar la cea care a urmat au aflat cu toţii că Robin se sinucisese, pentru a-şi reîntâlni soţul în Iad.

Niciunul dintre ei nu avea cunoştinţă despre situaţia actuală a lui Robin şi a soţului ei, dar se ştia că în trecut multe cupluri se reuniseră şi trăiau fericite după sinucidere. Unii membri ai grupului de sprijin aveau soţi şi soţii în Iad şi erau chinuiţi de indecizia între a continua să-şi trăiască viaţa şi dorinţa de a-şi reîntâlni jumătatea. Neil nu se afla în situaţia lor, dar prima reacţie când îi auzea era una de invidie. Dacă Sarah ar fi mers în Iad, sinuciderea lui ar fi fost rezolvarea tuturor problemelor sale.

Aceasta a dus la o cunoaştere de sine care îl ruşina pe Neil. A înţeles că dacă ar fi trebuit să aleagă între situaţia în care el mergea în Iad, iar Sarah în Rai şi situaţia în care ar fi mers amândoi în Iad, el ar fi ales-o pe ultima. Ar fi preferat ca ea să fie îndepărtată de la Dumnezeu decât separată de soţul ei. Ştia că e o dovadă de egoism, dar nu putea simţi altfel. Ştia că Sarah ar fi putut fi fericită în oricare dintre cele două locuri, dar mai ştia că el nu ar putea fi fericit decât lângă ea.

Experienţele anterioare ale lui Neil cu femeile nu fuseseră prea bune. De multe ori începuse să flirteze cu vreuna într-un bar, pentru ca în momentul în care el se ridica de la masă şi piciorul diform ieşea la vedere, ea să îşi amintească brusc că are o altă întâlnire pe altundeva. Odată, o femeie cu care se întâlnise câteva săptămâni se despărţise de el motivând că, deşi ea personal nu vede o problemă cu piciorul lui defect, are convingerea că lumea, când o vede lângă el, îşi închipuie că e ceva în neregulă şi cu ea, nu-i aşa că el înţelege cât de nedrept este acest lucru faţă de ea?

Sarah fusese prima femeie întâlnită de Neil al cărei comportament nu se schimbase câtuşi de puţin, expresia feţei ei nu se modificase, nici spre milă, nici spre oripilare şi nici măcar spre surpriză prima dată când i-a văzut piciorul. Fie şi numai pentru acest motiv, era clar că Neil o va îndrăgi. Iar când a ajuns să cunoască toate aspectele personalităţii ei minunate, se îndrăgostise deja nebuneşte de ea. Şi pentru că atunci când era lângă ea, cele mai bune calităţi ale lui ieşeau la iveală, Sarah a sfârşit prin a se îndrăgosti la rândul ei de Neil.

Neil a fost surprins când Sarah i-a mărturisit că este credincioasă. Nu se manifesta ca atare, nu mergea la biserică – îi displăcea, ca şi lui Neil, atitudinea majorităţii celor care mergeau – dar în felul ei liniştit îi era recunoscătoare Domnului pentru viaţa sa. Nu a încercat niciodată să-l convertească pe Neil şi spunea că actul credinţei vine din interior

sau nu vine deloc. Nu aveau motive prea dese de a-L invoca pe Dumnezeu, iar în majoritatea timpului lui Neil îi era uşor să-şi închipuie că Sarah îi împărtăşea viziunea asupra credinţei.

Asta nu însemna că abnegaţia lui Sarah nu avea niciun efect asupra lui Neil. Dimpotrivă, Sarah era de departe cel mai bun argument pentru a-L iubi pe Domnul întâlnit de Neil vreodată. Dacă dragostea pentru El o făcuse persoana care era, atunci merita să-L iubeşti. Pe perioada cât au fost căsătoriţi, viziunea lui Neil asupra vieţii se îmbunătăţise considerabil, iar dacă ar fi fost să îmbătrânească împreună, probabil că Neil ar fi ajuns să-L iubească la rândul său pe Dumnezeu.

Moartea lui Sarah a înlăturat această posibilitate, dar nu a închis portiţa ca Neil să ajungă să-L iubească pe Domnul. Neil putea să o ia ca pe o indicaţie a faptului că nimeni nu se poate baza că va trăi îndelung. Ar fi putut fi mişcat de înţelegerea faptului că, dacă ar fi murit împreună, ar fi fost separaţi pe vecie. Ar fi putut să privească moartea lui Sarah ca pe un ultim apel la a-L iubi pe Domnul cât mai avea timp s-o facă.

În schimb, Neil deveni nemulţumit de Dumnezeu într-un mod activ. Sarah fusese binecuvântarea vieţii sale, iar Dumnezeu i-o luase. Acum se aştepta ca Neil să-L iubească pentru asta? Era ca şi cum un răpitor ar cere la schimb dragoste de la cel căruia i-a răpit soţia. Cu ascultarea s-ar fi descurcat, dar cu dragostea din inimă? Era o cerere de răscumpărare pe care Neil nu o putea plăti.

Mai mulţi oameni din grupul de sprijin se confruntau cu acest paradox. Unul dintre ei, Phil Soames, a spus că dacă o iei ca pe o condiţie necesară, eşecul ar fi garantat. Nu puteai să-L iubeşti pe Dumnezeu cu un scop anume, trebuia să-L iubeşti pentru El însuşi. Dacă ţelul tău era reunirea cu soţia, nu puteai să fii sincer în credinţa ta nicicum.

O femeie din grupul de sprijin, pe nume Valerie Tommasino, a spus că ea nici nu s-ar strădui. Citise o carte publicată de o mişcare umanistă, ai cărei membri considerau că e greşit să iubeşti un Dumnezeu care a produs atâta durere şi sfătuiau oamenii să se conducă după propriul simţ moral în loc să se lase conduşi de morcov şi de bici. Membrii acestei mişcări, când mureau, se duceau în Iad purtând sfidarea faţă de Dumnezeu cu trufie, ca pe un stindard.

Şi Neil citise un pamflet scris de mişcarea umanistă. Ce îşi amintea cel mai bine era faptul că erau citaţi îngerii căzuţi. Apariţiile îngerilor căzuţi erau destul de rare şi nu produceau miracole, nici bune, nici rele. Ei nu acţionau la indicaţiile lui Dumnezeu, treceau doar prin planul material în drum spre treburile lor de neimaginat. Când totuşi apăreau,

oamenii le puneau întrebări. Cunoşteau ei voinţa Domnului? De ce se răzvrătiseră? Răspunsul îngerilor era unul singur: *Decideţi singuri. Noi asta am făcut. Vă sfătuim să faceţi şi voi la fel.*

Cei din mişcarea umanistă deciseseră, iar dacă n-ar fi fost Sarah, Neil ar fi făcut aceeaşi alegere. Dar o dorea înapoi, iar singura cale era să găsească un motiv pentru a-L iubi pe Dumnezeu.

În căutarea lor pentru orice punct de sprijin al credinţei, unii dintre oamenii din grup găseau alinare în gândul că cei iubiţi nu suferiseră când Dumnezeu îi luase la El, ci muriseră instantaneu. Neil nu avea nici măcar această consolare, Sarah suferise răni groaznice de la sticla spartă. Bineînţeles, se putea şi mai rău. Cunoştea un cuplu al cărui fiu adolescent fusese prins în focul iscat la o apariţie şi suferise arsuri profunde pe optzeci la sută din corp înainte de a fi scos de acolo de salvatori. Moartea lui în cele din urmă fusese un act de îndurare din partea Domnului. Prin comparaţie, Sarah fusese norocoasă, dar nu într-atât încât să-l facă pe Neil să creadă în Dumnezeu.

Neil considera că un singur lucru l-ar fi făcut să îi mulţumească Domnului, şi anume dacă i-ar fi permis să o vadă pe Sarah. I-ar fi produs o imensă alinare doar să o mai vadă zâmbind. Nu fusese niciodată vizitat de un suflet salvat, iar o viziune acum, în acest moment al vieţii sale, ar fi însemnat mai mult decât în orice altă împrejurare.

Dar viziunile nu apar la dorinţa cuiva, iar Neil nu a primit niciuna. Trebuia să găsească o altă cale către Dumnezeu.

La următoarea întâlnire a grupului, Neil l-a căutat pe Benny Vasquez, cel ai cărui ochi fuseseră arşi de lumina cerească. Benny nu mai venea la toate întâlnirile, pentru că era invitat să vorbească în mai multe locuri. Deoarece lumina Raiului era vizibilă în planul material doar la venirea sau la plecarea unui înger, foarte puţine apariţii aveau ca rezultat persoane orbite de vederea ei. Cei rămaşi fără văz erau deci puţini, şi cererea ca ei să le vorbească grupurilor organizate pe lângă diferite biserici era din ce în ce mai mare.

Benny era acum la fel de lipsit de vedere precum o cârtiţă, nu numai că îi lipseau ochii şi orbitele, dar craniul său nu mai conţinea nici locul pentru aceste organe, oasele pometilor se uneau direct cu fruntea. Lumina care îi adusese sufletul atât de aproape de perfecţiune, pe cât este posibil în plan material, îi deformase şi trupul. Oamenii considerau că asta demonstra că în Rai corpurile fizice sunt superflue. Datorită expresivităţii limitate pe care o avea faţa lui acum, Benny afişa întotdeauna un zâmbet fericit şi plin de entuziasm.

Neil spera că Benny i-ar putea spune ceva care să-i deştepte iubirea

de Dumnezeu. Benny descria lumina Raiului ca fiind de o frumuseţe infinită, o viziune de o asemenea măreţie fascinantă, încât îţi risipea orice dubii. Lumina constituia o dovadă incontestabilă că Dumnezeu trebuia iubit, o explicaţie tot atât de clară precum 1+1=2. Din nefericire, deşi Benny putea oferi multe analogii pentru a descrie lumina cerească, era incapabil să o reproducă prin propriile cuvinte. Cei deja convertiţi găseau cuvintele lui Benny înălţătoare, dar lui Neil i se păreau frustrant de vagi. Aşa că a trebuit să caute îndrumare în altă parte.

Acceptaţi misterul, spunea preotul de la parohia locală. Dacă îl puteţi iubi pe Dumnezeu, chiar dacă nu aveţi răspunsuri la toate întrebările, iubirea voastră va fi cu atât mai puternică.

Admiteţi că aveţi nevoie de El, scria o carte populară de sfaturi spirituale pe care o cumpărase. Când veţi înţelege că autosuficienţa este o iluzie, atunci veţi fi pregătiţi.

Supuneţi-vă complet şi pe de-a-ntregul, spunea predicatorul de la televizor. Veţi suferi, dar aşa vă veţi dovedi dragostea. Acceptarea poate că nu vă va aduce alinare în această viaţă, dar rezistenţa vă va mări cu siguranţă pedeapsa.

Toate aceste strategii se dovediseră de succes pentru diverşi oameni. Fiecare dintre ei, odată convins, putea aduce alte persoane întru credinţă. Dar toate aceste abordări nu erau uşor de adoptat, iar Neil le găsea imposibil de acceptat.

În cele din urmă, Neil a încercat să vorbească cu părinţii lui Sarah, iar acest fapt în sine era un indicator al stării lui avansate de disperare – relaţia dintre ei fusese întotdeauna tensionată. O iubiseră pe Sarah, dar deseori o mustrau pentru că nu era demonstrativă în credinţa ei, iar apoi au fost de-a dreptul şocaţi că s-a căsătorit cu un om care era total necredincios. În ceea ce o privea, Sarah îşi considerase mereu părinţii ca fiind prea înclinaţi spre a-i judeca pe alţii, iar faptul că nu îl acceptau pe Neil îi întărea această părere. Dar acum Neil simţea că are ceva în comun cu ei – în definitiv, cu toţii o deplângeau pe Sarah –, aşa că le-a făcut o vizită în cartierul din suburbii în care locuiau, sperând că o să ofere puţină alinare durerii lui profunde.

Cât de mult se înşelase. În loc de compasiune, Neil a căpătat acuzaţii pentru moartea lui Sarah. În săptămânile de după înmormântarea ei, ajunseseră la această concluzie: considerau că Domnul o luase pentru a-i transmite lui Neil un mesaj, iar ei erau nevoiţi să sufere doar pentru că el era lipsit de credinţă. Erau convinşi acum, fără să ţină seama de explicaţiile lui anterioare, că diformitatea piciorului lui Neil era în fapt un act al lui Dumnezeu şi că dacă pedeapsa i-ar fi fost de învăţătură, Sarah ar fi trăit şi acum.

Reacţia lor nu avea de ce să constituie o surpriză. De-a lungul întregii sale vieţi, oamenii atribuiseră semnificaţii morale stării piciorului său, chiar dacă Dumnezeu nu avea nimic de-a face cu asta. Acum, că suferise o nenorocire pentru care Dumnezeu era clar răspunzător, era inevitabil ca să considere cineva că Neil o merita. Doar datorită întâmplării, în momentul în care i-a fost servită această teorie el era foarte vulnerabil şi, în consecinţă, a avut un impact deosebit de mare asupra lui.

Neil nu le dădea dreptate părinţilor lui Sarah, dar a început să se întrebe dacă nu ar fi fost timpul să o facă. Poate, gândea el, ar fi mai bine să trăiască într-o poveste în care cei buni sunt recompensaţi, iar păcătoşii sunt pedepsiţi, chiar dacă criteriile de împărţire în cele două categorii îi erau neclare, decât să trăiască într-o realitate în care nu era nici urmă de dreptate. Acceptarea teoriei pedepsei însemna să se considere un păcătos, aşa că minciuna n-ar fi fost prea confortabilă, dar i-ar fi oferit o recompensă pe care etica lui i-o refuza: dacă ar crede-o, l-ar putea aduce lângă Sarah.

Uneori chiar şi un sfat greşit poate îndrepta pe cineva în direcţia bună. Aşa s-a întâmplat că acuzele aduse de socrii săi l-au împins în cele din urmă pe Neil mai aproape de Dumnezeu.

●

Nu doar o dată în timpul evanghelizărilor pe care le ţinea, Janice fusese întrebată dacă şi-ar fi dorit să aibă picioare, iar ea răspundea mereu, cu sinceritate, că nu. Era mulţumită aşa cum era. Uneori cei care întrebau insistau, spunând că nu-i putea lipsi ceva ce nu cunoscuse niciodată, şi că dacă s-ar fi născut cu picioare şi le-ar fi pierdut ulterior, ar fi avut alte sentimente. Janice nu îi contrazicea. Dar putea spune cu mâna pe inimă că nu se simţea incompletă, nici nu îi invidia pe cei care aveau picioare. Să fie lipsită de picioare făcea parte din identitatea ei. Nu încercase niciodată proteze, iar dacă ar fi fost disponibilă o procedură chirurgicală care să-i refacă picioarele, ar fi refuzat-o. Nu luase niciodată în calcul posibilitatea ca Dumnezeu să-i dea înapoi membrele.

Acum, unul dintre efectele secundare ale faptului că avea picioare era atenţia incredibilă pe care i-o acordau bărbaţii. În trecut atrăgea bărbaţi cu fetişuri pentru amputaţi sau cu complexe legate de sfinţenie. Acum atrăgea tot felul de oameni. Aşa că atunci când a observat că Ethan Mead îi acordă atenţie, a crezut că este un interes de natură romantică. Această posibilitate era supărătoare, mai ales că era evident faptul că omul era căsătorit.

Ethan i-a vorbit lui Janice la întâlnirile grupului de sprijin, apoi a

început să caute conferinţele cu public la care era chemată. Când a invitat-o la masă, Janice l-a întrebat direct ce intenţii are, iar el şi-a expus teoria. Nu ştia în ce fel soarta lui era intersectată cu a ei, ştia doar că o legătură trebuie să existe. Janice a primit teoria lui cu scepticism, dar nu a respins-o în totalitate. Ethan a admis că nu are răspunsuri pentru întrebările ei, dar că este nerăbdător să o ajute să le găsească, în orice fel se putea. Janice a acceptat, cu precauţie, să îl ajute în căutarea menirii sale pe pământ, iar Ethan a promis că nu îi va deveni o povară. Se întâlneau apoi cu regularitate şi discutau despre semnificaţia apariţiilor.

În acest timp, Claire, soţia lui Ethan, începea să fie îngrijorată. Ethan o asigura că nu are niciun sentiment romantic faţă de Janice, dar declaraţiile lui nu îi îndepărtau neliniştea. Ştia că circumstanţele extreme puteau crea legături puternice între oameni şi se temea că relaţia lui Ethan cu Janice, romantică sau nu, i-ar putea pune în pericol căsnicia.

Ethan i-a sugerat lui Janice că, în poziţia lui de bibliotecar, ar putea face nişte cercetări. Niciunul dintre ei nu auzise să fi existat cazuri în care Dumnezeu să-şi fi lăsat semnul asupra unei persoane la o apariţie şi să îl ia înapoi la o alta. Ethan căuta exemple în speranţa că vor face lumină în cazul lui Janice. Existaseră câţiva oameni care primiseră mai multe binefaceri de-a lungul vieţii, dar bolile sau dizabilităţile lor fuseseră întotdeauna de origine naturală, şi nu primite în timpul apariţiilor. A găsit o anecdotă despre un om care a fost orbit pentru păcatele sale, şi-a schimbat viaţa, iar mai apoi şi-a recăpătat vederea, dar fusese clasificată ca legendă urbană.

Chiar dacă acea povestire avea o bază reală, nu ar fi putut constitui un precedent folositor pentru Janice. Picioarele îi fuseseră înlăturate înainte de naştere, deci nu putea fi o pedeapsă pentru acţiunile ei. Era oare posibil ca dizabilitatea lui Janice să fie din cauza unor fapte comise de mama sau de tatăl ei? Restaurarea să fi însemnat oare că părinţii ei câştigaseră în cele din urmă vindecarea fiicei lor? Lui Janice nu-i venea a crede.

Dacă rudele ei decedate i-ar fi apărut într-o viziune, Janice ar fi primit asigurarea de care avea nevoie pentru a crede această teorie asupra restaurării picioarelor ei. Faptul că rudele nu apăreau a făcut-o să suspecteze că ceva din teorie lipseşte, dar oricum nu credea că era vorba de o pedeapsă. Probabil fusese comisă o greşeală şi ea primise miracolul destinat altei persoane. Poate că fusese un test, pentru a vedea cum reacţionează la atât de multe încercări. În ambele cazuri, ea vedea o singură cale de urmat: trebuie să returneze darul, cu

gratitudine şi umilinţă. Pentru a face asta, trebuia să plece într-un pelerinaj.

Pelerinii călătoreau distanţe mari pentru a vizita locurile sfinte sau pentru a aştepta o apariţie, cu speranţa într-o vindecare miraculoasă. În lumea largă era posibil ca un om să trăiască o viaţă întreagă fără să fie martorul unei apariţii, însă la un loc sfânt apariţiile se întâmplau o dată la câteva luni sau chiar săptămâni. Pelerinii erau conştienţi că şansele de a fi vindecaţi erau foarte reduse. Majoritatea celor adunaţi la un astfel de loc nu primea niciun miracol. Dar se mulţumeau cu vederea unui înger şi se întorceau acasă mai bine pregătiţi să facă faţă greutăţilor, fie că era vorba de moartea iminentă, fie de o viaţă dusă cu o dizabilitate majoră. Şi, nu în cele din urmă, simplul fapt că supravieţuiau unei apariţii era de-ajuns pentru mulţi oameni, care mai apoi îşi preţuiau altfel viaţa. Invariabil, câţiva pelerini erau ucişi în timpul apariţiilor.

Janice era pregătită să suporte consecinţele, oricare ar fi fost acestea. Dacă Dumnezeu considera că e vremea să o ia la el, era pregătită. Dacă Dumnezeu îi lua iarăşi picioarele, urma să se întoarcă la munca pe care o mai făcuse. Dacă Dumnezeu îi lăsa picioarele, spera să primească şi revelaţia de care avea nevoie pentru a vorbi cu convingere despre darul său.

Spera totuşi că miracolul îi va fi luat înapoi şi va fi dat cuiva care avea într-adevăr nevoie de el. Nu ceruse nimănui dintre cunoscuţi să spere să primească darul pe care ea dorea să-l returneze, pentru că se temea că ei ar fi privit-o cu neîncredere, dar în intimitate credea că trebuie să facă pelerinajul în folosul celor nevoiaşi.

Prietenii şi familia au fost nedumeriţi de decizia ei, pe care o vedeau ca pe o punere la îndoială a voinţei divine. Pe măsură ce s-a dus vestea, Janice a primit multe scrisori de la adepţii săi, exprimând spaimă, perplexitate sau admiraţie pentru voinţa ei de a face un asemenea sacrificiu.

În ceea ce îl privea pe Ethan, el o susţinea întru totul în demersul ei şi era nerăbdător. Acum înţelegea sensul apariţiei lui Rashiel în ceea ce-l privea: era o indicaţie că sosise timpul ca el să acţioneze. Soţia lui, Claire, se opunea din răsputeri plecării sale, pentru că, îi spunea, nu ştia cât de mult timp o să lipsească de acasă, iar ea şi copiii aveau nevoie de el. Îl durea să plece fără binecuvântarea lor, dar nu avea încotro. Ethan urma să plece în pelerinaj, iar la următoarea apariţie urma să înţeleagă care era voinţa Domnului în ceea ce îl privea.

●

Vizita pe care o făcuse la părinţii lui Sarah l-a determinat pe Neil să

se gândească din nou la conversaţia cu Benny Vasquez. Deşi cuvintele acestuia nu-l convinseseră, fusese impresionat de devoţiunea lui fără limite. Indiferent ce nenorocire i s-ar fi putut întâmpla în viitor, dragostea lui Benny pentru Dumnezeu nu avea să se clintească, iar el va urca la Rai când va muri. Acest fapt îi deschidea lui Neil o mică portiţă, care înainte vreme i se păruse atât de neatractivă, încât nu se gândise prea mult la ea. Dar acum era din ce în ce mai disperat, ceea ce îl făcea să se grăbească.

La fiecare loc sfânt se adunau şi pelerini care nu căutau vindecarea miraculoasă, ci voiau doar să vadă lumina Raiului. Cei care o vedeau erau primiţi fără greş în Rai după moarte, indiferent ce motive egoiste îi împinseseră să caute lumina. Unii îşi doriseră să scape de incertitudini şi să se reunească cu cei dragi, alţii trăiseră o viaţă întreagă în păcat şi voiau să scape de consecinţe.

În trecut existaseră controverse dacă într-adevăr lumina Raiului putea anula *toate* obstacolele spirituale din calea salvării cuiva. Dezbaterea se încheiase după cazul lui Larry Larsen, un violator şi criminal în serie care, când tocmai îşi ucisese ultima victimă, a fost martorul unei apariţii şi a văzut lumina Raiului. La execuţia sa, sufletul i-a urcat la Rai, spre consternarea şi furia familiilor victimelor. Preoţii au încercat să îi consoleze, asigurându-i, deşi nu aveau nicio bază pentru asta, că lumina Raiului îl supusese mai întâi pe Larsen la mai multe vieţi de penitenţă, concentrate în clipa dinaintea ridicării la ceruri, dar cuvintele lor nu au avut mare efect.

Această istorie îi oferea lui Neil o portiţă de scăpare, un răspuns la obiecţiunea ridicată lui Phil Soames. Era singura cale prin care putea să o iubească pe Sarah mai mult decât pe Dumnezeu şi totuşi să se reunească cu ea. Însemna că putea să fie egoist şi să intre totuşi în împărăţia lui Dumnezeu. Alţii reuşiseră, poate reuşea şi el. Probabil nu era corect, dar era cel puţin o şansă.

La nivel instinctiv, Neil era împotriva ideii, era ca şi cum ai trata o depresie prin spălarea creierului. Era convins că încercarea îi va schimba personalitatea atât de drastic, încât va înceta să mai fie el însuşi. Apoi şi-a amintit că toţi cei aflaţi în Rai trecuseră prin transformări similare – cei salvaţi erau întocmai celor lipsiţi de ochi, numai că lor le lipseau trupurile. Acum Neil avea o imagine mai clară asupra a ceea ce îl aştepta: indiferent cât de credincios îl va face fie vederea luminii Raiului, fie o viaţă întreagă de eforturi, reunirea lui cu Sarah nu va putea reproduce relaţia pe care o avuseseră în universul muritor. În Rai vor fi amândoi diferiţi, iar iubirea pe care o vor avea unul pentru altul va fi amestecată cu iubirea aceea pe care toţi cei salvaţi o

resimţeau pentru tot şi pentru toate.

Această înţelegere nu a diminuat dorinţa lui Neil de a se reuni cu Sarah. De fapt, i-a ascuţit-o, pentru că însemna că recompensa va fi aceeaşi, indiferent de mijloacele pe care avea să le folosească pentru a-şi atinge ţelul. Scurtătura ducea în exact acelaşi loc precum drumul obişnuit.

Pe de altă parte, căutarea luminii Raiului era mult mai dificilă şi mai periculoasă decât un pelerinaj obişnuit. Lumina Raiului se revărsa pe pământ doar în momentele scurte în care un înger intra sau ieşea din planul material şi, întrucât nu se putea prezice cu acurateţe locul unei viitoare apariţii, căutătorii de lumină se adunau lângă un înger după sosirea lui şi îl urmau peste tot până la plecare. Pentru a-şi maximiza şansele, îl urmau cât de aproape puteau în timpul vizitei. În funcţie de înger, asta putea însemna să se afle lângă pâlnia unei tornade, în faţa valului unui tsunami sau pe buza unei prăpăstii chiar în momentele în care se năştea şi despica pământul în două. Numărul celor care au pierit în căutarea luminii îl depăşea cu mult pe al celor care au reuşit să o vadă.

Statisticile despre eşecuri erau greu de găsit, pentru că erau prea puţini martori, dar numerele care erau cunoscute nu erau deloc încurajatoare. În contrast cu pelerinii care mureau fără să primească vindecarea căutată, dintre care cam jumătate erau primiţi în Rai, toţi căutătorii de lumină care eşuaseră coborâseră în Iad. Fie în astfel de expediţii se angajau doar cei ale căror suflete erau deja pierdute, fie moartea în cadrul lor era considerată sinucidere. În orice caz, lui Neil îi era clar că trebuie să fie pregătit să accepte consecinţele unei asemenea tentative.

Toată ideea avea o trăsătură de *totul sau nimic* care se părea lui Neil înfricoşătoare şi atractivă în acelaşi timp. Considera că ar înnebuni dacă ar continua să-şi trăiască viaţa, încercând până la sfârşit să îl iubească pe Dumnezeu. Putea să încerce zeci de ani şi să nu reuşească. Putea să nu aibă nici atât timp la dispoziţie, după cum i se spusese de multe ori în ultima vreme. Apariţiile aveau şi un rol de avertizare, amintindu-le oamenilor că moartea poate sosi în orice clipă. Ar putea să moară mâine, iar el nu vedea nicio şansă de a deveni credincios în viitorul apropiat, dacă se limita la mijloacele convenţionale.

Era pe undeva ironic faptul că, deşi refuzase să urmeze exemplul lui Janice Reilly, Neil a observat când ea şi-a schimbat poziţia. Într-o dimineaţă, pe când lua micul dejun, a citit în ziar o ştire despre planurile ei de pelerinaj, iar reacţia lui imediată a fost de mânie: cât de multe

binecuvântări îi trebuie femeii ăsteia ca să fie mulţumită? Dar după ce s-a mai gândit, a hotărât că dacă ea, care primise o vindecare, găsea de cuviinţă să caute sprijinul apropiat al lui Dumnezeu în a-şi accepta binecuvântarea, atunci nu era niciun motiv ca el, care primise o nenorocire atât de copleşitoare, să nu poată face acelaşi lucru. Iar asta a fost de-ajuns pentru a-l face să pornească.

●

Locurile sfinte se aflau invariabil în zone inospitaliere: unul era pe un atol în mijlocul oceanului, altul în munţi la o înălţime de peste şase mii cinci sute de metri. Cel ales de Neil se afla într-un deşert, o câmpie de noroi uscat, străbătută de crăpături, care se întindea cât vedeai cu ochii în toate direcţiile. Era un loc dezolant, dar relativ accesibil, şi de aceea destul de popular printre pelerini. Aspectul locului sfânt putea fi obiect de studiu pentru înţelegerea celor întâmplate atunci când s-au atins realitatea celestă şi cea terestră. Peisajul era crestat de valuri de lavă, crevase adânci şi cratere de impact. Vegetaţia era rară şi efemeră, apărea după ce vreo inundaţie sau un uragan lăsa în urmă cantităţi mici de sol, şi dispărea când acesta era ridicat de alte vânturi sau măturat de apele altei inundaţii.

Pelerinii campau oriunde, corturile şi rulotele lor formând sate temporare. Se sfătuiau asupra locului care le-ar maximiza şansele de a vedea îngerul, minimizând totodată riscul de a fi răniţi sau ucişi. O oarecare protecţie ofereau dunele din saci de nisip, rămaşi din anii trecuţi şi rearanjaţi după nevoie. O echipă de salvare şi una de pompieri menţineau drumurile libere, pentru a permite vehiculelor cu salvatori să se deplaseze unde era nevoie. Pelerinii îşi aduceau mâncare şi apă sau altfel erau nevoiţi să cumpere la preţuri exorbitante de la vânzătorii ambulanţi. Toată lumea plătea o taxă pentru salubritate.

Căutătorii de lumină aveau maşini de teren care să le permită deplasarea pe orice traseu în urmărirea îngerului. Cei care îşi puteau permite călătoreau singuri. Ceilalţi formau grupuri de câte trei sau patru. Neil nu voia să fie un pasager care să trebuiască să se bazeze pe o altă persoană, dar nici nu voia să-şi asume responsabilitatea de a-i conduce el pe alţii. Aceasta putea fi ultima sa acţiune pe pământ şi simţea că ar trebui să fie singur. Costurile înmormântării lui Sarah îi epuizaseră economiile, aşa că Neil şi-a vândut toate posesiunile şi a cumpărat un vehicul potrivit, o camionetă pick-up echipată cu cauciucuri zimţuite şi cu amortizoare puternice.

Imediat ce a sosit, Neil a făcut precum ceilalţi pelerini, a început să străbată deşertul în lung şi în lat pentru a se familiariza cu topografia locului. Într-unul dintre aceste drumuri s-a întâlnit cu Ethan. Acesta îi

făcea semne de lângă maşina al cărei motor se blocase pe drumul de întoarcere de la cea mai apropiată băcănie, aflată la 120 de kilometri depărtare. Neil l-a ajutat să repornească maşina, iar apoi, la insistenţele lui Ethan, a acceptat invitaţia acestuia la cină şi l-a urmat pe drumul de întoarcere în tabără. Când au ajuns, Janice era plecată în vizită la câteva corturi depărtare. Neil a ascultat politicos relatarea lui Ethan, care în timp ce încălzea semipreparatele la o lampă cu gaz, îi povestea evenimentele care îl aduseseră la acest loc sfânt.

Când Ethan a pronunţat numele lui Janice Reilly, Neil nu şi-a putut ascunde surpriza. Nu voia să mai stea de vorbă cu ea şi s-a ridicat imediat să plece. Tocmai se scuza în faţa lui Ethan, pretinzând că a uitat de o altă întâlnire, când a apărut Janice.

A fost uimită să-l vadă pe Neil, dar l-a rugat să rămână. Ethan i-a povestit aventura cu maşina, iar Janice i-a povestit lui cum se cunoscuseră ea şi Neil. Apoi l-a întrebat pe Neil ce îl aduce la locul sfânt. Când le-a spus că este un căutător de lumină, Ethan şi Janice au încercat să-l convingă să-şi schimbe planul. Risca să se sinucidă, spunea Ethan, ori întotdeauna există alte soluţii. Să vezi lumina Raiului nu este răspunsul, a spus Janice, nu asta îşi dorea Dumnezeu de la oameni. Neil le-a mulţumit înţepat pentru grijă şi a plecat.

În săptămânile de aşteptare, Neil mergea în fiecare zi în recunoaştere. Existau hărţi care erau actualizate după fiecare apariţie, însă nu puteau fi mai bune decât explorarea personală a locurilor. Odată s-a întâlnit cu un alt căutător de lumină, care era vizibil experimentat în conducerea pe teren accidentat, şi i-a cerut acestuia lecţii de condus. Unii dintre căutătorii de lumină, majoritatea bărbaţi, fuseseră prezenţi la mai multe apariţii în acest loc, dar nici nu reuşiseră, nici nu eşuaseră. Erau bucuroşi să-i înveţe pe alţii care e cea mai bună metodă de a urmări îngerul, dar nu dezvăluiau niciodată informaţii personale. Neil găsea tonul conversaţiilor cu ei ca fiind special, plin de speranţă şi totodată lipsit de orice nădejde, şi se întreba dacă şi vorbele lui sunau la fel.

Ethan şi Janice îşi petreceau timpul făcând cunoştinţă cu alţi pelerini. Reacţiile acestora la situaţia lui Janice erau amestecate. Unii o considerau nerecunoscătoare, pe când alţii o credeau generoasă. Majoritatea găseau interesantă povestea lui Ethan, care era unul dintre puţinii pelerini ce nu erau în căutarea unei vindecări miraculoase. În general, un sentiment de camaraderie îi unea pe toţi cei care aşteptau cu răbdare apariţia.

Neil îşi conducea camioneta când a observat că pe cer, spre sud-est, se adunau nori negri, iar la postul de radio local s-a transmis ştirea

că apariţia a început. A oprit maşina, şi-a pus dopurile în urechi şi casca protectoare pe cap. Până a terminat, fulgerele erau vizibile, iar un căutător de lumină aflat în apropierea îngerului a raportat la radio că acesta era Barakiel şi că părea că se deplasează către nord. Neil şi-a întors maşina către est şi a început să conducă la viteză maximă.

Nu ploua, nici nu bătea vântul, doar norii negri din care izvorau fulgerele acopereau cerul. La radio, alţi căutători de lumină făceau estimări asupra direcţiei şi vitezei de deplasare a îngerului, iar Neil s-a îndreptat spre nord-est pentru a-i ieşi în cale. La început putea estima distanţa faţă de furtună calculând cât timp îi lua tunetului să ajungă la el, dar curând fulgerele erau atât de dese, încât nu mai putea împerechea sunetul cu lumina.

A văzut vehiculele altor doi căutători de lumină îndreptându-se în aceeaşi direcţie ca el. Au condus în paralel, spre nord, peste o porţiune de deşert secţionată de cratere, zdruncinaţi de cele mici şi ocolindu-le pe cele mari. Fulgere de lumină loveau solul în toate direcţiile, dar păreau să vină dintr-un punct aflat la sud de ei. Îngerul se afla în spatele lui Neil şi se apropia.

Chiar şi cu dopurile din urechi, zgomotul era asurzitor. Neil îşi simţea părul zbârlindu-se în atmosfera încărcată de electricitate. Arunca priviri rapide în oglinda retrovizoare, încercând să-şi dea seama unde se afla îngerul şi cât de mult se putea apropia de el.

Atât de multe imagini reziduale îi rămâneau pe retină, încât nu le mai putea deosebi de fulgerele din timp real. Trăgea cu ochiul în oglindă şi era orbit de lumină. Şi-a dat seama că de fapt vede un fulger continuu, ondulator, dar neîntrerupt. A ridicat oglinda din stânga pentru a vedea mai bine şi a putut observa sursa fulgerului, o masă clocotitoare de flăcări contorsionate, argintie pe fundalul norilor întunecaţi: îngerul Barakiel.

În clipa aceea, în care Neil era transpus şi paralizat de vederea îngerului, camioneta a călcat o margine de stâncă şi a pierdut contactul cu pământul. S-a lovit apoi de un bolovan, iar forţa impactului a zdrobit partea din stânga-faţă a maşinii, boţind-o ca pe o hârtie. Bolovanul, ajuns în cabină, i-a fracturat lui Neil ambele picioare şi i-a secţionat artera femurală. Neil a început să sângereze de moarte, încet, dar sigur.

Nu a încercat să se mişte. Nu avea dureri, dar bănuia că cea mai mică mişcare ar fi fost de nesuportat. Era clar că era prins în maşină şi nu avea cum să-l urmeze pe Barakiel, chiar dacă n-ar fi fost imobilizat. Neajutorat, a urmărit cum furtuna de fulgere se îndepărtează din ce în ce mai mult.

Pe când o privea, Neil a început să plângă. Simţea regret, dar şi

mulţumire de sine, blestemându-se totodată că putuse crede că o astfel de schemă ar fi putut avea succes. Ar fi putut implora să i se mai dea o şansă, să promită că îşi va petrece restul zilelor încercând să-L iubească pe Dumnezeu, numai să nu moară, dar ştia că nicio târguială nu este posibilă şi că el este singurul vinovat. I-a cerut iertare lui Sarah că irosise şansa de a fi din nou împreună cu ea, pentru că îşi riscase viaţa în loc să meargă pe drumul sigur. Se ruga ca ea să înţeleagă că singura lui motivaţie era dragostea pentru ea şi se ruga să-l ierte.

Printre lacrimi a văzut o femeie alergând către el şi a recunoscut-o pe Janice Reilly. A observat că accidentul avusese loc la câteva sute de metri de locul în care campaseră ea şi Ethan. Dar ea nu-l putea ajuta. Neil simţea cum sângele i se scurge odată cu viaţa şi ştia că nu va rezista până la sosirea salvatorilor. A crezut că Janice îl strigă, dar urechile îi ţiuiau încă prea tare şi nu auzea absolut nimic. L-a văzut şi pe Ethan alergând în urma lui Janice către camionetă.

Apoi a fost un fulger de lumină, iar Janice a căzut secerată, de parcă ar fi fost lovită cu un ciocan. La început Neil a crezut că fusese lovită de fulgerele îngerului, dar apoi a realizat că acestea încetaseră. Abia când ea s-a sculat şi el i-a văzut faţa, cu fum ieşind din nou-desenatele ei trăsături, Neil a înţeles că Janice fusese lovită de lumina Raiului.

Neil a privit în sus, dar nu a văzut decât nori. Carul de foc al îngerului dispăruse. Părea că Dumnezeu îşi bătea joc de el. Nu numai că îi arăta premiul atât de râvnit, pentru care îşi pierdea viaţa, şi care se afla la o aruncătură de băţ, dar îl mai şi dăduse unei persoane care nu avea nevoie de acest premiu şi nici măcar nu şi-l dorea. Dumnezeu irosise deja un miracol pe Janice, acum o făcea din nou.

În acea clipă, o altă rază de lumină a Raiului a ieşit dintre nori şi l-a lovit pe Neil, imobilizat în maşina sa.

Cu o mie de ace hipodermice lumina i-a ars carnea şi i-a zgâriat oasele. Lumina i-a desfăcut ochii, transformându-l nu într-o fiinţă care avusese odată parte de vedere, ci într-o creatură care nu fusese proiectată să vadă vreodată. Şi, făcând asta, lumina i-a revelat lui Neil toate motivele pentru care trebuie să-L iubească pe Dumnezeu.

Iubea cu o deplinătate a dragostei pe care iubirea dintre doi oameni n-o putea atinge. Să spui că era o dragoste necondiţionată ar fi fost nepotrivit, pentru că *necondiţionat* era un cuvânt care se baza pe conceptul de condiţie, iar o asemenea idee nu îi mai era de înţeles lui Neil. Orice fenomen din univers nu era nimic altceva decât un motiv explicit de a-L iubi pe Domnul. Nicio situaţie nu putea constitui un obstacol sau măcar o inconsistenţă, toate întâmplările nu erau decât alte motive de a fi recunoscător şi de a-L iubi. Neil s-a gândit la durerea

care îl împinsese la inconştienţa sinucigaşă şi la durerea şi teroarea resimţite de Sarah înainte să moară şi tot Îl iubea pe Dumnezeu, nu în ciuda acelor suferinţe, ci datorită lor.

A renunţat la toată mânia şi nehotărârea şi la dorinţa de a primi răspunsuri. Era recunoscător pentru toată durerea pe care o resimţise, contrariat că nu recunoscuse mai devreme darul în acea suferinţă, euforic că i se permisese această înţelegere a adevăratului său scop în viaţă. A înţeles că viaţa era un cadou nemeritat, că nici cei mai virtuoşi oameni din planul material nu erau vrednici de onoruri.

Pentru el, toate misterele fuseseră rezolvate, pentru că înţelegea că totul în viaţă înseamnă iubire, chiar şi suferinţa, mai ales suferinţa.

Astfel încât, câteva minute mai târziu, când pierderea de sânge i-a adus moartea, Neil merita cu adevărat salvarea.

Dar Dumnezeu l-a trimis în Iad.

●

Ethan a văzut toate acestea. A văzut cum Janice şi Neil au fost remodelaţi de lumina Raiului, a văzut dragostea pioasă de pe feţele lor. A văzut cum cerul se înseninează şi cum revine lumina soarelui. În aşteptarea paramedicilor, l-a ţinut de mână pe Neil până în clipa morţii şi a văzut cum sufletul îi părăseşte corpul, ridicându-se spre cer, ca imediat apoi să coboare în Iad.

Janice nu a văzut toate acestea, pentru că ochii ei erau duşi pentru totdeauna. Ethan era singurul martor şi a înţeles că asta era misiunea încredinţată lui de Dumnezeu: să o urmeze pe Janice până în acest loc şi să vadă ceea ce ea nu mai putea vedea.

Când statisticile apariţiei lui Barakiel au fost date publicităţii, a reieşit că se înregistraseră zece decese, şase printre căutătorii de lumină şi patru printre pelerinii obişnuiţi. Nouă pelerini primiseră vindecări miraculoase. Singurii care văzuseră lumina Raiului fuseseră Janice şi Neil. Statistica nu dădea cifre pentru câţi oameni simţeau că apariţia le schimbase viaţa, dar Ethan se considera a face parte dintre aceştia.

După ce s-a întors acasă, Janice a reluat conferinţele de evanghelizare, dar a schimbat subiectul abordat. Nu mai vorbeşte despre faptul că cei handicapaţi fizic posedă resurse pentru a-şi învinge dizabilitatea. Vorbeşte în schimb, precum toţi ceilalţi lipsiţi de vedere, despre frumuseţea copleşitoare a creaţiei lui Dumnezeu. Mulţi dintre cei care o urmaseră înainte sunt dezamăgiţi, considerând că şi-au pierdut liderul spiritual. Când Janice vorbea, înainte vreme, despre puterea pe care o avea ca persoană afectată, mesajul său era deosebit. Acum, că nu mai are ochi, mesajul ei a devenit comun. Totuşi, nu o îngrijorează permanenta scădere a numărului de auditori, pentru că

acum este pe deplin convinsă de adevărul spuselor sale.

Ethan şi-a părăsit slujba şi a devenit predicator, ca să-şi poată împărtăşi experienţa şi altora. Soţia lui, Claire, nu a acceptat noua lui misiune şi în cele din urmă l-a părăsit, luând cu ea şi copiii, dar Ethan este dispus să continue de unul singur. A căpătat foarte mulţi adepţi povestind istoria lui Neil Fisk. Le spune oamenilor că nu se pot baza pe dreptatea din viaţa de apoi, dar subliniază că nu le spune asta pentru a-i îndepărta de Dumnezeu, ci dimpotrivă, îi încurajează să-L iubească. Ethan insistă asupra necesităţii de a-l iubi pe Domnul liberi de orice preconcepţie şi aşteptare, că dacă doresc să-L iubească, trebuie să o facă indiferent care sunt intenţiile Lui. Dumnezeu nu este corect, Dumnezeu nu este bun, Dumnezeu nu este iertător. Trebuie să înţelegi toate astea pentru a deveni credincios cu adevărat.

Cât despre Neil, deşi nu poate asculta predicile lui Ethan, le-ar înţelege foarte bine mesajul. Sufletul său pierdut este întruchiparea învăţămintelor lui Ethan.

Pentru majoritatea locuitorilor săi, Iadul nu se deosebeşte prea mult de Pământ. Principala pedeapsă este regretul de a nu-L fi iubit pe Dumnezeu destul pe timpul vieţii, dar mulţi dintre ei suportă această pedeapsă destul de uşor. Pentru Neil însă, Iadul nu seamănă deloc cu universul muritorilor. Corpul său etern are picioare sănătoase, dar el nu le bagă în seamă. Ochii i-au fost redaţi, dar nu suportă să îi deschidă. Vederea luminii Raiului îl făcuse conştient de prezenţa lui Dumnezeu în toate lucrurile din planul material, dar îl făcuse totodată să sesizeze absenţa lui Dumnezeu din orice lucru aflat în Iad. Tot ce vede, aude sau atinge Neil îi produce suferinţă şi, spre deosebire de universul muritorilor, această durere nu este o formă a dragostei lui Dumnezeu, ci consecinţa absenţei Lui. Neil trece prin mai multe chinuri decât fuseseră posibile pe când trăia, dar singura lui reacţie este că Îl iubeşte pe Dumnezeu.

Neil încă o mai iubeşte pe Sarah şi îi este la fel de dor de ea ca întotdeauna, iar amintirea faptului că a fost atât de aproape de reunirea cu ea îl face să sufere îngrozitor. Ştie că faptul că a fost trimis în Iad nu este rezultatul acţiunilor sale. Ştie că nu este nicio raţiune în spatele acestui fapt. Nu a fost deservit vreun scop nobil. Dar nimic din toate astea nu îi diminuează dragostea fată de Dumnezeu. Dacă ar exista vreo posibilitate să fie admis în Rai şi să pună astfel capăt suferinţelor sale, nu şi-ar dori-o. Astfel de dorinţe îi sunt acum străine.

Neil ştie că, întrucât se află în afara slavei lui Dumnezeu, acesta nu îl iubeşte la rându-l. Acest fapt nu-i afectează însă sentimentele, pentru că dragostea necondiţionată nu cere nimic în schimb, nici măcar să fie

resimţită şi de celălalt.

Şi deşi au trecut mulţi ani de când se află în Iad, dincolo de slava lui Dumnezeu, Neil încă Îl iubeşte. Aceasta este esenţa adevăratei iubiri.

SĂ-ŢI PLACĂ CEEA CE VEZI: UN DOCUMENTAR

Frumuseţea este făgăduinţa fericirii.
Stendhal

Tamera Lyons, studentă în anul întâi la Pembleton:

Nu-mi vine a crede. Am vizitat campusul universitar anul trecut şi n-am auzit nimic despre asta. Acum ajung aici şi aflu că oamenii vor să instituie cali ca o cerinţă obligatorie. Ştii, eu de-abia aşteptam să ajung la facultate ca să scap de asta şi să fiu, ştii tu, ca toată lumea. Dacă ştiam că va trebui să păstrez cali, probabil îmi alegeam altă facultate. Mă simt înşelată.

Săptămâna viitoare împlinesc optsprezece ani şi îmi dezactivez cali chiar de ziua mea. Dacă se va adopta această iniţiativă, nu ştiu ce voi face; poate că mă voi transfera, nu ştiu încă. Dar în clipa asta m-aş duce la oameni şi le-aş spune: „Votaţi NU.“ M-aş oferi voluntar într-o campanie împotriva acestei iniţiative, trebuie să existe una.

Maria deSouza, studentă în anul trei, preşedinte al ligii Studenţii pentru Egalitate în Toate (SET):

Scopul nostru este foarte clar. Universitatea Pembleton are un Cod de Comportament Etic, creat de studenţii înşişi, la care aderă toţi noii studenţi la înscriere. Iniţiativa pe care o susţinem adaugă numai o regulă la acest cod, cerându-le studenţilor să accepte caliagnozia[8] pe toată durata studenţiei.

Ceea ce ne-a determinat să facem acest lucru a fost lansarea unei versiuni Visage pentru spex[9]. E vorba de software-ul care te face ca, atunci când priveşti oamenii prin spex, să-i vezi ca şi cum ar fi beneficiat de operaţii estetice. A devenit o formă de distracţie în anumite cercuri, dar mulţi studenţi o consideră insultătoare. În momentul în care lumea a început să o vadă ca pe un simptom al unei probleme sociale mai adânci, am considerat că e vremea să luăm atitudine.

Problema socială în discuţie este discriminarea vizuală, lookismul[10]. De zeci de ani oamenii discută problema rasismului sau a sexismului, dar sunt reticenţi în a aborda lookismul. Şi totuşi, această prejudecată împotriva persoanelor neatrăgătoare este incredibil de generalizată. Este un lucru rău în sine faptul că oamenii manifestă instinctiv această prejudecată, chiar dacă nu au fost educaţi în acest sens, dar, mai mult

decât atât, societatea modernă consolidează această preconcepţie.

Este esenţial să educăm oamenii, să îi facem conştienţi de această problemă, dar nu este de-ajuns. Aici intră în scenă tehnologia. Gândiţi-vă la caliagnozie ca la un fel de maturitate asistată. Îţi permite să faci ceea ce ştii că trebuie să faci: să ignori suprafaţa şi să priveşti în profunzime.

Noi considerăm că a sosit timpul să aducem cali în atenţia tuturor. Până acum, mişcarea cali a constituit o prezenţă minoră în campusurile universitare, a fost doar una dintre cauzele de interes special. Dar facultatea Pembleton este diferită, iar eu cred că studenţii noştri sunt pregătiţi pentru cali. Dacă iniţiativa noastră va reuşi, vom fi dat un exemplu celorlalte facultăţi şi, în fapt, întregii societăţi.

Joseph Weingartner, neurolog:

Această stare este ceea ce noi numim o agnozie asociativă, şi nu una perceptivă. Asta înseamnă că nu interferează cu percepţia vizuală a omului, ci doar cu abilitatea de a recunoaşte ceea ce persoana vede. Un caliagnozic percepe feţele umane foarte bine, numai că nu poate face diferenţa dintre o bărbie proeminentă şi una teşită, dintre un nas drept şi unul încovoiat, dintre un ten curat şi unul ciupit de vărsat. El sau ea nu resimt nicio reacţie estetică la aceste diferenţe.

Caliagnozia este posibilă deoarece în creierul uman sunt stabilite anumite căi neurale clare. Toate animalele dispun de criterii de evaluare a potenţialului reproductiv al posibililor parteneri şi, de-a lungul timpului, au dezvoltat „circuite” neurale specializate. Interacţiunea umană socială este centrată mai degrabă pe chip, aşa că schema noastră de circuite este ajustată foarte fin pe modul în care potenţialul reproductiv este reflectat pe faţa partenerului. Funcţionarea acestui circuit face să percepi o persoană ca fiind frumoasă sau urâtă, ori doar plăcută. Dacă blocăm căile neurale dedicate acestei evaluări a frumuseţii, inducem caliagnozia.

Ţinând cont de cât de repede se schimbă moda, am putea crede că nu există markeri absoluţi ai frumuseţii faciale. Dar, în cadrul unor experimente în care unor oameni care, provenind din culturi diferite li s-a cerut să ordoneze fotografii ale unor chipuri după atractivitate, s-a dovedit că există nişte tipare foarte clare. Chiar şi copiii foarte mici au arătat aceeaşi predilecţie pentru anumite tipuri de feţe. Toate acestea ne permit să identificăm anumite caracteristici care sunt un loc comun tuturor oamenilor în evaluarea frumuseţii unui chip.

Cea mai vădită dintre aceste caracteristici este curăţenia pielii. Este echivalentul penelor deschise la culoare la păsări sau al blănii lucioase

la mamifere. Pielea curată este cel mai bun, de fapt singurul indicator al tinereţii şi al sănătăţii, şi este preţuită în orice cultură. Acneea poate să nu fie o problemă serioasă, dar *arată* ca şi cum ar fi un semn al unor afecţiuni mai grave, de aceea o găsim dezagreabilă.

O altă caracteristică importantă este simetria. Nu putem observa o diferenţă de câţiva milimetri între partea dreaptă şi cea stângă a feţei unui om, dar măsurătorile au demonstrat că oamenii categorisiţi drept cei mai atrăgători sunt de fapt cei cu trăsături simetrice. Deşi genele noastre caută întotdeauna simetria, ea este greu de atins în condiţiile de dezvoltare actuale: orice factor de stres din mediu – cum ar fi malnutriţia, bolile, paraziţii – tinde să ducă la o dezvoltare asimetrică. Simetria implică deci rezistenţă la aceşti factori de stres.

Alte caracteristici sunt legate de proporţiile feţei. Suntem atraşi de persoanele ale căror trăsături sunt mai apropiate de media din populaţia respectivă. Caliagnozicii *nu* sunt orbi la standardele culturale sau de modă. Dacă se poartă rujul negru, caliagnozia nu te va face să uiţi asta, deşi e posibil să nu poţi face distincţia dintre două feţe care poartă acest fel de ruj, una frumoasă şi una comună. Dacă toţi cei din jurul tău îi dispreţuiesc pe cei cu nările largi, vei fi conştient de asta.

În concluzie, caliagnozia în sine nu poate elimina discriminarea bazată pe aspectul fizic. Ceea ce face caliagnozia este să echilibreze balanţa: înlătură predispoziţia ereditară, tendinţa de a face o asemenea discriminare de la bun început. În acest fel, dacă doreşti să determini oamenii să ignore aparenţele, nu vei avea de luptat cu morile de vânt. În mod ideal, ai începe cu un mediu în care toţi membrii au adoptat caliagnozia, iar apoi îi vei învăţa să nu pună preţ pe aparenţe.

Tamera Lyons:

Oamenii de pe-aici mă întreabă cum a fost la liceul Saybrook, cum am trăit cu cali. Să fiu sinceră, nu contează prea mult când eşti mic, ştii cum se spune, oricum ar fi copilăria ta, ţi se pare că e normală. Ştiam că există ceva ce alţi oameni pot vedea, iar noi nu puteam, dar era doar ceva aşa, ca o curiozitate.

De exemplu, obişnuiam să văd filme împreună cu prietenii, şi încercam să ne dăm seama care actor e arătos şi care nu e. Ne închipuiam că o să ne prindem, dar nu prea reuşeam, în niciun caz nu doar privindu-le feţele. Ne ghidam după actorul din rolul principal şi după prietenul său; era de la sine înţeles că eroul trebuia să fie mai frumos decât amicul lui. Asta nu se aplica la toate filmele, dar dacă urmăreai un film din genul în care personajul principal nu e aşa de arătos de obicei te prindeai.

Dar când te maturizezi, începe să fie supărător. Dacă ieşi cu tineri de alte şcoli, te poţi simţi aiurea că tu ai cali, iar ei nu au. Nu face nimeni caz de asta, dar tu te gândeşti că există lucruri pe care nu le poţi vedea. Apoi începi să te certi cu părinţii, să le reproşezi că te împiedică să vezi lumea aşa cum este. Oricum, cu ei n-o scoţi la capăt.

Richard Hamill, fondatorul liceului Saybrook:

Saybrook a apărut ca un rod al cooperativei noastre de proprietari[11]. Eram vreo douăsprezece familii care încercam să punem la punct o comunitate bazată pe nişte valori împărtăşite de toţi. Aveam o întâlnire pe tema posibilităţii de a avea o şcoală alternativă pentru copiii noştri, iar un părinte a adus în discuţie problema influenţei pe care o are media asupra copiilor. Toţi adolescenţii voiau să-şi facă operaţii estetice, ca să semene cu modelele zilei. Părinţii se străduiau, dar nu-şi puteau izola copiii de restul lumii, trăim doar într-o cultură obsedată de imagine.

În acea perioadă tocmai se rezolvaseră ultimele probleme legale privind caliagnozia şi am ajuns să discutăm pe această temă. Am văzut cali ca pe o oportunitate. Ce-ar fi dacă am putea trăi într-un mediu în care oamenii nu şi-ar judeca semenii după cum arată? Cum ar fi să ne creştem copiii într-un asemenea mediu?

Şcoala a fost la început dedicată copiilor familiilor din cooperativă, dar apoi au început să sosească veşti despre alte şcoli care foloseau caliagnozia, iar în curând au apărut oameni care ne întrebau dacă îşi pot înscrie copiii la şcoala noastră fără să se mute în ansamblul nostru rezidenţial. În cele din urmă, am înfiinţat liceul Saybrook separat de şcoala de cartier, iar una dintre cerinţe a fost ca părinţii să adopte ei înşişi caliagnozia pe durata studiilor copiilor lor. Şi aşa a apărut o întreagă comunitate de caliagnozici, pornind de la această şcoală.

Rachel Lyons:

Eu şi tatăl Tamerei am studiat îndelung problema înainte de a o înscrie la acel liceu. Am discutat cu membri ai comunităţii, am descoperit că ne place modul în care abordează ei problema educaţiei, dar ne-am hotărât abia după ce am vizitat şcoala.

La Saybrook sunt mult mai mulţi elevi cu diformităţi faciale, cum ar fi cancer osos, arsuri, boli congenitale, decât la oricare alt liceu. Părinţii i-au mutat acolo pentru a nu mai fi ostracizaţi de ceilalţi copii, iar acum spun că sunt mulţumiţi de rezultate. Ţin minte că la prima mea vizită am văzut o clasă de copii de doisprezece ani ce alegeau prin vot preşedintele clasei şi au ales o fetiţă care era desfigurată de arsuri pe o

jumătate a feţei. Era foarte în largul ei, era populară printre copiii care, dacă s-ar fi aflat la orice altă şcoală, ar fi persecutat-o cu siguranţă. Atunci mi-am dat seama că acesta este mediul în care doresc să crească fata mea.

Fetelor li s-a spus întotdeauna că valoarea lor este legată de felul în care arată; realizările lor sunt amplificate dacă sunt drăguţe şi minimalizate dacă nu sunt. Sau, mai rău, unele fete îşi închipuie că pot reuşi în viaţă bazându-se doar pe înfăţişare şi nu se mai preocupă să-şi dezvolte capacităţile intelectuale. Mi-am dorit să o feresc pe Tamera de astfel de influenţe.

Frumuseţea este o calitate fundamental pasivă; chiar dacă te străduieşti să arăţi bine, eforturile tale se concretizează într-o realizare pasivă. Am dorit ca Tamera să se poată mândri cu ceea ce *face,* atât cu mintea, cât şi cu trupul ei, şi nu cu cât de decorativă este. Mi-am dorit să nu fie pasivă şi sunt mândră să spun că a reuşit.

Martin Lyons:

Nu mă deranjează dacă Tamera, odată devenită adult, decide să renunţe la cali. N-am intenţionat niciodată să îi interzicem să ia hotărâri în ceea ce o priveşte. Dar în perioada adolescenţei un copil trebuie să facă faţă la atât de mult stres, încât e posibil ca presiunea semenilor de aceeaşi vârstă să îl strivească. Preocuparea specifică adolescenţilor faţă de înfăţişarea lor măreşte şansele ca ei să fie în cele din urmă copleşiţi, aşa că orice lucru care poate reduce din această presiune este bine-venit, după părerea mea.

Când te maturizezi, devii mai bine pregătit să faci faţă problemelor legate de propria înfăţişare. Te simţi mai bine în pielea ta, eşti mai sigur, mai încrezător în sine. Este foarte probabil să fii mulţumit cu înfăţişarea ta, fie că eşti arătos, fie că nu. Bineînţeles, nu toţi oamenii ating acelaşi nivel de maturitate la aceeaşi vârstă. Unii sunt maturi la şaisprezece ani, alţii nu reuşesc până pe la treizeci sau poate şi mai târziu. Dar vârsta de optsprezece ani este cea la care devii major din punct de vedere legal, iar tu, ca părinte, nu poţi decât să ai încredere în copilul tău şi să speri că-i va fi bine.

Tamera Lyons:

A fost o zi ciudată, astăzi. Bună, dar ciudată. De dimineaţă mi-am dezactivat cali.

Operaţia în sine a fost simplă. Asistenta mi-a lipit nişte senzori pe corp, mi-a pus o cască pe cap, apoi mi-a arătat o grămadă de fotografii ale unor oameni. Apoi a scris ceva la tastatură, cam vreun minut, şi mi-

a zis „Am dezactivat cali“, aşa, nitam-nisam. Mă aşteptam să simt ceva special, dar n-am simţit nimic. Apoi mi-a arătat din nou fotografiile, pentru a verifica dacă dezactivarea a reuşit.

Când am privit din nou acele chipuri, ceva mi s-a părut… diferit. Parcă străluceau sau erau mai vii, ceva de genul. Mi-e greu să descriu. După aceea, asistenta mi-a arătat rezultatele testului şi am văzut că erau înregistrări ale felului în care mi se măreau pupilele şi cât de bine conducea pielea mea electricitatea şi chestii de-astea. Iar la înregistrările făcute când priveam feţele care păreau că strălucesc, valorile memorate o luau razna. Asistenta mi-a spus că acelea erau feţele frumoase.

Mi-a mai zis că voi vedea imediat diferenţa pe feţele celorlalţi, dar că va dura mai mult până voi percepe o schimbare în felul în care mă văd pe mine însămi. Se pare că e din cauză că eşti prea obişnuit cu faţa ta.

A avut dreptate, prima dată când m-am privit în oglindă mi s-a părut că arăt exact la fel. De când m-am întors de la doctor, oamenii pe care îi văd în campus arată diferit, dar n-am observat nicio modificare în felul în care arăt eu. Toată ziua m-am privit în oglinzi. M-am temut că sunt urâtă şi că, dintr-odată, urâţenia va izbucni pe faţa mea, ca o eczemă sau ceva de genul. Şi am stat şi m-am holbat la oglindă, aşteptând, dar nu s-a întâmplat nimic. Aşa că m-am gândit că poate nu sunt chiar urâtă, că mi-aş fi dat seama, dar asta înseamnă că nu sunt nici chiar frumoasă, pentru că iarăşi mi-aş fi dat seama. Aşa că acum cred că am o faţă banală, ştii? O faţă comună. Mda, cred că e OK şi aşa.

Joseph Weingartner:

Inducerea agnoziei înseamnă simularea unei leziuni cerebrale specifice. Pentru aceasta ne folosim de un produs farmaceutic programabil numit neurostat. L-am putea considera un anestezic foarte selectiv, ale cărui activare şi acţiune se află sub control dinamic. Activarea şi dezactivarea neurostatului se fac cu ajutorul unor semnale transmise printr-o cască purtată de pacient. Această cască furnizează totodată informaţii de poziţionare somatică, astfel încât moleculele de neurostat să-şi poată triangula locul. Această tehnologie ne permite să activăm neurostatul numai în porţiunea dorită de ţesut cerebral şi să menţinem apoi impulsurile nervoase din acel loc sub un nivel bine stabilit.

Neurostatul a fost iniţial conceput pentru controlarea crizelor de epilepsie şi pentru diminuarea durerilor cronice. Ne permite să tratăm cazuri severe, evitând efectele secundare ale medicamentelor uzuale, care afectează întregul sistem nervos. Ulterior, au fost dezvoltate

protocoale distincte pentru tratamentul tulburărilor obsesiv-compulsive, dependenţelor de orice fel şi al altor boli. În acelaşi timp, neurostatul s-a dovedit incredibil de valoros în studierea fiziologiei creierului.

În mod tradiţional, neurologii au studiat specializarea funcţiilor cerebrale prin observarea deficienţelor care rezultă din varii leziuni. Bineînţeles, acest mod de studiu este limitat, pentru că leziunile cauzate de boli sau de accidente afectează mai multe zone funcţionale. Neurostatul, dimpotrivă, poate fi activat pe porţiuni minuscule ale creierului, simulând în fapt o leziune ce nu s-ar produce niciodată în mod natural pe o zonă atât de mică. La dezactivarea neurostatului, „leziunea” dispare, iar creierul îşi reia funcţionarea normală.

Utilizând această tehnologie, neurologii au fost capabili să inducă o largă varietate de agnozii. Cea mai relevantă este prosopagnozia, adică neputinţa de a recunoaşte o persoană după faţă. Un prosopagnozic nu-şi poate recunoaşte prietenii sau familia decât dacă îi aude vorbind, nu-şi poate recunoaşte nici propriul chip în fotografii. Această stare nu induce probleme cognitive sau de percepţie, pentru că prosopagnozicul este totuşi capabil să identifice oamenii după coafură, îmbrăcăminte, parfum sau după mers. Deficitul este restrâns doar la recunoaşterea feţelor.

Prosopagnozia a reprezentat întotdeauna cea mai evidentă indicaţie că al nostru creier dispune de un circuit special destinat procesării vizuale a chipurilor, că percepem feţele oamenilor într-un mod diferit de cel în care percepem orice altceva. Recunoaşterea feţei cuiva este doar una dintre sarcinile procesatorului de feţe, mai există circuite separate pentru recunoaşterea expresiilor faciale sau chiar a schimbării direcţiei în care cineva priveşte.

Unul dintre cele mai interesante lucruri legate de prosopagnozici este că, deşi nu pot recunoaşte o faţă, pot aprecia dacă este frumoasă sau nu. Când li s-a cerut unor prosopagnozici să ordoneze fotografii după atractivitate, au făcut-o aproape la fel ca un om sănătos. Experienţele cu neurostat au permis cercetătorilor să identifice circuitul neurologic responsabil cu perceperea frumuseţii unui chip, iar asta a dus în cele din urmă la inventarea caliagnoziei.

Maria deSouza:

SET a aranjat ca la cabinetul medical studenţesc să fie instalate mai multe căşti de programare, şi astfel se poate induce caliagnozia oricui o doreşte. Nu este nevoie de programare la medic, este de-ajuns să te prezinţi când vrei. Noi încurajăm studenţii să încerce, fie şi doar pentru

o zi, pentru a vedea cum este. La început poate părea ciudat că nu-ţi poţi da seama dacă cineva este frumos sau urât, dar cu timpul sesizezi cât de pozitiv îţi influenţează asta interacţiunea cu alţi oameni.

Multe persoane sunt îngrijorate că utilizarea cali îi poate face asexuaţi sau ceva de genul ăsta, dar în fapt frumuseţea fizică este doar o mică parte a ceea ce face o persoană să fie atractivă. Nu contează cum arată un om, este mult mai important cum se comportă, ce spune şi cum o spune, comportamentul şi limbajul trupului. Şi cum reacţionează faţă de persoana ta. În ceea ce mă priveşte, unul dintre lucrurile care mă atrag cel mai mult la un bărbat este să văd că este interesat *de mine.* Este ca o buclă de feedback: observi că te priveşte, apoi el observă că îl priveşti, iar de aici lucrurile o iau la vale. Cali nu schimbă asta. În plus, mai e şi treaba cu feromonii şi atracţia reciprocă[12], în mod cert cali nu afectează asta.

O altă îngrijorare a oamenilor este că toate feţele li se vor părea la fel, dar nici asta nu e adevărat. Faţa unei persoane îi reflectă personalitatea, iar cali accentuează asta. Cunoaşteţi vorba aceea, că după o anumită vârstă eşti responsabil pentru chipul tău. Ei bine, dacă foloseşti cali poţi să-ţi dai seama că este o zicală foarte adevărată. Unele feţe arată insipid, mai ales cele tinere, care sunt drăguţe în mod convenţional. Lipsite de frumuseţea fizică, aceste feţe ţi-ar apărea de-a dreptul anoste. Dar feţele pline de personalitate arată la fel de bine şi sub cali, poate chiar mai bine. Este ca şi cum ai descoperi ceva esenţial care înainte îţi scăpase.

Unii oameni întreabă despre constrângeri. Nu plănuim să instituim pedepse pentru cei care refuză cali. Este adevărat, există software-uri capabile să deceleze dacă o persoană este sub cali sau nu, analizând privirea omului în funcţie de anumite tipare. Dar aceste softuri ar presupune o bază de date martor, iar camerele de luat vederi din campus nu pot face un zoom eficient pe feţele studenţilor. Ar trebui ca toţi să poarte camere personale de luat vederi şi să partajeze datele. Este posibil din punct de vedere tehnic, dar nu asta urmărim noi. Noi considerăm că orice persoană care experimentează cali percepe imediat avantajele procedurii.

Tamera Lyons:

Fii atent, sunt frumoasă!

Ce zi… Imediat ce m-am trezit de dimineaţă, am mers la oglindă. Mă simţeam ca un copil în Ajunul Crăciunului sau ceva de genul. Dar tot nimic; faţa mea îmi apărea tot banală. Mai târziu chiar am încercat *(râde)* să mă iau prin surprindere, trăgând cu ochiul repede la oglindă,

dar n-a funcţionat. Aşa că am fost cam dezamăgită şi m-am simţit, cum să zic, resemnată cu soarta mea.

Dar după-amiază am ieşit în oraş cu colega mea de cameră, Ina, şi cu încă două fete din cămin. Nu spusesem nimănui că-mi dezactivasem cali, pentru că voiam să mă obişnuiesc eu mai întâi. Şi am mers la snack-barul ăsta din partea cealaltă a campusului, unde nu mai fusesem până atunci. Stăteam acolo la masă, vorbind, iar eu priveam în jur, să văd cum mi se par oamenii când îi privesc fără să am cali. Şi am văzut o fată uitându-se la mine şi mi-am zis „Ce drăguţă e!“ Şi pe urmă *(râde),* ştiu că pare o prostie, dar pe urmă mi-am dat seama că pe perete era o oglindă, iar eu mă priveam în ea!

N-am cuvinte, am simţit o *uşurare* imensă. Zâmbeam întruna! Ina m-a întrebat ce mă amuză aşa de tare, dar am clătinat doar din cap. Am mers la toaletă, ca să mă mai pot uita o vreme la chipul meu în oglindă.

Deci a fost o zi tare bună. Chiar îmi *place* cum arăt! A fost o zi bună.

Jeff Winthrop, student în anul trei, vorbind la o dezbatere studenţească:

De bună seamă, e greşit să judeci oamenii după aparenţe, dar soluţia nu e „orbirea”. Ci educaţia.

Cali te privează şi de bune, şi de rele. Nu intră în funcţiune doar atunci când există posibilitatea unei discriminări, ci te împiedică tot timpul să vezi frumuseţea. Există o multitudine de ocazii când privirea unei feţe frumoase nu face rău nimănui. Cali nu-ţi permite să faci distincţia între potenţialul unei situaţii sau al alteia, dar educaţia poate face asta.

Ştiu că unii vor spune că tehnologia se va îmbunătăţi. Poate va veni o zi în care vom avea în creier un sistem expert care să judece: „Este aceasta o situaţie potrivită pentru a percepe frumuseţea? Dacă da, bucură-te, dacă nu, ignoră.” Ar fi bun un asemenea sistem? Ar fi oare asta acea „maturitate asistată” despre care tot auzim vorbindu-se?

Nu, n-ar fi. N-ar însemna că suntem maturi, ci că lăsăm un sistem specializat să ia decizii în locul nostru. Maturitatea înseamnă să vezi diferenţele, dar să şi înţelegi că nu contează. Pentru asta nu se poate inventa nicio scurtătură tehnologică.

Adesh Singh, student în anul trei, vorbind la o dezbatere studenţească:

Nu spune nimeni să laşi un sistem expert să ia deciziile în locul tău. Cali este ideală tocmai pentru că presupune schimbări minimale. Cali nu ia decizii în locul tău, nu te opreşte să faci orice ai dori să faci. Iar în

ceea ce priveşte maturitatea, chiar decizia de a alege cali este o dovadă de maturitate.

Toată lumea ştie că frumuseţea fizică nu are nimic de-a face cu valoarea, aceasta este dată de educaţie. Dar chiar şi având cele mai bune intenţii din lume, oamenii nu au încetat să practice lookismul. Încercăm să fim imparţiali, să nu lăsăm înfăţişarea unei persoane să ne afecteze judecata, dar nu ne putem suprima reflexele involuntare, iar cei care pretind că reuşesc se păcălesc singuri. Întrebaţi-vă: nu reacţionaţi diferit când întâlniţi fie o persoană frumoasă, fie una neatrăgătoare?

Toate studiile pe acest subiect au ajuns la un rezultat comun: înfăţişarea plăcută ajută oamenii să aibă succes. Nu ne putem împotrivi convingerii instinctuale că oamenii frumoşi sunt mai competenţi, mai cinstiţi, mai merituoşi decât ceilalţi.

Cali nu te face orb la nimic, frumuseţea este cea care te orbeşte. Cali îţi permite să vezi.

Tamera Lyons:

Deci, m-am tot uitat după tipii mişto din campus. Este amuzant; ciudat, dar amuzant. Deci, eram la cafenea zilele trecute şi am văzut un tip la două mese depărtare, nu ştiu cum îl cheamă, dar mă tot întorceam să mă uit la el. Nu pot spune că faţa lui avea ceva deosebit, dar părea distinctă de a celorlalţi. Era ca şi cum faţa lui apărea ca un magnet, iar ochii mei acele unei busole, care erau atrase constant către el.

Şi după ce l-am privit o perioadă mi-a fost uşor să-mi imaginez că e un tip drăguţ. Nu ştiam nimic despre el, nici nu auzeam ce spune, dar am simţit că vreau să-l cunosc. M-am simţit cam ciudat, dar nu într-un fel neplăcut.

Dintr-o emisiune a Edunewst transmisă pe American College Network:

Noutăţi despre iniţiativa Universităţii Pembleton în ce priveşte caliagnozia: Edunews a intrat în posesia unor dovezi care atestă că firma de relaţii publice Wyatt/Hayes a plătit, fără a le înregistra afilierea, patru studenţi ai universităţii pentru a-şi convinge colegii să voteze în defavoarea iniţiativei. Printre dovezi se numără o notă internă de la Wyatt/Hayes, cuprinzând propunerea ca promotorii campaniei de convingere să fie studenţi „care arată bine şi au o reputaţie bună“ şi, de asemenea, înregistrări ale plăţilor făcute de agenţie către studenţii recrutaţi de la Pembleton.

Dosarele ne-au fost trimise de Semiotech Warriors, un grup intercultural responsabil pentru numeroase acte de vandalism media.

Contactată în legătură cu această problemă, agenţia Wyatt/Hayes ne-a remis o declaraţie în care critică această violare a sistemului informatic propriu.

Jeff Winthrop:

Da, este adevărat, Wyatt/Hayes m-a plătit, dar nu a fost un angajament explicit; nu mi-au impus ce să spun. Ei doar mi-au oferit posibilitatea de a-mi dedica mai mult timp campaniei anti-cali, ceea ce aş fi făcut oricum, numai că eu trebuie să-mi câştig banii dând meditaţii în timpul liber. Tot ce am făcut a fost să-mi exprim părerea sinceră: cali e o idee proastă.

Câţiva colegi au cerut ca eu să nu mai fac declaraţii publice în timpul campaniei anti-cali, deoarece ei consideră că dăunează cauzei. Îmi pare rău că aceştia cred asta, o iau ca pe un atac *ad hominem*{13}. Dacă înainte vreme aţi considerat că argumentele mele sunt valide, incidentul cu Wyatt/Hayes n-ar trebui să vă schimbe părerea. Dar îmi dau seama că anumiţi oameni nu reuşesc să facă astfel de distincţii, iar eu voi continua să fac ce cred că serveşte mai bine cauzei.

Maria deSouza:

Acei studenţi trebuiau să-şi înregistreze afilierea. Cu toţii cunoaştem persoane care sunt declaraţii umblătoare. Dar aşa, când cineva critică *acum* iniţiativa, prima întrebare care i se pune este dacă a fost plătit. Treaba asta a făcut un mare deserviciu campaniei anti-cali.

Altfel, apreciez ca un compliment faptul că cineva a fost destul de interesat de această iniţiativă încât să angajeze o firmă de PR. Noi am sperat mereu că o eventuală adoptare a iniţiativei va avea influenţe şi asupra altor facultăţi, dar acest incident ne demonstrează că şi marile companii sunt interesate de subiect.

L-am invitat pe preşedintele Asociaţiei Naţionale de Caliagnozie să vorbească în campus. Înainte vreme nu eram convinşi dacă să implicăm sau nu această grupare naţională, deoarece ei au alte interese decât noi, sunt mai focusaţi pe exploatarea frumuseţii în media, pe când SET este mai interesat de problema egalităţii sociale. Dar, dată fiind reacţia studenţilor la incidentul Wyatt/Hayes, este limpede că problema manipulării prin intermediul media este vehiculul care ne poate duce la destinaţie. Cel mai bine pentru SET acum este să tragem foloasele de pe urma mâniei provocate de agenţii plătiţi. Egalitatea socială rămâne ca scop pentru viitor.

Din cuvântarea susţinută la Pembleton de Walter Lambert, preşedintele Asociaţiei Naţionale de Caliagnozie:

Gândiţi-vă la cocaină. În forma sa naturală, de frunze de coca, este interesantă, dar nu într-atât încât să creeze vreo problemă. Dar dacă o rafinaţi şi o purificaţi veţi obţine un compus care loveşte cu o intensitate nenaturală receptorii plăcerii din corpul vostru. În acest moment aţi devenit dependenţi.

Frumuseţea a trecut printr-un proces asemănător, datorită publicităţii. Evoluţia ne-a înzestrat cu un circuit care răspunde la frumuseţe – să-l numim receptorul plăcerii pentru cortexul nostru vizual – care ne este folositor în mediul natural. Dar alegeţi o persoană care să aibă o piele şi o structură osoasă perfecte, adăugaţi un machiaj de retuş profesional şi deja nu mai aveţi în faţa ochilor frumuseţea în starea ei naturală. Aţi căpătat o frumuseţe de farmacie, cocaina frumuseţii.

Biologii au un nume pentru asta, stimul supernormal. Dacă i se arată unei păsări un ou gigantic din plastic, ea îşi va părăsi propriile ouă şi îl va cloci pe acesta. Madison Avenue[14] ne-a saturat mediul cu acest model de stimuli, cu droguri vizuale. Receptorii noştri de frumuseţe primesc mai multă stimulare decât sunt capabili să proceseze, vedem mai multă frumuseţe într-o zi decât strămoşii noştri într-o viaţă întreagă. Iar rezultatul este că frumuseţea ne distruge viaţa.

Cum? În acelaşi mod în care o fac drogurile: interferând cu relaţiile noastre cu alţi oameni. Suntem nesatisfăcuţi de înfăţişarea lor pentru că nu arată precum supermodelele. Imaginile bidimensionale făceau destul rău, dar acum, când există spex, agenţii de publicitate îţi plasează un supermodel chiar în faţa ochilor, iar acesta te priveşte drept în faţă. Companiile de software îţi pun la dispoziţie zeiţe care îţi amintesc ce întâlniri ai pe parcursul unei zile. Am auzit cu toţii de oameni care preferă să aibă prietene virtuale în locul celor reale, dar nu numai aceştia au fost afectaţi. Cu cât petrecem mai mult timp înconjuraţi de apariţii digitale spectaculoase, cu atât mai mult se deteriorează relaţiile noastre cu alte fiinţe umane.

Dacă trăim în lumea modernă, nu putem să evităm aceste imagini. Iar asta înseamnă că nu putem scăpa de problemă, pentru că frumuseţea este un drog de la care nu te poţi abţine decât dacă ţii literalmente ochii închişi tot timpul.

Până de curând. Acum putem căpăta un set nou de pleoape, care pot bloca acest drog în afară, fără să te împiedice să vezi restul lumii. Asta este caliagnozia. Unii oameni o consideră exagerată, dar eu

consider că este exact ce ne trebuie. În zilele noastre, este folosită tehnologia pentru a ne manipula prin intermediul reacţiilor noastre emoţionale, iar eu consider corect să ne folosim la rându-ne de tehnologie pentru a ne apăra.

În clipa de faţă aveţi oportunitatea de a produce o schimbare. Studenţii de la Pembleton s-au aflat întotdeauna în avangarda oricărei mişcări progresiste. Ceea ce veţi decide aici va marca un etalon pentru studenţii din toate colţurile ţării. Aprobând această iniţiativă, adoptând caliagnozia, veţi trimite un mesaj publicitarilor că tineretul nu mai acceptă să fie manipulat.

Dintr-o transmisie a Edunews:

Un sondaj efectuat după cuvântarea preşedintelui ANC, Walter Lambert, a arătat că 54% din studenţii de la Pembleton sunt în favoarea caliagnoziei. Sondaje pe aceeaşi temă arată că la nivel naţional 28% din studenţi susţin aplicarea unei iniţiative similare în şcolile lor, în creştere cu 8% faţă de luna trecută.

Tamera Lyons:

Mi s-a părut că a sărit peste cal cu analogia cu cocaina. Voi ştiţi pe cineva care să fure lucruri pe care să le vândă, iar cu banii obţinuţi să-şi administreze o doză de publicitate?

Dar cred că are dreptate că oamenii din reclame arată mult mai bine decât cei din viaţa de toate zilele. Adică nu sunt mai frumoşi decât oamenii reali, dar arată mai bine într-un fel diferit.

Să vă zic, am fost zilele trecute la magazinul din campus şi a trebuit să-mi verific e-mailul, aşa că mi-am pus spexul, şi ochii mi-au căzut pe o reclamă. Era la un şampon, cred că Jouissance. O mai văzusem, dar fără cali era diferită. Actriţa era aşa de… nu-mi puteam lua ochii de la ea. Nu a fost la fel ca atunci în cafenea când am văzut tipul ăla bine. Adică nu-mi doream să o cunosc personal. Era mai degrabă ca atunci când… priveşti un apus de soare sau un foc de artificii.

Cred că am rămas pe loc şi am privit reclama aia de vreo cinci ori, doar ca să mai văd femeia aia nemaipomenită. Nu-mi imaginasem că o fiinţă umană poate arăta aşa de, cum să zic, spectaculos.

Dar n-am de gând să nu mai stau de vorbă cu oameni reali şi să privesc reclame prin spex tot timpul. Urmărirea lor este o experienţă foarte intensă, dar nu se compară cu privirea unei persoane în carne şi oase. Şi nici nu mă determină să merg iute să cumpăr produsul din reclamă. De fapt nu acord nicio importanţă produselor. Cred doar că e plăcut să urmăreşti reclamele.

Maria deSouza:

Dacă aş fi întâlnit-o pe Tamera mai devreme, aş fi încercat să o conving să nu-şi dezactiveze cali. Mă îndoiesc că aş fi reuşit, pare o tipă foarte hotărâtă. Dar chiar şi aşa, este un bun exemplu pentru a demonstra beneficiile aduse de cali. Se observă asta când discuţi cu ea. De exemplu, la un moment dat i-am spus că e norocoasă, iar ea mi-a întors întrebarea „Pentru că sunt frumoasă?" Şi nu era deloc prefăcută! Parcă vorbea despre ce înălţime are. Vă puteţi imagina o femeie care nu a experimentat cali să spună asta?

Tamera nu are deloc conştiinţa frumuseţii sale; nu este încrezută sau nesigură şi se poate descrie ca fiind frumoasă fără nicio urmă de stânjeneală. Îmi închipui că este foarte frumoasă, iar la multe femei care arată ca ea am observat un anumit comportament, un fel de a-şi da aere şi de a se considera buricul pământului. Dar Tamera nu este aşa. Altele afişează o falsă modestie, care este la fel de evidentă, dar Tamera nu se comportă aşa, ea este cu adevărat modestă. N-ar fi fost aşa dacă ar fi crescut fără cali. Sper să nu se schimbe.

Annika Lindstrom, studentă în anul doi:

Cred că ideea asta cu cali este o prostie. Mie îmi place când băieţii mă observă şi aş fi foarte dezamăgită dacă n-ar mai face-o.

Cred că toată treaba asta a fost inventată de oamenii care, fără supărare, nu sunt prea frumoşi şi vor să se simtă bine în pielea lor. Iar singura metodă pe care au găsit-o a fost să se răzbune pe oamenii care au ceva ce lor le lipseşte. Şi nu mi se pare corect.

Cine nu şi-ar dori să arate bine dacă ar putea? Întrebaţi pe oricine, întrebaţi-i pe cei din spatele acestei chestii, şi pun pariu că toţi ar răspunde că vor să arate bine. E adevărat, acuma, când eşti frumoasă te plictisesc tot felul de golani. Întotdeauna se găsesc câţiva, dar asta-i viaţa. Dacă oamenii ăia de ştiinţă ar inventa un dispozitiv care să dezactiveze circuitul de golănie din creierii lor, eu una aş vota pentru.

Jolene Carter, *studentă în anul trei:*

Eu votez în favoarea iniţiativei, pentru că sunt de părere că ar fi o mare uşurare dacă toţi ar avea cali.

Oamenii sunt drăguţi cu mine pentru că arăt aşa cum arăt, iar o parte din mine se bucură, dar cealaltă parte mă face să mă simt vinovată, pentru că n-am niciun merit în asta. E adevărat, îmi place ca bărbaţii să mă bage în seamă, dar mi-e totuşi greu să stabilesc o legătură sinceră cu cineva. De câte ori cunosc un tip care îmi place,

încep să mă întreb dacă e interesat de mine sau de felul în care arăt. E greu să-ţi dai seama, pentru că la început toate relaţiile sunt frumoase. Trebuie să treacă un timp ca să-ţi dai seama dacă ţi-e bine cu partenerul tău. Aşa am păţit cu ultimul meu prieten. Era nemulţumit pentru că nu arătam fabulos, aşa că nu mă puteam relaxa niciodată. Dar atunci când mi-am dat seama de asta, deja mă ataşasem de el, aşa că m-a durut foarte tare să realizez că nu mă vedea pe mine, cea adevărată.

Şi mai este felul în care te simţi în compania altor femei. Cred că niciunei femei nu-i place s-o facă, dar ne comparăm mereu înfăţişarea cu a celorlalte. Mă simt ca şi cum aş fi într-o competiţie, şi nu vreau asta.

Mi-a trecut prin cap la un moment dat să-mi fac cali, dar nu cred că ajută prea mult dacă nu şi-o face toată lumea. Dacă mi-aş activa-o numai eu, asta n-ar schimba felul în care mă tratează ceilalţi. Dar dacă toţi din campus se raliază, atunci o fac şi eu.

Tamera Lyons:

*Î*i arătam colegei mele de cameră, Ina, albumul cu fotografii din liceu şi am ajuns la pozele mele cu Garrett, fostul. Şi Ina vrea să afle totul despre el, aşa că îi spun. Îi povestesc cum am fost împreună în ultimul an, şi ce mult îl iubeam, şi cum voiam să ne mutăm împreună, dar el a vrut să fie liber când ajunge la facultate. Şi pe-urmă ea sare: „Adică vrei să zici că *el ţi-a dat papucii?”*

Mi-a luat ceva vreme s-o fac să-mi spună ce-a vrut să zică şi m-a făcut să-i promit de două ori că n-o să mă enervez. În cele din urmă, mi-a spus că Garrett nu e cine ştie ce arătos. Eu mă gândeam că e un tip mediu, pentru că nu observasem vreo deosebire după ce-mi dezactivasem cali. Dar Ina a insistat că e în mod cert mult sub medie.

A găsit în album pozele altor băieţi care i se păreau a fi la fel de neatrăgători ca Garrett, iar când i-am privit mi s-au părut şi mie cam urâţei. Aveau nişte feţe de nătărăi. Apoi am mai privit o dată fotografia lui Garrett şi a trebuit să recunosc că avea cam acelaşi tip de trăsături, dar lui parcă îi stătea bine. Mie cel puţin îmi plăcea.

Cred că au dreptate cei care spun că dragostea şi cali sunt asemănătoare. Când eşti îndrăgostit, nu percepi adevărata înfăţişare a celuilalt. Eu nu-l văd pe Garrett aşa cum este el cu adevărat, pentru că încă mai ţin la el.

Ina spune că nu înţelege cum cineva care arată ca el poate să se despartă de cineva care arată ca mine. A mai spus că dacă am fi fost într-o şcoală fără cali, probabil că el n-ar fi fost în stare să obţină vreo

întâlnire cu mine. Adică, n-am fi fost în aceeaşi ligă.

E ciudat să mă gândesc la asta. Pe vremea când ieşeam cu Garrett, eram convinsă că vom fi împreună toată viaţa. Nu zic că eu cred în destin, dar chiar eram sigură că între noi este o legătură reală. Mi se pare ciudat să mă gândesc că dacă n-am fi avut cali am fi putut învăţa în aceeaşi şcoală şi totuşi să nu fi devenit prieteni. Ina nu are cum să ştie asta sigur. Dar nici eu nu pot fi sigură că n-are dreptate.

Poate concluzia este că trebuie să mă bucur că am avut cali, pentru că a permis ca eu şi Garrett să fim prieteni. Nu ştiu ce să zic.

Extras dintr-o transmisiune a Edunews:

Netsite-urile a douăsprezece organizaţii studenţeşti din ţară au fost inaccesibile astăzi, ca urmare a unui atac concertat Ddos[15]. Deşi responsabilitatea atacului nu a fost revendicată, există unele păreri că făptaşii plătesc o poliţă pentru incidentul de luna trecută, când netsite-ul Asociaţiei Americane de Chirurgie Cosmetică a fost înlocuit de un site procaliagnozie.

Între timp, Semiotech Warriors au anunţat lansarea unui nou virus informatic numit „Dermatologie”. Acest virus a infectat deja mai multe servere video din toată lumea, a căror transmisie a fost afectată, astfel încât chipurile şi trupurile care apăreau pe site-uri prezentau o acnee pronunţată şi vene varicoase.

Warren Davidson:

Când eram la liceu mă gândisem să-mi activez cali, dar nu am găsit niciodată o cale potrivită pentru a deschide această discuţie cu părinţii. Aşa că, atunci când am văzut că se oferă aici, am zis să fac o încercare *(ridică din umeri).* E OK.

De fapt, e mai bine decât OK. *(pauză)* Nu mi-a plăcut niciodată cum arăt. La un moment dat, în liceu, nici nu suportam să mă văd în oglindă. Dar de când am cali nu mă mai deranjează aşa de mult. Ştiu că în ochii celorlalţi nu m-am schimbat, dar nu mă mai interesează aşa de mult părerea lor. Faptul că nu mai conştientizez în orice clipă că unii oameni sunt mult mai frumoşi decât alţii mă face să mă simt mult mai bine. Să vă dau un exemplu: eram la bibliotecă şi ajutam o fată cu o problemă la matematică, iar ulterior mi-am dat seama că o cunoşteam şi că o consideram foarte drăguţă. Înainte vreme aş fi fost foarte stânjenit în preajma ei, dar acum, având cali, nu mi-a fost deloc dificil să-i vorbesc.

Probabil consideră că sunt un ciudat, n-am idee, dar chestia este că, atunci când îi vorbeam, *eu* nu mă consideram un ciudat. Cred că înainte de a-mi activa cali eram prea conştient de mine însumi, iar asta

făcea lucrurile mai complicate. Acum sunt mult mai relaxat.

Nu spun că, dintr-odată, sunt foarte încântat de mine însumi sau ceva de genul ăsta, şi îmi închipui că pe alţii cali nu îi ajută prea mult, dar pe mine cali mă face să mă simt mai bine decât înainte. Şi eu zic că merită încercarea.

Alex Bibescu, profesor de studii religioase la Pembleton:

Unele persoane au expediat foarte rapid dezbaterea privind caliagnozia ca fiind fie superficială, fie o discuţie despre machiaj sau despre cine poate şi cine nu poate să aibă un prieten. Dar dacă îi acorzi un pic de atenţie, vei observa că este o problemă mult mai profundă. Ea reflectă o ambivalenţă foarte veche în legătură cu trupul uman, care a afectat civilizaţia apuseană din vremuri străvechi.

Vedeţi, fundamentele culturii noastre au fost stabilite în Grecia antică, unde frumuseţea fizică şi trupul în sine erau la loc de cinste. Dar cultura noastră este infiltrată în profunzime de tradiţia monoteistă, care devalorizează trupul în favoarea sufletului. Aceste impulsuri conflictuale străvechi se întâlnesc din nou, de această dată în dezbaterea privitoare la caliagnozie.

Am impresia că mulţi dintre susţinătorii caliagnoziei se consideră a fi liberali seculari moderni şi nu ar recunoaşte că sunt influenţaţi în vreun fel de monoteism. Dar haideţi să analizăm ce alte grupuri mai susţin caliagnozia: grupările religioase conservatoare. Există comunităţi aparţinând celor trei credinţe monoteiste principale – iudaismul, creştinismul şi islamismul – care au început să utilizeze cali pentru a furniza membrilor tineri o rezistenţă sporită la farmecul necredincioşilor. Această abordare comună nu este o coincidenţă. Suporterii liberali ai cali nu folosesc termeni ca „rezistenţa la tentaţiile cărnii”, dar, în felul lor specific, urmează aceeaşi tradiţie a condamnării a tot ceea ce ţine de corporal.

Cu siguranţă, singurii susţinători ai cali care pot clama că nu sunt influenţaţi de monoteism sunt budiştii Neomind. Această sectă vede caliagnozia ca un pas înainte spre iluminare, deoarece elimină perceperea deosebirilor iluzorii. Dar, pe de altă parte, secta Neomind este în favoarea folosirii neurostatului ca ajutor în meditaţie, lucru care reprezintă o poziţie radicală cu totul diferită. Mă îndoiesc că aţi putea găsi mulţi liberali moderni sau monoteişti conservatori care să fie în favoarea acestui lucru!

În concluzie, această dezbatere nu se rezumă la reclame sau la cosmetică, ea se referă de fapt la determinarea relaţiei celei mai potrivite dintre minte şi trup. Suntem mai împliniţi dacă minimalizăm

latura fizică a naturii noastre umane? Trebuie să recunoaşteţi că aceasta este o întrebare foarte serioasă.

Joseph Weingartner:

După ce a fost descoperită caliagnozia, unii cercetători şi-au pus problema dacă se poate replica tehnologia pentru a face subiectul orb la rasă sau etnie. Au făcut mai multe încercări, invalidând anumite niveluri de discriminare pe categorii care funcţionează în tandem cu recunoaşterea facială, dar deficitele rezultate au fost întotdeauna nesatisfăcătoare. De obicei subiecţii erau pur şi simplu incapabili să distingă persoanele cu trăsături similare. Unul dintre teste a produs chiar o versiune benignă a sindromului Fregoli{16}, iar subiectul în cauză recunoştea membri ai familiei în orice persoană necunoscută. Din păcate, nu e de dorit să tratăm pe oricine ca pe un frate, luat la modul literal.

Când s-au răspândit pe cale largă tratamentele cu neurostat pentru probleme cum ar fi tulburarea compulsivă, au fost voci care au considerat că „programarea mentală” e de-acum la îndemâna tuturor. Unii oameni i-au întrebat pe medicii de familie dacă li se pot induce aceleaşi înclinaţii sexuale cu ale soţilor lor. *Cărturarii media* şi-au exprimat îngrijorarea privind posibilitatea programării loialităţii faţă de guvern sau de o corporaţie, sau chiar a credinţei într-o anume ideologie ori religie.

Adevărul este că nu avem acces la gândurile oamenilor. Putem ajusta anumite aspecte ale personalităţii, putem face modificări consistente cu specializarea naturală a creierului, dar toate acestea sunt modificări foarte grosolane. Nu există căi neurale responsabile de resentimentele faţă de imigranţi sau de doctrina marxistă ori de fetişismul faţă de laba piciorului. Doar în momentul în care vom avea cu adevărat la dispoziţie programarea mentală vom putea crea „orbirea la rasă“, dar până atunci educaţia este singura noastră speranţă.

Tamera Lyons:

Azi am avut un curs interesant. La ora de Istoria Ideilor a venit un asistent universitar, Anton, care ne-a spus că cele mai multe cuvinte pe care le folosim pentru a descrie o persoană atrăgătoare au fost pe vremuri folosite în magie. Cuvântul *farmec* provine de la *a face farmece*, la fel *vrăjit.* Şi e chiar evident la cuvinte ca *fermecător* sau fermecătură. Pe când vorbea, mă gândeam că are dreptate, atunci când vezi o persoană frumoasă e ca şi cum ţi-ar face cineva farmece.

Anton ne-a explicat că utilizarea principală a magiei era pentru a

crea dragoste şi dorinţă în cineva. Şi are sens, când te gândeşti la cuvinte ca *farmec* şi *vrăjit.* Pentru că atunci când vezi un om frumos e ca şi cum ai iubi. Simţi că te îndrăgosteşti de un om frumos numai privindu-l.

Şi mă gândeam că poate este o modalitate prin care să reiau prietenia cu Garrett. Dacă n-ar mai avea cali, poate s-ar îndrăgosti de mine din nou. Ţineţi minte că v-am spus că ce ne-a unit a fost cali? Ei bine, acum cred că de fapt cali ne ţine despărţiţi. Poate că Garrett ar dori să fie din nou cu mine dacă ar vedea cum arăt cu adevărat.

El a împlinit optsprezece ani vara aceasta, dar nu şi-a dezactivat cali pentru că nu i s-a părut important. Acum merge la Northrop. L-am sunat, aşa, ca amică, şi vorbeam despre nişte chestii şi l-am întrebat ce părere are despre iniţiativa cali de la Pembleton. A zis că nu înţelege de ce e atâta tevatură, eu i-am spus că ce bine e să nu mai am cali, şi i-am zis că ar trebui să încerce şi el, ca să poată judeca din ambele puncte de vedere. Mi-a zis că da, am dreptate. N-am arătat-o, dar m-a pus pe jar.

Daniel Taglia, profesor de literatură comparată la Pembleton:

Iniţiativa studenţească nu aparţine facultăţii, dar evident că dacă va trece vor fi presiuni ca facultatea să adopte caliagnozia. Aşa că nu cred că e prematur să mă pronunţ ferm împotriva ei.

Este doar ultima găselniţă în materie de corectitudine politică. Cei care sunt în favoarea cali sunt bine intenţionaţi, dar ne tratează ca pe nişte copii, însăşi ideea că frumuseţea este ceva de care trebuie să ne apărăm este insultătoare. Mâine-poimâine vreo organizaţie studenţească va dori să adoptăm agnozia muzicală, ca să nu ne simţim inferiori când ascultăm cântăreţi sau muzicieni talentaţi.

Atunci când urmăriţi atleţii la Olimpiadă, simţiţi cumva că încrederea în dumneavoastră înşivă este zguduită? Bineînţeles că nu. Dimpotrivă, simţiţi surprindere şi admiraţie. Faptul că există asemenea indivizi, atât de excepţional dotaţi, vă inspiră. De ce nu ne-am simţi la fel în preajma frumuseţii? Pentru că feminismul ne-ar pune să ne cerem scuze pentru această reacţie. Feminismul încurcă esteticul cu politicul şi, în măsura în care îi reuşeşte, ne secătuieşte.

Să te afli în prezenţa unei frumuseţi de talie mondială poate fi la fel de senzaţional cu a asculta o soprană de talie mondială. Oamenii înzestraţi nu sunt singurii care beneficiază de darul lor, beneficiem noi toţi. Sau, ar trebui să spun, am putea să beneficiem cu toţii. Să ne văduvim de această posibilitate ar fi o crimă.

Reclamă comandată de Lumea pentru Nanomedicină Etică:

Voce din off: Prietenii v-au spus că e marfă să ai cali, că ăsta e cel mai deştept lucru? Atunci poate ar trebui să discutaţi cu persoane care au crescut cu cali.

„După ce am renunţat la cali, când am întâlnit o persoană neatractivă am dat înapoi, plin de silă. Ştiam că e stupizenie, dar nu m-am putut abţine. Cali nu m-a făcut mai matur, doar m-a *împiedicat* să mă maturizez. A trebui să reînvăţ cum să interacţionez cu oamenii."

„Am mers la şcoală cu gândul să mă fac artist grafician. Am muncit zi şi noapte, dar nu am progresat deloc. Profesorul mi-a spus că nu am ochiul format, că simţul meu estetic a fost atrofiat de cali. Acum e imposibil să recapăt ce mi-a fost luat."

„Când aveam cali parcă îmi aveam părinţii în cap, cenzurându-mi toate gândurile. Abia acum, că mi-am dezactivat cali, realizez la ce abuz am fost supus."

Voce din off: Dacă oamenii care au crescut cu caliagnozia nu o recomandă, nu credeţi că ar trebui să vă puneţi nişte întrebări?

Ei nu şi-au putut exprima părerile, dar voi puteţi. Vătămarea creierului nu este o idee bună, indiferent ce vă spun prietenii.

Maria deSouza:

Nu auzisem de Lumea pentru Nanomedicină Etică, aşa că am făcut nişte cercetări. Ne-a luat ceva vreme, dar am aflat că nu este nicidecum vreo organizaţie ivită din mijlocul oamenilor, ci un paravan al unei societăţi de PR din industrie. De curând, mai multe societăţi din industria cosmetică s-au unit şi au creat această organizaţie. Nu am reuşit să îi contactăm pe cei care apar în reclamă, deci nu ştim cât de mult adevăr conţin declaraţiile lor, dacă e vreo urmă de adevăr în ele. Chiar dacă au fost sinceri, în mod cert sunt nişte oameni atipici, cei mai mulţi oameni care îşi dezactivează cali se simt foarte bine. Şi vă pot garanta că există artişti plastici care au crescut cu cali.

Mi-au amintit de o reclamă pe care am văzut-o acum ceva vreme, lansată de o agenţie de modeling imediat ce se lansase mişcarea cali. Era fotografia feţei unui supermodel, cu o legendă: „Dacă nu i-ai mai percepe frumuseţea, a cui ar fi pierderea, a ei sau a ta?" Această nouă campanie are acelaşi mesaj, care spune de fapt „o să-ţi pară rău", dar înlocuieşte atitudinea infatuată din prima reclamă cu un ton mai degrabă îngrijorat. Aceasta este o tehnică de PR clasică: se ascund sub un nume care sună bine şi creează impresia unei terţe părţi care se preocupă de interesele consumatorului.

Tamera Lyons:

Reclama aceea mi s-a părut total idioată. Eu nu sunt în favoarea iniţiativei, adică mi-aş dori ca oamenii să nu o voteze, dar n-ar trebui să voteze contra din motive greşite. Să creşti cu cali nu este mutilant. Nu are nimeni de ce să mă compătimească sau ceva de genul ăsta. Mă descurc foarte bine. Ăsta-i motivul pentru care aş dori ca oamenii să voteze împotriva iniţiativei, faptul că vederea frumuseţii este o plăcere.

Oricum, am mai vorbit cu Garrett. Mi-a spus că şi-a dezactivat cali. Zice că i se pare mişto deocamdată, deşi cam ciudat, iar eu i-am zis că mi s-a părut la fel la momentul respectiv. Cred că e haios, cum îl sfătuiesc eu ca o veterană, deşi au trecut doar câteva săptămâni de când mi-am scos-o.

Joseph Weingartner:

Una dintre primele chestiuni studiate de cercetători la caliagnozie a fost dacă există „scurgeri", adică dacă nu este afectată aprecierea frumuseţii în afara feţei umane. În mare parte, răspunsul pare să fie că nu. Caliagnozicii simt plăcere privind aceleaşi lucruri ca şi ceilalţi. Dar nu putem exclude posibilitatea unor efecte secundare.

Ca exemplu, aş menţiona scurgerea în cazul prosopagnozicilor. Unul dintre ei, care era fermier, a pretins că nu-şi mai putea recunoaşte vacile după figură. Un altul avea dificultăţi în a distinge între diverse modele de maşini, închipuiţi-vă. Aceste cazuri sugerează că folosim circuitul de recunoaştere a figurilor şi pentru rezolvarea altor sarcini. Noi considerăm că anumite lucruri nu arată ca o figură umană – o maşină, de exemplu –, dar la nivel neurologic le tratăm întocmai ca pe feţe.

Este posibil să existe o astfel de extindere şi în cazul caliagnoziei, dar cum aceasta este mai subtilă, depăşirea este greu de măsurat. Rolul modei la maşini este mult mai mare decât al modei în cazul figurilor umane şi oricum există foarte puţin consens în aprecierea estetică a autoturismelor. Este posibil să existe caliagnozici care să nu mai simtă aceeaşi plăcere în a privi un anume model de maşină, dar până acum niciunul nu s-a plâns public de asta.

Apoi mai este rolul pe care modulul de recunoaştere a frumuseţii îl joacă în reacţia noastră estetică la simetrie. Apreciem simetria în diverse situaţii, în pictură, sculptură, în designul grafic, dar în acelaşi timp apreciem şi asimetria. Simt mulţi factori care influenţează reacţia noastră în faţa operelor de artă şi nu s-a ajuns la un consens în ceea ce priveşte motivele pentru care ele au succes.

Ar fi interesant de văzut dacă aceste comunităţi de caliagnozici produc mai puţini artişti vizuali talentaţi, dar ţinând cont de numărul mic al acestora într-o populaţie dată, este greu de făcut o asemenea statistică. Singurul lucru cert este că persoanele cu cali au o reacţie mai atenuată în faţa unor portrete, dar acesta nu este un efect secundar în sine, deoarece portretele produc impresie artistică datorită în primul rând trăsăturilor faciale ale subiectului.

Bineînţeles, faptul că poate exista fie şi un singur caz de efect secundar este prea mult pentru unii oameni. Acesta este motivul prezentat de unii părinţi care refuză să aplice caliagnozia copiilor lor: spun că doresc ca aceştia să poată aprecia Mona Lisa şi, cine ştie, să-i creeze un succesor.

Marc Esposito, *student în anul patru la colegiul Waterston:*

Chestia asta cu Pembleton e total aiurea. Aş înţelege dacă s-ar face ca pregătire pentru o farsă. Ştiţi, cum ar fi să îl cuplezi pe un tip cu o fată şi-i spui că e o păpuşă, dar când colo tu i-ai aranjat o întâlnire cu o purcică, şi el nu se prinde, deci te crede. Asta chiar ar fi mişto, dacă stau să mă gândesc.

Dar eu, unul, nici de-al naibii n-o să-mi activez vreodată cali. Eu vreau să ies cu gagici tari. De ce mi-aş dori ceva care să mă facă să-mi cobor standardele? Bine, acuma, sunt unele seri în care toate gagicile sunt luate şi trebuie să alegi dintre resturi. Dar pentru asta s-a inventat berea, nu-i aşa? Şi totuşi, n-aş vrea să fiu beat de la bere toată viaţa.

Tamera Lyons:

Deci vorbeam din nou cu Garrett la telefon aseară şi l-am întrebat dacă vrea să comute pe video ca să ne putem vedea. Şi a zis OK, aşa că am făcut-o.

Arătam nepretenţios, dar de fapt petrecusem grămadă de timp să mă pregătesc. Ina mă învaţă să mă fardez, dar nu sunt prea bună la asta, aşa că am cumpărat softul ăla de telefon care te face să arăţi de parcă a fi machiată. L-am setat la nivel minim, dar tot m-a făcut să arăt cu mult mai bine. Poate că totuşi exagerasem, dar voiam să fiu sigură că arăt cât de bine se poate.

Imediat ce am comutat pe video, i-am observat reacţia. Era de parcă i s-ar fi mărit ochii. Era cam ca „Ce bine arăţi!”, iar eu eram ca „Merci”. Apoi s-a ruşinat şi a făcut o glumă despre cum arată el, dar eu i-am zis că-mi place cum arată.

Am stat de vorbă destulă vreme pe video, şi tot timpul am fost conştientă că mă priveşte. Mă simţeam bine. Am avut impresia că îşi

doreşte să fim din nou prieteni, dar poate era doar imaginaţia mea.

Am de gând ca, data viitoare când vorbim, să-i propun să mă viziteze într-un weekend sau să-l vizitez eu la Northrop. Ar fi supertare. Deşi ar trebui să mă asigur că învăţ să mă fardez înainte de asta.

Ştiu că n-am nicio garanţie că va dori să fim din nou împreună. Dezactivarea cali nu m-a făcut să-l iubesc mai puţin, aşa că, probabil, nici pe el n-o să-l facă să mă iubească mai mult. Totuşi sper.

Cathy Minami, studentă în anul trei:

Toţi cei care spun că femeilor le face bine cali propovăduiesc propaganda comună tuturor asupritorilor: pretenţia că subjugarea înseamnă de fapt protecţie. Suporterii cali vor să demonizeze femeile care posedă frumuseţe. Tot atâta plăcere le oferă frumuseţea celor care o au, cât şi celor care o admiră, dar mişcarea cali determină femeile să se simtă vinovate că le face plăcere că sunt frumoase. Aceasta este o altă strategie patriarhală menită să suprime sexualitatea femeii şi, ca şi până acum, foarte multe femei au fost păcălite astfel.

Bineînţeles că frumuseţea a fost utilizată ca unealtă în opresiuni, dar nu eliminarea frumuseţii este răspunsul, nu poţi elibera oamenii prin îngustarea domeniului experienţei lor. Asta ar fi orwellian în mod pozitiv. Abordarea necesară este conceptul de frumuseţe centrat pe femeie, un concept care să le permită femeilor să fie mulţumite de ele însele, în loc să le facă să se simtă prost.

Lawrence Sutton, student în anul patru:

Am fost perfect de acord cu ce a spus Walter Lambert în discursul său. N-aş fi spus-o chiar aşa cum a făcut-o el, dar mă simt de ceva vreme în felul în care a spus el. Mi-am pus cali acum vreo doi ani, cu mult înainte să apară această iniţiativă, pentru că voiam să mă concentrez pe lucruri mai importante.

Să nu credeţi că mă preocupă numai şcoala, am o prietenă şi avem o relaţie normală. Asta nu s-a schimbat. S-a schimbat felul în care interacţionez cu publicitatea. Înainte vreme, când treceam pe lângă un raft de magazin sau vedeam o reclamă, îmi simţeam atenţia distrasă puţin. Era ca şi cum încercau să mă stârnească fără voia mea. Nu mă refer neapărat la o excitaţie de tip sexual, dar încercau să ajungă la mine la un nivel visceral. Şi eu rezistam şi mă întorceam la ce aveam de făcut. Dar era o abatere a atenţiei, şi rezistenţa la aceste distrageri îmi consuma o energie pe care aş fi putut-o folosi în alte scopuri.

Acum însă, având activată cali, nu mai simt acea atracţie. Cali m-a eliberat de distrageri, mi-a redat energia. Deci sunt cu totul în favoarea

cali.

Lori Harber, studentă în anul trei la colegiul Maxwell:

Cali e pentru fătălăi. Eu zic că trebuie o luptă pe faţă. Să devenim foarte urâţi. Ca să ne vadă oamenii frumoşi.

Eu mi-am tăiat nasul anul trecut pe vremea asta. Ai zice că e simplu, dar e cam complicat din punct de vedere chirurgical, a trebuit să-mi replanteze firele de păr din nas mai în interior, ca să oprească praful. Iar osul pe care îl vedeţi *(îl bate cu unghia)* nu e real, e din ceramică. Dacă ţi-ai lăsa oasele la vedere ai fi expus unui mare risc de infecţie.

Îmi place când se sperie oamenii de mine. Am reuşit chiar să stric pofta de mâncare a unora într-un restaurant. Dar nu îngrozirea oamenilor e scopul meu. Vreau să arăt că urâţenia poate bate frumuseţea cu propriile ei arme. Când merg pe stradă atrag mai multe priviri decât o femeie frumoasă. Dacă m-aţi vedea lângă un fotomodel, pe care dintre noi credeţi că aţi privi-o mai mult? Pe mine, vă spun eu. Nu v-aţi dori-o, dar pe mine m-aţi privi.

Tamera Lyons:

Aseară vorbeam din nou cu Garrett şi am ajuns să discutăm iarăşi despre, ştiţi voi, dacă vreunul dintre noi a ieşit cu altcineva. Eu eram relaxată, i-am zis că am pierdut vremea cu câţiva tipi, dar n-a fost nimic important.

Şi l-am întrebat acelaşi lucru. A fost cam stânjenit, dar în cele din urmă a zis că i se pare greu să, ştii tu, să se împrietenească cu fetele de la facultate, mai greu ca la liceu. Şi că acum crede că e din cauza înfăţişării lui.

Eu am sărit „Nu, în niciun caz“, dar adevărul e că nu prea ştiam ce să zic. Într-un fel, mă bucuram că Garrett nu avea încă nicio prietenă, dar altfel eram cam surprinsă. Adică, vreau să zic, e deştept, e amuzant, e un tip grozav, şi nu spun asta doar pentru că a fost prietenul meu. Era foarte popular în liceu.

Dar apoi mi-am amintit ce mi-a spus Ina despre mine şi Garrett. Cred că să fii deştept şi amuzant nu te trece automat în aceeaşi ligă cu ceilalţi, mai trebuie să fii şi arătos. Iar dacă Garrett a vorbit cu fete drăguţe, poate că ele nu-l consideră din aceeaşi ligă.

Nu am insistat pe subiect, pentru că am avut impresia că nu vrea să discute despre asta. Dar mai târziu m-am gândit că, dacă stabilim să ne vedem, ar trebui să merg eu la Northorp, şi nu să vină el aici. Sper că oricum se va întâmpla ceva între noi, dar am zis că dacă ne văd împreună colegi de-ai lui, asta l-ar face să se simtă mai bine. Eu ştiu că

treaba chiar funcţionează: dacă ieşi cu o persoană mişto, te simţi şi tu mişto, şi chiar ceilalţi oameni te consideră mişto. Eu nu sunt chiar supermişto, dar cred că oamenilor le place cum arăt, aşa că de-aia m-am gândit că l-ar ajuta pe Garrett.

Ellen Hutchinson, profesor de sociologie la Pembleton:

Admir studenţii care promovează această iniţiativă. Idealismul acestora mă înduioşează, dar în ceea ce priveşte ţelul lor am oarece îndoieli.

Ca oricine la vârsta mea, a trebuit să mă împac cu efectele pe care trecerea timpului le-a avut asupra înfăţişării mele. Nu a fost uşor, dar am ajuns la punctul în care sunt mulţumită de felul în care arăt. Dar nu pot să neg că aş fi curioasă să văd cum arată o comunitate cali, poate că acolo o femeie de vârsta mea nu devine invizibilă de îndată ce în încăpere intră o fată tânără.

Aş fi dorit oare să adopt cali când eram tânără? Nu ştiu asta. Sunt sigură că m-ar fi scutit de multe neplăceri apărute odată cu vârsta. Dar când eram tânără *îmi plăcea* înfăţişarea mea. Nu mi-aş fi dorit să renunţ la asta. Nu ştiu dacă, în procesul maturizării, aş fi atins vreun punct în care beneficiile adoptării cali să fi depăşit costurile pentru mine.

Iar aceşti studenţi e posibil să nu-şi piardă niciodată frumuseţea tinereţii. Cu terapia genetică ce urmează să apară, e probabil că vor arăta tineri zeci de ani, dacă nu cumva toată viaţa. E posibil să nu fie nevoiţi să treacă prin adaptarea dureroasă la efectele îmbătrânirii, ca mine, iar în acest caz adoptarea cali nu ar avea beneficiul că îi scuteşte de neplăceri mai târziu. Astfel încât ideea că ei renunţă la una dintre plăcerile tinereţii este aproape enervantă. Uneori îmi vine să-i scutur de umeri şi să le spun: „Încetaţi! Nu vă daţi seama ce pierdeţi!”

Mi-a plăcut întotdeauna disponibilitatea tinerilor de a lupta pentru convingerile lor. Din cauza asta nu am fost de acord cu zicala conform căreia tinereţea este irosită pe tineri. Dar această iniţiativă ar aduce acest clişeu mai aproape de adevăr, şi tare mi-ar displăcea să se întâmple asta.

Joseph Weingartner:

Am încercat caliagnozia pentru o zi, de fapt am încercat mai multe agnozii pentru perioade limitate de timp. Majoritatea neurologilor facem asta pentru a înţelege mai bine aceste boli şi pentru a empatiza cu pacienţii. Dar nu aş putea trăi cu caliagnozia o perioadă lungă de timp, cel puţin din cauză că îmi văd pacienţii.

Există o uşoară interacţiune între caliagnozie şi abilitatea de a

aprecia vizual sănătatea unei persoane. Desigur că nu te face orb la lucruri precum aparenţa pielii, iar un caliagnozic poate recunoaşte simptomele unei boli întocmai ca un oarecare, acestea sunt lucruri pe care cunoaşterea generală le face foarte bine. Dar medicii trebuie să fie sensibili la indicii foarte subtile atunci când evaluează un pacient, uneori trebuie să-ţi foloseşti intuiţia pentru a pune un diagnostic, iar caliagnozia ar constitui un handicap.

Desigur, n-aş fi sincer dacă aş declara că doar cerinţele profesiei mele mă fac să nu adopt caliagnozia. O întrebare mai relevantă ar fi dacă aş alege caliagnozia în cazul în care aş avea muncă de laborator şi nu aş interacţiona deloc cu pacienţii. Iar răspunsul meu ar fi nu. Ca multor altor oameni, îmi face plăcere să privesc un chip frumos şi consider că sunt destul de matur, încât să nu las frumuseţea să-mi afecteze judecata.

Tamera Lyons:

Nu-mi vine să cred, Garrett şi-a repornit cali. Aseară vorbeam la telefon lucruri obişnuite şi la un moment dat l-am întrebat dacă vrea să comutăm pe video. Şi cică OK, şi comutăm. Şi mi-am dat seama că nu mă priveşte la fel ca înainte. Şi l-am întrebat dacă se simte bine şi atunci mi-a zis că şi-a repornit cali.

A spus că a făcut-o pentru că nu era mulţumit de înfăţişarea lui. L-am întrebat dacă i-a zis careva ceva, pentru că ar fi trebuit să-i ignore, dar mi-a zis că nu de-asta. Doar că nu-i plăcea cum se simte când se priveşte în oglindă. Eu am zis ceva la modul că „Ce prostii spui, eşti drăguţ”, am încercat să-l conving să se răzgândească, i-am spus chestii gen că ar trebui să petreacă mai multă vreme fără cali înainte de a lua o decizie. Garrett mi-a spus că se va gândi la asta, dar nu cred că o s-o facă.

Orişicum, după aia mă gândeam la ce i-am spus. O făcusem pentru că nu-mi place cali sau pentru că îmi doream ca el să vadă cum arăt cu adevărat? Adică, bineînţeles că îmi făcea plăcere felul în care mă privea şi că am sperat ca asta să ducă undeva, dar nu înseamnă că sunt inconsecventă, nu? Dacă aş fi fost mereu în favoarea cali şi aş fi făcut o excepţie doar în ce îl priveşte pe Garrett, ar fi altceva. Dar eu sunt împotriva cali, aşa că nu sunt inconsecventă.

Ah, pe cine vreau să păcălesc? Am vrut ca Garrett să renunţe la cali ca să mă vadă cu adevărat, şi nu pentru că aş fi împotriva cali. Şi de fapt nici nu sunt împotriva cali, cât împotriva obligativităţii de a o folosi. Nu vreau ca alţii să ia hotărârea că această cali îmi face bine, nici părinţii mei, nici vreo organizaţie studenţească. Dacă cineva hotărăşte

că îi place cali, n-are decât să şi-o activeze, treaba lui. Aşa că ar trebui să-l las pe Garrett să decidă pentru el însuşi, recunosc asta.

Numai că e tare frustrant. Adică, îmi imaginasem tot acest plan, cu Garrett care mă găseşte irezistibilă şi îşi dă seama ce greşeală teribilă a făcut când m-a părăsit. Aşa că sunt tare dezamăgită, asta-i tot.

Din discursul Mariei deSouza, cu o zi înainte de vot:

Am ajuns într-un punct în care ne putem ajusta minţile. Problema e care este momentul în care e bine s-o facem? Nu ar trebui să acceptăm a priori că tot ce e natural este bun, nici n-ar trebui să presupunem automat că putem modifica natura în bine. Depinde de noi să decidem ce calităţi preţuim şi care este cea mai bună cale de a le obţine.

Eu sunt de părere că frumuseţea fizică este o calitate de care nu mai avem nevoie.

Cali nu înseamnă că nu veţi mai percepe niciodată o persoană ca fiind frumoasă. Când veţi vedea un surâs din suflet, veţi vedea frumuseţe. Când veţi asista la un act de curaj sau de generozitate, veţi vedea frumuseţe. Mai presus de toate, când veţi privi persoana iubită, veţi vedea frumuseţe. Cali nu face decât să vă protejeze de superficialitate. Adevărata frumuseţe este cea pe care o vezi cu ochii dragostei, iar asta n-o poate nimeni umbri.

Din discursul transmis de Rebecca Boyer, purtătorul de cuvânt al societăţii Lumea pentru Nanomedicină Etică, cu o zi înainte de vot:

Poate fi posibil să creezi o societate cali pură într-un decor artificial, dar în lumea reală nu se va atinge niciodată o conformitate totală. Iar acesta este punctul slab al cali. Astfel, cali funcţionează perfect dacă o are toată lumea, dar dacă fie şi o singură persoană nu este activată la cali, acea persoană va profita de toţi ceilalţi.

Vor exista întotdeauna oameni care să refuze cali, sunteţi conştienţi de asta. Haideţi să ne gândim ce ar putea face aceştia. Un director ar putea promova angajaţii arătoşi şi i-ar putea retrograda pe cei neatractivi, iar voi nici nu vă veţi da seama de asta. Un profesor ar putea recompensa studenţii frumoşi şi pedepsi pe cei urâţi, şi nu veţi băga de seamă. Toate discriminările care vă repugnă ar putea să se întâmple, iar voi nici n-aţi realiza asta.

Bineînţeles, este perfect posibil ca aceste lucruri să nu se întâmple. Dar dacă am putea avea încredere că oamenii se vor comporta întotdeauna ireproşabil, cali nici n-ar fi fost inventată. De fapt, oamenii înclinaţi spre un comportament reprobabil este foarte posibil să îl

exacerbeze odată ce nu ar mai exista posibilitatea să fie prinşi.

Dacă sunteţi revoltaţi de lookism, cum vă puteţi permite să folosiţi cali? Sunteţi persoana potrivită să tragă semnalul de alarmă asupra unui astfel de comportament, dar nu veţi fi capabili să îl recunoaşteţi dacă sunteţi sub cali.

Dacă vreţi să luptaţi împotriva discriminării, ţineţi ochii larg deschişi.

Dintr-o transmisiune a Edunews:

Iniţiativa pentru caliagnozie de la Universitatea Pembleton a fost respinsă prin vot astfel: 64 împotrivă şi 36 pentru.

Sondajele cu o zi înaintea votului indicaseră majoritatea în favoarea iniţiativei. Mulţi dintre studenţii care erau pentru au declarat că şi-au reconsiderat opţiunea după ce au urmărit discursul Rebeccăi Boyer, de la societatea Lumea pentru Nanomedicină Etică, LNE. Şi asta, în ciuda unor dezvăluiri care arătau că LNE a fost înfiinţată de companiile din industria cosmetică tocmai pentru a se opune iniţiativei cali.

Maria deSouza:

Bineînţeles că sunt dezamăgită, dar noi am privit de la început această iniţiativă ca fiind pe termen lung. Perioada în care majoritatea studenţilor erau în favoarea ei a fost un cadou nesperat, deci nu pot fi foarte dezamăgită că oamenii s-au răzgândit. Cel mai important lucru este că acum toată lumea vorbeşte despre importanţa aparenţelor, şi din ce în ce mai mulţi oameni contemplă cali la modul serios.

Noi nu ne oprim, de fapt considerăm că următorii ani vor fi foarte interesanţi. Un producător de spex a făcut cunoscută o nouă tehnologie care ar putea schimba totul. S-a descoperit o modalitate de a fixa într-o pereche de spex ghidaje somatice de poziţionare, calibrate personalizat pentru o singură persoană. Asta înseamnă că nu mai este nevoie de cască, nici de vizite la doctor pentru reprogramarea neurostatului, doar îţi pui spexul şi faci operaţiunea singur. Asta înseamnă că poţi activa sau dezactiva cali *în orice moment,* după dorinţă.

Asta mai înseamnă că nu vom mai întâmpina problema că oamenii cred că au renunţat la frumuseţe pentru totdeauna. În schimb, putem promova ideea că perceperea frumuseţii este bine-venită în anumite situaţii, iar în altele nu. De exemplu, oamenii îşi pot menţine activată cali în timpul orelor de program, dar o pot dezactiva atunci când sunt între prieteni. Eu sunt convinsă că oamenii vor realiza beneficiile aduse de cali şi vor alege să o activeze cel puţin din când în când.

Aş spune că scopul ultim al cali este de a fi considerată modul

corect de comportare într-o societate rafinată. Oamenii vor putea renunţa la cali în mediu privat, dar modul implicit de funcţionare a interacţiunilor publice va fi liber de lookism. Aprecierea frumuseţii va deveni o interacţiune consensuală, ceva ce se întâmplă doar când ambele părţi, privitorul şi privitul, agreează de comun acord.

Dintr-o transmisiune a Edunews:

*Î*n evenimentele care au survenit în jurul iniţiativei procaliagnozie de la Pembleton, Edunews a aflat că în transmisiunea discursului purtătorului de cuvânt al societăţii Lumea pentru Nanomedicină Etică, Rebecca Boyer, a fost folosită o nouă formă de manipulare digitală. Edunews a primit de la Semiotech Warriors fişiere care conţin două versiuni înregistrate ale discursului, un original, primit de la calculatoarele Wyatt/Hayes, şi un altul ce conţine versiunea difuzată. Fişierele primite de Edunews mai includ şi o analiză făcută de Semiotech Warriors asupra diferenţelor dintre cele două versiuni de discurs.

Cele mai multe discrepanţe provin din îmbunătăţiri aduse inflexiunilor vocii, expresiilor faciale şi limbajului trupului folosite de domnişoara Boyer. Spectatorii care au urmărit versiunea originală au catalogat prestaţia domnişoarei Boyer ca fiind bună, pe când cei care au vizionat versiunea editată au considerat-o drept excelentă şi au descris-o ca fiind extraordinar de dinamică şi de convingătoare. Semiotech Warriors au concluzionat că Wyatt/Hayes au dezvoltat o nouă generaţie de software capabil să calibreze foarte subtil sugestiile nonverbale astfel încât să maximizeze răspunsul emoţional al spectatorilor. Acest software sporeşte spectaculos eficacitatea prezentărilor înregistrate, în special când sunt vizionate prin spex, şi se crede că folosirea sa în transmisia LNE este cea care a determinat mulţi suporteri ai caliagnoziei să se răzgândească în privinţa votului.

Walter Lambert, *preşedintele Asociaţiei Naţionale de Caliagnozie:*

De-a lungul întregii mele cariere, am întâlnit doar doi oameni cu charisma cu care a fost dăruită domnişoara Boyer în cuvântarea cu pricina. Asemenea oameni radiază un fel de câmp de distorsionare a realităţii care le permite să te convingă de orice. Te simţi emoţionat în prezenţa lor, eşti gata să-ţi deschizi larg portofelul sau să fii de acord cu orice ţi-ar spune. Abia mai târziu îţi vin în minte toate obiecţiunile la subiectul dat, dar în acel moment este deja prea târziu. Sunt foarte îngrijorat de perspectiva în care corporaţiile pot genera un astfel de efect doar folosind un anume software.

Aceasta reprezintă un alt tip de stimuli supernormali, precum frumuseţea perfectă, numai că mult mai periculoşi. Descoperisem o apărare împotriva frumuseţii, iar Wyatt/Hayes a depăşit-o şi a trecut la nivelul următor. Protejarea împotriva acestui tip de persuasiune va fi mult mai greu de realizat.

Există un fel de agnozie acustică, numit aprozodia, care te face incapabil să distingi intonaţiile vocii umane, nu auzi decât cuvinte, nu şi felul în care sunt spuse. Mai există agnozia care nu îţi permite să recunoşti expresiile faciale. Adoptarea acestor două agnozii în acelaşi timp ar putea furniza protecţia faţă de acest nou tip de manipulare pentru că ar permite judecarea unui discurs doar în funcţie de conţinutul său, modul de prezentare a discursului ar fi total transparent pentru spectator. Dar eu, unul, nu pot recomanda aceste agnozii. Rezultatul aplicării lor nu se compară cu cali. Dacă nu poţi percepe tonul vocii cuiva sau dacă nu-i poţi decela expresia facială, abilitatea ta de a interacţiona cu acel om este văduvită. Ar fi ca un fel de autism înalt funcţional. Unii membri ai NEA au adoptat însă aceste două forme de agnozie, ca mod de protest, dar nu ne aşteptăm ca exemplul lor să fie urmat de mulţi oameni.

Concluzia este că odată ce acest software este promovat pe scară largă, vom fi confruntaţi cu provocări extraordinar de convingătoare din toate părţile: din reclame, din ştiri de presă, de la misionari religioşi. Vom asculta cele mai însufleţitoare discursuri oferite de vreun politician sau un general în toate timpurile. Chiar şi activiştii ori promotorii culturali îl vor folosi, pentru a-şi promova stabilimentele. Pe măsură ce acest tip de software va progresa, va fi folosit şi de producătorii de filme, nu va mai conta talentul actorului, deoarece performanţa oricui apare pe ecran va fi supranaturală.

Se va întâmpla acelaşi lucru care s-a întâmplat cu frumuseţea: mediul nostru va deveni suprasaturat cu stimuli supernormali şi asta va influenţa interacţiunea noastră cu ceilalţi oameni. Atunci când orice vorbitor obscur va avea aceeaşi prestanţă ca Winston Churchill sau Martin Luther King, vom începe să considerăm oamenii obişnuiţi, care se folosesc în mod natural de clenciurile nonverbale, ca fiind banali şi neconvingători. Vom deveni nesatisfăcuţi de oamenii cu care interacţionăm în viaţa de zi cu zi, pentru că nu se vor ridica la înălţimea proiecţiilor pe care le vizionăm prin spex.

Speranţa mea cea mai mare este că acei spex care permit reprogramarea autonomă a neurostatului vor ajunge foarte curând pe piaţă. Ulterior poate că vom putea încuraja oamenii să utilizeze agnoziile mai puternice doar când urmăresc transmisiuni video.

Aceasta s-ar putea dovedi singura cale de a ne păstra interacţiunea umană autentică, dacă ne păstrăm răspunsurile emoţionale la lumea reală.

Tamera Lyons:

Ştiu că o să sune prost, dar… ei bine, mă gândesc să îmi reactivez cali.

Într-un fel, asta e din cauza transmisiunii LNE. Adică nu vreau să zic că din cauză că toate companiile cosmetice sunt împotriva cali, dar eu sunt împotriva lor şi de-aia. Nu e din cauza asta. Dar mi-e greu să explic.

Eu *sunt* împotriva lor, pentru că au folosit şmecherii ca să manipuleze oamenii, nu au jucat cinstit. Dar chestia asta m-a ajutat să observ că făceam acelaşi lucru cu Garrett. Sau cel puţin intenţionasem. Încercasem să-mi folosesc înfăţişarea pentru a-l recuceri. Şi, dintr-un punct de vedere, nici asta nu era cinstit.

Nu cred că sunt la fel de păcătoasă precum cei din publicitate, nicidecum. Eu îl iubesc pe Garrett, pe când ei doresc doar să facă bani. Vă amintiţi când vă spuneam că frumuseţea e ca un fel de vrajă? Îţi oferă un avantaj şi cred că e foarte uşor să îl foloseşti în mod greşit. Aşa că m-am gândit că n-ar trebui să mă supăr că Garrett va fi aproape imun, pentru că eu nu trebuia să încerc din capul locului să profit de frumuseţea mea. Dacă va fi să-l recuceresc, vreau să fie pe bune, într-un joc cinstit, şi doar dacă el mă iubeşte cu adevărat, pentru mine însămi.

Ştiu, nu trebuie să-mi activez cali doar pentru că el a făcut-o. Chiar mi-a plăcut să observ adevărata aparenţă a feţelor oamenilor. Dar dacă Garrett va fi imun, simt că la fel ar trebui să fiu şi eu. Ca să fim chit, înţelegeţi? Şi dacă vom fi din nou împreună, poate ne luăm nişte spex din ăia noi despre care se tot vorbeşte. Aşa am putea să dezactivăm cali când suntem singuri, doar noi doi.

Mă gândesc că există şi alte avantaje la cali. Companiile alea de cosmetice şi toţi ceilalţi încearcă să ne inducă nişte nevoi pe care nu le-ai resimţi dacă ei ar juca onest, iar mie nu-mi place asta. Dacă e să fiu impresionată când mă uit la o reclamă, voi fi când îmi vine mie, nu când îmi comandă ei să fiu. Dar n-o să încerc niciodată celelalte agnozii, în niciun caz pe cea cu tonul vocii, cel puţin nu deocamdată. Poate doar după ce apare noul model de spex.

Asta nu înseamnă că m-am împăcat cu gândul că părinţii mei m-au obligat să cresc cu cali. Încă mai cred că au greşit, ei credeau că dacă scapi de frumuseţe trăieşti într-o utopie, iar eu nu sunt de acord cu

asta. Nu frumuseţea este problema, ci felul în care unii oameni se folosesc de frumuseţe. Iar ăsta este punctul forte al lui cali: îţi permite să te aperi. Nu ştiu, poate în vremea părinţilor mei asta nu era o problemă. Dar în zilele noastre este o provocare căreia trebuie să îi facem faţă.

{1} Veche unitate de măsură pentru lungimi egală cu aproximativ 60 cm (n. tr.).

{2} Triple Play – Eveniment rarisim în jocul de baseball care constă în a provoca, de către echipa aflată în apărare sau „pe câmp“, o succesiune de trei „eliminări” consecutive a batter-ului sau a baserunner-ului din echipa adversă (n. tr.).

{3} Food and Drug Administration, agenţie guvernamentală în cadrul Ministerului Sănătăţii al SUA (n. tr.).

{4} All-points bulletin – procedură a poliţiei americane utilizată în cazul persoanelor date în urmărire generală (n. tr.).

{5} Joc de cuvinte intraductibil, maid of honor – „domnişoară de onoare“, made of honor – aprox. „făcut din onoare” (n. tr.).

{6} „Ucenicul Vrăjitor”, poem de Goethe (n. tr.).

{7} Procedeu de sinteză chimică prin care rezultatele unei reacţii sunt determinate de manipularea mecanică a anumitor molecule şi de ordonarea acestora în locuri precis stabilite (n. tr.).

{8} Calliagnosis în original, termen inventat de autor; de la cali, element prim de compunere savantă cu semnificaţia „frumos”, din gr. Kallos, şi agnozte – pierdere sau tulburare a funcţiilor intelectuale de recunoaştere a celor văzute, auzite, pipăite, din fr. Agnosie (n. tr.).

{9} De la specs, termen argotic pentru ochelari (spectacles) (n. tr.).

{10} În sociologie, discriminare a unei persoane bazată pe aparenţa fizică (de la look, „înfăţişare”, „figură”, „aspect”, în engleză) (n. tr.).

{11} Housing cooperative este o entitate legală, de obicei o societate pe acţiuni, care deţine proprietăţi imobiliare formate dintr-una sau mai multe clădiri rezidenţiale. Fiecare acţionar al societăţii are dreptul de a ocupa un apartament, pe baza unui contract de rezidenţă, asemănător unui contract de închiriere. Termenul mai este utilizat pentru societăţi cu răspundere limitată care oferă membrilor plătitori de cotizaţii dreptul de a ocupa un dormitor şi de a folosi la comun resursele unei case deţinute de respectiva societate. Acest model este folosit în principal de studenţi în preajma universităţilor din Statele Unite (n. tr.).

{12} Chemistry în original (n. tr.).

{13} Caracterizat prin criticarea trăsăturilor preopinentului în locul formulării unui răspuns la subiectul dezbătut în cadrul unei discuţii (neolat. „asupra persoanei”) (n. tr.).

{14} Metonimie pentru industria de publicitate. Madison Avenue este un bulevard din Manhattan, New York, unde sunt sediile a foarte multor agenţii de publicitate, care au cunoscut o dezvoltare explozivă începând cu anii 1920 (n. tr.).

[15] Atac informatic de tip Denial Of Service (n. tr.).

[16] Sindromul Capgras / Sindromul Fregoli. Primul sindrom constă în convingerea cuiva că rudele şi prietenii apropiaţi au fost înlocuiţi de clone identice sau de impostori. Este o psihoză atipică ce, în general, se dezvoltă cu vârsta. Sindromul Fregoli este oarecum la polul opus şi este mult mai rar întâlnit: pacientul are impresia că un singur actor talentat joacă rolurile tuturor persoanelor din apropierea lui (n. tr.).